

Efterfølgelse

MATTHÆUSEVANGELIET MED INDLAGTE PRÆDIKENER

Erik Fonsbøl | København | 2024

Efterfølgelse

Matthæusevangeliet i egen oversættelse med prædikener over kirkeårets tekster

Let modificerede prædikener fra 2020-22 holdt i Nørre Søby og Heden kirker.

Oprindelsen[1]

Med Jesus, den salvede konges fødsel gik det sådan her til:
Se, hans mor, Maria, der var forlovet med Josef, opdagede en dag, at hun var blevet med barn ved hellig ånd, endnu før hun og Josef havde været sammen. Nu var hendes Josef en retsindig mand og ønskede ikke at udstille hende offentligt, så han besluttede sig for at sende hende væk i al stilhed. Men mens han gik og spekulerede over det, viste en Guds engel sig for ham i en drøm og sagde:
- Josef, Davids søn! Du skal ikke være bange for at tage Maria til dig som din kone, for det, som er vokset frem i hende ved ånd, er helligt. Hun skal føde en søn, og du skal give ham navnet Jesus, for han skal frelse sit folk trods dets mange svigt. Det er alt sammen sket for at det må opfyldes, som tidligere er sagt af Gud selv gennem profeten: *Se, jomfruen skal blive med barn, og hun skal føde en søn. De skal give ham navnet Emmanuel*. Det betyder Gud med os.
Da Josef vågnede, gjorde han, som Guds engel havde befalet ham og tog sin kone til sig. Han var ikke i seng med hende, før hun havde født en søn, og ham gav han så navnet Jesus.

Kort efter at Jesus var blevet født i Betlehem i Judæa i kong Herodes' dage, se, så ankom der nogle seere fra Østen til Jerusalem, og de spurgte:
- Hvor er den nyfødte – judæernes konge? Vi har nemlig set hans stjerne i Østen og er kommet for at tilbede ham. Men da kong Herodes hørte dette, blev han bestyrtet – og hele Jerusalem med ham. Han sammenkaldte alle folkets ærkepræster og teologer og spurgte dem, hvor denne salvede konge skulle være født.
- I Betlehem i Judæa, svarede de, sådan som det jo er skrevet gennem profeten: *Du, Betlehem i Judas land - så langtfra den mindste blandt Judas herskere. Thi fra dig skal udgå en hersker, som skal være hyrde for mit folk, Israel*.
Herodes kaldte så i al hemmelighed seerne til sig og udspurgte dem nøje om tiden for stjernens tilsynekomst. Og da han sendte dem af sted til Betlehem, sagde han:
- Når I kommer frem, så søg nøje efter barnet, og når I har fundet ham, så send besked tilbage til mig, så også jeg kan komme og tilbede ham. Da de havde hørt på kongen, tog de afsted, og se, stjernen, de så i Østen, gik foran dem, indtil den kom og stod over det sted, hvor barnet var. Stor var deres glæde over at have set stjernen, og da de kom ind i huset, fandt de barnet sammen med dets mor, Maria. Så faldt de på knæ og tilbad ham. Bagefter åbnede de for deres skatte og gav ham gaver, både guld og røgelse og myrra. I en drøm blev de senere advaret

[1] Anetavle for Jesus den salvede konge, søn af David, søn af Abraham:
Abraham fik Isak, Isak fik Jakob, Jakob fik Juda og hans brødre, Juda fik Fares og Zara med Thamar, Fares fik Esrom, Esrom fik Aram, Aram fik Aminadab, Aminadab fik Naasson, Naasson fik Salmon, Salmon fik Boas med Rakab, Boas fik Obed med Ruth, Obed fik Isaj, Isaj fik David, kongen. David fik Salomon med Urias' kone, Salomon fik Roboam, Roboam fik Abia, Abia fik Asaf, Asaf fik Josafat, Josafat fik Joram, Joram fik Ozias, Ozias fik Jotam, Jotam fik Akaz, Akaz fik Ezekias, Ezekias fik Manasse, Manasse fikAmos, Amos fik Josias, Josias fik Jekonias og hans brødre under deportationen til Babylon. Efter deportationen til Babylon fik Jekonias Salathiel, Salathiel fik Zorobabel, Zorobabel fik Abiud, Abiud fik Eliakim, Eliakim fik Azor, Azor fik Zadok, Zadok fik Akim, Akim fik Eliud, Eliud fik Eleazar, Eleazar fik Matthan, Matthan fik Jakob, Jakob fik Josef, Marias mand – det var hende, som fødte Jesus, som anses for at være den salvede konge. Generationerne fra Abraham til David udgør altså i alt fjorten – og fra David indtil deportationen til Babylon er der fjorten generationer, ligesom der er fjorten generationer fra deportationen til Babylon indtil den salvede konge.

imod at vende tilbage til Herodes, så ad en anden vej vendte de hjem til deres eget land.
Efter at de var taget afsted, se, så viser en Guds engel sig for Josef i en drøm og siger: - Stå op! tag barnet og hans mor og flygt! Flygt til Egypten og bliv dér, indtil jeg siger til! For Herodes vil opsøge barnet for at dræbe ham.
Han stod så op, tog barnet og hans mor midt om natten og flygtede bort til Egypten. Dér blev de, indtil Herodes var død, for at det, som blev sagt af Gud gennem profeten måtte opfyldes. Det hedder jo: *Fra Egypten har jeg kaldet min søn*.

Da Herodes imidlertid opdagede, at han var blevet snydt af seerne, blev han voldsomt vred, så han sendte sine folk ud og dræbte alle de drengebørn, der var i Betlehem og hele omegnen fra to år og nedefter - ud fra den tid, der var blevet opgivet ham af seerne. Dermed blev dét opfyldt, som var blevet sagt af profeten Jeremias: *En røst hørtes i Rama af gråd og afgrundsdyb jammer. Det var Rakel, der græd over sine børn*, *og hun ville ikke lade sig trøste, for de er ikke mere...*

Se, da Herodes senere var død, viser en Guds engel sig atter i en drøm for Josef i Egypten og siger: - Stå op! Tag barnet og hans mor og rejs til Israel. For de, som stræbte barnet efter livet, er døde. Så stod han op, tog barnet og hans mor og rejste til Israel. Men da han hørte, at det var Arkelaos, der nu regerede over Judæa efter sin far, Herodes, blev han bange for at tage derhen. Ydermere blev han advaret mod det i en drøm, så han tog til Galilæaområdet. Da han var ankommet, slog han sig ned i en by, der hed Nazareth, så det blev opfyldt, som var blevet sagt gennem profeterne: *Han skal kaldes nazaræer.*

***

Året rinder ud så småt. Det er statustid, og hvis man skal se tilbage på årets overskrifter i verdenspolitikken, så passer denne tekst om Barnemordet i Betlehem vel meget godt til det dystre og voldelige billede, der tegner sig af vores verden. En verden, hvor menneskeliv tilsyneladende betyder uendeligt lidt i forhold til ideologisk, politisk eller religiøs magt. Også vores eget land er med, når det gælder om at slå andre mennesker ihjel for at bevare vores værdier. Sådan plejer vi måske ikke at udtrykke det, men sådan er det.
"Hvad er det, der får soldater til at tro, at de kan løse problemer ved at slå hinanden ihjel?" spørger den seksårige Steen sin far i tegneserien Steen og Stoffer – og hans noget forvirrede far må blive ham svar skyldig. Selv kan vi sikkert finde masser af gode argumenter. Et af dem brugte ypperstepræsten Kajfas i processen mod Jesus i sin tid: "Det er bedre at ét menneske dør, end at hele folket går til grunde." Altså ud fra den kalkule, at det er i orden at ofre nogle forholdsvis få mennesker, så resten af folket kan leve i fred. Og den køber vi så, lige indtil Dostojevskij stiller os sit irriterende spørgsmål, om vi ville ofre én eneste lille pige, hvis vi derved kunne frelse hele verden? Herodes var i hvert fald ikke i tvivl. Eller indtil vi kommer til at lytte til Gandhis ord om, at der måske nok vil være noget, han kunne dø for, men aldrig - aldrig noget, han kunne slå ihjel for.
Og det er klart, at disse store humanister gennemskuer magtens kolde beregninger over cost-benefit. Vores store fejltagelse er jo at betragte et menneskeliv som en omkostning i forbindelse med det samlede resultat på bundlinjen. Det er det, man ikke kan. Hverken når det drejer sig om drab eller, når det drejer sig om noget som helst andet – for menneskelivet er helligt og dermed ukrænkeligt.
Man diskuterer f.eks. om det er i orden at benytte tortur i visse situationer, hvor manges liv måske står på spil – og det lyder jo indlysende ud fra magtens synspunkt – og den benytter sig da også af det - men hvis menneskelivet er helligt og ukrænkeligt, så går det selvfølgelig ikke – så er også tortur udelukket som middel. Og det samme gælder vel vredesudbrud, som skal få mennesker til at makke ret, som vi siger. Så vi skælder ud og råber højt – ikke mindst overfor kvinder og børn – og det er åbenbart helt legitimt. Jeg kan forstå, at der i vores rets-

system er indbygget en strafnedsættelse på et par år, hvis det er ens kone, man slår ihjel, og det er først for nylig, at retten til at slå sine børn, blev afskaffet officielt. Til gengæld er det i orden at skælde ud. Men drab, tortur og vrede ord adskiller sig ikke i væsen – kun i grad. I hvert fald, hvis vi lytter til den Jesus, der ifølge Bjergprædikenen anså vrede for at være en form for drab. Det gamle bud om, at du ikke må slå ihjel, betyder for Jesus: Du må aldrig nogensinde nedgøre dit medmenneske – uanset hvem det så er, og hvad de så end udsætter dig for. Og den, der vil redde sit liv – f.eks. ved at slå fra sig eller slå igen – eller ved at blive vred, mister det. Giv det hele væk, så skal du leve!
Hvis det nu var sådan en fuldstændig omvurdering af den ellers vedtagne og anerkendte politiske og religiøse praksis, Jesus kom med – en omvurdering, som måske nok kan gøre ondt på enhver magthaver, der har sat sig til rette i livet med alle gode og måske endda hellige argumenter for at gøre, som vi gør – hvad enten vi nu slår vores fjender ihjel eller bare skælder ud på dem, vi synes fortjener det – hvis det nu var sådan en grundlæggende afskaffelse og ligefrem latterliggørelse af vores hykleriske og forløjede ret til at gøre, som vi gør og til at leve, som vi lever – på andres bekostning – ja, så er der vel ikke noget at sige til, at Jesus fra starten af sit spæde liv blev mødt med den allerstørste modstand – især fra de største magthavere.
I de to fødselsberetninger vi har, fra Lukas og Mattæus, bliver henholdsvis Kejseren i Rom og så især denne kong Herodes, som begge var såre mægtige og også grusomme mænd, skildret som modstandere af den nye verdensorden, hvor Gud selv blev et uendeligt sårbart menneske – ja, vel egentlig *det* sårbare menneske. Og så betyder julen, at du ikke længere kan slå mennesker ihjel i Guds navn, for det er jo Gud selv, du slår ihjel, hver gang du forgriber dig på dit sårbare medmenneske.
Det ubehagelige ved Jesu forkyndelse er vel, at alle vores undskyldninger for at gøre, som vi gør - eller for at lade stå til, som vi gør, og bare se på, mens livet krænkes - bliver trukket væk under os som et gulvtæppe. Og så ligger vi der og har mistet vores holdepunkt og vores begrundelse – selve vores livsgrundlag er faldet sammen som et korthus.

Det befriende ved Jesu forkyndelse, det er jo så, at han ikke går sin vej fra sådan nogen som os, men bliver hos os og rækker os hånden, så vi kan komme op igen – kan komme på fode med vores liv. Måske – hvem ved – måske belært af noget. Måske en dyrekøbt erfaring rigere: den at miste sig selv – at tage skylden på sig og dermed vinde livet – ikke på magtens vilkår med alle dens omkostninger – men på kærlighedens. At opdage, at den angst, der styrer vores liv, ikke findes i kærligheden.
Nu lægger vi så det gamle år bag os. Måske var det ikke det værste år for os – måske kunne det godt have været bedre. Det er, som det er, og det vigtigste er nok, at vi hverken forskønner det eller gør det værre end det er. Hvorom alting er, så var også dette år Guds gode gave til os, som vi da kan sige tak for.
Det spændende ved næste år er så, at vi ikke bare skal håbe på eller bede om at slippe helskindet igennem det – men vi skal leve det i forvisning om, at ikke bare kommer året til os – vi kommer også til året, og vi vil også sætte vores præg på fremtiden med alt hvad vi har i os – uden frygt som Gud har lært os det.

Indvielsen

Mange år senere dukkede Johannes Døberen op og prædikede i Judæas ørken:
- Læg jeres liv om, for det himmelske kongedømme er ganske nær. Præcis det samme, som allerede er blevet sagt gennem profeten Esajas, der siger: *Der lyder en røst fra én, der råber i ørkenen: Ban Jahves vej – gør hans stier jævne*.
Johannes gik rundt i en kameluldskappe med et læderbælte om livet. Hans mad bestod af græshopper og vildhonning. Så drog Jerusalem, hele Judæa og hele egnen omkring Jordan ud og blev døbt af ham i Jordanfloden, idet de bekendte deres svigt. Men da han så opdagede, at mange af farisæerne og saddukæerne også kom til dåben, råbte han til dem:

- Satans yngel! Hvem har bildt jer ind, at I kan flygte fra den kommende vrede? Nej, bær frugt, som passer sig for det nye liv! Tro ikke at I bare kan sige ved jer selv: Vi har Abraham til far. For jeg kan godt fortælle jer, at Gud kan opvække Abraham børn af selv disse sten! Øksen ligger allerede klar ved træets rod, så ethvert træ, der ikke bærer god frugt skal hugges om og kastes i ilden.
Jeg døber jer med vand til et nyt liv, men han, som kommer efter mig, er større end mig – ja, jeg er end ikke værdig til at bære hans sandaler for ham. Han skal døbe jer med hellig ånd og med ild! Med forken i hånd vil han rense sin lo og samle sin hvede i lade. Men avnerne vil han brænde op med en uudslukkelig ild!

En af dagene kommer Jesus så gående fra Galilæa til Jordanfloden, og han går lige hen til Johannes for at blive døbt af ham. Men Johannes ville forbyde ham det.
- Det er da *mig*, der har brug for at blive døbt af *dig*, sagde han, og så kommer *du* til *mig*?
- Gør det nu bare, svarede Jesus, for på den måde bør vi opfylde alt, hvad der bør ske. Så døbte han ham. Da Jesus var blevet døbt, steg han straks op af vandet, og se, Himlen åbnede sig for ham, og han så Guds ånd stige ned som en due og komme over ham. Og hør, der lød en stemme fra Himlen: Dette er min elskede søn. Min fryd og min glæde.

Jesu dåbsdag hedder denne dag i den grønlandske kirke, hvor man ikke arbejder særlig meget med begrebet faste – og derfor heller ikke Fastelavn. Det var der ingen grund til i et samfund, der i forvejen kendte alt for godt til afsavn og sult, og hvor det *ikke* at spise, når der var mulighed for det, blev anset for både dumt og asocialt. Når der er mad, så spiser man – når der fest, så fester man – når der er noget at glæde sig over, så glæder man sig. Sådan er det i de samfund, der lever på kanten af det mulige, og i disse samfund virker begreber som faste og selvvalgt afholdenhed nærmest som en hån mod livet. Ud af ren og skær nødvendighed dyrkede man slagordet *carpe diem* – grib dagen – underforstået: for hvem ved, om der kommer flere.
Jeg mindes endnu den hovedrystende kateket i Fiskenæsset, da jeg fortalte, at jeg havde været på tæt skudhold af en sælunge, men jeg kunne ikke få mig til at skyde den. Han sagde ikke et ord, men hans hovedrysten sagde også alt: Der bliver da vist aldrig et ordentligt menneske ud af den præst. Så set fra den synsvinkel kan man vel godt kalde fasten og al dens væsen et overskudsfænomen – et luksusforhold, som skal foregøgle et eller andet sundt eller åndeligt eller måske endda solidarisk med den sultende verden – omend kun for en tid. Men hvis faste er så godt – eller solidaritet eller åndelighed – hvorfor så ikke faste hele tiden – hvorfor så ikke være solidarisk eller åndelig hele tiden - hvorfor så kun i denne særlige periode af året? Det minder lidt om godheden, som vi især skal udvise ved juletid – af en eller anden besynderlig grund.
Det er som regel religionerne, der har anbefalet og somme tider rent ud befalet fasten eller ramadanen eller hvad det nu hedder. Og i det hele taget har religionerne jo indrettet vores liv, som vi kender det med højtider og lave tider – hverdag og fest efter et nøje afmålt system – søndagsgudstjenesten er jo bare et eksempel på denne religiøse orden i tilværelsen, og man kan stadig høre kritik, hvis vi tillader os at flytte tidspunktet for gudstjenesten – for slet ikke at tale om stedet. Og på en måde er det jo også rart nok med disse rammer om livet, der giver en vis tryghed. Nu er det faste igen. Det var det også sidste år ved denne tid, og så er det snart Påske og tiden går som året går i ring, og det er vel godt nok med det.
Og alligevel har jeg nu og da og ikke så sjældent en irriterende trang til at bryde hele dette system. Det er selvfølgelig ikke så godt, når jeg nu er præst, men skal det virkelig være så forudsigeligt, vores liv? Når nu nogle af de bedste øjeblikke var dengang vi brød formen og rammen og bare levede vildt og uformeligt. Jeg kan endnu mindes fra min barndom de frydefulde øjeblikke, hvor far eller mor gjorde noget, vi ikke plejede. Det var ikke særlig tit og ikke særlig vildt, men bare det, at de kunne finde på det. At tage en dag ud af kalenderen, som de sagde – tage en dag ud af tiden, og så leve sammen, selv om det er lidt stjålne øje-

blikke. For vi er vel slaver af tiden, når det kommer til stykket. Af alt det vi skal og bør og må i vores velordnede liv.
Og prøv så at se på Jesu liv. Det var mildest talt ikke særlig velordnet, og han levede endda i et religiøst univers, der var overordentlig målrettet og indrettet med tider og steder og et hav af reguleringer af tilværelsen. Jeg tror, han brød dem alle sammen. Og jeg tror, det var fordi, der for ham var noget kunstigt over det. Engang, da han var blevet grebet af de religiøse igen igen i at bryde sabbatshvilen, sagde han: Jamen, hør nu her: Mennesker er da ikke til for sabbattens skyld. Det er da sabbatten, der er til for menneskers – som en hjælp til mennesker – og sådan en hjælp kan da aldrig blive en befaling. Hvad nu hvis din søn falder i brønden og er ved at drukne. Vil du så ikke redde ham op, fordi det er et arbejde, og man må ikke arbejde på sabbatten? Mennesker er ikke til for religionens skyld. Eller endnu bedre: Mennesker er ikke til for Guds skyld.
En anden gang sagde han: Hvis du er på vej til gudstjeneste, og så kommer i tanke om, at du har et eller andet udestående eller et uafklaret forhold med et andet menneske – så vend om og gå først hen og forlig dig med din bror eller din kone eller dine børn – så kan du altid gå til gudstjeneste bagefter. For det er altså medmennesket, der er det vigtigste. Vigtigere end al officiel gudsdyrkelse og alle nok så imponerende templer på jorden.

Med Jesus er der altså hele tiden opgør i luften – opgør med det etablerede – det ordentlig – det rimelige – og det er der også i fortællingen om Jesu dåb. Han kommer altså en dag i begyndelsen af sit provokerende virke til denne barske nationalt-religiøse karismatiske omvendelsesprædikant, der døber folk til et nyt liv – et liv i bod og anger – et renset liv. Johannes Døbers opgave var at rense folket for dets synder, så det kunne fremstå som et rent folk overfor den nidkære Gud, der først da ville føre sit vanartede folk til sejr. Og så midt i det hele – midt i hele denne religiøse fanatiske karismatiske ekstase – kommer Jesus slentrende, og pointen i fortællingen er måske, at han dermed stopper Johannes.
Han kunne jo som ingenting have overtaget Johannes virksomhed – altså ligesom bekræftet, at dette var vejen – også Guds vej. Men så skulle han jo selv have stillet sig op og døbt mennesker – ikke blot med vand, men med Helligånd og ild, som Johannes selv siger det. Men det gjorde han ikke. Tværtimod lader han sig selv døbe i en ren solidaritet med alle de andre syndere – og jeg mener, at han dermed gør hele Johannes Døberens karismatiske projekt til skamme. Johannes genkender ham jo og vil ikke døbe Guds egen søn, hvad der jo er forståeligt nok, for hvad skulle det betyde, men Jesus overtaler ham til at opfylde al retfærdighed, som han siger – og det vil altså igen i Jesu og evangelisternes optik sige den menneskelige solidaritet – og det bekræftes jo så til fulde af Ham selv så at sige – der lyder en røst fra Himlen, der i klare vendinger udgyder Helligånden over Jesus og udråber ham til Guds elskede søn. Og så må Johannes visne. Jeg bør blive mindre, siger han selv – Han bør vokse. Og på et tidspunkt bliver Johannes da også bogstaveligt talt mindre, idet kong Herodes lader ham halshugge. Jesus bliver til gengæld ophøjet, selv om det er på et kors.

Jeg ved selvfølgelig ikke, om det er rigtigt, men jeg fornemmer i denne mærkelige fortælling om Jesu dåb et vældigt opgør med al normal religiøs tankegang. Et opgør, som så udvikles i løbet af evangeliet for at kulminere med kærlighedens pris: Gud, der lader sig håne og spotte og henrette af kærlighed til mennesker. Og derfor er den dåb, vi døber med – den dåb, Frederikke i dag er blevet døbt med – så langt fra en renselse som noget. Den er meget mere – den er en opstandelse til et helt nyt liv så langt som noget fra den gamle religion med alle dens forskrifter og regler og omvendelse og bod og anger og gudsdyrkelse for Guds skyld til et menneskeliv, hvor den sande gudsdyrkelse foregår - hverken i templer eller kirkerum eller på hellige bjerge og til hellige tider, men i den daglige samtale og forsoning i kærlighed til dit medmenneske. Derfor er dåben så stærk og vidunderlig, som den er.
Det er altså ikke ved gudstjenesten, vi dyrker Gud. Her samler vi kræfter og styrker hinandens mod i dette herlige fællesskab uden grænser - til at gå ud i vores hverdag og lade den kærlighed, vi har mødt her i kirken, være den kærlighed, vi møder vores medmenneske med. Og det vender jo noget op og ned på det hele, hvad der ikke er så underligt, når Gud selv lader sig døbe af mennesker. For så er det jo pludselig vores dagligdag, der er den egentlige højtid – det er der, vi møder Gud selv i vores medmenneske. Og ikke som vi måske troede ved de religiøse højtider eller under de foreskrevne fastetider.

Jeg traf engang en irsk læge, der fortalte mig, at han var fanatisk antiryger, og en stor del af hans virke gik faktisk med at forkynde rygningens ufatteligt skadelige virkninger både for den enkelte ryger og for omgivelserne og for samfundet. Som bekendt er Irland blevet foregangsland på ikkeryger området, og jeg ved ikke, om det er hans skyld, men irerne er jo vant til at kæmpe hårdt for det, de kæmper for. Men så fortalte han, at han engang var blevet kaldt ud til et dødsleje, hvor en ung kvinde lå for døden, og selv der i sengen røg hun til det sidste. Og så bød hun også denne fanatiske ikke-ryger en cigaret fra sin krøllede pakke. Og heldigvis var han så meget menneske, så han i dette hellige øjeblik brød med alt, hvad han kæmpede for og tog imod den elendige cigaret og røg den sammen med sin patient. Og det er måske et godt billede på, hvad livet her drejer sig om. Det er ikke principper eller religiøse holdninger eller nok så retfærdige korstog, det drejer sig om – det er ikke fastetider og gudstjenestetider, der bærer et menneskeliv, men det at kunne lade sig overvælde af menneskelighed og kærlighed. Og så handle derefter – om så skal være – i modstrid med alt, hvad du ellers står for.

***

Snart efter blev Jesus af ånden ført ud i ørkenen for at blive udfordret af djævelen, og efter at have fastet i fyrre dage og nætter var han til sidst sulten. Da kom Fristeren hen til ham og sagde: - Hvis du virkelig er Guds søn, så sig at de her sten skal blive til brød.
- Der står skrevet, svarede Jesus: *Et menneske lever ikke kun af brød, men af hvert ord, der udgår af Guds mund*.
Så tager djævelen ham med til den hellige by, stiller ham på helligdommens tinde og siger til ham:
- Hvis du virkelig er Guds søn, så kast dig ned herfra. Der står jo skrevet: *Han vil give sine engle befaling om dig, så de vil bære dig på hænder, for at din fod aldrig må støde sig på nogen sten*.
- Der står også skrevet: *Du må ikke udfordre Jahve din Gud*! svarede Jesus.
Igen tager djævelen ham med – denne gang til et meget højt bjerg og viser ham alle verdens kongeriger og al deres herlighed:
- Alt dette vil jeg give dig, siger han til ham, hvis blot du vil falde på knæ og tilbede mig.
- Gå din vej, Satan! udbrød Jesus, for der står skrevet: *Jahve, din Gud, skal du tilbede og tjene - ham alene!*
Så forlader djævelen ham, og se, der kom engle og tog sig af ham.

Når man vil finde klangbund for sin fortælling, så er det en god gammel metode at bygge sin fortælling på noget genkendeligt – noget tilhøreren kan forholde sig til – især hvis det er noget nyt, man gerne vil fortælle. Altså det at sætte dette nye i forhold til noget gammelkendt. Spindoktorer og reklamefolk benytter sig af denne metode, men allerede evangelisterne kendte den udmærket og benyttede sig af den, når de skulle beskrive det nye, der for dem var kommet til verden i Jesus fra Nazareth. Igen og igen refererer de til noget gammelkendt, som de så sætter Jesus i forhold til, og det spændende er for mig i hvert fald, at det giver fortællingerne en langt dybere og langt mere vedkommende mening, end hvis det bare skulle tages bogstaveligt som mirakuløse beskrivelser af en supermand.
Dette kommer meget tydeligt frem i fortællingen om fristelsen i ørkenen, som dels er svær at tage bogstaveligt, men hvor der også fremkommer ligesom en programerklæring fra Jesus: Jeg er ikke kommet for at være julemand eller tryllekunstner. Jeg er ikke kommet for at få mennesker til at tabe næse og mund af forbavselse eller for at opfylde deres materielle eller religiøse behov. Jeg er her for noget andet. Og det er så dette andet, Matthæus udvikler i sit evangelium – kærlighedens og frihedens evangelium.
Sammenligningsgrundlaget er Moses, der ligesom Jesus faster i 40 dage og nætter i ørkenen, men som jo så netop gør det, som Jesus ikke vil. Moses giver folket mad og drikke på mirakuløs vis. Moses redder folket. Han er dets leder. Og han redder ofte folket fra sig selv og

dets egne tilbøjeligheder til afgudsdyrkelse og troløshed. Han er som en far for sit håbløse folk. Og det er just hele den ledelsesfilosofi, Jesus gør op med i fortællingen:
Miraklerne har ingen betydning. Jeg skal hverken lave sten til brød eller kaste mig ned fra et tårn uden at tage skade, for mennesker dør åndeligt af mirakler. De bliver slaver af en drøm eller en illusion, men jeg kommer med frihed til mennesker – med frihed og ansvar, så de selv kan leve deres menneskeliv ærligt og redeligt på menneskelivets betingelser – og det kræver arbejde, fantasi, visdom, kunst og kærlighed at gå i gang med sit liv, som det er uden andre ledere end dig selv. Jeg er ikke kommet for at herske over mennesker – for at styre mennesker eller tage ansvaret fra et eneste menneske, men jeg er kommet for at tjene mennesker i kærlighed og dermed give dem mod på at turde leve selv.
Altid er religionen blevet brugt til at tage ansvaret fra mennesker – til at slavebinde mennesker med gamle skrifter og love hugget i sten eller af fantastiske mirakler, som skulle bevise det guddommelige i sagen. Religionens opgave er som kongemagtens – derfor går de ofte hånd i hånd – at gøre mennesker til lydige undersåtter, som ikke kan klare sig selv. Ideologien bag er naturligvis tanken om, at mennesker ikke kan tåle frihed. Derfor skal de styres med hård hånd.
Lyt engang til 1600 tallets lutherske kollekter og bønner, der stadig er autoriserede til brug ved gudstjenesterne i Danmark. Lyt til den syndserkendelse, der præger dem i bund og grund. Lyt til det menneskesyn, der ikke tror på mennesket. Et menneskesyn, der har præget og præger vores stakkels verden endnu den dag i dag. Et menneskesyn, der siges at være fra Gud selv, og som har givet sig udtryk i rædselsfuld undertrykkelse og forfærdelige opdragelsesmetoder, hvor alt var tilladt – altid i Guds navn.
Først for nylig har vi her i den vestlige kultur fået mistanke om, at det måske ikke var hele sandheden om os mennesker, at vi af natur var onde. Mærkeligt nok, for det er præcis pointen i evangeliet at give almindelige mennesker frimodighed til at leve deres liv selv – glæde over dette liv og kærlighed til livet og til din næste. Ikke med tvang – ikke med magt – ikke ved hjælp af pisk eller gulerod eller løfter om store belønninger her eller hisset, men ved indsigt og i kraft af den tro på både livet og mennesker, som bærer et liv i frihed. Men fristelsen til at tage magten, som Jesus selv modstod, var åbenbart for stor for kirken, så kirken blev den magtfulde statskirke, vi kender i dag, men som nu savner klangbund i en befolkning, hvor troen på mennesket bliver mere og mere udtalt. Færre og færre mennesker vil i dag uden videre bøje sig for gamle skrifters autoritet, for alt skal vurderes af os selv og vi skal nok vælge fra og til, hvad vi har brug for i det religiøse supermarked, som det hånligt er blevet kaldt af fortidens moralister. Men det er da vidunderligt, at vi endelig er kommet så langt i vores frihed, at vi tør det uden at skulle frygte hverken kongens eller kirkens eller Guds straf.
Det, der så må være opgaven for en kirke uden magt over sjælene – ja, det må være at forkynde frihedens og kærlighedens evangelium, sådan som det har stået der hele tiden – talt til undertrykte mennesker med en kærlig opfordring til at leve frit og frygtløst selv i en barsk verden uden at løbe an på de mirakler, som ikke sker.

Der er en verden til forskel på det menneskesyn, som Jesus står for, og det som Satan repræsenterer. Vi kender det sidste bedst, for det er vores normale virkelighed i verden, at nogen tager magten og ansvaret fra andre i den allerbedste mening. Men for mig ser det ud som om, at det menneskesyn, som Jesus står for – og som han holdt fast ved til det sidste – pibler frem rundt omkring i vores samfund. Dette at ville hinanden – dette at respektere ethvert menneske – uanset race, religion, køn, alder eller noget som helt andet. Dette at turde give frihed og ansvar til hinanden i tro og tillid. Dette at turde løse konflikter gennem samtale, hvor alle kommer ud som vindere og ikke gennem retssager med vindere og tabere. Og måske så pibler det også frem en dag i vores kirke dette dybt kristne og dybt provokerende menneskesyn, så kirken ikke længere fremstår som belærende og bedrevidende – endda som forvalter af den eneste ene sandhed – men som et fristed, hvor ordet kan have frit løb mellem mennesker – mellem alle mennesker. Et værested for samtale og opøvelse i kærlighed og frihed. Heldigvis ser vi allerede tendenser i den retning, men der er også megen modstand – naturligvis.

Det var en umulig opgave, Jesus havde sat sig for – at omvende sit dybt religiøse og krigshærgede samfund til et nyt menneskesyn. Et menneskesyn uden fjender – uden grænser –

uden fremmede - uden forskel. Et menneskesyn, der handler om at give og om at elske uforbeholdent. Ikke i at tage – ikke i at sikre sig med grænser og mure og bolværk mod andre mennesker, men i at være et sandt menneske sammen med mennesker.

***

Bjergprædikenen

Senere hørte Jesus, at Johannes var blevet arresteret, og derfor tog han bort til Galilæa. Han flyttede fra Nazareth og kom og slog sig ned i Kapernaum, der ligger ved søen i Zebulons og Naftalis områder. Det var for, at det skulle opfyldes, som blev sagt gennem profeten Esajas, der siger: *Zebulons og Naftalis land, søvejen i Østjordanlandet, folkenes Galilæa – de folk, der sidder i mørke, har set et stort lys – over dem, der sad i dødsskyggens land, er et lys oprundet*.
Fra da af begyndte Jesus at prædike:
- Læg jeres liv om, for det himmelske kongedømme er ganske nær!
Som han nu går omkring ved Galilæasøen, ser han to brødre, Simon, som kaldes Petrus og hans bror Andreas, i færd med at kaste et stort garn ud i søen. De var nemlig fiskere.
- Kom med mig! siger han til dem, så vil jeg gøre jer til menneskefiskere.
Straks forlod de deres garn og gik med ham.
Da han gik videre derfra, får han øje på nogle flere. Det var to brødre, Jakob Zebedæus' søn og hans bror Johannes. De sad i båden sammen med deres far, Zebedæus og ordnede deres garn. Så kaldte han på dem, og straks forlod de båden og deres far og gik med ham.

Rundt omkring i hele Galilæa vandrede han. Han underviste i deres synagoger og forkyndte det glædelige budskab om Guds kongedømme, og han helbredte enhver lidelse og enhver sygdom i folket. Rygtet om ham nåede også ud i hele Syrien, så de kom til ham med alle de syge, der havde forskellige lidelser og var plaget af smerter – dæmonbesatte og epileptikere – og han helbredte dem. Store skarer fulgte ham efterhånden fra Galilæa, Dekapolis, Jerusalem og Judæa og fra Østjordanlandet.

Da han en dag så de mange mennesker, gik han op på bjerget, og da han havde sat sig, kom hans tilhængere hen til ham. Så tog han fat på at undervise dem:
Velsignet er de enfoldige, for de lever i det himmelske kongedømme!
Velsignet er de sørgende, for de skal trøstes!
Velsignet er de ydmyge, for de skal arve jorden!
Velsignet er de, der sulter og tørster efter retfærdighed, for de skal mættes!
Velsignet er de barmhjertige, for de skal selv møde barmhjertighed!
Velsignet er de rene af hjertet, for de skal se Gud!
Velsignet er de, som skaber fred, for de skal kaldes Guds børn!
Velsignet er de, der forfølges på grund af kampen for retfærdighed, for de har allerede det himmelske kongedømme!
Ja, velsignet er *I*, når man håner og forfølger jer og løgnagtigt påstår alt muligt ondt om jer på grund af mig. Glæd jer og fryd jer! Stor er jeres himmelske belønning. Sådan forfulgte de jo også profeterne før jer.

Jeg ved ikke, om nogen af jer har oplevet en helgenkåring. Da jeg var i Rom her i oktober, var jeg så heldige at løbe ind i sådan en, en søndag formiddag på Petersplads. Pladsen var stuvende fuld af mennesker. Der var sat stole op til 10.000-vis af deltagere i kåringen, som

også var en gudstjeneste med nadver – det var noget af en altergang – og hen over Peterskirkens facade hang fem kæmpestore portrætter af de nyslåede helgener. Pave Benedikt selv forrettede gudstjenesten omgivet af sine kardinaler, ærkebiskopper, biskopper, monsignores og en hær af almindelige præster. Der var purpur og guldtressede kåber i lange baner. Der var storskærme, schweizergardister, helikopterovervågning og transmission til alverdens lande fra kirkens centrale helligdom i Rom. Der var alt, hvad det hungrende turisthjerte kunne begære – og måske også det katolske.
Det var med lidt blandede følelser, jeg stod og iagttog hele dette spektakulære skuespil, som greb og betog så mange mennesker, og det var ikke bare misundelse over den formidable kirkegang, der strøede malurt i bægeret, men det var denne entydige dyrkelse af det enestående og mægtige.
På et tidspunkt i seancen bragte forskellige grupper gaver til Paven, der sad på sin tronstol iført sit skrud og modtog disse knælende pilgrimmes hyldest og lod dem kysse sin hånd og ring – ganske som en middelalderkonge i al sin vælde kunne have gjort det.
Og dér sprang kæden virkelig af for mit vedkommende, for hvor var Jesus i det? Han, som gik rundt blandt de fattigste af de fattige og selv var fattig, og som i dag forkynder fattigdommens pris? Hvorfor har kirken i den grad forladt sit udgangspunkt, så den ikke længere søger og dyrker sandheden, men iscenesætter dette gigantiske skuespil for masserne overalt i verden, for at give dem lidt glæde og tryghed i deres undertrykte liv? Og hvorfor falder mennesker for sådan en gang pomp og pragt – bogstaveligt talt på næsen af beundring og ydmyg underdanighed?
Måske fordi det ligesom ligger i luften. Vi nyder på en eller anden måde at lade os fascinere af det storladne og prangende. Ja, her hos os har kirken stort set udspillet sin rolle i folks bevidsthed, men så er der andre ting, vi falder for, som f.eks. underholdningsindustriens produkter af stakkels mennesker, der bliver ophøjet til stjernestatus – om det så bare er for en aften. Sportsidolerne – gengangerne på Tv-skærmen, som tryllebinder os og drejer opmærksomheden væk fra det egentlige i vores liv. Vores kriser – vores angst – vores forhold til vores nærmeste - eller til os selv og hvad vi i virkeligheden lever for – hvad vi i virkeligheden elsker og måske endda ville dø for. Somme tider kan man blive så træt af sit liv, der bare går, som det skal.
Derfor er det måske alligevel velgørende at komme herhen i kirken en gang imellem – og så skal kirken altså ikke spille med i det orkester af prangende storhed eller for den sags skyld hensætte os i underdanig ydmyghed. Nej her i kirken skal vi konfronteres med Jesus fra Nazareth og dermed med os selv, så ubelejligt det end kan være. Vi skal standses op i alt det, vi bare går og gør, fordi det gør man nu engang.
Og der er ikke nogen bedre til at standse os op end denne Jesus, hvis han får lov til at komme til orde som den, han var. Ikke som majestæten der hersker i Himlen og bliver repræsenteret på jorden ved sin mægtige stedfortræder i Rom eller andre steder, men som en del af mig selv – som en del af os og vores fællesskab. For der var jo ikke noget glimrende eller funklende flot over Jesus, som han var, og det var ikke gennem udstedelse af love og dogmer og trosbekendelser, han gjorde sig gældende i vores liv – men fordi han gik og sagde sandheden og handlede troværdigt efter det, han sagde. Han var selve billedet på alt det, vi dybest set længes efter som mennesker, men som så nemt overskygges og fortrænges af så meget andet.
Han var vores inderste menneskelighed, og derfor taler han til os endnu, og kan endnu få os til at vende os om fra Petersplads en i Rom til den stille sidegade, hvor du er ved at falde over den gamle kone, der næsten går i ét med fortovet og den lille trappe hun sidder på i sit brune snavsede tøj, der hænger om hende, og hun strækker hånden frem og lirer sin bøn om en skilling af, som ingen hører. Og du haster forbi, for du skal ned og se endnu en flot kirke, Maria Maggiore. Og så bliver du måske alligevel lidt indadvendt på vejen og kan ikke lade være at sammenligne mylderet og begejstringen på Petersplads en og den kæmpemæssige altergang til syndernes forladelse med denne ensomme gamle kone på fortovet, som du burde have knælet og bøjet dig dybt for og bedt om tilgivelse og givet alt, hvad du ejer.

Ikke Gud – ikke paven – ikke kirken kan skænke mig virkelig tilgivelse for mit overfladiske turistliv, men det menneske, jeg virkelig er skyldig overfor. Velsignet er ikke blot de fornemme og fromme helgener, kirken fremhæver og kårer som de store, man kan bede til og hente hjælp og trøst hos, fordi de har Guds anerkendelse. Nej, velsignet er først og fremmest

hun, der sad der på den lille trappe i den stinkende sidegade og forgæves rakte hånden frem. Velsignet er hun, hvis vi tør se! Og det er vel det, han vil have os til i dag med disse forfærdelige ord om, hvem der er de virkeligt velsignede – de virkelige helgener. Det er måske dem, der giver os mulighed for at se os selv, som vi er. Det er måske dem, vi skylder alt og hverken Gud eller kongen eller fædrelandet – eller vores kreds – eller vores kultur. De fattige – de elendige – de arme mennesker, som så tit sidder i vejen for fremskridtet. De, som ingenting er, og som vores samfund skærer hjælpen ned til, så de kan lære, at det betaler sig at tage et initiativ. Noget for noget! De, som ikke rigtig hører til hos os, og som vi kalder alle vores værste navne, og som vi helst så tog hjem. Velsignet være I …
Han siger det ikke som en opmuntring til dem, så de skal glemme deres egen elendighed, for det skal nok gå alt sammen og engang bliver det bedre – om ikke før så i himlen. Jesus trækker ikke veksler på evigheden, tror jeg, men det er os, han taler til. De rige – de som klarer sig godt – det er os, han vil have til at vende os om og se på vores liv på en ny måde, så det ikke drejer sig om at holde os fattigdommen fra livet og søge rigdommen – sikkerheden – udkommet gennem stress og jag efter mere. Det gode liv, som slet ikke findes der, hvor vi søger det – der hvor alle søger det. Ikke på Peterspladsen – ikke i banken – ikke i omgangskredsen eller familien – end ikke her i kirken, for vi skal ud igen, men hos denne Jesus, der sad på trappen hos den gamle tiggerske i Rom – ja, var hende selv – eller sad på bænken på torvet eller i varmestuen eller der, hvor arme mennesker sidder uden fremtid – uden håb – udrangeret af et samfund, der stormer frem. Hvis vi tør se på vores liv.
Han gør det uden fordømmelse, men står der som en mulighed – en livets mulighed for den, hvis rige og velnærede liv falmer så småt, fordi det ikke er godt nok. Fordi du længes efter mere end at have det godt. Han står der som en mulighed for at fylde tomme hænder og tomme liv – ikke de fattiges – ikke de undertryktes, men vores – i al vores fattige og tomme rigdom.
Det er ikke os, der som overskudsmennesker og overskudsmenighed skal hjælpe de fattige med en skærv. Nej, det er os, der er de arme, som de fattigste af de fattige skal hjælpe til at få et liv. Velsignet er de – og velsignet er han, der står midt iblandt dem og taler deres sag.

***

I er jordens salt, men hvis saltet mister sin kraft, hvad skal jorden så saltes med? Det duer ikke længere til andet end at blive smidt ud og trampet ned af høns.
I er verdens lys. En by, der ligger på et bjerg, kan ikke skjules, og man tænder heller ikke et lys og sætter det under en kurv, men på lysestagen, så det skinner for alle i huset. Sådan skal I lade jeres lys skinne for folk, så de kan se det gode, I gør og lovprise jeres himmelske far.

Så blev det november. I gamle dage var 1. november skiftedag – hvor man skiftede plads i livet så at sige. Og den gamle allehelgensfest – festen for de afdøde – ligger også her på denne skiftedag – oprindelig en gammel nytårsfest der ligesom markerer et skifte fra noget gammelt til noget nyt. De gamle religiøse nytårsfester har altid været ment som sådan en hjælp til mennesker til at give slip på det forgangne for at kunne tage imod det nye med glæde. Og sådan kunne man vel også godt opfatte denne gudstjeneste - og måske i virkeligheden alle gudstjenester - som en hjælp til os om at turde give slip på fortiden og vende os mod det nye liv, som nu kommer til os og banker på.
Der knytter sig en ret så indgroet fortælling til november – og det er den, at november er en uendelig træls måned at komme igennem. Jeg kan huske, vi sad og snakkede om det sidste år i november – hvor træls en måned det dog var, og hvordan den føltes uendelig lang og mørk og trist og grå. Lige indtil en gjorde opmærksom på, at vi faktisk sad ude på terrassen i det mest strålende solskinsvejr og 15 graders varme. Og sådan er det mange gange med fortællingen, at den er så stærk, så den ligefrem overskygger virkeligheden. For det passer jo ikke, at november altid er grå og trist og træls og føles som tre måneder. Men sjovt nok vælger vi mange gange fortællingen fremfor virkeligheden – og der skal rigtig meget til for at rokke os ud af den fortælling, vi én gang har valgt og gøre til vores.
F.eks. lever de fleste af os på en bestemt fortælling om os selv og vel også om andre. Vi er ret gode til at lave sådan en fortælling om andre, som vi så dømmer efter – også selv om vi godt

ved, at det aldrig er hele sandheden. Men vores fortælling om os selv er måske endnu vigtigere – vores dom over os selv og vores liv.

I bjergprædikenen fortæller Jesus en dybt provokerende ny fortælling om sine disciple. Om hvem de er – i virkeligheden. I er de lykkelige! I er jordens salt – I er verdens lys. Det er det, I er, I som troede, I bare var en flok uvidende landarbejdere og fiskere – analfabeter, som ingen af betydning i samfundet regnede for noget som helst. Og så handler denne utrolige bjergprædiken om religionens og de ledende kredses hykleri sammenholdt med det enkle, hjertelige, barmhjertige, nådige og så dybt menneskelige liv, som Jesus kalder det fuldkomne liv. Så vær da fuldkomne som Gud.
Det er som om, Jesus tager disse menneskers indgroede fortælling om dem selv og om deres liv og samfund i det hele taget og krøller den sammen og smider den i ilden – samtidig med at han giver dem en helt ny fortælling – en helt ny selvopfattelse – et helt nyt liv.
Matthæus fortæller så, at mens folk i almindelighed var dybt betagede af denne nye fortælling, der blev fortalt med en egen myndighed, så talte Jesus for døve øren, når det gjaldt hans disciple. Det var sort tale for dem, hedder det. De fattede intet. Og sådan er det jo nok med det. Det er som om, der skal mere til end fortællingen, før den for alvor bevæger os, og det er så det, som evangelisterne kalder Guds eget åndedrag. Først da disciplene fornemmede Guds egen stemme i fortællingen, skete der for alvor noget med dem. Da blev de forandrede fra smålige og bange mennesker – modløse, fortvivlede over deres liv og skæbne midt i en træls og grå november – til stærke kæmper, der rejste sig fra deres nedbrudte liv og kastede sig ud i det nye liv med en pågående og højrøstet frimodighed, som de aldrig havde turdet tro på. Pludselig brød solen frem i deres mørke november – og de blev selv verdens lys og jordens salt – og intet og ingen kunne længere holde dem tilbage fra det, som nu var deres livs mål og mening: At udråbe fra tagene, hvad han havde hvisket dem i ørerne: den nye fortælling om livet. Og så blev det for alvor skiftedag i verden.

Er det ikke det, vi håber på, når vi kommer her i kirken for at høre nyt – altid for at høre nyt? Håber på, at denne livsfornyende fortælling også må gribe os, så vi hører den både som Guds fortælling og fortællingen om os selv. Så også vi kan rejse os fra vores måske ikke altid lige lykkelige fortælling om os selv og vores liv og storme ud i livet – lige ud i den vidunderlige november, som nu er kommet til os med en inderlig bøn om ikke at blive foragtet og fordømt - men at blive levet – levet af os. Vi troede måske, livet var gråt og trist i grunden og vi selv for længst burde være siet fra, som Benny Andersen synger. Men nej, siger Jesus: vi er lykkelige – vi er de velsignede - måske fordi lykken kommer af noget andet, end vi troede eller håbede. Lykken handler måske ikke blot om gode kår eller om velfærd – og ifølge Jesus slet ikke om rigdom. Nej, den sande lykke beror på, at dit liv har både mening og fylde – har denne fuldkomne glæde, som evangeliet taler om. Måske dette, at du har noget, du vil, og at du tør leve og handle efter det, du vil – at du som en anden opvakt discipel tør kæmpe for det, du tror på. Uden frygt for noget eller for nogen.

Verden trænger i den grad til en ny fortælling – en fortælling om barmhjertighed, miskundhed, nåde, sandhed og fred! Og derfor er der altid brug for evangeliets lys. Jorden venter på vores ramsaltede indlæg, så den kan grønnes og bære frugt. Og tænk hvis denne smukke lysgudstjeneste på denne mørke novemberaften kunne blive sådan en opmuntring til os alle sammen om at tage vores liv op på ny – se os selv og vores liv i et nyt lys og bruge dette lys til at lyse på hinanden. Du sagde, vores verden var formørket, jamen hvorfor lyste du så ikke på den? En omvurdering af alle værdier – en omvurdering af mig selv og hele min livsfortælling – det er, hvad bjergprædikenen handler om - og så er den samtidig en strategi for den opgave – den lykkelige livsopgave vi som verdens lys og jordens salt nu skal begive os ud i – ikke med vold og kiv og splid – ikke med bedrevidende mission eller med foragt for de vantro, men med barmhjertighed, med sandhed og med fred. Men kunne vel også bare sige: med kærlighed.

***

Tro nu ikke, jeg er kommet for at ophæve loven eller profeterne. Jeg er ikke kommet for at ophæve, men for at opfylde. Ja, jeg siger jer: før Himlen og jorden

forgår, skal ikke det mindste bogstav eller blot en tøddel forsvinde fra loven - ikke før det, som skal ske, er sket alt sammen. Så hvis nogen bryder ét eneste af disse bud – blot det mindste – og lærer folk den slags, skal han kaldes den mindste i det himmelske kongedømme, mens den, der overholder dem og lærer derefter, han skal kaldes stor. Ja, jeg siger jer: hvis ikke jeres retfærdighed langt overgår teologernes og farisæernes, kommer I overhovedet ikke ind i det himmelske kongedømme.

I har hørt, der er sagt til de gamle: *Du må ikke slå ihjel! Den, der slår ihjel, er skyldig og skal dømmes*.
Men *jeg* siger jer: Enhver, som blot bliver vred på sin bror, er skyldig og skal dømmes. Enhver, som siger idiot! til sin bror, er skyldig og skal dømmes af Synedriet – ja, enhver, som taler nedladende er skyldig og skal kastes i det brændende helvede. Så, hvis du skal til at ofre din offergave på alteret og dér kommer i tanke om, at din bror har noget på dig, så efterlad din gave foran alteret og gå igen. Bliv først forsonet med din bror, så kan du altid komme og ofre din gave. Se hellere at blive enig med din modpart i en fart, mens du er på vej sammen med ham, så din modpart ikke skal overgive dig til dommeren og dommeren til betjenten, så du kastes i fængsel. Jeg kan godt sige dig: du kommer ikke ud derfra, før du har betalt alt til sidste øre!

Når man står og betragter udsigten f.eks. fra en af vores smukke kirker kan man ikke undgå at blive betaget af naturens skønhed og harmoni. De grønne marker og enge, hegnene, træerne, skoven – den smukke fuglesang – Lillebælt i baggrunden og ikke mindst freden, der hviler over hele landskabet. Men tag ikke fejl – og lad jer ikke forblinde. I virkeligheden står vi og betragter et afsindigt drama på liv og død, hvor alt i naturen kæmper en desperat kamp for overlevelse. En skånselsløs og nådesløs kamp fra de mindste til de største væsener.
"De muntre fugle kalde på hverandre" synger Ingemann i en af sine romantiske morgensange – ja, godmorgen – i virkeligheden råber og skriger de for at holde hinanden væk fra deres hårdt tilkæmpede redeterritorium – og hvad der foregår i havets dybe grunde med de mange munde, tør jeg slet ikke tænke på. Vi ser det, vi gerne vil se, og er man som Ingemann romantiker og gerne vil se skabelsens fredfyldte harmoni, så er det det, man ser og nyder – også selv om virkeligheden emmer af alt andet end fred og harmoni.

Når jeg nu har valgt at gøre hvad jeg kan for at ødelægge jeres eventuelle romantiske forestillinger om den skønne og fredelige natur – så er det selvfølgelig for at drage en parallel til vores menneskeliv og vores samfundsliv, hvor vi også sagtens kan lade os forblinde af det tilsyneladende så fredelige og gode og ikke mindst rigtige liv og se bort fra alt det, der ligesom forstyrrer forestillingen. Både vores rige velfærdssamfund og også vores privatsfærer kan se så nydelige og velfungerende ud på overfladen, mens der i virkeligheden er tale om en benhård kamp om magt og overlevelse. Ja, vi kan endda blive dybt irriterede, hvis nogen kommer og prøver på at ødelægge vores fredelige forestillinger. F.eks. med sandheden om vores liv. Tag ikke livsløgnen fra et menneske, skrev Henrik Ibsen engang i skuespillet Vildanden – måske fordi det tilsyneladende er bedre at leve godt og muntert på en løgn end at blive knust af den barske sandhed. "Hør den lille stær, den er åh, så fornøjet…"
Evangeliet påstår det modsatte: at netop sandheden skal gøre jer fri! Og hele det drama, som evangelisterne ruller op for os i deres evangelier, er netop dramaet om sandheden, der bryder ind i vores somme tider så forløjede og forlorne liv. Selvfølgelig med det resultat, at sandheden bliver korsfæstet af løgnen og dermed gjort tavs i den bedste hensigt – for almenvellets skyld. Men sandheden kan ifølge evangeliet aldrig holdes nede – måske for en tid, men så sprænger den sig fri med den indre styrke, som kun sandheden ejer. Det er opstandelsens evangelium.

I ethvert ordentligt drama er der helte og skurke – og skurkene i evangelierne er uden tvivl farisæerne og de skriftkloge. Hvilket i og for sig er besynderligt, eftersom de i alle andre

sammenhænge repræsenterede det gode og det retfærdige – det samfundsbevarende. Det var dem, der holdt loven – Guds lov. Det var dem, der studerede den hellige skrift – havde deres gang i templet og i synagogerne og i det hele taget var samfundets religiøse og moralske fundament. For at vende tilbage til billedet af naturen, kan man måske sige, at farisæerne og de skriftkloge netop kæmpede for samfundets overlevelse – hvad der for så vidt også var god grund til i et lille land, der havde været besat af romerne i næsten 100 år. De kæmpede for overlevelsen ved hjælp af religiøst betingede love og regler – og ved hjælp af et menneskesyn, der kun kunne opdele mennesker i retfærdige – de der tjente samfundets overlevelse – de der adlød loven - og uretfærdige – de, der ikke gjorde det. Dem, der var for, og dem der var imod. Og skellene var til at få øje på ligesom fordømmelsen og den retfærdiges harme mod de uretfærdige.
Så egentlig kan man vel sige, at farisæerne og de skriftkloge gjorde det helt naturlige og nødvendige i situationen ved at kæmpe for nationens og folkets overlevelse i en skånselsløs og nådesløs verden. Alligevel hænges de ud i evangelierne – og jeg tror, det skyldes det nye evangeliske menneskesyn, der hævder, at mennesket ikke har lod og del i den kamp for overlevelse, som kendetegner naturen og som også kendetegner stort set alle samfund i verden. Ene af alle væsener, hævdes det, har mennesket ikke blot sin egen eller samfundets overlevelse som formål. Evangelisterne afblæser den naturlige kamp for overlevelse med alt, hvad den indebærer af frygt og opblæst had mod fjenderne, til fordel for noget andet. Det er som om noget glemt og ganske særegent menneskeligt kaldes frem fra sjælens dybhav og forsøger at genkalde os, hvem vi i virkeligheden er – tværs igennem alt, hvad vi er opdraget til og tror på og selv finder både retfærdigt og rimeligt. Tværs igennem alle de kunstige skel, vi så naturligt sætter mellem dem og os.

Vi er altså mennesker og ikke bare natur – og derfor har vi også menneskets mulighed for at elske – ikke blot med den forkærlighed, vi kender så godt, og som handler om at elske sine egne og dermed dybest set sig selv – men med den menneskekærlighed, som genkender menneskets adel i ethvert medmenneske – den kærlighed, der kan få os til at vende os om mod vores fjender og mod dem, vi hader af et godt hjerte, som det hedder, og forsone os – forlige os – forbarme os! Og det endda selv om det så også koster os vores egen overlevelse – vores eget liv. Det er det særlige ved at være et menneske.
Og det er det, som for mig at se er evangeliernes anliggende - denne genkendelse af den dybe menneskelige værdighed – menneskets adel på ny erkendt, som Hostrup synger i sin julesalme - både hos os selv og hos vores medmennesker. Hvem vi i virkeligheden er og hvad der i virkeligheden er vores anliggende som mennesker.

Det var den dybe sandhed om mennesket, Jesus prædikede og gennemlevede - og som altid kommer så inderligt på tværs af alle kunstige og opstyltede systemer, religioner og samfundsideologier, fordi de har det ved sig, at de skal bruge mennesker til deres eget formål, og derfor prædiker de alt det, som vi er blevet belært om igen og igen og igen: Der er dem og os – der er venner og fjender – der er dem indenfor og udenfor. Der er de troende og de vantro. Og livet er et spørgsmål om at overleve bedst og længst muligt – om det så også sker på alle de andres bekostning. Sådan er naturens og livets lov.
Men Jesus fejede hele dette system til side og genkendte det dyrebare guddommelige menneske i enhver, han mødte – i alle de arme og elendige og fordømte. Så selv på korset kunne han forlige og forsone den fordømte – den skyldige røver: I dag skal vi være sammen i Paradis! For vi er bundet sammen – du og jeg af den menneskelige værdighed, som overgår al skyld og straf og fordømmelse fra verdensmagtens og fra hinandens side. Vi er bundet sammen af en værdighed, som ingen i virkeligheden kan røre. Bare vent og se! Og når man så tænker på, hvor meget af vores liv, der går med at overleve og med at dyrke og pleje alle de kunstige skel mellem dem og os – så forstår vi måske lidt af den revolution i menneskesynet, evangelisterne forkynder – et kærlighedens kvantespring for menneskeheden.

Ikke at vi har lært så meget af det endnu – verden går sin skæve gang, men på den anden side ser vi alligevel små tegn på, at det, som jeg vil kalde det evangeliske menneskesyn, nu og da dukker op i vores samfund. Vi er ikke mere så fordømmende, som vi har været, mod de anderledes – mod de utilpassede – de uregerlige. Vi er begyndt at se på årsager og baggrund i stedet for bare at registrere forkert og asocial adfærd og fordømme og straffe. Vi er begyndt

at forstå de umenneskelige følger af at holde mennesker nede i skyld og frygt for straf – og vi aner måske forløsningen i det evangeliske budskab om syndernes forladelse. Vi behøver ikke altid bekæmpe andre religioner med bål og brand og hellige krige og almindelig foragt. Vi er så småt begyndt at ophæve og fordømme slaveriet – køb og salg af mennesker under enhver form. Små glimt. Små opdagelser, som nu og da ændrer vores adfærd i retning af et menneskesyn, der mere ser mennesker som ofre end som skyldige syndere: Mere, at det er synd for mennesker end at mennesker er syndere. Ændrer den måde, vi opdrager vores børn på – ændrer ledelsesstrukturen på arbejdspladserne – ændrer vores måde at leve sammen på i det hele taget. Menneskets adel på ny erkendt.
Selvfølgelig møder det modstand, og de gamle autoriteter og det gamle menneskesyn og de gamle religioner opgiver ikke uden videre deres magt over mennesker. Historien gentager sig, og somme tider kan det hele se håbløst ud. Fra Golgata til imperiernes og storkapitalens uindskrænkede magtmisbrug – udnyttelsen af mennesker til slaver - til krigens forløjede grusomhed – opdragelse af børn til kynisme, frygt og foragt for andre – opblæst had og forlorne fjendebilleder – og selv lykkes vi måske heller ikke alt for godt og vores eget liv kan indimellem forekomme os at ligge slemt i ruiner.

Men evangeliet lyder stadigvæk til arme mennesker. Opstandelsens, sandhedens, frihedens og kærlighedens dyrebare evangelium – det glædelige og forløsende budskab om menneskets – om din og min dybe og umistelige værdighed og evige værdi. Det lyder her i kirken i menighedens fællesskab og det lyder overalt, hvor to og tre er forsamlede i kærlighed – i forligelsens, forsoningens og barmhjertighedens hellige øjeblikke. Hvor frygt og skyld og skam og love og regler fejes af bordet og vi omsider genser hinanden som det, vi i virkeligheden er: levende elskende mennesker. Hvor retfærdigheden i virkeligheden er den kærlighed, som overgår al forstand.

***

I har hørt, der er sagt: *Du må ikke bedrive hor!*
Men *jeg* siger jer: Enhver, der blot *ser* på en kvinde med begærlige øjne, har allerede bedrevet hor med hende i sit hjerte. Så hvis dit højre øje får dig til at vakle, så riv det ud og kast det fra dig. Det er bedre for dig at miste ét af dine lemmer, end at hele dit legeme kastes i Gehenna. Og hvis din højre hånd får dig til at vakle, så hug den af og kast den fra dig. Det er bedre for dig at miste ét af dine lemmer, end at hele dit legeme kastes i Helvede.
Det er blevet sagt: *Enhver, som skiller sig fra sin kone, skal give hende et skilsmissebrev.*
Men *jeg* siger jer: Enhver, som skiller sig fra sin kone,[2] gør hende til en hore, ligesom enhver, som gifter sig med en fraskilt kvinde, bedriver hor.
I har også hørt, der er sagt til de gamle: *Du må ikke sværge falsk! Dine løfter til Gud skal du holde.* Men jeg siger jer: I skal overhovedet ikke sværge! Hverken ved Himlen, for det er Guds trone – eller ved jorden, for den er hans fodskammel – eller ved Jerusalem, for det er den store konges by. Du skal heller ikke sværge ved dit hoved, for du magter ikke at gøre ét eneste hår hvidt eller sort. Nej, lad jeres tale være ja, ja – nej, nej. Hvad der går ud over dét er af det onde.
I har hørt, der er sagt: *Øje for øje – tand for tand!*
Men *jeg* siger jer: Sæt jer ikke imod det onde!
Nej, hvis nogen slår dig på din højre kind, så tilbyd ham også den anden. Og ham, der vil slæbe dig i retten for at kræve din skjorte af dig – ham skal du også give overfrakken. Enhver, som tvinger dig til at gå en mil med sig – ham skal du gå to med. Giv den, der beder dig, og vend dig ikke bort fra den, der gerne vil låne af dig.

[2] af nogen anden grund end hor

I har hørt, der er sagt: *Du skal elske dine nærmeste, og du skal foragte din fjende!*
Men *jeg* siger jer: Elsk jeres fjender! Velsign dem, der forbander jer. Gør godt mod dem, der foragter jer og bed for dem, der udnytter og forfølger jer, så I kan blive jeres himmelske fars børn. *Han* lader jo sin sol stå op over onde såvel som gode og sender regn over retfærdige såvel som uretfærdige. Hvis I kun elsker dem, der elsker jer, hvad løn får I så? Gør ikke tolderne netop det? Og hvis I blot hilser på jeres brødre, hvad særligt gør I så? Gør ikke andre folk netop det?
Så vær da fuldkomne, på samme måde som jeres himmelske far er fuldkommen!

Kan I huske H.C. Andersens fortælling: Hvad fatter gjør…? Manden der tager af sted til marked for at sælge hesten men kommer hjem med en sæk rådne æbler efter at have gjort den ene dårlige handel efter den anden. Hesten byttede han til en ko – koen til et får – fåret til en gås – gåsen til en høne og hønen til en sæk rådne æbler. Og så er det han vædder med to englændere i kroen, om han vil få knubs eller kys, når han kommer hjem til konen. Sådan set sætter han alt på spil både sig selv og konen, og er for så vidt ikke rigtig klog – men han vinder alligevel guldpenge i skæppevis, fordi han får kys af konen, da han kommer hjem med de rådne æbler. Hun elsker ham jo – uanset hvad. Og det er dette "uanset hvad", som er kærlighed – som er fuldkommenhedens bånd, som Paulus kalder det – denne uforbeholdne kærlighed, som aldrig er forkærlighed for nogen bestemt eller noget bestemt. Det nyttige f.eks. – det gavnlige – det smukke og beundringsværdige. Forkærligheden er der ikke noget særligt ved – det kan alle klare – endog toldere og hedninger – men I, siger denne dybt provokerende Jesus, I skal være jeres himmelske fars børn – I skal elske grænseløst og uden forskel. I skal elske mennesker, fordi de er mennesker! Deri ligger det fuldkomne – det guddommelige.
H.C. Andersen fortæller os, hvad kærlighed er, og vi lurer som englænderne lige en ekstra gang: Kan det nu passe? Jo, for det meste af vores tid går jo netop med at gøre os fortjent til andres – herunder Guds - kærlighed. Jeg selv bruger det meste af mit liv på at gøre mig nyttig, så de andre vil anerkende min indsats. I kan selv overveje, hvor meget af tilværelsen, hver især bruger på at gøre sig fortjent til kærligheden ved at leve op til andres forventninger. Og I kan selv overveje, hvor meget af den resterende tid, der går med at vurdere andres indsats. Men det er alt sammen intet værd – det betyder ikke noget i virkeligheden. Mit liv begynder først den dag, jeg er ligeglad med andres dom – den dag jeg ikke længere lever for andre, men lever selv. Først da kan jeg vælge at elske – først da kan jeg vælge at leve for andre, og først da kan jeg begynde at forstå, hvad det er, denne Jesus fabler om.
Helten i H.C. Andersens fortælling er jo konen, der havde valgt livet så at sige, fordi hun havde valgt at elske. Manden – fatter – levede præcis som han havde lyst til – han levede for sjov så at sige – altid glad trods alle nederlag – fordi han levede på sin kones uforbeholdne kærlighed, som han ikke et sekund tvivlede om. Derfor kunne intet gå virkeligt galt for ham, og til sidst kunne han med sindsro sætte alt på spil. Han kunne boltre sig i livet i kærlighedens navn, og derfor vandt han det hele.
Det er måske det, der er tro, når alt kommer til alt. En tro på, at du er elsket til frihed. En tro på, at livet er din tumleplads, hvor alt er tilladt – bare du *vil* det. Synd er så at leve på andres betingelser – synd er at leve op til eller at efterleve andres bud eller forventninger – for så kan kærligheden ikke komme til! Så kan livet ikke komme til. Og det er både synd og skam.
Det er derfor loven står for tur i Jesu forkyndelse – den lov, som de kaldte guddommelig og som styrede alt. Nej – ikke loven men kærligheden skaber liv – skaber sand menneskelighed. Loven skaber trældom og død.
Fatter brød alle fornuftens og forretningslivets helligste love – bl.a. ved at være ligeglad med fortjenesten! Brød alle forventninger om et rimeligt fornuftigt afkast – og dermed vandt han livet – og fik overskud i skæppemål. Det var ikke fornuften men kærligheden, der styrede ham.
H.C. Andersen påstår ligeud – ganske som Matthæus - at den største fortjeneste ligger i at være elsket – uanset hvad. Altså ikke på grund af din indsats eller din elskværdighed – men fordi du er dig. Har du byttet vores hest for en sæk rådne æbler? Nej, nu må jeg kysse dig! Har I tabt 3-0 i fodbold? Nej, nu må vi holde fest! Er du lam, døv, blind, spedalsk, trist eller død – jamen, så må jeg da helbrede dig, så vi kan holde fest for livet. Jeg elsker dig jo grænse-

løst og uforbeholdent – fordi du er dig! Det var, tror jeg, den chokerende og efter samfundets mening ufortjente kærlighed, de mødte hos mennesket Jesus – alle de fortabte medmennesker.
Det handler dybest set om et fuldstændig omvendt menneskesyn, tror jeg. Det handler om at ophæve enhver graduering af mennesker i kraft af deres indsats – måde at være på – udseende - uddannelse – alder – køn – race – religion – seksuelle tilbøjelighed og hvad ved jeg. Er det ikke det, der ligger i billedet med Guds sol, der står op over onde og gode og regnen, der falder over retfærdige og uretfærdige? Altså en helt ny Gud i forhold til den gamle jødiske stammegud, der med glæde ville udrydde alle Israels fjender – og som med sygdom og elendighed straffede synderne.
Vi kan til enhver tid skabe en gud i vores eget billede – en gud, der spændes for vores egen politiske vogn og dermed legitimerer den værst tænkelige umenneskelighed. Historien er fuld af eksempler på det, ligesom vores dagligdag er det i dag. Men vi kan også stille os til rådighed for det, som lyser ud af Det nye Testamente: den fuldkomne kærlighed, der ikke skelner mellem mennesker. Vi kan gøre det i vores daglige liv med hinanden ved at overveje vores ord og vores handlinger – ved at vælge, hvad vi vil. Ved ikke at ligge under for den såkaldte nødvendighedens lov men trodsigt og frimodigt som fatter selv – gå på tværs af alt og alle og leve, som Gud selv har lært os.

***

Pas på, I ikke er velgørende blot for at blive beundret af mennesker – i så fald får I ingen løn af jeres himmelske far. Så når du vil være velgører, så lad ikke blæse i trompet foran dig, sådan som hyklerne gør det i synagogerne og på gaderne for at blive æret af folk. Jeg kan godt sige jer: de har allerede fået deres løn! Men du, når du er velgørende, så lad ikke din venstre hånd vide, hvad din højre hånd gør, så din velgørenhed forbliver i det skjulte. Så skal din far, som ser i det skjulte belønne dig.
Når I beder til Gud, skal I ikke være som hyklerne, for de elsker at stå og bede i synagogerne og på gadehjørnerne for at blive beundret af folk. Jeg kan godt sige jer: de har allerede fået deres løn! Men du, når du beder, så gå ind i dit kammer, luk din dør og bed til din far, som er i det skjulte. Så skal din far, som ser i det skjulte, belønne dig. Bed ikke med ørkesløse gentagelser, sådan som fremmede folk gør det, fordi de tror, de bliver bønhørt i kraft af deres mange ord. I behøver ikke være som dem, for jeres far ved, hvad I har brug for, allerede før I beder ham om det. Derfor skal I bede sådan her:
Vor far i Himlene!
Dit navn skal holdes helligt!
Dit kongedømme skal opstå!
Din vilje skal ske! –
i Himmel som på jord!
Giv os i dag vores daglige brød!
Forlad os vor skyld, ligesom også *vi* har tilgivet *vore* skyldnere!
Led os ikke i fristelse, men udfri os fra det onde!
Hvis *I* altså tilgiver folk deres overtrædelser, så vil jeres himmelske far også tilgive jer. Hvis *ikke* I tilgiver folk, så vil jeres far heller ikke tilgive *jeres* overtrædelser.

Det handler om Guds tilgivelse af mennesker – om menneskers tilgivelse af hinanden og ikke mindst, tror jeg – om menneskers tilgivelse af sig selv - jeg havde nær sagt på trods af alt det rod vi går og laver. Alt det forkerte, som vi har en fabelagtig evne til at pålægge os selv og hinanden. Prøv engang at tænke på, hvor hurtige vi er til at dømme – ikke bare en handling eller en politik – men også det menneske, der står bag. Han er sådan og sådan – eller endnu værre: Jeg er sådan og sådan – f.eks. et karakterløst rodehoved eller det, der er værre. Og

problemet ved det er, at så er der ikke så meget at gøre ved sagen – når det er personen, det handler om. En politik kan ændres – et uoverlagt ord kan tilgives, men langt sværere bliver det, når man bliver dømt til at være sådan og sådan – eller når man dømmer sig selv på baggrund af dårlige erfaringer. Det er her tilgivelsen kommer ind, som nok det mest forløsende af alt. Fordi tilgivelse handler om at begynde på ny – at leve op på ny med den fortid, vi nu hver især har – og ikke mindst at leve sammen med hinanden, sådan som vi nu er. Og så handler det om at kunne leve med sig selv med glæde – midt i alt rodet.
Så vi kan da godt gå i gang med at rydde op i vores liv – eller rydde op i hinandens liv eller i samfundets – men der er noget, der er langt vigtigere, og det er og bliver altså tilgivelsen, forstået som den kærlighed, der elsker på trods af alt. Det største nytårsforsæt for den kristne menighed – ja, det bliver altså at elske sit medmenneske – at elske sig selv, og ifølge Matthæus står og falder vores liv med dette forsæt. Det var det, Jesus kom for at fortælle os – om den grænseløse kærlighed, som er Guds vilje, og som fejer enhver sikkerhedsforanstaltning til side, som solens varme, der får sneen og kulden til at smelte bort. Alle disse forkvaklede opfattelser, som vores frygt dikterer os, og som gør forskel på mennesker og som opdeler os i forskellige kategorier og værdier alt efter de normer, som frygten sætter. Nationale værdier, moralske og etiske værdier – kropslige og kønslige værdier – religiøse værdier. Alle disse menneskelige kategorier, som Jesus så eventyrligt gik og fejede bort, da han tilkendte alle de såkaldt værdiløse Guds rige selv. Evangeliet om ham handler stort set ikke om andet end denne fejende flotte bevægelse, han satte i gang for 2000 år siden, og som vi stadig arbejder på at føre videre som hans kirke på jorden. Han betalte dyrt for denne bevægelse, men sådan må det vel gå, fordi vi har så svært ved at slippe vores frygt og vores bange anelser for fremtiden og hvad der dog kan ske. Og derfor tyr vi så nemt til retssagen og til dommen over vores eget og hinandens liv. Frygten rider os som en mare igennem vores liv og medfører de utroligste og de ulykkeligste tilstande i os selv og i verden.

Men her i kirken anerkender vi ikke denne frygt – og vi vil ikke finde os i det, som frygten dikterer. Her kaster vi – om så blot for et øjeblik al frygt af os – uanset rodet i vores eget liv – uanset rodet i vores verden – og så glæder vi os over det andet liv, som også findes – om end så undertrykt som noget – det frygtløse liv i troen på Guds kærlighed og dermed i troen på og den dyrebare tillid til os selv og til hinanden. Indimellem ser vi små glimt af Guds rige – det rige, vi altid beder om her i dette hus. I naturens forunderlige verden – i et smil i et hærget ansigt – i det, der lykkedes på trods af alt – i det lille barns jubel – i den fred, der alligevel kom – i den forsoning, som uforsonlige pludselig mødte hinanden med – i den menneskelighed, der overvandt frygten. I den genfødsel til et nyt liv, du pludselig oplevede med dig selv.
Lad os samle på disse små glimt af Guds rige på jorden. Lad det være dem, der sammen med evangeliet tolker livet for os og ikke frygten for nederlaget og den hårde dom over verden og over os selv. Lad os sammen opbygge en pæn samling af glæde, og lad os så arbejde på at turde modtage både os selv og hinanden med åbne arme – modtage livet med oprigtig nysgerrighed og frygtløst gå ind i dette nye år, der som alle andre år skal være tilgivelsens og kærlighedens år.

Når I faster, skal I ikke anlægge et bedrøveligt udtryk, som hyklerne. De gør deres fremtræden ukendelig, så de fremstår fastende for folk. Jeg kan godt sige jer: de har allerede fået deres løn!
Men du, når du faster, så salv dit hoved og vask dit ansigt, så du ikke fremstår fastende for folk, men alene for din far, som er i det skjulte. Så skal din far, som ser i det skjulte, belønne dig!
Ophob ikke jeres rigdom på jorden, hvor møl og rust æder løs, og hvor tyve bryder ind og stjæler. Nej ophob jeres rigdom i det himmelske, hvor hverken møl eller rust æder løs, og hvor tyve ikke bryder ind og stjæler. For hvor din rigdom er, dér er også dit hjerte.
Dit øje er legemets lys. Så hvis dit øje er klart, er hele dit legeme lys. Men hvis dit øje er ondt, er hele dit legeme mørke. Så hvis det lys, som er i dig, er mørke – hvilket dyb af mørke!

Ingen slave kan tjene to herrer. Han vil nemlig enten hade den ene og elske den anden - være hengiven mod den ene og foragte den anden. I kan ikke tjene både Gud og *Mammon*. Derfor siger jeg jer: Vær ikke bekymrede for jeres liv, hvad I skal spise eller drikke, og heller ikke for, om I har tøj på kroppen. Er ikke livet *mere* end maden? - kroppen *mere* end tøjet? Se på himlens fugle, som hverken syr eller høster eller samler i lader – og dog føder jeres himmelske far dem. Er I ikke meget mere værd end dem? Hvem af jer kan føje blot en time til sit livsforløb ved at bekymre sig?
Og hvorfor bekymrer I jer om tøj? Se på markens liljer, hvordan de vokser. De arbejder ikke – spinder ikke. Men jeg siger jer: end ikke kong Salomon i al sin pragt var klædt som én af dem. Så hvis Gud på den måde klæder græsset på marken, der står i dag, og i morgen kastes i ovnen, hvor meget mere så ikke jer? Hvor er jeres tillid – jeres hengivenhed?
Altså skal I ikke være bekymrede og sige: Hvad skal vi spise? eller: Hvad skal vi drikke? eller: Hvad skal vi tage på? Det er alt sammen noget, fremmede folk stræber efter. Jeres himmelske far ved jo godt, at I har brug for det alt sammen. Nej, stræb først og fremmest efter Guds kongedømme og hans retfærdighed, så får I alt det andet i tilgift. Så vær ikke bekymrede for i morgen. I morgen skal nok bekymre sig om sig selv. Der er ondskab nok til hver dag!

I skal ikke bekymre jer! For at kunne sige det, som Mattæus lader Jesus sige i sin bjergprædiken om, at vi ikke skal bekymre os for det materielle – så må han nødvendigvis have et alternativ til det materielle liv – til det, vi kalder dagen og vejen. Det kommer da også frem til sidst: Søg først Guds Rige – så kommer alt det andet af sig selv. Og hvad er så Guds Rige? Jeg tror, Paulus er inde på det, når han taler om, at vi skal vandre i ånden – altså leve et åndeligt liv. Det er det afgørende – men hvad vil det sige. Hvad er et åndeligt liv?
Umiddelbart lyder det kedeligt – og sådan er det da også blevet opfattet mange gange: Et kedeligt liv – et fortænkt liv i afholdenhed fra alt, hvad der har saft og kraft i livet: sex – god mad – vin og øl – dans, skæg og ballade – gode historier. Sådan en verdensfjern asketisk og indadvendt, boglærd, krumrygget kønsløs holdning, som kun har foragt og moraliseren til overs for det materielle liv – kødet, som Paulus kalder det. Mange forestiller sig præsternes liv på den måde – et gejstligt liv i modsætning til og hævet over det almindelige liv – og man kan endnu høre mennesker betegne sig selv som netop almindelige mennesker i forhold til disse troende åndspersoner - og den Gud, de forkynder – kirkens Gud - bliver vel ofte også selv betragtet som sådan en kødløs Ånd uden egentlig saft og kraft som i de gode gamle dage – dengang guderne hed Thor og Tyr og Freja og man kunne se frem til Valhalla med gode ben og godt med øl og slagsmål – højreb og højræb og ikke denne fromme åndelighed, som kræver lydighed og afholdenhed. Et evigt søndag eftermiddags kaffebord i missionshuset.
Ingen tvivl om, at kirken selv har støttet den opfattelse i en grad, så den i dag er nærmest uudryddelig – og måske en af de vigtigste årsager til den uhyre ringe interesse, der er for kristendom i det hele taget. I dag vil vi leve livet, og hvis Gud ikke kan acceptere det, så er det værst for ham selv.
Mennesker har vel altid forsøgt at beskrive det guddommelige liv med begrebet Ånd. Fra starten har det altid været åndens kendemærke at skabe liv og bevægelse – uden ånde, intet liv! Hvad er det der får bladene til at bevæge sig – hvad er det, der gør mennesker og dyr levende? Det er ånden – vinden – den usynlige levendegørende og bevægende kraft, vi ikke har andre ord for end Ånd.
Og for en Paulus og for evangelisterne var et åndsmenneske ikke som senere tiders og vor tids særligt fromme eller religiøse menneske – eller som den gejstlige stand - men netop som den vitale, levende, hele og virkelige - eller som vi siger - ægte person – en lysende, sprudlende person, om man vil. Et forbillede for mennesker.
Ånden er altså den kraft, der skaber liv og røre – storm, hvis det skal være - tværtimod det kedsommelige eller ophøjede og fortænkte gejstlige. Og det er som sådan, evangeliet søger at beskrive det åndelige liv som Jesu liv: *Han var så levende*. Han gav liv til andre. Hans liv var udvidende og var ikke bundet af traditionelle grænser. Og derfor skete det samme for dem,

han kom i berøring med, og som delte hans ånd. Der var tale om en åndelig nyskabelse – ja en genfødsel som et nyt menneske - en ny måde at møde Gud på i sit eget liv gennem denne Jesus fra Nazareth.

Netop denne frihed til at være sig selv under alle forhold var et kendemærke for Jesus. Paulus jubler over det: Til frihed har Kristus frigjort os! Jesus fastholdt denne frihed, både da de hyldede ham som konge ved indtoget i Jerusalem, og da de senere korsfæstede ham. Urørlig i sin egen frihed, som et menneske, upåvirket af ros eller hån – ja, tilsyneladende kunne endog den dybeste smerte ikke rokke ham fra denne ultimative frihed til at være sig selv til det sidste. Fri til at tilgive, fri til at udholde, fri til at være og fri til at dø! Aldrig blev hans væsen forstyrret af ydre omstændigheder. Sådan oplevede hans samtid ham til deres store forundring. Uforglemmelige sjældne glimt af den sande menneskeligheds dybder og muligheder.
Ser vi på Jesu forhold til sine disciple, som han havde udvalgt sig, men som ikke syntes at fatte ret meget, og som igen og igen syntes at svigte ham, så var det båret af den samme grænseløse kærlighed, som ikke lod sig rokke af noget som helst. Hvad kan du gøre eller være, som kan skille dig fra den kærlighed? Intet! jubler Paulus. Svigt, fornægtelse, forræderi, mishandling, drab – alt sammen gengældt med kærlighed fra dette enestående menneske, der var sig selv og derfor aldrig søgte sit eget. Hvad mere kan nogen gøre for at udleve Guds mening i kærlighed? Han tilgav soldaterne, der henrettede ham - trøstede Jerusalems døtre på vej til sin henrettelse, gav håb til røveren på korset ved siden af ham - og tog sig af sin mor, mens han hang på korset. Han skildres altså som et fundamentalt helt menneske, som levede fuldt ud, elskede grænseløst, og som havde modet til at være sig selv uanset hvad. Således skildres han som et menneskeligt portræt af meningen med Gud forstået som livets kilde, kærlighedens kilde og tilværelsens grund. Meningen med at leve og vandre i Ånden, som Paulus siger.
Så et åndeligt liv, som man også kunne kalde livet i Guds rige, det er et liv med Ånden fra Jesus – det er et liv, hvor mennesker bruger sig selv hundrede procent med alt, hvad de har i sig. Det er et liv i overbevisning om, at livet er grænseløst – uendeligt – evigt. Det er opfattelsen af livet som en ufattelig og umistelig gave, der hver dag kan åbnes lidt mere, når endnu en begrænsning for vores udfoldelse fjernes. Endnu en forsigtig frygt elimineres. Endnu et hykleri afmonteres af kærligheden. Og det gælder dit eget liv – men også din næstes liv. At vandre i ånden er at turde leve fuldt og helt – det er at turde elske grænseløst – det er at turde være sig selv under alle forhold – og det er at turde dø, om så det gælder – og så falder jo netop alle de gamle sikkerhedsforanstaltninger, som vi omgiver os med, og som vi altid - altid bekymrer os for. Så falder Mammons - frygtens rige overfor det ægte, det sande menneskeliv. Det er den ånd, hans menighed skal lytte efter, søge overalt, hvor mennesker er sammen i Guds navn. Det er den ånd, der på trods af al modgang har banet sig vej og baner sig vej i vores liv. Det er gudstjenestens Ånd, og i den Ånd døber vi de små og går til bords sammen i håbet om, at den Ånd – Jesu Ånd – Guds Ånd også må bevæge os – sætte os fri – fri til at være – fri til at elske – fri til at leve fuldt og helt med alt, hvad vi har i os – frygtløst - intenst - lidenskabeligt. Leve med kærlighed og glæde som virkelige mennesker.

Døm ikke, for at I ikke selv skal blive dømt. For den dom, I dømmer med, skal I selv dømmes efter, og det mål, I måler med, skal I selv tilmåles. Hvorfor ser du splinten i din brors øje, men bjælken i dit eget øje bemærker du ikke. Hvordan kan du sige til din bror: Tillad mig at tage splinten ud af dit øje? Nej, se godt efter, der sidder jo en bjælke i dit eget øje. Hykler! Tag først bjælken ud af dit eget øje, så du kan se klart og tage splinten ud af din brors øje.

De krav, som Jesus stiller, bliver ofte betragtet som næsten uopfyldelige i deres radikalitet. Og det nemmeste var måske at sige til Jesus: Ja, det er måske rigtig nok, men det kan vi ikke klare. Så gode, som du vil have os, er vi ikke. Vi er arme syndere, og vi må henfly til dommerens nåde, når vores livs regnskab engang skal gøres op. Og det kan der jo så komme en god gedigen kristen forkyndelse ud af om syndernes forladelse og Guds nåde. Og ikke et ondt ord om det. Men ikke desto mindre hænger disse krav om ubetinget næstekærlighed i luften og giver alligevel stof til stadig undren og overvejelse. Er de nu også så radikalt uopfyldelige,

så vi må afvise dem? Fortæller Jesus dem blot for at vise os vores afmagt overfor tilværelsens krav?
Den psykologi og det menneskesyn, der bl.a. benyttes i moderne konfliktbehandling, mener noget andet. Den henviser faktisk ofte til evangelierne i et forsøg på at finde ud af, hvad det egentlig er, der styrer vores handlinger og får os til at gøre, som vi gør. Og det handler jo i alt væsentligt om overlevelse og ikke mindst måske om opdragelse. Vi har lært fra vi var ganske små, at det kan betale sig at hævde sig selv på andres bekostning. Det giver os et bedre liv – i hvert fald tilsyneladende. Og denne lærdom – denne livserfaring – slæber vi med resten af vores liv, som mange gange bliver et liv, der er kendetegnet ved jura – altså ved selvforsvar – anklager – ret og uret - dom og straf. Rammen om vores liv bliver som ingenting retssalens ramme – dvs. et i bund og grund frygtsomt liv, hvor vi søger at holde os flydende ved at holde de andre nede. En proces, der vil opdele mennesker i vindere og tabere – i retfærdige og uretfærdige.
Men i en retssal er der ingen vindere – kun tabere. For livet handler dybest set ikke om retfærdighed. Livet er ikke en proces i den forstand. Og hvis vi tør erkende dét, så bliver bjergprædikenen og Jesu forkyndelse i det hele taget – ikke bare en afsløring af vores magtesløshed og vores egoistiske syndighed, men den bliver også en forløsende mulighed for et helt andet liv.

I ved, hvordan det er, siger Jesus til sine disciple, mennesker udnytter deres magt over hinanden til egen fordel, men sådan skal det ikke være blandt jer! For I behøver slet ikke at hævde jer overfor andre mennesker. I har jo allerede livet! I ejer alt. I behøver ikke pukke på retfærdighed i forhold til jeres næste, for det liv, I har, kan ingen tage fra jer. Det er et fuldkomment revolutionerende menneskesyn, der hævder, at den kamp, vi kæmper så indædt for vores liv *mod* vores nærmeste – er meningsløs, hvis vi bare vidste og erkendte, hvem vi i virkeligheden er: Guds børn – borgere i Guds rige - arvinger til alt. Hvis vi anerkendte vores egen værdighed – og vores medmenneskes – ville vi ikke drømme om at lade frygten og dermed juraen i den grad dominere vores liv i et evigt skænderi om, hvem der har ret.
Og hvis det har noget på sig, så er vi altså blevet ført på afveje som mennesker – vi er blevet gjort fremmede både for os selv og for hinanden, men det er et bedrag – det bygger på en løgn om, hvem vi i virkeligheden er – en løgn om livet, som vi åbenbart er faldet for. Både blinde og døve overfor sandheden om os selv – vores guddommelige sande virkelighed. Djævelen – denne verdens fyrste – måske i virkeligheden vores civilisations - har forført os, så vi er blevet fremmede for os selv – eller vi har måske i virkeligheden solgt vores guddommelige sjæl for ussel mammon, magt og anerkendelse – der dog alt sammen forgår. Og det, Jesus forsøger, er så at kalde os tilbage til vores retmæssige liv som mennesker – vores egentlige liv i det, han kalder Guds rige.
Og det kommer så det rige – og det er her, psykologien har åbnet mine øjne – det kommer, når vi tør forlade vores fornærmede frygt og vores krav om retfærdighed - når vi for alvor lader barmhjertigheden styre vores liv og ligesom konverterer vores vrede og vores forargelse og fordømmelse til kærlighed, medmenneskelighed, barmhjertighed. Forståelse! Det er de store øjeblikke af uendelig skønhed, når det sker, og en tilsyneladende uløselig og årelang konflikt pludselig fordamper som ingenting og bundne mennesker på et øjeblik løses fra den forbandelse, som vreden og forargelsen og ikke mindst fornærmelsen har hensat os i. Og vi pludselig ser dette enorme spild af ressourcer - dette spild af liv – den livsløgn, vi har været besat af. Da oprinder virkelig Guds rige midt iblandt os. Det rige, som er kendetegnet ved kærlighed og tilgivelse og barmhjertighed. Da ser du bjælken i dit eget øje – da ser du de tre fingre, der altid peger tilbage på dig selv, når du peger på nogen – og så må du smile og ryste på hovedet over dig selv og din ufattelige rethaveriske og fordrejede umenneskelighed. Og det mirakel sker altså!
De er jo egentlig ustyrligt morsomme, disse afslørende billeder, Jesus bruger – om den blinde, der vil tage sig af en blind og vejlede ham på den rette vej – nu skal jeg hjælpe dig, min ven, så du ikke falder i grøften - eller om ham, der vil tage splinten ud af sin næstes øje, men bjælken – bjælken i hans eget øje, ser han ikke. Og ved hjælp af denne på samme tid absurde og indlysende humor, vil Jesus afsløre vores fremmedgjorthed og få os til at indse med et smil og med en befriende latter, at det dog er utroligt, hvad vi kan gå og bruge vores dyrebare liv til – så fuldstændig unødvendigt og uendelig komisk, hvis det ikke samtidig var så smerteligt fortvivlende.

***

Giv ikke det hellige til hundene, og kast ikke jeres perler for svin, for at de ikke skal trampe dem ned med fødderne, vende sig imod jer og flå jer i småstykker.
Bed, så skal der gives jer! Søg, så skal I finde! Bank på, så skal døren åbnes for jer! For enhver, der beder, får. Den, der søger, finder. Og for den, der banker på, bliver døren åbnet. Sådan er det. Eller findes der måske et menneske blandt jer, som vil give sin søn en sten, når han beder om et brød? - eller give ham en giftslange, når han beder om en fisk? Hvis altså I, som er onde, dog kender til at give gode gaver til jeres børn, hvor meget mere vil jeres himmelske far da ikke give gode ting til dem, der beder ham? Så alt, hvad du vil, at folk skal gøre mod dig, det skal du også gøre mod dem. Sådan er nemlig loven og profeterne.
Gå ind gennem den snævre port! Vid er porten og bred er vejen, der fører til ødelæggelse, og der er mange, der går ind igennem den, for snæver er porten og smal er vejen, der fører til livet, og det er få, som finder den.

Store Bededag handler selvfølgelig om bøn – om denne religiøse skik med at rette sit sind og sit hjerte mod Gud i samtale så at sige. At vende sig mod Gud – måske fordi ingen andre vil lytte. Vi hørte et eksempel på sådan en fortvivlet bøn i salme 130: Fra dybet råber jeg til dig, Gud…
Gud er i den forbindelse målet for den yderste nød – den instans – eller rettere: person, man kaster sig i armene på, hvor alle andre vender ryggen til. Når intet andet hjælper.
Så kan man sige, at man ikke er særlig religiøs, og det med bøn er ikke lige mig, men i den yderste nød, tror jeg alligevel, langt de fleste stadigvæk kaster sig ud i samtalen med Gud. Vi har måske et religiøst gen derinde et sted. Til gengæld lever vi nok i en tid, hvor bønnen bliver lidt kunstig for mange mennesker her hos os i hvert fald – bl.a. i kraft af sådan en bededag.
Jeg kan huske fra min barndom, der var noget der hed bedemøder og bedeuger – og tanken har vel været den i og for sig smukke, at ved disse møder skulle man særligt koncentrere sig om at bede for verden eller hvad det nu var, der var temaet for bønnen. Men der kunne nemt indsnige sig lidt selvretfærdighed i sådan et forordnet bønsliv. Bønnen kunne i sig selv blive en stadfæstelse af den rette tro eller den rette måde at leve på: - Vi beder for Niels Hansen, at han snart må omvende sig til sandheden… Jo, for Gud og os, vi trækker jo på samme hammel og har samme mål. Der kunne godt blive slemt lummert ved sådan nogle bedemøder. Det samme kan vel siges om Store Bededag - hvis formål i øvrigt synes at være en meget belejligt konfirmationsdag – og vi hører så fra Bjergprædikenen en opfordring til at bede – fordi bønnen bliver hørt. Det kan vi være sikre på. Også vi hører jo på vores børns bønner, så mon dog ikke Gud også vil høre på os. Han forlader os jo vores skyld, ligesom vi selv tilgiver hinanden, som vi siger i Fadervor. Når vi kan – hvor meget mere kan så ikke Gud?

Så kan vi jo indvende ud fra vores bitre erfaring – at det ikke passer. Og det kan føre os til den slutning, at der slet ikke findes nogen Gud derude et sted, som griber ind i vores liv, når vi beder længe nok. For vi får jo ikke, hvad vi beder om! Vi bliver ikke raske. Vi dør. Ulykker sker osv. osv. Verden går sin somme tider forfærdelige gang – og hvor er så Gud henne i det? Enten er han meget meget tunghør eller også har han sine favoritter, som han hjælper, mens det kan være lige meget med de andre.

Ingen af delene lyder rimeligt. Den amerikanske biskop Spong fortæller om, hvordan han som biskop blev mødt med megen omsorg og kærlighed, da hans første kone lå syg med kræft. Der blev i mange menigheder oprettet bedegrupper, der simpelt hen bad for hende konstant – sådan på afløsningsbasis – døgnet rundt. Og se, skriver han, det så en tid ud, som om det hjalp. Det så virkelig ud, som om hun kom sig, og der bredte sig i menighederne en bølge af lettelse og taknemmelighed – og der kan man bare se, hvad bønnen formår. Men så er det, Spong kommer til at fundere over Guds væsen. Er Gud virkelig sådan? Vil han kun hjælpe, hvis der er nok, der beder længe nok. Vil han dermed kun hjælpe dem, der i forvejen har et anseeligt netværk, der kan træde til og bede – mens den arbejdsløse i Haarlem, som ikke kender nogen, og som ingen kender – han har ikke en chance overfor denne Gud, som

åbenbart ikke kan høre et enkelt lille menneskes inderlige bøn. Nej! Selvfølgelig er det et dybt forvrænget billede af Gud – i hvert fald af den Gud, Jesus forkynder. Desværre er det nok også et ganske udbredt billede – i hvert fald for religionen, der mange gange skal have ganske bestemte ritualer og ganske særlige hellige mennesker til at forestå bønnen, hvis den skal virke.
Nej, den eneste sande bøn er og bliver nok det fortvivlede menneskes råb om hjælp. Og så er vi måske inde ved kernen i bønnens væsen, hvor det at kunne bede om hjælp i sig selv er et svar – ligesom det at søge i sig selv er at finde. Altså denne sære tanke, som må støde enhver forbruger – at det at gå på vejen i sig selv er målet. Den, der er på vej – er allerede kommet hjem. At bede er - ligesom at søge - en livsform, hvor du så at sige opgiver din drøm om at beherske dit liv – men tværtimod stiller dig til rådighed for livet – eller underordner dig livet. Bliver livets tjener, som Jesus altid sagde: Jeg kunne herske over livet og over mennesker, men jeg har fravalgt det for at kunne tjene livet og tjene mennesker. Ske din vilje, Gud!
Og måske er det også det, han siger om livets Gud. At Gud ikke er den store almægtige hersker, der strør om sig med lutter gode gaver til de udvalgte, der beder om det, men at Gud selv er den ydmyge tjener, hvis fornemste opgave er at være til stede hos den, han tjener – at elske den, han tjener. Og kærlighedens væsen er vel netop at være til stede – langt mere end at forsyne os med gode gaver. At være til stede under livets forskellige vilkår – ikke for at ændre på det onde og fremme det gode – men for at være til stede i gode som i onde dage. Under livets vilkår, sådan som de nu engang er.
Så den Guds svar på alle vores bønner er og bliver det samme: Jeg er her jo. Jeg er jo lige her. Jeg går med dig gennem dit liv og gennem din død – gennem dine sejre og gennem dine nederlag, og intet skal nogen sinde skille os fra hinanden. Jeg er hos dig, og jeg forlader dig ikke.
Hvis jeg skulle vælge mellem den Gud, der sørger godt for sine egne – altså de troende og ikke mindst de bedende, som ofte med megen smiger og dyb underdanighed henvender sig til Himlens kongelige majestæt og beder om nåde og også gerne lidt fremgang – og så den Gud, som Jesus forkynder og vel også selv er i al sin menneskelighed og i sin dybe lidelse – en Gud, som *ikke* giver mig gode materielle kår eller sørger godt for mit liv, når jeg beder om det på den rigtige måde – en Gud, som *ikke* hjælper mig ud af min nød, men som selv går med mig ind i det alt sammen – ja, så vælger jeg godt nok den sidste – den Gud, der ikke blot hører mig, men som omslutter mig med al sin kærligheds rigdom – uanset hvad – i liv og også i død. For det er ikke religiøse øvelser som særlige bededage, et bodfærdigt sind, kundskab om den rette lære eller en tro, der kan flytte bjerge – det er ikke det, der skal give mig livet. Det er og bliver den kærlighed, som er Guds sande væsen – en grænseløs og evig kærlighed, som giver mit livs op- og nedture det fundament, der gør, at jeg tør leve med det hele – ikke i forskrækkelse, bekymring eller angst for, hvad der dog kan ske eller *er* sket – men med den inderlige frimodighed og dybe livsglæde, som kun kærligheden kan give mig.
Vi ved, hvor meget kærligheden fra mennesker betyder – hvor meget mere så ikke kærligheden fra Gud? At vide, at man er elsket altid – det er Guds svar på mine bønner.
Og så til sidst den brede vej, der fører til fortabelse. Ja, det er selvfølgelig for mig religionens brede vej, som de fleste følger uden at tænke nærmere over det. Hebræerbrevet taler om en anden vej – en ny og levende vej, der er åbnet til Gud gennem det forhæng, som mennesker havde opsat som en religiøs spærring – men som flængedes fra øverst til nederst, dengang Jesus døde på korset. Han er selv den nye og levende vej – dette lidende og døende menneske – han er det nye liv, som ikke længere skal måles på graden af religiøse færdigheder eller moralsk uangribelighed – og slet ikke på rigdom eller lykke – men alene på den kærlighed, som omslutter ethvert menneskebarn i liv og død. Her er ikke forskel på nogen – her er ikke lykke og ulykke, gode kår og ringe – rigdom og fattigdom – her er bare evigt liv for alle.
Det er i sidste ende Store Bededags provokerende evangelium til en materialistisk til det grådigt grænsende kultur. Så Gud ske tak og lov for den!

***

Tag jer i agt for de falske profeter, som kommer til jer i fåreklæder, men indeni er glubske ulve. På deres frugter skal I kende dem. Samler man måske druer fra tjørn eller figner fra tidsler? Ethvert godt træ bærer gode frugter, mens det dårlige træ bærer dårlig frugt. Et godt træ kan ikke bære dårlig frugt, så lidt som et dårligt

træ kan bære dejlig frugt. Ethvert træ, som ikke bærer dejlig frugt, hugges om og kastes på ilden. Så det er ganske vist: på deres frugter skal I kende dem.
Ikke alle, som hylder mig med smukke titler skal komme ind under det himmelske kongedømme. Nej, kun den, der handler efter min himmelske fars vilje, *han* skal komme ind under det himmelske kongedømme.

Prøv engang at forestille jer, at der ikke findes befalinger – at vi simpelt hen har afskaffet retten til at befale og bestemme over hinanden. Voksne kan ikke bestemme over børn – mænd kan ikke bestemme over kvinder – eller omvendt. Øvrigheden kan ikke bestemme over borgerne. Der findes ikke længere overordnede og underordnede, slaver og frie, høvdinge og indianere. Prøv at forestille jer, at friheden til at være menneske, gælder os alle, og at alle de rangordener og hierarkier, vi har indrettet os med – ikke længere er til. Prøv at forestille jer, at der ikke er noget, vi skal, fordi nogen siger det eller forlanger det – men alt, hvad vi gør, gør vi af egen fri vilje, fordi vi gerne vil. Der er altså heller ikke noget, vi ikke må, men alt, hvad vi ikke gør, undlader vi at gøre af egen fri vilje, fordi vi ikke vil. Kan det tænkes? Kan det lade sig gøre?
Umiddelbart vil vi nok sige nej, for uden love og regler bryder verden sammen, og det hele bliver bestemt af den stærkestes ret. Junglens lov, rent anarki, og hvad vi ellers kalder det. Måske vil vi også umiddelbart sige nej, fordi vi er opdraget til at være lydige – opdraget til at gøre, hvad der bliver sagt – af vores forældre, af skolen, af samfundet – af kirken. Det er sådan, man helst ser os – det er sådan Gud helst ser os. Ikke som frie, selvstændige mennesker, men som lydige mennesker, der lokkes eller trues til lydighed fra vi er helt små. Men prøv engang at tænke efter alligevel.

Jeg tror, det handler om vores menneskesyn – om vi tror, mennesker kan bære friheden eller ej. Vil de ikke bare udnytte den? Vil vi selv? Eller kunne det virkelig tænkes, at vi – måske engang med tiden – kunne komme dertil, at vi accepterede hinandens ret til at bestemme selv? Der er i hvert fald noget, der tyder på, at både Jesus og Paulus havde ret høje tanker om mennesket, så de godt turde forkynde friheden. Og når friheden på trods heraf ikke rigtig er slået igennem endnu, ja, så skyldes det måske den kirkelige fortolkning af budskabet, som lægger mere vægt på lydighed mod den rette tro og den rette lære – altså alt andet end lige netop frihed.
Måske skyldes det i virkeligheden, at er vi bange for den, friheden? Bange for at være rigtige mennesker med ansvar for det vi gør, fordi det er det, vi vil - så vi vælger hundelivet eller barndomslivet. Livet under kommando? Livet derhjemme i tryghed hos far og mor eller i religionens tryghed, hvor Gud bestemmer det hele. Livet, der går ud på at opfylde forventninger og overholde regler. Det er også det nemmeste.
Måske er vi i virkeligheden bange for friheden, når vi siger, at det aldrig går an. Vi er nødt til at have love og regler og dom og straf og opdragelse og indoktrinering og overvågning af alt og alle, hvis ikke alt skal blive kaos og vilkårlighed. Vi er nødt til at have nogen til at bestemme – nogen, der passer på os - vi er nødt til at adlyde. Det egner vi os bedst til – det passer os bedst som mennesker…

Nej, siger Jesus. Det passer ikke. Sådan er mennesker ikke! Sådan er vi ikke. Vogt jer for de falske profeter, siger han til sine disciple – de kommer til jer i fåreklæder og vil så frygtelig gerne passe på jer, men er glubske ulve, der vil tage selve menneskelivet fra jer. De sætter jer ud af kraft som mennesker ved at gøre jer til børn eller for den sags skyld til undersåtter under en almægtig, guddommelig majestæt og hans hellige repræsentanter på jorden: præsteskabet og øvrigheden af Guds nåde, der ikke bærer sværdet for sjov – husk det!!
Men det er forkert at forblive barn, når man nu engang er voksen, siger Paulus. Aflæg det barnagtige og bliv voksen! Og den, der holder voksne mennesker nede i barndom og umyndighed – i åndeligt slaveri - ham var det måske bedre, om han blev smidt i havet med en møllesten om halsen. For vi har jo ikke fået en ånd, der giver trællekår! Hallo! Vi er ikke skabt til at leve i frygt – vi er skabt til at leve som mennesker – mennesker, hvis ånd smelter sammen med Guds Ånd, fordi vi er af Gud! Vi lever i Gud, så at sige. (I må ikke forveksle barnekår med barnagtighed, selv om det er fristende. Barnekår er frihedens kår i modsætning til slavekår).

Det er selvfølgelig fristende at afskrive sig den værdighed, dels fordi det lokker med tryghed og omsorg i nødens stund – og dels fordi vi helst ikke vil være for meget ifølge janteloven og den almindelige jævne mentalitet, der hellere vil stå og gøre nar ad dem, der vil noget, end selv at få næsen stukket for langt frem. Og vi kender alle gode eksempler på, at det går galt, hvis ikke der er nogen, der bestemmer over – ja, om ikke os så i hvert fald de andre. Men det er forkert, og det forhindrer mennesker i at bruge deres liv på en myndig og ansvarsfuld måde – det forhindrer mennesker i at leve deres menneskeliv, netop sådan som det sømmer sig for frie mennesker, der har frihed til at bruge alt, hvad de har i sig – frihed til at leve, som det var meningen fra skaberens hånd. Vi er ikke skabt til at være børn i al evighed – eller lydige hunde – eller slaver - vi er skabt til at gøre en forskel, mens vi er her og lige her, hvor vi er. Dertil har vi fået både hjerte og forstand.
Dertil er vi døbt, men karakteristisk nok er det jo ikke noget, vi går og praler med – vores dåb eller vores kristennavn – tværtimod gør det mange mennesker lidt forlegne. Er det ikke underligt! Vi burde råbe ud fra tagene, hvad der er hvisket os i ørerne – vi burde storme alle magtens og udnyttelsens bastioner og fjerne undertrykkelsens åg overalt som kristne mennesker – som frie mennesker – men vi vælger den forsigtige tilbagetrukkethed – det forsigtige, frygtsomme hundeliv. Vi skal ikke for godt i gang. Og så lader vi Gud og Jesus og deres repræsentanter klare livet for os. Det, som var vores vidunderlige opgave.
Det plejer vi ikke at høre her i kirken, hvor det at adlyde øvrigheden og Gud mange gange er blevet til det væsentlige, men ironisk nok er det præcis den frihed til at være et sandt menneske, Kristus forkynder – stik imod sin samtids religion – og imod alle tiders religioner, hvis formålet er at holde mennesker nede i umyndighed og slaveri af højere magter, hvad enten det er kongen eller Gud eller for den sags skyld præsten eller andre meningsdannere. Vogt jer for dem!

Ikke enhver, der siger Herre! Herre! skal komme ind i Himmeriget, men kun den, der gør min himmelske fars vilje! Det lyder jo så smukt det med at underkaste sig og adlyde sin herre og mester – give udtryk for ydmyghed og ikke opblæsthed – lydighed og ikke oprør. Men det er ikke det, vi er skabt til – og det var ikke det, Jesus ville have os til, tror jeg.
Der er dem, der altid vil have fred og ro. Der er dem, der helst vil have alt under kontrol – og helst alle – og dertil bruger de loven og profeterne og religionen og Gud selv. Men Gud vil ikke have fred for enhver pris. Det ser ud til, at livets Gud vil have oprør og opstandelse i verden. Det var jo ikke fred, Guds søn kom med, men oprør mod døden – opstandelse fra alt, hvad der binder mennesker til jorden – det være sig selvbestaltede øvrigheder eller magter – det være sig frygt og angst for livet eller for hinanden. Det være sig religionen, når religionen blev en byrde for mennesker – når mennesker var til for religionens skyld – for kirkens skyld.
Nej, sådan skal det ikke være blandt jer. I skal leve som frie mennesker – I skal leve på Guds brændende kærlighed og ikke på noget som helst andet, som de falske profeter påstår. Vogt jer for dem – især når de lokker med fred – evig fred!

Tænk engang, hvis vi turde være rigtige levende, kristne mennesker, der levede alene på Guds kærlighed – og ikke på vores omdømme som lydige og stilfærdige medborgere. Tænk engang, hvis vi turde holde op med at sige Herre, Herre til Guds søn og vores bror, som kom – ikke for at herske, men for at tjene og give alt, hvad han havde og ejede til os for om muligt derved at gøre os begribeligt, hvor vigtigt det er at leve efter hjertets og kærlighedens frie lov – og ikke trælle under frygtens og de falske profeters herredømme. Tænk engang! Hvis vi turde leve selv!

***

Mange skal sige til mig på den sidste dag: Mester! gode herre, har vi da ikke prædiket i dit navn? Har vi da ikke uddrevet dæmoner i dit navn, og har vi da ikke udført mange undere i dit navn? Og da vil jeg sige dem ligeud: Jeg kender jer ikke! Gå jeres vej, forbrydere!
Enhver, som hører efter hvad jeg siger og handler efter det, ligner den kloge mand, der byggede sit hus på klippen. Og regnen strømmede ned, flodbølger

kom og stormen susede og slog imod huset, men det faldt ikke, for det var grundfæstet på klippen. Men enhver, som hører hvad jeg siger, og *ikke* handler efter det, ligner den tåbelige mand, som byggede sit hus på sand. Og regnen strømmede ned, flodbølger kom, og stormen susede og slog mod huset, og det faldt med et mægtigt brag.

Da Jesus havde afsluttet sin tale, var de alle forundrede over hans lære, for han underviste dem med en virkelig autoritet, og ikke som deres egne teologer, så store folkemængder fulgte ham.

Jeg læste for nylig en roman, der handlede om Tempelherrernes skat. Det viste sig, at denne skat ikke bestod af guld og ædelsten, men af en frygtelig sandhed. I hvert fald frygtelig for kirken, der ville gøre alt for at forhindre denne frygtelige sandhed i at komme frem. For kirken havde jo sin egen sandhed, som byggede på udvalgte skrifter og læresætninger, trosbekendelser osv. En sandhed, som ca. 1 mia. mennesker dyrker og lever på. Men tænk nu, hvis det var en illusion.
Det viste sig, at den hemmelighed, tempelherrerne vogtede, var et originalt manuskript, skrevet af Jesus selv, som de havde fundet i Templet i Jerusalem, dengang de kom til det hellige land i 1100-tallet og siden havde de vogtet over det. Og dette manuskript var vist langtfra i overensstemmelse med den katolske kirkes lære. Romanen handler om, hvordan dette manuskript af Jesus dukker op igen i vor tid, og så melder spørgsmålet sig: Skal sandheden frem, koste hvad det vil – og det vil måske koste ca. 1 mia. mennesker deres tro og måske deres livsgrundlag – eller skal man af hensyn til alle disse mennesker lade sandheden forblive skjult? Det er et meget spændende og også noget skræmmende spørgsmål, som de fleste af os må stille os selv mange gange i vores liv. Skal du fortælle din gode ven, at han faktisk er døende, og ikke snart bliver rask, som han selv tror? Skal du fortælle din kone, at du har været utro og ikke til konference i Ålborg, som hun tror? Skal du erkende dine nederlag – din uduelighed og dovenskab i stedet for at leve på den illusion, at du er alle tiders? Skal du erkende, at dine prædikener er noget makværk og ikke de lysende geniale kunstværker, som du selv tror? Skal sandheden frem for enhver pris?

Jeg skal ikke afsløre, hvad romanen munder ud i, før til sidst, men vi kan jo prøve at se på, hvad Matthæus mener, Jesus selv mente om den sag. For det er måske netop, hvad fortællingen her fra slutningen af bjergprædikenen handler om: Du skal gøre mod andre, hvad du vil, at andre gør mod dig. Hvis du selv gerne vil leve på en illusion – et selvbedrag eller en livsløgn, så lad bare andre gøre det også. Men hvis du selv er til sandheden, så må du også gå den vanskelige vej, som sandheden altid indebærer. Den snævre, trange vej, der ifølge Matthæus fører til livet. Og der er ingen tvivl om, at sandheden medfører et hårdt liv. Pas på de falske profeter, som tilsyneladende vil jer det godt, og som lover jer guld og grønne skove, men som i virkeligheden er glubske ulve, måske fordi de i stedet for at sige sandheden, forhindrer sandheden i at komme frem med al deres snak. Se på, hvordan de selv lever. På deres frugter skal I kende dem – kende sandheden. Det er ikke nok bare at sidde her og synge salmer og sige trosbekendelsen og være nok så fromme. At være Jesu discipel kræver handling. Kræver det også sandhed?
Og så kommer lignelsen om de to husbyggere, der byggede deres liv på hver sit fundament. På sand og på klippegrund. Der er det ved sand, at det jo er dejligt blødt. Man kan springe ud i det, lege i det – bygge sandslotte - og så kan man skjule en masse under sandet. Alt det, der ikke må komme frem for husfredens skyld – for hyggens skyld. Det er nemt at dække det til med lidt sand. Det kan man ikke med klippegrund. Du kan hverken skjule noget eller springe ud eller lege særlig godt på klippen. Men du kan slå dig – også så det gør virkelig ondt – ja, du kan slå dig ihjel på klipper.
Illusioner og livsløgne trives ikke på klippegrund men kan sagtens dyrkes i sand. Og så kommer advarslen ramsaltet og ligefrem: Sandet holder ikke – men det gør klippen. Det gode, trygge liv på illusionen falder sammen, når skæbnen rammer det mindste. Og det hårde liv i sandhedens tjeneste med alle disse selvransagelser og barske erkendelser, der kan være så tunge at bære og frygtelige at sige – ja, det liv holder overfor skæbnens spil. Her kan den ikke komme til at vælte noget, fordi du tør tage imod virkeligheden – så barsk den end kan være.

Vi skal ikke leve på illusioner, livsløgne eller på religionens bedrag, så trygt og hyggeligt det end kan være. Jeg tror, det ikke mindst var det religiøse bedrageri, Jesus bekæmpede så voldsomt, så de slog ham ihjel for det. Trygheden i det givne. Autoritetstroen. Opgivelsen af dig selv som et sandt menneske. Nej, vi skal turde leve som Jesus selv på sandhedens grund – og det kan vi godt, fordi vi er sat over i kærlighedens rige – og dér kan sandheden få lov at komme til. Du kan ikke bedrage den, du elsker uden at noget går fuldstændig i stykker, for kærligheden tåler ikke løgnen – de er ganske og aldeles uforenelige. Kærligheden tåler ikke alle de falske hensyn, som altid står fadder til løgnen. Til gengæld tåler kærligheden sagtens alle de ubehagelige konsekvenser af sandheden. Kærligheden – og måske kun kærligheden kan bære selv den barskeste sandhed om vores liv.

Du må selv vælge, hvad du vil. Om du vil have et først og fremmest trygt og dejligt roligt og fredfyldt liv uden for mange ubehageligheder, pinlige optrin, kampe, opgør og hvad ved jeg. Eller om du tør tage kampen op og hele tiden søge ind til sandheden under tvivl og selvransagelse, ulvetimer – måske ensomhed, fordi sandheden altid er ilde hørt, hvor kærligheden ikke er. Og ve den arme stakkel, der forstyrrer freden og roen her hos os. Det er dit valg, for det er dit liv.
Og romanen – ja, den fik ikke nogen god slutning – i hvert fald ikke hvis man spørger Matthæus, men måske nok ifølge flertallet. For da de endelig fandt det gamle manuskript fra Jesu egen hånd, så valgte de at ødelægge det af hensyn til de mange mange kristne menneskers tro, deres tryghed og deres livsgrundlag, som de hverken ville eller turde forstyrre. Tænk, hvis Jesus selv havde haft den samme hensynsfulde holdning!

Forkyndelse i Galilæa

Da han var kommet ned fra bjerget, kom en spedalsk hen, faldt ned for ham og sagde:
- Gode herre! Hvis du vil, kan du rense mig. Og Jesus rakte hånden frem, rørte ved ham og sagde:
- Det vil jeg da. Bliv ren!
Og straks blev han renset for sin spedalskhed.
- Lad nu være med at fortælle det til nogen, sagde Jesus, men gå hen og vis dig frem for præsten og giv den offergave, Moses har foreskrevet – som et vidnesbyrd for dem.
Da han var kommet ind i Kapernaum, kom der en romersk kaptajn i hæren hen til ham, og tryglede ham:
- Mester! Min dreng ligger lam derhjemme og plages forfærdeligt.
- Skal *jeg* komme og helbrede ham? spørger Jesus forundret.
- Mester! svarede kaptajnen, jeg er ikke værdig til at du skal komme under mit tag. Sig blot et ord, så vil min dreng blive helbredt. Jeg er jo selv en mand med myndighed. Jeg har soldater under mig, og siger jeg til den ene: Gå! så går han og til den anden: Kom! så kommer han og til min tjener: Gør dette! så gør han det.
Da Jesus hørte det, undrede han sig og sagde til dem, der fulgtes med ham:
- Jeg kan godt sige jer: end ikke i Israel har jeg fundet nogen med sådan en tillidsfuld frimodighed. Men sådan er det: Mange skal komme fra øst og fra vest og sidde til bords med Abraham og Isak og Jakob i det himmelske kongedømme, men kongedømmets egne børn skal kastes ud i mørket udenfor. Dér skal der være gråd og tænderskæren.
Så sagde Jesus til kaptajnen:
- Gå bare! Det går dig, som du ønskede.
Kaptajnen vendte så hjem indenfor den samme time og fandt drengen rask.

Ifølge almindelig religiøs og verdslig tankegang blev mennesker på Jesu tid – og vel til alle tider - opdelt i de rene og de urene – de udvalgte og de udstødte – de troende og de vantro - og det er præcis denne religiøst bestemte opdeling af mennesker, Jesus reagerer imod i de to små fortællinger, vi har hørt i dag. Dette at religionen og dermed Gud selv bliver brugt til at sætte skel mellem mennesker – dem indenfor og dem udenfor – dem Gud bryder sig om og velsigner - og dem, han ikke bryder sig om og derfor straffer. Sådan en Gud er skabt af mennesker, der vil have magt over mennesker, og som med Gud som autoritet vil styrke deres magt ved at skabe frygt og rædsel for Guds dom over de ugudelige.
Vi hører om, hvordan Jesus fuldstændig nedbryder denne gamle hævdvundne opfattelse af Gud som den store dommer og bøddel. Og det gør han ved at bryde alle regler – f.eks. ved at røre ved den urørlige. Og dermed gør Jesus sig ifølge gældende lov og praksis og religion selv uren. Han lader sig besmitte med den værst tænkelige urenhed. Det er et typisk træk ved evangeliernes beskrivelser af Jesus, at de påpeger hans fysiske kontakt med det allermest urene: spedalske, lig, besatte kvinder og fremmede, som vi hører det i den anden fortælling. Jesus tilsidesætter altså nogle meget grundlæggende religiøse forskrifter til fordel for det enkelte nødstedte menneske. En spedalsk: Jeg vil! Bliv ren!
Og han tilsidesætter det normale syn på en regulær politisk fjende af folket – en undertrykker - en hedning – en romersk officer i besættelsesmagten – en uomskåren – en man gerne og med god samvittighed må slå ihjel, hvis man er frihedskæmper. Men ikke Jesus, der først og fremmest ser et menneske i nød, og så er der ingen lov og ingen religion og ingen krig, der kan forhindre ham i at komme dette menneske til hjælp.
For den Gud, Jesus forkynder er ikke deroppe eller derude et sted og styrer vind og vejr og menneskeskæbner, men her lige præcis her imellem dig og dit medmenneske. Gud er menneskers Gud, og det er i forholdet mellem mennesker, Gud giver sig til kende – og hverken i storm eller regn eller torden.

Jesus forkyndte Guds rige – og han viste sin samtid dette rige ved at udleve Guds mening med menneskelivet – og det betalte han prisen for, for Guds rige har altid trange kår i en verden, hvor mennesker hellere vil undertrykkes af primitive gudsforestillinger og magtfulde paver af enhver art end selv at tage ansvar for sit eget og sin næstes liv. En verden, som hellere vil lytte til gale magthaveres tomme trusler og golde løfter end til det menneskehjerte, der godt ved, at kærlighed til næsten er døren til Guds rige.
Han dømmer igen og igen religionen med dens krav om efterlevelse af bestemte love og regler, når disse regler viser sig menneskefjendske. Han vil ikke lade religionen ofre et eneste lille menneske – end ikke den værste fjende, for hans fællesskab og hans rige bygger ikke på modsætninger mellem mennesker, men på enhed med alle mennesker i den Gud, som er alles Gud.

Det er en ufattelig hård dom, Jesus med sit liv og sin forkyndelse udtaler over al normal religiøs og verdslig visdom, for vi er fra vores tidligste barndom og vores tidligste historie som stamme og som folk opflasket med det menneskesyn, at der er nogen, vi er forpligtet på mere end andre – der er nogen, der er venner og andre, der er fjender. Det er vi opflasket med i en grad, så vi lever på det – og vi forstår og vi styrker os selv og vores identitet ud fra dette menneskesyn – ud fra denne skelnen mellem venner og fjender. En skelnen, som vi sikkert også har rigtig gode erfaringer med. Så det er intet mindre end vores dybeste selvforståelse som menneske, Jesus nedbryder med sin tale om et menneskesyn, der bygger på kærlighed til alle og enhver – uanset rang og stand – race og religion – politisk tilhørsforhold – køn – alder - opførsel i det hele taget. Og det går selvfølgelig ikke stille af. Det betyder krig med de magter og myndigheder, som vil fastholde mennesker i de gamle fjendskaber.
Og derfor er Jesus ifølge evangelierne hård ved sin samtids politiske og religiøse ledere, hvilket også kommer frem i fortællingen, hvor fjenden selv fremhæves hvad angår tro på bekostning af han eget ellers nok så religiøse folk. Ja, "rigets egne børn skal kastes ud i mørket udenfor…"

Den tro, Jesus fremhæver – fjendens tro – er troen på, at et ord fra Jesus er nok til at helbrede den forkrampethed og lammelse, som har besat hans tjener. Og så er det vel også troen på, at det kan nytte – at vi med vores handlinger og med vores tro og vores indsats kan ændre verden og forbedre forholdene for lidende mennesker.

Vi skal jo ikke glemme, at denne romerske officer må have bidt al skam i sig for at kunne og turde henvende sig til denne jødiske helbreder – og ovenikøbet tiltale ham Mester! Det har ikke været uden omkostninger at redde denne tjener. Det har måske kostet både hans ære og hans myndighed som officer i den romerske hær. Men han gjorde det, fordi han troede på det – og så vel også fordi han elskede sin tjener og ikke kunne holde ud at se ham lide. Det var dette, at hans menneskehjerte vandt over alle love og regler for passende opførsel – over al ære og skam. Da åbnedes Guds rige for både officeren og for hans tjener.

Lidelse er ikke udtryk for Guds retfærdige straf. Heller ikke når den er nok så selvforskyldt. Det har det aldrig været, og det bliver det aldrig. Men lidelsen er til som en del af vores menneskeliv – og først og fremmest kalder lidelsen på vores indsats som medmennesker – og derfor kan det ikke nytte, at vi lægger naturens gang i Guds hånd. Naturens gang, som også er sygdom og lidelse, tørke og oversvømmelse - kræver vores indsats, vores tro og vores kærlighed – vores hjælp - koste hvad det vil. For vi er ikke længere slaver af en religion, men medarbejdere på Guds Rige – vi er børn af huset.

***

Da Jesus kom ind i Petrus' hus, hørte han, at hans svigermor lå syg med feber. Så rørte han ved hendes hånd, og feberen forlod hende. Straks stod hun op og sørgede for dem.
Da det blev aften, kom de til ham med mange dæmonbesatte, og han uddrev ånderne blot med et ord. Han helbredte alle, der led ondt, for at det skulle opfyldes, som var blevet sagt gennem profeten Esajas, der siger: *Han påtog sig vores svagheder – bar vores sygdomme.*
Da Jesus engang så skarerne omkring sig, foreslog han, at de skulle tage over på den anden side af søen. Imidlertid kom der en teolog hen til ham og sagde:
- Mester! jeg vil følge dig, hvor end du går.
- Rævene har huler, sagde Jesus, og himlens fugle reder, men Det sande menneske ejer ikke det sted, hvor han kan hvile sit hoved.
En anden - en af hans tilhængere – sagde til ham:
- Mester! Lad mig først gå hen og begrave min far.
- Nej, kom med mig! sagde Jesus. Lad de døde begrave deres døde!
Så gik han ombord i båden, og hans tilhængere fulgte ham. Pludselig kom der et vældigt jordskælv i søen, så båden blev helt skjult af bølgerne. Men han lå bare og sov. Så gik de hen og vækkede ham og sagde:
- Mester! Frels os! Vi går under!
- Hvad er I bange for? spurgte han dem, hvor er jeres tiltro?
Så stod han op og truede ad vindene og søen, så det blev helt blik stille. Og folk undrede sig og sagde: - Hvem er dog han, siden både storm og sø adlyder ham?

Der er ligesom to tilværelsesopfattelser og to menneskesyn, der brydes i den mærkelige fortælling om Jesus, der stiller stormen på søen. Det ene går ud på, at mennesker stort set er uegnede til at leve og derfor kun kan klare tilværelsen, hvis de får hjælp – så at sige udefra. Tilværelsen er for svær simpelt hen, og ydermere er mennesket i splid med sig selv og ofte behersket af ødelæggende kræfter, så hvis ikke der kom en og hjalp til, så så det sort ud.
Man må jo nok sige, at det er en tilværelsesopfattelse, som i høj grad har behersket vores religiøse og kirkelige univers – opfattelsen af, at vi ikke var meget værd som mennesker, hvis ikke det var for vores frelser, der lod nåde gå for ret og på trods af vores uduelighed skænkede os livet. Ja, så indvævet har denne opfattelse været i vores kultur og vores kirke de sidste 2000 år, at vi i dag dårligt kan forestille os, at det kan være anderledes. Med fynd er Guds majestæt blevet udmalet og samtidig vores egen elendighed som mennesker, der kun kunne håbe på majestætens nåde.

Men man kunne jo – selv om det nærmest lyder kættersk og måske også er det – forestille sig en anden tilværelsesopfattelse – et andet menneskesyn og et andet syn på Gud. Og det endda selv om vi holder fast ved, at Gud kender vi kun fra Jesus, sådan som vi jo gør det her i den kristne kirke. Man kunne jo forestille sig – og det tror jeg faktisk mere på – at Jesus netop kom for at give mennesker deres tabte værdighed og dermed selvstændighed og frihed tilbage – den værdighed og selvstændighed, som religionen havde stjålet med denne massive nedgøring af mennesket i forhold til Gud – denne reducering af mennesket til en krybende hund i forhold til sin Herre og mester.

Jeg tror ikke, Jesus kom for at herske, og det siger han jo også selv ifølge evangeliet, men jeg tror han kom for at vise os en anden vej end religionens krybende vej med alle disse ofre og bønner og forsikringer og præsteskaber, der skulle sørge for det gode liv og give mening, og jeg synes, det fremgår gang på gang af evangelierne – også af historien i dag. Den handler om en almenkendt situation, hvor mennesket føler sig fortabt i naturens vold og undergangen truer. Det kan være naturkræfterne som sådan – det kan være sygdom, ulykke – alt muligt, som jo dagligt sker og rammer i flæng, fordi sådan er naturen nu engang – sådan er livet, og vores tilværelse er nu engang såre usikker, selv i dag, hvor vi trods alt er nået langt i vores kamp mod naturen. Og når vi så er derude, ja så kan vi næsten ikke andet end at gøre som disciplene – vi råber om hjælp – præcis som vi altid har gjort det lige fra vi var små, når vi faldt og slog os og græd, så det kunne høres, indtil der kom en voksen og pustede på såret og tog sig af vores undergangstruede liv. Men læg så mærke til reaktionen fra Jesus. Her kommer de i deres dybe fortvivlelse – og det var jo altså garvede fiskere, som nok vidste, hvornår der var fare på færde – her kommer de og beder så bønligt om, at han vil frelse deres liv, og så får de ellers en svada: Hvad vræler I for? Hvorfor er I bange, Hvor er jeres tro – jeres frimodighed? Tror I da virkelig for alvor, at naturen kan gøre jer noget?
Det er den holdning hos Jesus, der må undre og ikke dette naturstridige mirakel med at stormen lægger sig på hans befaling. Det kan måske imponere nogen men ikke mig og vel egentlig ikke ret mange moderne oplyste mennesker i dag. Nej, det er ikke miraklerne, som får mig til at tro på Jesus, så lidt som hans påståede guddommelighed – det er hans utrolige menneskelighed, som jeg tror, var så fantastisk, så de, der skulle beskrive ham, har måttet ty til det største, de kendte, nemlig det guddommelige: Det var som om, han havde magt over naturen selv.

Tænk nu, hvis Jesus ikke kom for at blive dyrket som Gud – ikke kom som en frelser i den forstand – og det var jo præcis det, djævelen fristede ham til gang på gang - men kom som et almindeligt menneske – et virkeligt sandt menneske med besked – ikke derudefra eller deroppefra – men inde fra sig selv så at sige – besked til os om at leve vores menneskeliv som han kunne: uden frygt – uden begrænsninger – uden hæmninger – uden forbehold. At leve det menneskeliv, vi længes efter at leve, men som vi for længst har opgivet troen på – ikke mindst fordi vi altid har fået at vide, hvor uduelige vi er som mennesker. Jeg er vejen, sandheden og livet, siger han om sig selv. Følg mig!

Jamen, er vi da ikke i naturens vold? Er vi da ikke i det ondes vold? Er vi ikke udsat for alt muligt både fra naturens side og fra menneskers side – og kan vi da ikke undre os over vores egen ondskab – alt det, vi har gjort så forkert mod andre mennesker – alt det, vi har undladt at gøre? Er vi da ikke uduelige som mennesker og sårbare og ude af stand til at klare os uden hjælp? Er det ikke vores virkelighed, når det kommer til stykket? Og nu har vi ovenikøbet ødelagt klimaet og dermed vores eget eksistensgrundlag. Jo! Ulykker sker både i det store og i det små, og pludselig er det, som var, ikke mere. Hvordan kan du så ligge der og sove, Jesus – så gør dog noget! Hjælp os! Vi går under!

Det er det, der undrer mig – at han sover. At han er så inderligt ligeglad og nærmest bliver knotten over deres bekymring for deres liv. Men jeg tror, det hænger sammen – ikke med at han nok skal klare ærterne for os, for det gør han jo tilsyneladende ikke – heller ikke selv om vi råber nok så meget om hjælp – nej jeg tror det hænger sammen med hans livssyn. Han kunne det, som de færreste vel kan – han kunne leve uden frygt under alle forhold – måske fordi livet for ham var noget andet end det er for os. Det er denne ubekymrethed, der irriterer mig, men som jeg også fascinerer mig.

Det fortælles om Jesus, at han kunne helbrede uhelbredeligt syge og vanføre mennesker, og det tror jeg på – ikke så meget at han rent fysisk har ændret deres tilstand – det tvivler jeg på – men jeg tror, han på en måde har givet deres syge og vanføre liv en hidtil ukendt værdi – at han har gjort deres liv lige så betydningsfuldt og meningsfuldt som alle andres liv. Dette at han nedbrød alle de grænser mellem mennesker som findes, fordi vores religion og frygtsomme forsigtighed tilsiger os et meget lille liv, så at sige. Et liv bag nationens og religionens grænser – et godt liv materielt – et sundt og sikkert liv med udsigt til pension – et lykkeligt liv. Bare jeg var rig! Bare jeg var rask! Bare jeg var god! Bare jeg var ung igen! Bare jeg var forelsket! Bare jeg var heldig! Bare jeg var en anden! Bare jeg var lykkelig! Bare vi ikke går under! Bare jeg ikke dør!
Jeg tror, det er denne evige længsel efter forandring, og denne evige frygt for skæbnen, Jesus gør op med – og på en måde giver os hele vores liv tilbage – det liv, som vi selv forkaster, fordi det ikke er godt nok. Ligesom han giver os tilbage til os selv – lille uduelige, syge, usunde, dovne, gamle og døende mig, som både jeg selv og andre for længst har forkastet.
Er det ikke det, som ligger bag og ligger under alle disse mirakuløse beretninger og al denne guddommeliggørelse af Jesus? I hvert fald vil sådan en forståelse i langt højere grad gøre os ansvarlige for vores liv og for hinandens, hvis vi i al vores færd lader denne Jesus være vores forbillede i troen på, at vi kan som han – måske endda allerbedst sammen som menighed - nedbryde alle de grænser og skel, der findes mellem mennesker – at vi kan prøve at leve som han - leve vores menneskeliv fuldt ud – frygtløst uden at bruge det meste af vores tid på at bekymre os om os selv eller om andres dom eller om naturens luner. Selvfølgelig går det galt før eller senere – det ved vi – det gjorde det også for Jesus - men det er ingen straf – det er bare sådan, livet er. At elske livet – *hele livet* og ikke bare et lille uopnåeligt hjørne af livet – det var måske det, han ville give os mod på.
Og så tror jeg i øvrigt, Jesus har endnu en pointe med at ligge og sove i båden, der går under. Han er ikke bange for døden eller for undergangen, for han tror vel aldrig på, at døden for alvor kan gøre det af med menneskelivet! Det grænseløse menneskeliv, som han giver os at leve, som han selv kunne – hvis vi vil mere end sådan et lille frygtsomt og overordentligt begrænset menneskeliv, som religionerne og den usunde fornuft i det hele taget tilbyder os.

***

Da han kommer over på den anden side til gadarenernes land, støder han på to dæmonbesatte, der kom ud af gravene. De var ekstremt voldelige, så ingen var i stand til at passere ad den vej. Nu råbte de:
- Hvad vil du os, du Jesus, Guds søn? Er du kommet her for at plage os før tiden?
Nu gik der langt fra dem en stor flok svin og græssede, så dæmonerne bad ham:
- Hvis du absolut vil uddrive os, så send os ind i svineflokken dér.
Forsvind med jer! sagde han til dem. Så fór de ud og røg over i svinene, men tænk, hele flokken styrtede ned ad skrænten ud i søen og blev opslugt af vandet, så hyrderne flygtede over hals og hoved. De løb ind til byen og fortalte det hele – også det med de dæmonbesatte. Og se, hele byen kom ud for at møde Jesus, og da de så ham, tryglede de ham om at forlade deres egn.

Han gik så ombord i båden, satte over søen og kom til sin egen by. Her kom de til ham med en lam, der lå på en båre. Da Jesus så deres hengivenhed, sagde han til den lamme:
- Vær frimodig, min søn! Du er tilgivet.
Så var det, nogle af teologerne sagde ved sig selv:
- Den mand taler blasfemisk!
Men Jesus gennemskuede dem, så han sagde:

- Hvorfor tænker I ondt i jeres hjerter? Hvad er lettest at sige: 'Dine svigt er tilgivet, eller: 'Rejs dig op og gå?' Men nu kan I lære, at Det sande menneske har magt på jorden til at tilgive svigt. Så sagde han til den lamme:
- Rejs dig op! Tag din båre og gå hjem!
Og han rejste sig op og gik hjem. Da skaren så det, blev de ramt af ærefrygt, og de lovpriste Gud, der havde givet sådan en magt til mennesker.

Da Jesus gik videre derfra, fik han øje på en mand ved navn Matthæus, der sad ved sin toldbod, og han siger til ham:
- Kom med mig! Og han rejste sig op og gik med ham.
Nu hændte det, når Jesus sad til bords i hjemmene, at der kom mange toldere og småkriminelle og sad til bords sammen med ham og hans tilhængere. Da farisæerne opdagede det, spurgte de hans tilhængere:
- Hvorfor spiser jeres mester dog sammen med tolderne og forbryderne?
Da Jesus hørte det, sagde han:
- De raske har ikke brug for læge, men det har de syge. Gå hellere hjem og find ud af, hvad det her betyder: *Barmhjertighed forlanger jeg – ikke offer!* Jeg er ikke kommet for at kalde retfærdige, men uretfærdige.

Det var sådan i gamle dage, at enhver konge med respekt for sig selv havde en hofnar. Ikke bare for sin fornøjelses skyld, men det var faktisk tænkt som et værn mod ethvert kongeligt magtmisbrug. Narrens opgave var ikke mindst at gøre nar ad kongen selv, når kongen gik for vidt eller blev urimeligt uretfærdig kynisk og selvhævdende.
Den gammeltestamentlige storkonge David havde også sådan en hofnar i form af profeten Nathan, der måtte fortælle kongen et par sandheder, dengang David havde misbrugt sin magt på det grusomste, da han blev forelsket i nabokonen Batseba og derfor fik hendes mand Urias slået ihjel. Så det er en ældgammel visdom, at magt korrumperer, hvis ikke den holdes i ave og modsiges, så det kan høres – selv af magtgale eneherskere. Og det værste, der kan ske, det er selvfølgelig, når kongen i vrede slår sin hofnar ihjel – fordi sandheden er for ilde hørt.
Også Jesus optrådte – sådan som han skildres i evangelierne – som en slags hofnar, der sagde sandheden til den politiske og ikke mindst religiøse elite, der kontrollerede og styrede datidens samfund med hård hånd. Og som så mange hofnarre i tidens løb blev også Jesus gjort tavs – angivelig fordi han underminerede det bestående samfund. De forstod ikke denne Jesus fra Nazareth – forstod ikke hans budskab – forstod ikke hans måde at leve på – det var udenfor deres horisont. En horisont, der strakte sig til de nationale og religiøse grænser – til forfædrenes overlevering, sådan som de forstod dem. Loven og traditionen frem for alt. Og de så en fjende og en trussel i alt, hvad der gik ud over denne horisont – en trussel mod religionen og dermed mod nationen, for Israel var for dem et jødisk land. Et udvalgt folk, der skulle holdes rent for al udefra og indefra kommende forurening.
Tolderen Matthæus vidste godt, at han var en asocial kræmmersjæl, der for egen vindings skyld så stort på al moral. Farisæerne og det jødiske borgerskab foragtede ham – de foragtede hans stand og hans arbejde, som gik ud på samarbejde med besættelsesmagten og udnyttelse af de svageste i samfundet. Matthæus har levet sit hundeliv med nedslåede øjne - både overfor borgerskabet og overfor sit land og overfor Gud.
Og så pludselig er han væk - har forladt det hele - draget af et uimodståeligt kald - draget af et nyt fællesskab, hvor to ord var nok til at ændre et liv fuldstændigt: Følg mig! Ingen løfter - intet svar på hvorhen eller hvorfor. Den kræmmersjæl, som havde sat en pris på alting, og hvis motto må have været: Kan det betale sig? - og som gjorde hele sit liv op i penge - den kræmmersjæl var pludselig væk - erstattet af et menneskehjerte, som ville det ene fornødne - som vidste, at livet var andet og mere end udkomme. Pludselig mødte dette fortabte menneske en helt ny solidaritet - et helt nyt fællesskab i denne umiddelbare og spontane godkendelse uden de løftede pegefingre - uden de sædvanlige betingelser: Hvis du vil følge mig, så må du lægge dit liv om - se nu at blive et ordentligt menneske. Nej, det var denne umiddelbare betingelsesløse og grænseløse kærlighed, som ramte ham som et kølleslag.

Han brød alle regler, menneskesønnen - gjorde loven og moralen og traditionen til skamme med sin grænseløse kærlighed. Helbredte syndere og gjorde sig solidarisk med de foragtede. Og det kostede ham livet, fordi magthaverne glemte den gamle visdom om, at retfærdighed uden kærlighed ikke kan undgå at blive umenneskelig.
Til gengæld havde de ret i, at kærlighed uden retfærdighed også kan blive umenneskelig. Tilsyneladende kan vi ikke indrette vores samfund, så det bygger alene på kærlighed, nåde og fred. Det går åbenbart rivende galt, så på sæt og vis havde de jo ret, farisæerne og de skriftkloge, når de anklagede Jesus for at underminere samfundet med sin frihed og kærlighed til alle og enhver. Uden lov med deraf følgende konsekvenser i form af dom og straf til lovbryderne og belønning og anerkendelse til de lovlydige, bryder samfundet sammen. Uden grænser risikerer vi at ende i det rene anarki. Der må og skal selvfølgelig være orden, for at et samfund kan bestå.
Ind i dette dilemma mellem kærlighed og retfærdighed - mellem drøm og virkelighed lyder så evangeliets påstand om, at Gud er kærlighed. Og det må vi aldrig glemme! Vi kan ikke selv beherske kærligheden og sætte den i system. Det magter vi simpelthen ikke – vi er henvist til retfærdigheden. Vi kan ikke realisere vores drøm om kærlighed – sådan er det at være menneske, og det er måske den spænding, der holder os i live. Men vi kan opleve kærligheden i glimt, og så kan vi gøre det, som vi gør i dag. Vi kan fortælle hinanden om den. Det er vel egentlig derfor, vi er her - det er derfor, vi har vores kirker, der står som disse fristeder eller helligsteder, hvor loven og retfærdigheden og magten ikke gælder, fordi hér søndag formiddag udlever vi så at sige vores drøm om frihed og kærlighed – om menneskelivet, som det burde være. Ved at fortælle historier om kærligheden – ved at synge om den – ved at holde dåb og nadver. Ved at lege Guds rige. Og på den måde bliver kirken – også den danske folkekirke – selv en slags hofnar, der hele tiden forsøger at holde os magtbegærlige små mennesker fast på, hvad der er vigtigt her i livet og hvad der ikke er det. Forsøger at holde os fast på den drøm om kærlighed, vi selv er så dårlige til at realisere. Og det er med den drøm i hjertet, vi sendes ud herfra – ud i vores samfundsliv, hvor andre regler gælder, og hvor magten fører det store ord.
Problemet er, hvis vi forsynder os mod det første af de ti bud og begynder at dyrke andre guder end den Gud, som er kærligheden selv. Hvis vi f.eks. dyrker det samfund, vi selv har skabt eller den politik eller moral eller ideologi, vi hylder - og glemmer modsigelsen af alt vores eget – hvis vi dyrker pengene og pengenes magt og glemmer modsigelsen – hvis vi dyrker os selv og vores egen magt og glemmer modsigelsen. Så går det galt, som hvis man sætter en ny lap på noget gammelt tøj eller hælder ny vin på gamle sække. Så går livet selv på en måde i stykker – eller dør, fordi vi mister spændingen mellem drøm og virkelighed, både når vi prøver at realisere vores drøm om kærlighed – eller når vi glemmer den.
Jeg tror, det er den spænding mellem drøm og virkelighed, der gør os til levende mennesker med åbne sanser for alt stort herneden.

***

Engang kom Johannes' tilhængere hen til Jesus og sagde:
- Hvorfor faster både vi og farisæerne, men dine tilhængere gør det ikke?
- Brudesvendene kan vel ikke gå og sørge, så længe brudgommen er sammen med dem, svarede Jesus, men den tid kommer, hvor brudgommen bliver taget fra dem, og da skal de faste.
Ingen syr en uvasket lap på gamle bukser, for så river lappen sig løs fra bukserne, og hullet bliver værre. Man hælder heller ikke ny vin på gamle sække, for at vinsækkene ikke skal sprænges, så vinen bliver spildt og vinsækkene ødelagt. Nej, man hælder ny vin på nye sække, så bevarer man begge dele.

Endnu mens han talte, kom der en forstander og knælede ned for ham og sagde:
- Min datter er lige død. Men kom alligevel og læg din hånd på hende, så vil hun leve.
Jesus rejste sig op og gik med ham sammen med sine nærmeste.

Mens de var undervejs, kom en kvinde, der havde haft uregelmæssige blødninger i tolv år, hen til ham bagfra og rørte ved fligen af hans klædning. Hun tænkte nemlig ved sig selv:
- Hvis bare jeg kan røre ved hans klædning, bliver jeg rask.
Men Jesus vendte sig omkring, fik øje på hende og sagde:
- Vær frimodig, min pige! Din tillid har helbredt dig! Og kvinden blev helbredt i selv samme stund. Jesus nåede nu til forstanderens hus, og da han så fløjtespillernes og skarens sørgespil, sagde han:
- Gå jeres vej! Pigen er ikke død. Hun sover bare!
Men de lo ad ham. De vidste jo udmærket, at hun var død.
Da folk så omsider var blevet smidt ud, gik han ind, greb pigens hånd og rejste hende op. Og rygtet herom kom ud i hele omegnen.

Normalt kan vi godt lide grænser. Det giver en følelse af tryghed at vide, hvor man er og kende de rammer, som omgiver én. Det er trygt og godt at vide, hvor man selv hører til og også, hvor de andre hører til. Vi siger det så tit om et menneske: jeg kan ikke rigtig blive klog på ham, og det irriterer os grænseløst, når der er nogen, som vi ikke rigtig véd, hvor vi har. Det forstyrrer vores ordenssans og piller ved vores tryghed, og derfor arbejder vi intenst på at få vedkommende placeret, så vi endelig kan ånde lettet op: Nåh, det er sådan, han er!
Normalt kan vi godt lide de gode gamle traditioner. Vi mærker en inderlig tilfredshed ved at gentage noget, som altid har været sådan, og det gør os utrygge, når nogen begynder at pille ved det gamle og kendte. Ja, det pirrer måske vores nysgerrighed lidt at se det nye, men rigtig tage det alvorligt, det vil vi alligevel ikke.
Der går en smertelig vemod igennem os, når forandringen maser sig ind på os. Vi mærker rodløsheden og utrygheden snige sig ind på os: Hvad nu? Og så længes vi tilbage til det gamle - næsten lige meget, hvordan det var, for det var det, der var. Barndommen - ungdommen - de gode gamle dage. Det er en vemod, som hører med til menneskelivet, fordi intet menneske undgår forandringen. Måske ville meget være vundet, hvis vi accepterede denne vemod - denne smerte - som en uløselig del af vores menneskeliv - ja måske endda som noget frugtbart - i stedet for at ville den til livs ved hjælp af utopiske drømmerier om et samfund, hvor alting var, som det altid havde været.

Fasthed og forandring - grænser og åbenhed - det er som om vores menneskeliv jonglerer mellem disse modsætninger. Der er vel ikke noget fællesskab, der i den grad spiller på denne spænding mellem grænserne og det grænseløse, som vores kristne gudstjeneste. Her mødes disse to modsætninger og tager på en underlig måde hinanden i hånden. Gudstjenesten dyrker den rituelle gentagelse i sin faste liturgi, hvor vi beder de samme bønner og synger de samme salmer, som altid er blevet sunget, og det befinder vi os godt ved - at der er et sted midt i udviklingens og forandringens malstrøm, hvor alt dog er ved det gamle - hvor vi ligesom kan genfinde os selv og som barnet falde til hvile ved gentagelsens tryghed. Og som barnet, der bliver forarget, når man snyder med oplæsningen, således forarges også vi, når man laver noget om ved gudstjenesten. Men det rituelle og gentagne er selvfølgelig kun en del af gudstjenesten, for jeg skal ellers love for, at er der noget, der sprænger grænser, så er det de fortællinger, vi hører her i kirken, så smukt de end er indrammet af gentagelsens faste led.
Tag endelig ikke fejl og tro, at alt ved vores gudstjeneste er ved det gamle, for her er også chokerende nyt. Hér kastes vi virkelig ud i det grænseløse, når evangeliet lukker døren til livet op, så lys og ånd og evighed vælter ind over os, så vi hvirvles rundt og ikke véd hverken ud eller ind om nogen ting - og måske var det derfor de gamle lukkede vinduet mod øst og satte store altertavler op, fordi lyset og livet, der kom ind, var for stærkt - for tæt på Gud?

Vi hører i dag historien om ham, der gik rundt og sprængte alle grænser - en mand, som bragte glæde men også bestyrtelse, opstandelse og forvirring, hvor han kom frem, fordi ingen grænser stod tilbage, hvor han havde været. Det var grænser mellem mennesker, mellem de gode og de onde, mellem de retfærdige og synderne - de raske og de syge - mellem børn og voksne og gamle - han fjernede alle de grænser, som man havde at holde sig til - ja selv den største og mest uoverstigelige grænse - dødens grænse - selv den måtte vige, hvor han kom

frem, sådan som vi hører det i dag. Og så satte han sig selv i stedet som vejen og sandheden og livet og gjorde alt det til skamme, som vi byggede vores begrænsede tilværelse på. Tager os selv ved hånden, som han gør hver gang mennesker samles i hans navn for at høre hans fortælling - og går så med os ud i det store, grænseløse liv.
Der var en lille pige, der efter alt at dømme var død. Så død var hun, at grædekonerne kom og jamrede over hende, men så var der en fars kærlighed, der ikke ville finde sig i døden, og han gik til livet selv og bad om at få åbnet den yderste grænse. Og livet kom, og de sørgende slog en rå latter op, for sådan noget kan ikke lade sig gøre. Men livet viste de sørgende bort og gik ind og jog døden ud af huset - stå nu op lille pige!
Der var en lille menighed, der var død, for sådan kan det gå. Livet var gået et andet sted hen, mente man. Men så var der én, der ikke ville finde sig i døden, og det morede man sig over, fordi man kendte udviklingens nødvendighed - indtil en skønne dag, hvor livet på trods af alt brød frem igen.
Der var en lille verden, som var så furet og hærget af menneskers grådighed og magtbegær, så ingen længere troede på, at verden havde nogen fremtid for sig. Men der var én, der elskede verden og som derfor ikke kunne opgive troen på fremtiden, og det morede man sig over, fordi verden var kørt helt af sporet og ingenting duede længere og håbløst var det alt sammen - indtil en skønne dag, hvor livet på trods af alt brød frem igen - helt af sig selv.
Vi trækker grænser og sætter skel, for sådan er livet nu engang, men livet er også en kærlighed, som bryder alle grænser og fjerner alle skel, og det er den, vi beder om og synger om og prædiker om, når vi samles her - ikke i vores eget, men i Guds navn. Alting kan forgå - alting kan stivne og dø - men aldrig ophører den kærlighed, som smilende tager os ved hånden, når alting - selv vores hjerte - er gået i stå, og med evangeliets milde røst befaler os at stå op til livet.

***

Da han forlod stedet, fulgte to blinde efter ham. De råbte og skreg:
- Forbarm dig over os, Davids søn!
Da han var kommet hjem, kom de blinde hen til ham, og Jesus siger så til dem:
- Tror I virkelig på, at jeg kan gøre dette? De svarer ham:
- Ja, mester! Så rørte han ved deres øjne og sagde:
- Lad det så gå jer som I troede! Så åbnedes deres øjne, men Jesus befalede dem strengt:
- Sørg for, at ingen får det her at vide!
Men de gik ud og fortalte vidt og bredt om ham.
Netop som de var på vej ud, kommer de til Jesus med en stum, der var besat af en dæmon. Da dæmonen var drevet ud, talte den stumme. Og folkeskaren undrede sig og sagde:
- Aldrig har man set magen i Israel!
Farisæerne påstod imidlertid:
- Det er ved dæmonernes fyrste, han uddriver dæmoner.

Jesus vandrede på den måde igennem alle byerne og landsbyerne. Han underviste i deres synagoger og forkyndte frihedsbudskabet om Guds kongedømme, samtidig med, at han helbredte alle lidelser og sygdomme.

Som han nu betragtede folkeskarerne, fik han medlidenhed med dem, fordi de var udslidte og udstødte som får uden hyrde.
- Høsten er stor, men arbejderne er få, siger han så til sine tilhængere, bed derfor høstens herre om, at han må udsende arbejdere til sin høst.

Derefter sammenkaldte han sine tolv nærmeste tilhængere. Han gav dem magt over urene ånder, så de kunne uddrive dem og magt til at helbrede enhver lidelse og enhver sygdom.[3] Disse tolv udsendte Jesus, og han belærte dem:
- Gå ikke ad andre folks veje og gå heller ikke ind i samaritanernes byer. Nej, gå hellere til de fortabte får af Israels hus. På jeres vandring skal I prædike over dette ord: Det himmelske kongedømme er kommet nær! Helbred syge, oprejs døde, rens spedalske, uddriv dæmoner. I har fået det som gave, så giv det videre som gave. Tag ikke guld eller sølv eller kobber med i jeres bælte, ej heller rygsæk til turen eller en ekstra frakke, sandaler eller stav. For en arbejder er sin føde værd. Når I kommer ind i en by eller landsby, så undersøg, hvem der dér måtte være et besøg værd og bliv der så, indtil I går videre. Når I kommer ind i et hus, så hils det med ordene: Fred være med dette hus! Hvis huset er besøget værd, skal jeres fred hvile over det, men hvis ikke det er det værd, så lad jeres fred vende tilbage til jer selv. De, som ikke vil tage imod jer eller lytte til jeres ord, deres hus eller den by skal I forlade og ryste støvet af jeres fødder. Jeg kan godt sige jer: dommedag bliver nemmere at bære for Sodomas og Gomorras land end for den by. Forstår I, jeg sender jer ud som får blandt ulve, så vær snedige som slanger og bly som duer. Vogt jer for folk! De vil udlevere jer til synedrier og de vil piske jer i deres synagoger - ja, I vil blive fremstillet for guvernører og konger på grund af mig til et vidnesbyrd for dem og for folkene. Men når de udleverer jer, så vær ikke bekymrede for hvordan eller hvad, I skal sige, for hvad I skal sige vil blive givet jer i samme stund. Det er nemlig ikke jer, der taler, men jeres fars ånd taler gennem jer. Bror skal udlevere bror til døden – en far sit eget barn. Børn skal rejse sig mod forældrene og slå dem ihjel. I vil blive lagt for had af alle på grund af mit navn, men den, der holder ud til det sidste, han skal blive frelst. Når de forfølger jer i den ene by, så flygt til den næste, og når de forfølger jer i den, så flygt til en anden. Ja, jeg siger jer: I når ikke at komme igennem Israels byer, før Det sande menneske kommer igen.
En lærling står ikke over sin mester så lidt som en slave står over sin herre. Det må være nok for lærlingen, at det går ham som hans mester og for slaven, at det går ham som hans herre. Har de kaldt husets herre Beelzebul, hvor meget mere så ikke hans husstand? Så dem skal I ikke være bange for. Intet er jo skjult, som ikke skal åbenbares – eller hemmeligt som ikke skal blive kendt. Hvad jeg fortæller jer i mørket, skal I tale i lyset – hvad der hviskes jer i øret, skal I forkynde fra hustagene. Vær ikke bange for dem, der slår legemet ihjel, men som ikke kan dræbe sjælen. Nej, frygt snarere for ham, der kan ødelægge både sjæl og legeme i Gehenna.
Sælges ikke to spurve for et par ører? Og ikke en eneste af dem falder til jorden uden jeres fars vidende. På jer er endog alle jeres hovedhår talte. Så I skal ikke være bange! I er mere værd end mange spurve.

I Matthæusevangeliets 10. kapitel sammenkalder Jesus sine tolv disciple og holder en lille afskedstale til dem, inden han sender dem ud for at forkynde Guds rige, som han kalder det. Tanken er åbenbart, at de som en slags barfodslæger skal gå fra by til by med et glædeligt budskab og med helbredelse, og de skal leve af, hvad de får af andre, dér hvor de bliver modtaget. Mærkeligt nok advarer Jesus sine disciple mod mennesker. De kan vente modstand,

[3] Navnene på de tolv apostle var Simon, som kaldes Petrus og hans bror Andreas, så brødrene Jakob og Johannes, Zebedæus' sønner. Der var Filip og Bartholomæus, Thomas og tolderen Matthæus, Jakob, Alfæus' søn og Thadæus og Simon Kanaanæer og Judas Iskariot, han som senere forrådte ham.

retssager, pisk, had og forfølgelse på denne vandring med det glædelige budskab. Sådan går det mig, og derfor er det jo ikke underligt, at det også vil gå jer på samme måde. Men, siger han så: Frygt ikke for dem. Bliv ved med at forkynde mit budskab – Gud selv er med jer. Lad jer ikke friste til frafald af frygt for jeres liv og lemmer – der er noget, der er vigtigere end det.

Nu kan man jo godt spørge, hvorfor det skal vække så megen modstand og splittelse, det budskab, disse disciple skal forkynde – dette glædelige budskab – disse helbredelser? Og hvorfor blev Jesus selv mødt med modstand, hån og til sidst retssag, dom og straf?

Der er en sætning i teksten, som måske kaster lys over det, og det er den smukke sætning: Hvad jeg siger jer i mørket, skal I tale i lyset, og hvad der hviskes jer i ørerne, skal I prædike fra tagene. Så er tonen ligesom slået an. Det her handler om et hemmeligt budskab, som nu skal åbenbares for venner og fjender. Nu skal sandheden frem – koste hvad det vil. Og det kom til at koste.

Man kan godt somme tider synes, at der er langt fra det scenarium, som Mattæus fremlægger for Kristi efterfølgere og så til dagens danske folkekirke, der synes mere interesseret i fred og ro end i strid og kamp – koste hvad det vil. Man kunne jo godt få den mistanke, at kirken ligesom havde afblæst kampen, fordi den hellere ville have tryghed, fred og ro. Allerede i det 4. århundrede fastlagde kirken en gang for alle, hvad der var sandhed, hvorefter alle havde sig at rette, og selv diskussionen blev forbudt. Det var ikke noget, mennesker længere skulle beskæftige sig med, og de, der alligevel gjorde det, blev kaldt kættere og mere eller mindre diskret fjernet. Men alligevel blev jo bl.a. Matthæusevangeliets kapitel 10 stående som en stadig irritation af den kirkelige fred, og igen og igen har mennesker spurgt sig selv, hvad det var, der vakte modstand dengang, og – ikke mindst – om det stadig gælder. Eller sagt med andre ord: Hvad var det for et hemmeligt og tilsyneladende forbudt budskab, Jesus hviskede sine disciple i ørerne? Et budskab, der på én gang vakte fantastisk glæde og fantastisk modstand.

Når jeg læser Matthæusevangeliet eller et af de andre evangelier, så ser jeg for mig denne Jesus fra Nazareth beskrevet som et meget lidenskabeligt medmenneske, hvis mål var at tilbagegive det enkelte, fortabte menneske, han mødte, dette menneskes uendelige værdi. Evangelisterne skildrer det ofte dramatisk som mirakuløse helbredelser – endog dødeopvækkelser – det er det, Jesus pålægger sine disciple at gøre også – men betydningen af disse beretninger peger for mig at se på en enorm menneskelig frihed – altså at han med sin tilstedeværelse og med sit ord kunne løfte undertrykte, elendige, fortabte mennesker op til en kongeværdighed, som de aldrig havde drømt om. Mennesker, der levede, som de gjorde og mere eller mindre fandt sig i deres skæbne, for sådan var det jo med det – og det var vel Guds mening – det var i hvert fald, hvad de hørte fra deres egne præster og skriftkloge og fra hele den civilisation, der levede af at nogle mennesker var bestemt til at dominere og bestemme over andre.

Det er den tanke, vi kender så godt fra dyrkelsen af konger og kejsere, adel og herremænd – befalingsmænd af enhver art – ikke blot i militæret, men såmænd overalt i skole, hjem og kirke. Hele den tanke, som har gennemsyret vores samfund og vores livsholdning igennem næsten hele vores historie: Nogle skal bestemme – andre skal adlyde. Som regel skal de meget få bestemme over de mange. Sådan var det i hvert fald på Jesu tid. Men man kan også opfatte det bredere som det, der styrer mit liv, så det bliver et slaveliv – måske endda et selvskabt slaveliv. Fordi vi ikke længere tror på os selv eller på andre eller på livet for den sags skyld som andet end noget, man skal beskytte sig imod, fordi det er farligt.

Og så kommer denne Jesus og siger: Nej, det har aldrig været Guds mening. Nu skal du høre – bogstaveligt talt – nu skal du se – bogstaveligt talt! Og så får han alle disse fortabte og bange mennesker til både at høre og se – ja se livets Gud, som lyser ud af denne menneskesøn – dette menneske, for hvem menneskelivet er Guds rige, hvis bare vi ville se og høre og turde leve det, som jo er lige her inden i os – midt iblandt os.

Jamen, hvorfor så modstanden? Den markante modstand mod dette budskab, der lyser ud af evangelierne. Ja, hvis du selv er konge i det liv – hvad skal du så med andre til at bestemme over dig? Hvis dit liv er op til dig selv som din mulighed – som dit valg – hvad skal du så med præster og paver og konger og kejsere til at bestemme for dig? Vil du lade omstændighederne eller de andres forventninger eller befalinger styre dit liv – vil du lade religionens fadergud bedømme dig i al evighed - eller vil du selv tage dit liv op i frihed og tro?

Jeg tror, det er det, Paulus er inde på, når han siger: "*Så er der da ingen fordømmelse for dem, som er i Kristus Jesus. For livets ånds lov har i Kristus Jesus befriet mig fra syndens og dødens lov...*" Livet under

kærlighedens lov – i kærlighedens rige, hvor du giver dig selv og andre lov til at være, som vi nu engang er – der er der ingen instans, som kan dømme endsige fordømme, og uden den dom, vi fælder over hinanden eller over os selv, så er vi frie mennesker. Så er vi konger og dronninger i Guds rige – i livet selv.
Og det er det, vi døber vores børn til, endnu før de ved af det. Fortæller dem, hvem de i virkeligheden er. I gamle dage, blev man ikke blot døbt med vand – man blev også salvet med olie som tegn på netop den kongelige værdighed, ethvert menneskebarn fik bekræftet i sin dåb.
Jeg tror, vi ustandseligt skal minde hinanden om den værdighed, som hører til det at være menneske – den værdighed, som ethvert menneske er født med. For dermed modsiger vi alle de sædvanlige fjendebilleder, som lever af at dele mennesker op i gode og onde – rigtige og forkerte – troende og vantro – skyldige og ikke skyldige. Vi har i virkeligheden ingen forskelle, vi kan undskylde os med, når vi dømmer og fordømmer og bekriger hinanden. Og det er klart, at så bliver vi sårbare, som dem, der forkynder fred i en krigerisk verden – i et samfund, hvor fællesskabet besegles og for en stor del opretholdes af de fælles fjendebilleder – politisk såvel som religiøst. Hvor det at forkynde fred og menneskelig ligeværdighed betragtes som landsforræderi.
At forkynde alle menneskers lige værdighed bliver derfor altid et slag i ansigtet på stort set ethvert samfund og enhver religion, og hvem vil finde sig i det? Derfor vil sandheden altid blive undertrykt og forfulgt af de stærkeste kræfter, og det er så de vilkår, kristne mennesker har at leve under – i hvert fald ifølge Jesus. Men én dag med sandheden er måske i virkeligheden mere værd end et helt liv med løgn og bedrag. Eller hvad…?

***

Enhver, som vedkender sig mig overfor folk, ham vil jeg også vedkende mig overfor min himmelske far. Men enhver, der fornægter mig overfor folk, ham vil jeg også fornægte overfor min himmelske far.
Tro ikke, min tilstedeværelse vil skabe fred på jorden. Nej, den vil ikke skabe fred, men krig! Den vil volde splid mellem en søn og hans far, mellem en datter og hendes mor og mellem en svigerdatter og hendes svigermor – ja, et menneske skal få sin egen husstand som fjender. Den, der elsker far eller mor mere end mig, er uværdig i mine øjne! Og den, der elsker søn eller datter mere end mig, er uværdig for mig at se! Og den, der ikke tager sit kors på sig og kommer med mig, er ikke længere min bror! Den, der allerede har fundet sit liv, skal miste det, men den, der har mistet sit liv på grund af mig, skal finde det.
Den, som tager imod jer, tager imod mig, og den, som tager imod mig, tager imod ham, der har udsendt mig. Den, som tager imod en profet, fordi han er profet, skal få løn som en profet – den, som tager imod en retfærdig, fordi han er retfærdig, skal få løn som en retfærdig. Men den, som giver en af disse små et bæger koldt vand at drikke, blot fordi han er en af mine – ja, jeg siger jer, han skal ikke gå glip af sin løn.
Da Jesus havde afsluttet belæringen af sine tolv nærmeste tilhængere, tog han bort for at undervise og prædike i deres byer.

Hvad vil det sige at være kristen? Det er nok ikke et spørgsmål, vi beskæftiger os meget med i vore dage – måske bortset fra, når vi skal beskrive os selv i forhold til muslimer og jøder f.eks., så kalder vi os kristne, men hvad vil det egentlig sige? Det er spørgsmålet her 2. juledag, hvor vi noget forskræmte ovenpå julefreden og det dejlige julefællesskab lytter til Matthæus´ tilsyneladende så barske opfordring til at forlade alt – selv vores nærmeste familie – ja, selv vores eget liv – for at følge i Jesu fodspor. At være kristen betyder tilsyneladende ifølge Matthæus at sætte alt andet til side for Jesu skyld – uanset omkostningerne. Og hvorfor i alverden skulle vi så det?

Matthæusevangeliet er skrevet ind i en kampsituation på alle fronter. Der var de nye menigheders kamp mod den gamle jødedom – der var jødernes kamp for overlevelse under den romerske udryddelseskrig, og det er vel ind i den situation, vi skal forstå denne glorificering af martyriet – altså dette at sætte alt – selv livet ind på sagen. Men hvad er så sagen – og har den overhovedet noget at sige til os i dag, hvor den kristne kirke må siges at nyde gode kår i samfundet – og hvor det næppe er forbundet med livsfare at erklære sig som kristen?
Kristendom ifølge Matthæus betyder altså opgør – opgør med det vante mønster – opbrud fra den slagne vej så at sige. Og for mig at se handler det ikke bare om familien, der ligesom får en mindre betydning, end vi nok ellers tildeler den, men det handler om enhver given magtstruktur, hvad enten den er religiøst eller socialt betinget. Og familien er vel – alle dens gode sider ufortalt også i sidste ende en magtstruktur. Eller rettere – det var den i det samfund Matthæus skrev til, hvor den ældre generation havde uindskrænket magt over den yngre, og hvor husherren bestemte enevældigt over sine husfolk. Og så begynder det ligesom at give mening, synes jeg – så begynder evangeliet at tegne sig igen – nu som et opgør med enhver struktur, der vil tilsidesætte det enkelte umistelige menneske. Enhver struktur, der fratager et eneste menneske dets værdighed som menneske.
Kristendom er altså et oprør imod enhver sådan bestående struktur – uanset hvor gammel og hvor indgroet den så end er – og så er det jo påfaldende at notere sig, hvordan kirken igennem stort set hele sin lange historie har kæmpet indædt for netop enhver bestående struktur i samfundet – de gode gamle værdier, som det hedder. Familien, hierarkiet – øvrigheden osv. osv. Alt, hvad der er sket af nybrud i retning af forandringer i det bestående samfund, er sket under stærk modstand fra den kristne kirke – der ifølge Matthæus skulle have været bannerfører for forandring i retning af menneskelig ligeværdighed. Selvfølgelig er der undtagelser, men de er få i kirkens historie, og det er ikke kirkens skyld, at vi her hos os nyder en udstrakt grad af frihed og ligeværdighed i vores samfund. Selv i dag kan man høre kristne mennesker argumentere voldsomt imod f.eks. kvinders eller homoseksuelles ligeberettigelse som medmennesker.
Var det så det, de døde for – alle disse martyrer, kirken dyrker? Ja, jeg tror, de var så optaget af deres nyvundne tro på menneskets værd, at de ikke kunne opgive den igen – uanset hvad det til enhver tid værende samfundssystem krævede af dem. For det var og er jo en fantastisk tanke – denne at intet menneske har mere værdi end et andet – i hvert fald ikke overfor Gud. Og derfor kan ingen med rette bestemme over andres liv. Ingen kan med rette tilsidesætte et andet menneske – ingen kan med rette bruge mennesker som midler for et højere mål eller betragte menneskeliv som omkostninger i sagens tjeneste. Ingen kan med rette tage et andet menneskes liv. Om det så kun skulle koste en enkelt lille fattig og betydningsløs piges liv at frelse hele verden og for altid afskaffe sult og krig og sygdom – ja, så går det altså ikke an med sådan et offer. Tænk på dette ord af Dostojevskij, når I ruster til krig mod fjenderne. At ville indføre demokrati i et fjernt land – koste hvad det så end vil af menneskeliv – går altså ikke an ifølge Matthæus, for ethvert menneske – uanset hvem – er Guds, for nu at sige det på den måde. Og altså dermed ikke noget, vi sådan kan skalte og valte med efter hvad vores nok så skinhellige målsætninger kræver. For Matthæus falder både familien og fædrelandet og religionen, for så vidt de indebærer en undertrykkelse af det menneskelige, og for den kristne er der altid noget, der er vigtigere end systemet – end familien – end fædrelandet – end selv religionen – og det er altså medmennesket.
Julens budskab er, at Gud blev et sårbart menneske, og at ansvaret for verdens liv nu blev overdraget til os. Det er et kæmpe religionshistorisk brud med al normal religiøs tankegang, der netop lægger ansvaret for verdens gang og for vores eget liv hos Gud – men Gud er i mennesket – det lille menneske, som du enten går forbi eller som du rækker et bæger koldt vand, fordi det er et menneske. Og det gør jo altså det kristne liv noget mere besværligt, fordi du altid står overfor Gud – så at sige. Du står altid i en valgsituation, for der er ingen given struktur, der med rette kan svare for dig, når det er dit medmenneske, der er det vigtigste af alt – ikke fordi dette medmenneske er noget særligt i kraft af at tilhøre din familie, dit land, dit folk eller din tro – ikke fordi dette medmenneske er særlig elskværdigt, men fordi det er dit medmenneske, skal du elske det.
Er det ikke værd at kæmpe for det til hver en tid? Når nu det viser sig, at ethvert system har det med at lukke sig om sig selv og blive sig selv nok – staten – folket – kirken – familien. Ja, selv vores elskede jul kan lukke sig om os og blive en tung byrde af tradition, der skal overholdes for sin egen skyld, så vi næsten bliver slaver af den.

Men julen er ikke virkelig jul, hvis ikke den er til for menneskers skyld. Intet fællesskab er virkeligt fællesskab, hvis ikke det er til for menneskers skyld – og ingen religion er noget værd, hvis ikke den er til for menneskers skyld. Og så er det altså også i bedste overensstemmelse med Matthæusevangeliet at tale staten midt imod, hver gang staten bliver til for sin egen skyld og dermed bliver umenneskelig – og ikke bare staten, men også kirken selv eller familien eller ethvert lukket fællesskab – de skal modsiges, når det ikke længere er medmennesket, det handler om.
Jeg mener, det var det Jesus gjorde – det var også, hvad Stefanus gjorde og alle de andre martyrer. Det var derfor, de alle blev ofre for det ene eller det andet system – fordi de satte sig op mod enhver såkaldt højere magt end den, der ligger i at give en af disse mine mindste små et bæger koldt vand. Og det er vel så det. Sådan er det at være kristen.

Konflikten spidser til

Da nu Johannes i fængslet hørte om Jesus' virksomhed, sendte han bud gennem sine tilhængere og spurgte ham:
- Er du ham, der kommer, eller skal vi vente en anden?
- Gå hen og fortæl Johannes, hvad I hører og ser, svarede Jesus. Blinde ser, lamme går, spedalske renses, døve hører, døde oprejses. Et glædeligt budskab forkyndes for fattige, og velsignet være den, der ikke tager anstød af mig.
Da de var taget af sted, begyndte Jesus at tale til folkeskarerne om Johannes:
- Hvad var det, I gik ud i ørkenen for at se? Et siv, der svajer for vinden? Nej, hvad gik I ud for at se? Et menneske klædt i fint tøj? Men de, der går i fint tøj, findes jo på kongeslottet. Nej, hvad gik I ud for at se? En profet? Ja, jeg siger jer: Han var mere end en profet. Det er nemlig ham, om hvem der er skrevet: *Se, jeg sender min engel for dit ansigt, han skal bane din vej for dig*. Jeg kan godt sige jer: der ikke er opstået nogen større end Johannes Døberen blandt kvindefødte.[4]

Er du den, som kommer, eller skal vi vente en anden? Er du nu også virkelig Messias, den salvede konge, ham, vi har ventet på? Johannes Døberen var kommet i tvivl. Han var den, der havde banet Herrens vej. Han var den, der først af alle var stået frem og havde forkyndt, at nu kom Messias - han havde selv døbt ham og dermed indviet ham til hans gerning - og nu sad han her - fængslet, fordi han havde vovet at sige et par sandheder til kong Herodes. Det kunne for Johannes se ud, som om alt var blevet ved det gamle. Det var stadigvæk den politiske magt og ikke sandhed og kærlighed, der styrede i verden. Det kunne se ud, som om mørket alligevel havde fået bugt med lyset, og hvis det var tilfældet, så var jo ikke blot Jesus en falsk profet, men også Johannes selv havde spildt sit liv med at satse på noget, som ikke var noget i virkeligheden - så havde han levet på en løgn, og det var måske ikke mindst det, der plagede ham her i fængselsmørket: Var hans liv lykkedes, eller havde det hele været et stort bedrag?
Vi ved, hvordan det gik Johannes - hvordan han blev halshugget af Herodes - ironisk nok, fordi Herodes ikke ville tabe ansigt. Johannes blev ofret, for at Kong Herodes kunne redde masken! Og man fristes jo til at spørge, hvordan det egentlig er, Gud behandler de mennesker, han udvælger som sine redskaber. Da denne Johannes blev født, brød hans gamle far Zakarias ud i lovsang, men var denne lovsang også blevet sunget, hvis den gamle mand havde kendt sin søns skæbne fuldt ud? At han til sidst skulle bukke under for magten og vilkårligheden i verden? Det er vel ikke så svært at prise og takke Gud, når livet lykkes, men kan vi også lovsynge Herren, når livet mislykkes - når de blinde forbliver blinde, de døve forbliver døve og de lamme forbliver lamme, sådan som vores bitre erfaring fortæller os det. Kan vi så

[4] Og dog er den mindste i det himmelske kongedømme større end ham. Fra Johannes Døberens dage indtil nu tages det himmelske kongedømme med magt, ja, de fremstormende overtager det. For alle profeterne og loven prædikede indtil Johannes, og hvis I ellers er klar til at acceptere det, så er han faktisk Elias, der er ved at komme. Den, som har ører at høre med, han høre!

også holde fast ved Guds ord - eller mon ikke vi alle sammen har været i tvivl, som Johannes? Hvis denne Gud virkelig er til, hvorfor lader han så ondskaben og magtmisbruget få lov til at regere verden? hvorfor plager han så sine elskede børn med sygdom, ulykke og død? Er du virkelig den sande og levende Gud - eller skal vi vente en anden? Skal vi vende os mod en anden?
Det eneste, Johannes får til at trøste sig med i sin dybe fortvivlelse er et ord - egentlig et citat fra det gamle Testamente: Blinde ser, lamme går, spedalske renses, døve hører, døde står op og evangeliet forkyndes for fattige - og: salig er den, der ikke tager anstød af mig! Altså: Guds rige er på veJamen, og de første tegn - de første små glimt af dette rige kan allerede nu ses. Nej, Johannes, I skal ikke vente en anden, men du kommer til at vente lidt endnu, og lykkelig den, der kan det på trods af al elendigheden. Det var så, hvad Johannes fik - et budskab - et ord - og det måtte han så leve på - og dø på.
Og det svarer jo meget godt til vores egen situation. Heller ikke vi har nogen beviser på, at kristendommen skulle være noget særligt. Det eneste vi har, er en påstand, der ligesom hele tiden modsiges af vores smertelige erfaring - en påstand om, at Guds rige *er* på vej - et ord om at livet måske er større og dybere, end vi umiddelbart kan se og forstå - og det ord må vi altså klare os med indtil videre.
Salig er den, der ikke tager anstød af mig, siger Jesus til Johannes og måske også til os. Lykkelig den, der ikke bliver vred over, at Gud ikke tog magten i verden, men opgav den og gjorde sig fattig og ydmyg. Lykkelig den, der ikke bliver vred over, at Guds søn ikke kom for at lave verden eller mennesker om eller for at afskaffe ondskaben og elendigheden - men bare kom for at give sig selv til verden som en stille modsigelse af den mægtige elendighed - som et lille trodsigt lys i det dybe mørke, som omgiver os i denne tid. Lykkelig den, der ikke synes, det er for lidt.
Vi ved ikke, hvordan Johannes reagerede på det svar, Jesus sender tilbage til ham. Svarede det til hans forventninger? Eller havde han også forventet en anderledes kontant og magtfuld indgriben i verdens gang? Havde han forventet den stærke Gud, der kom med hævn og gengæld, som Esajas spåede om i sin tid? Vi ved heller ikke, hvad Johannes tænkte, da de halshuggede ham, men vi ved, at vi selv mange gange forarges på den Gud, der tilsyneladende lader verden sejle sin egen sø uden at gribe ind mod ondskaben og elendigheden. Hvor er Gud i Gaza? Hvor er Gud i Ukraine? Eller som en ung tysk soldat skrev hjem fra Stalingrad i 1942 til sin far, der var præst: Jeg har søgt Gud i hvert granathul, i hvert ødelagt hus, på hvert gadehjørne, hos hver eneste kammerat, når vi lå i vores huller. Jeg har søgt ham på himlen. Gud viste sig ikke, selv om mit hjerte skreg efter ham. Husene var ødelagte - kammeraterne lige så feje eller lige så tapre som jeg selv - på jorden var der kun sult og mord, fra himlen kom der kun bomber og ild - kun Gud var ingen steder. Nej, far - der er ingen Gud. Og *hvis* der alligevel skulle findes en Gud, så findes han kun hos jer, i salmebøgerne og bønnerne, i præsternes fromme talemåder, i klokkeklangen - men ikke i Stalingrad! Og så er det jo, man begynder at forstå lidt af det, når Jesus siger til den dødsdømte Johannes: Lykkelig den, der ikke tager anstød af den Gud, der tilsyneladende er så fjern, så det virker som en hån mod den lidende menneskehed, og som ikke har andet at komme med, end en kærlighed, der tilsyneladende ikke nytter det mindste i virkelighedens barske verden.
Og dog kan vi selvfølgelig ikke gøre andet her i kirken end at forkynde det samme forargelige budskab igen og igen. Somme tider kan vi godt føle, det virker temmelig meningsløst - her står vi og taler om kærlighed, mens verden brænder rundt omkring os - hygger os med de gode gamle juletraditioner som om alt var i den skønneste orden, og somme tider må vi i vores stille sind spørge os selv om det rimelige i det, vi gør - både som mennesker og som kirke - men vi gør det jo alligevel i tillid til, at Guds ord har en egen urimelig kraft. Det *vil* høres - det *vil* modtages - det *vil* vække liv af døde og kolde hjerte - det *vil* vække opstandelse - på sin egen måde.
Og det er måske først derude, hvor vi må slippe alt det kunstige, som holder os oppe og decembermørket og kulden trænger ind på os - først da giver evangeliet mening - julens barske evangelium om lyset, der tændte sig i mørkets skød. Først da giver gudstjenesten mening som det sted, hvorfra vi små mennesker tør tage hinanden i hånden og gå ud i mørket og kulden og håbe og tro på lyset og varmen.
Og det er måske så det, der i virkeligheden er julens mirakel, at når vi samler alle skårene og alle de løse ender fra den rodebunke, vi kalder vores liv og fra vores stakkels, ramponerede verden og tager det alt sammen med ind i julens gådefulde blanding af stjerneskær og stald-

lygte - ja, så får vores liv og vores fællesskaber en skønhed og en mening, som vi aldrig havde drømt om. Og så bliver vores stakkels verden med alle sine fejl og mangler og al sin elendighed og al sin længsel efter fred og kærlighed - ja, så bliver det netop *vores* verden, som vores Gud på sin egen måde siger god for ved at blive et menneske som os og underlægge sig alle verdens uhyrligheder i tro og tillid - ved at tage os i hånden - ikke for at få os omvendt eller forbedret - men for at følges med os ind i den verden og ind i det liv, som vi nu engang har at leve.
At kunne få øjne og ører og hjerte, så vi kan opfatte og forstå det mirakel det er at få vores eget liv forærende - det er måske det, vi i virkeligheden venter på i denne tid.

***

Men hvad skal jeg ellers sammenligne nutidens mennesker med? De ligner små børn, der sidder på torvet og råber ad de andre. For vi spillede på fløjte for jer, men I gad ikke danse! Vi sang klagesange, men I græd overhovedet ikke! Johannes kom - han som hverken spiste eller drak, og de sagde: Han er besat! Så kom jeg, søn af et menneske, som både spiser og drikker, og de siger: Tænk for et menneske! En fråser og dranker, ven med toldere og forbrydere! Tja, visdommen retfærdiggøres ved sine frugter.
Så begyndte han at skælde ud på de byer, hvor de fleste af hans undere var foregået, fordi de ikke havde omvendt sig:
- Forbandede Korazin! Og du, Betsajda! For hvis de mirakler, der foregik hos jer, var sket i Tyrus eller Sidon, ville de for længst have omvendt sig i sæk og aske. Men jeg siger jer: Tyrus og Sidon vil få det nemmere på dommedag end jer. Og du Kapernaum! Tror du, du skal ophøjes til Himlen? Nej! til Hades skal du styrtes ned! For hvis de mirakler, der er foregået hos dig, var sket i Sodoma, ville den have stået lige til denne dag. Jeg siger jer: Sodomas land får det nemmere på dommedag end du.

Bevægelse. Der kom en bevægelse. Sådan siger man, når en del mennesker vender sig om og lytter til nyt og lader sig bevæge. Man forestiller sig sådan et stillestående menneskehav, hvor der så pludselig opstår en bevægelse, der forplanter sig fra person til person og skaber mere bevægelse – mere røre. Nogle kalder det uro. Andre kalder det forvirring, fordi de hellere så, at alt var stille og roligt. Hvordan går det? Joh, stille og roligt, som vi siger på Fyn, når vi skal signalere, at alt er godt. Somme tider kan man fristes til at svare: Nej det var dog forfærdeligt! Fordi der er noget, der siger os, at uden bevægelse – uden røre – går livet i stå. Der er noget, der siger os, at vi er mennesker, der er skabt til bevægelse og ikke til stilstand – vi er skabt til at bevæge og lade os bevæge af andre. Thi evig stilstand er død, som Kaalund synger i sin kærlighedssang til den brogede verden.
Det nye Testamente handler om bevægelse – ja, helt bogstaveligt handler det om opstandelse fra det døde – altså den ultimative bevægelse. Vi taler om Jesu opstandelse, men det hele handler om, at der fejede en bevægelse – et vejr hen over et forstenet samfund – et samfund, der levede – eller troede det levede - på de gamles overlevering – på traditionen – på religionen, men som var gået åndeligt i stå – havde lukket sig om sig selv og var dødt i al sin ubevægelighed. Det var til dette døde samfund, Jesus kom og satte en bevægelse i gang – skabte liv og røre og uro og forvirring og glæde og forargelse ifølge evangelierne. Han kom til sit eget – han var en af deres egne, og han prøvede at vække dette forstenede samfund til live med sit ord og med sine gerninger – mægtige gerninger, der burde få dem til at vende sig om og lytte – og spille med og være til stede – men nej! Han blev en trussel mod det bestående – de ville ikke kendes ved ham – havde nok i deres. Og til sidst slog de ham ihjel og gjorde ham tavs, så de kunne få ro og fred til at være døde. Men det var dumt af dem, for så er det, evangeliet sparker døren til graven op med sit forrygende budskab om, at han alligevel opstod og skabte den helt store opstandelse, som endnu 2000 år senere giver genlyd over hele verden. Måske fordi mennesker er skabt til bevægelse og ikke til stilstand. Vi duer ikke til at være døde. Vi er skabt til liv, og liv er bevægelse. Liv er uro.

Her i kirken kalder vi det ånd, det der bevæger. Det første menneske fik liv gennem Guds ånde, der blæste liv i den døde jordklump. Det fortælles om Jesus, at ånden dykkede ned over ham ved hans dåb og satte ham i bevægelse, og det fortælles om hans disciple, at de på pinsedagen blev opskræmte sammen med hele Jerusalem over åndens susen – den ånd, der gennemstrømmede disciplene og satte kirken i bevægelse. Fra en lille bly og bange flok til kæmper, der turde svinge åndens sværd. Ja, de døde godt nok af det – slået ihjel af dem, der altid vil have ro og fred - men få har vel levet som dem.
Og når vi døber vores små, som vi kommer med her, fordi vi ønsker dem alt det bedste i livet – ja, så siger vi, at Gud selv i dåben skænker dem Helligånden og evigt liv. Og jeg tror, det hører sammen dette at være i bevægelse i sit liv og så det evige, fordi livet handler om kvalitet mere end om udstrækning i tid. Det evige nu, hvor jeg blev bevæget. Det er vel den største gave, de små kan få: et liv i bevægelse.
I fortællingen hører vi evangelistens skuffelse over modtagelsen af Jesus fra dem, der sad på dette døde samfund. De ubevægelige, som vi kender så godt. De skriftkloge, som hellere vil dø end lade sig bevæge. Som hellere vil slå ihjel end at høre nyt. Vi spillede op til dans med dejlig musik – med livets musik – kom og vær med – læg fra land – stå ud på dybet – lad jeg bevæge af tonerne… men de ville ikke. Hverken glæde eller sorg kunne røre deres stenhjerter – de sad bare dér og råbte op om den gale Johannes, der kom som asketen og kaldte til omvendelse, bod og bedring – kom med renselse fra skyld og svigt. Han duede ikke – han var jo gal! Urørlige. Ubevægelige. Sad bare dér og råbte fråser og dranker efter Jesus, da han kom med glædesbud til fattige og elendige. Han duede ikke. Ikke engang synden tog han alvorligt – alt for glad for mennesker var han, denne menneskesøn.
Jeg er lidt bidt af H.C. Andersen for tiden, og jeg synes, hans historier er så dybt kristne og menneskelige – f.eks. den om Sneglen og Rosenhækken – de to modsætninger i livet. Sneglen, der kryber ind i sig selv – verden kommer ikke den ved – og rosenhækken, der ikke kan lade være med at springe ud:
"Jeg blomstrede i glæde, for jeg kunne ikke andet. Solen var så varm, luften så forfriskende, jeg drak den klare dug og den stærke regn; jeg åndede, jeg levede! Der kom fra jorden en kraft op i mig, der kom en kraft fra oven, jeg fornam en lykke, altid ny, altid stor, og derfor måtte jeg altid blomstre; det var mit liv, jeg kunne ikke andet!"
"Jah, sæt De bare roser" sagde sneglen, "De kan ikke drive det videre."
"Men skulle vi ikke alle her på jorden give vor bedste del til de andre! bringe hvad vi kunne -! ja, jeg har kun givet roser, men De? De som fik så meget, hvad gav De verden – hvad giver De den?"
"Hvad jeg giver – jeg spytter ad den – den duer ikke! Den kommer ikke mig ved!" Og så gik sneglen ind i sit hus og kittede det til. Det er den gamle historie. Den bliver ikke anderledes, siger H.C. Andersen. Og jeg tror, Matthæus smiler og nikker i sin Himmel. Sådan er det med mennesket, der lever sit snegleliv – krummet ind i sig selv – ser og hører og mærker kun sig selv, og er sig selv nok. Indtil der kommer denne vidunderlige livskraft, der får mennesker til at rette sig op og blomstre og folde sig ud. Uimodståeligt – tvunget af kærlighed. Den kærlighed, Jesus levede for, da han gik omkring til sammenkrøbne, forhutlede mennesker og fik dem til at rejse sig op i al deres værdighed – som roser, der springer ud i al deres pragt og skønhed. Dine synder er dig forladt. Rejs dig nu! Lev dit liv – det menneskeliv, som du er skabt til at leve.
Det er også den kærlighed, vi holder gudstjeneste på. For at blive berørt – bevæget, så også vi retter os op, ser os omkring og opdager alt det liv, der findes omkring os - og i os. Så også vi får mod til at være – være mennesker, skabt i Guds billede – mennesker af ånd - af kærlighed. Mennesker, der tør leve, folde sig ud og blomstre – sætte roser.
"Jeg kan med bedste vilie ikke krybe ind", sagde rosentræet, "jeg må altid springe ud i Roser. Jeg ved godt, det ikke er så meget – dog én af roserne så jeg blive lagt i husmoderens salmebog. En af mine roser fik plads ved en ung dejlig piges bryst, og én blev kysset af en barnemund i livsalig glæde. Det gjorde mig så vel. Det var en sand velsignelse. Det er min erindring, mit liv!"
At leve fuldt og helt – at elske uden forbehold – at være det menneske, man er. Jeg tror, det var det, denne menneskesøn mestrede til fulde. Det var hans dybe menneskelighed, der både begejstrede og forargede hans samtid, måske fordi hans budskab var: når jeg kan, kan I også. Vi er skabt i den samme kærlige Guds billede. Vi er ét med hinanden som træet og dets grene. Bevæget af den samme kærligheds ånd.

Om vi så tør overgive os til hans liv – om vi kan lade være med at danse, når han spiller op på sin fløjte – eller om vi bliver forargede på ham og bliver siddende, hvor vi er – det er jo altid spændende – men uanset hvad, så vil han altid være der – altid forsøge at få os i tale – altid banke på med ordets guldhammer på selv det mest tilkittede sneglehus.
Gud ske lov.

***

Det var på den tid, Jesus tog ordet og sagde:
- Jeg lovpriser dig, far, Himlens og jordens herre, fordi du har skjult dette for de vise og forstandige og åbenbaret det for småbørn. Ja, far, for sådan ville du have det.
Alt er blevet overgivet mig af min far, og ingen kender Guds Søn undtagen Gud Fader – ingen kender Gud Fader undtagen Guds Søn, og de, som Guds Søn vælger at åbenbare ham for.
Kom til mig alle I, som er trætte og bebyrdede, og jeg vil give jer hvile.
Tag *mit* åg på jer og lær af mig, så jeres sjæle kan finde hvile.
For jeg er mild og ydmyg af hjertet, ja, *mit* åg er gavnligt – *min* byrde let.

Kirkeåret slutter i dag med en stille jubel – en fryd over evangeliet – dette mærkelige budskab, som de vise og forstandige har det så svært med – men som de umyndige små klynger sig til.
Man kunne måske nok have forventet en opsang – en status over jammerligheden og elendigheden i kirken – men den får vi ikke – kun denne jubel og så dette vidunderlige: Kom til mig alle I som slider jer trætte og bærer tunge byrder, og jeg vil give jer hvile.
Søndag efter søndag har vi nu igen lyttet til fortællingen om ham, der vil give os sin fred. Tag mit åg på jer, siger han, og for alle os, der ikke kender et åg som andet end en byrde på vores nakke, ja, så er åget jo netop skabt til at lette byrden. Mit åg er godt lavet, så byrden bliver let. Han afskaffer såmænd ikke livets byrder og sorger og fortrædeligheder – men han gør dem til at bære – og hvad er så hans åg?
Jeg tror, Mattæus spiller på en sammenligning mellem dette åg og så tværbjælken til korset, som Jesus bar. Han taler jo også om at tage sit kors op og følge Kristus. Tag mit åg på jer – og så det mærkelige, at det skulle være let. Men det er vel fordi, det giver mening. Det han tilbyder, er ikke livets ulidelige lethed, som om byrderne var afskaffet – men det er livets mening, han vil give os – den mening, som han selv udlevede, og som kaldes kærlighed. Byrder som sådan er ikke noget problem, hvis de giver mening. Nej, det er det meningsløse, der nager os og tynger os til jorden. Det er forskellen på at have travlt, og lykkelig den, der har travlt – og så være stresset af en masse meningsløse gøremål. Det er måske forskellen på at blive sat til noget på befaling af andre – og så glæden ved at gøre noget selv. Leve selv.
Jeg kunne segne af træthed som barn, når jeg blev sendt ud i vores kæmpehave for at skuffe havegangene, men jeg kunne spille fodbold og klatre i træer dagen lang – for det var det, jeg ville – og så bliver man ikke træt. Så er livet let, og arbejdet er ikke en straf. Og hvis jeg havde villet det, så var selv det at skuffe enorme havegange måske blevet en leg. Hvis jeg havde villet det.
Han *ville* bære sit kors til Golgata, og derfor var det, som så så hårdt og ubærligt ud i verdens øjne, egentlig for ham selv en let byrde, for det var kærlighedens åg – og ikke dødens og meningsløshedens kæmpebyrde.
Det er derfor, de tager fejl, de der svælger i Jesu lidelse og blod og død – *for det var jo det, han ville*. Tage sit kors på sig – bære dette åg til enden. Kærligheden bar med, og så er byrden let. Kom til mig - følg mit eksempel og lad det være kærligheden, der er jeres livs mening – lad det være kærligheden, der bærer livet for jer, så selv den tungeste byrde bliver let.
Nej, det er ikke selve livet, han ændrer for os. Verden er, som den er, og til tider mørk og ufattelig hård, og mennesker har altid mange sære ting for. Men han gør noget andet, når han beder os om at ændre vores forhold til denne verden – vores forhold til vores liv. Se nu på det på en ny måde – med kærlighed. Se på dine medmennesker – ikke som byrder eller fjender, men med kærlighed – se på dig selv og på dit eget liv – ikke med mismod, men med

kærlighed. Se på fremtiden – ikke med bange anelser men med frimodighed – selv i den mørke tid.
Det er derfor de tager fejl, de der svælger i arvesynd og menneskers og vores egen elendighed som arme syndere. Nej, for kærligheden er til stede i vores liv – kærlighedens åg, der gør byrden let. Og i dag fryder han sig, denne menneskesøn, der kalder Gud selv, himlens og jordens herre, for sin far og dermed gør hele livet til et kærlighedsforhold som mellem forældre og børn. Og hvad han dog gør af kærlighed. Evangelisterne fortæller den ene kærlighedshistorie efter den anden om ham, der gik rundt og havde så travlt med at gøre mennesker levende og frie. Han var så fuldstændig til stede i sit liv og dermed i andres liv. Han var hundrede procent opmærksom på mennesker, og han formåede ved sin tilstedeværelse at løfte mennesker, der var ved at segne under livets og religionens og forargelsens tunge byrder op til en kongeværdighed, de aldrig havde drømt om. Tolderne, landsforræderne, som de kaldtes. De fremmede – hedningerne, som de rettroende kaldte dem. Kvinderne, som ifølge gamle mænds visdom var andenrangs mennesker – børnene, som kun var noget i kraft af det, de kunne blive. De udstødte, som ingen ville vide af, fordi de smittede eller var under deres Guds vrede, som man sagde. Ja, selv de døde, hvor alt håb var ude, gjorde han levende.
Evangelierne fortæller om, at han gjorde alting godt for de mennesker, som led under livets tungeste byrder. Vi ved ikke, hvordan han gjorde det, men evangelisterne skildrer det som et ufatteligt mirakel, og det må det have været for dem, hans kærlighed gik ud over. Og dog var han et menneske som du og jeg. Og derfor opfordrer han mennesker til at følge hans eget livs eksempel – at tage hans åg på sig – kærlighedens åg. For det kan vi godt!
Og derfor tager de fejl, de som svælger i menneskers magtesløshed, for dødens magt er brudt – opgivelsens og håbløshedens magt blev brudt den dag, mennesket – den dag *du* forstod, at kærligheden koster livet, og at det er fint med det. Mit kors er let, når kærligheden bærer med. Så er selv min død til at bære.
Det er denne urimelighedens dimension, Jesus gør til livets dybeste mening – det er den, han kalder Guds fortælling. Vi kender den godt fra de gange, et menneske bar over med os, så vi kunne leve videre sammen trods alt. Fra de gange, vreden ikke fik lov at komme til – udstødelsen, fordømmelsen, forargelsen, fordi der var noget, der var vigtigere end retfærdighed og gengæld og straf. Ja, vi kender den fra de millioner af gange, mennesker valgte livet og fællesskabet frem for hævnen og døden. Og vi kender den fra smerten, når de ikke lod nåde gå for ret, men lod had og fordømmelse udfolde sig frit i udryddelse og tilintetgørelse af liv.

Lad kærligheden bære jeres liv. Sådan siger Mattæus til os i dag på kirkeårets sidste søndag, hvor Jesus forudser, at det ikke er verdens vise og mægtige, der skal bære det budskab, men ganske almindelige mennesker som dig og mig. For det kræver blot, at du tør være dig selv, og at du *vil* dit liv – og at du vil dit medmenneske. Så tror jeg såmænd også, kærligheden dukker op helt af sig selv i form af menneskelighed, overbærenhed, tilgivelse, barmhjertighed og frihed for enhver. Det er jo ikke noget, der kræver dyb indsigt i livets mysterium – vi har det allerede som en del af vores menneskeliv.

***

Engang på en sabbat gik Jesus gennem kornmarkerne. Hans tilhængere var sultne, så de begyndte at plukke aksene og spise dem. Men da farisæerne opdagede dem, sagde de til ham:
- Hallo! Dine tilhængere gør noget, som ikke er tilladt på sabbatten! Så sagde han til dem:
- Har I aldrig læst, hvad kong David gjorde, dengang han og hans følge var sultne? Hvordan han gik ind i Guds hus og spiste alterbrødene. Dem måtte han ellers ikke spise, så lidt som de, der var med ham – det måtte kun præsterne. I har måske heller ikke læst i loven, at på sabbatten bryder præsterne i templet faktisk sabbatten - og er dog uden skyld? Men jeg siger jer: Her er mere end templet! *Barmhjertighed forlanger jeg – ikke offer!* Hvis I anede, hvad det vil sige, så ville I aldrig have fordømt de skyldfrie. For menneskebørn er herrer over sabbatten.

Så gik han videre og kom ind i deres synagoge. Se, der sad en mand med en forkrøblet hånd, så de spurgte ham:
- Er det tilladt at helbrede på en sabbat? Det gjorde de for at kunne anklage ham, men han svarede dem:
- Findes der mon iblandt jer et menneske, der har ét får, og som - hvis det falder i en grøft på en sabbat – ikke vil få fat i det og løfte det op? Hvor meget mere værd er et menneske ikke end et får? Derfor er det tilladt at gøre godt på sabbatten. Så siger han til manden:
- Ræk din hånd frem! Han rakte den frem, og den var helbredt – lige så sund og rask som den anden.
Men da farisæerne kom ud, holdt de samråd om, hvordan de skulle få Jesus slået ihjel. Da han blev klar over det, tog han væk derfra. Mange fulgte efter ham, og han helbredte dem alle og advarede dem om ikke at gøre ham kendt. Det var for at profeten Esajas' ord kunne blive opfyldt. Han siger: *Se mit barn, ham jeg har udvalgt – min elskede, som min sjæl fryder sig ved.*
Over ham vil jeg lægge min ånd, og han skal forkynde dom for folkene.
Han skændes ikke – råber ikke op - ingen vil høre hans røst i gaderne.
Han knækker ikke skamferet rør –slukker ikke en osende væge, indtil han udfører dommen til sejr.
Ja, på hans navn skal folkene håbe.

Nu blev der ført en dæmonbesat hen til ham - én der var blind og stum, og han helbredte ham, så den stumme kunne både tale og se. Alle skarerne blev forundrede og de sagde:
- Mon ikke dette er Davids søn? Men da farisæerne hørte det, sagde de:
- Han hér kan ikke uddrive dæmoner, medmindre det er ved Beelzebul, dæmonernes fyrste. Men da Jesus kendte deres rænker, sagde han til dem:
- Ethvert kongedømme, der er i splid med sig selv, går til grunde, og ingen by eller hus, der er i splid med sig selv, kan bestå. Hvis nu Satan uddriver Satan, er han kommet i splid med sig selv. Hvordan skal hans kongedømme så bestå? Og hvis jeg uddriver dæmoner ved Beelzebul, ved hvem uddriver *jeres* sønner dem så? Derfor skal *de* være jeres dommere. Hvis det imidlertid er ved Guds ånd, jeg uddriver dæmonerne, så er Guds kongedømme kommet over jer. Hvordan skulle nogen være i stand til at komme ind i den stærkes hus og røve hans gods, hvis ikke han først har bundet den stærke? Så først kan han røve hans hus. Den, der ikke er med mig, er imod mig! Den, der ikke samler med mig, spreder! Derfor siger jeg dette til jer: Ethvert svigt og enhver bespottelse skal tilgives folk, men bespottelse imod ånden skal ikke tilgives. Hvis nogen modsiger Det sande menneske, skal det tilgives ham, men hvis nogen modsiger den hellige ånd, skal det aldrig tilgives ham – hverken i denne tidsalder eller den kommende. Enten passer I træet godt, så vil dets frugt også være god – eller I passer det dårligt, og så er dets frugt også dårlig. For træet kendes på frugten. Møgunger! Hvordan skulle I kunne sige noget godt, når I er onde? Hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med. Det gode menneske tager gode ting frem fra sit gode forråd – og det onde menneske tager onde ting frem fra sit onde forråd. Men jeg siger jer, at ethvert uovervejet ord, folk udtaler, skal de stå til regnskab for på dommedag. For ved dine ord skal du frikendes, og ved dine ord skal du fordømmes.
Nogle af teologerne og farisæerne svarede ham nu:
- Mester! Vi vil gerne se et tegn fra dig. Men han svarede dem:

- En ond og forkvaklet tid søger tegn, men der skal ikke gives den noget tegn andet end profeten Jonas' tegn. For ligesom Jonas var tre dage og tre nætter i bugen på den store fisk, sådan skal Det sande menneske også være tre dage og tre nætter i jordens hjerte. Mænd fra Nineve skal rejse sig ved dommen sammen med denne generation, og de skal fordømme den, for *de* omvendte sig ved Jonas' prædiken – og hør, her er mere end Jonas! Dronningen fra syd skal rejse sig ved dommen sammen med denne generation, og hun vil fordømme den. For *hun* kom fra jordens ender for at høre Salomons visdom – og hør, her er mere end Salomon.
Når den urene ånd er faret ud af mennesket, farer den omkring i ørkenen og søger hvile, men den finder ingen ro. Så siger den: Jeg vil vende tilbage til mit hjem, som jeg forlod. Og når den kommer, finder den det ubeboet, fejet og prydet. Så tager den ud og tager syv andre ånder med sig værre end den selv, og de tager ind og slår sig ned dér, så det sidste bliver værre for det menneske end det første. Sådan skal det også gå denne onde slægt.
Mens Jesus endnu talte til skarerne, se, så stod hans mor og hans brødre udenfor og ville gerne tale med ham. Én sagde til ham:
- Hør, din mor og dine brødre står udenfor og vil gerne tale med dig.
- Hvem er min mor? Hvem er mine brødre? svarede han. Så rakte han sin hånd ud mod sine tilhængere og sagde: Se her! min mor og mine brødre! Ja, enhver, som gør min himmelske fars vilje, *han* er min bror og søster og mor.

Samme dag forlod Jesus huset og satte sig nede ved søen. Store folkeskarer stimlede sammen om ham, så han måtte gå ombord i en båd og sætte sig, mens hele skaren stod på stranden. Han talte meget til dem i billeder og sagde bl.a.:
- Hør her! En såer gik ud for at så, og mens han såede, faldt noget langs med vejen, hvor fuglene kom og spiste det. Andet faldt på klippegrund, hvor der ikke var meget jord. Det spirede straks, fordi jorden ikke var dyb, men da solen stod op, blev det svedet og visnede, fordi det ikke havde rod. Andet faldt blandt tjørne, og tjørnene voksede op og kvalte det. Men noget faldt på den gode jord og bar frugt – noget hundrede fold, andet tres, andet igen tredive fold. Den som har ører at høre med, han høre!
Hans tilhængere kom nu hen og spurgte ham:
- Hvorfor taler du til dem i billeder? Han svarede dem:
- Jer er det givet at kende mysteriet om det himmelske kongedømme, men dem er det ikke givet. For den, som har, ham skal der gives, men den, som ikke har, han skal fratages selv det, han har. Det er derfor, jeg taler til dem i billeder, for de ser og ser dog ikke – de hører og hører dog ikke - endsige da forstår noget som helst. På dem er Esajas' profeti gået i opfyldelse, når han siger: *I skal høre og høre og intet fatte, se og se og slet ikke indse. For dette folks hjerte er blevet sløvt, de hører dårligt med ørerne, deres øjne har de lukket til, for at de ikke skulle se med øjnene eller høre med ørerne eller begribe med hjertet og omvende sig, så jeg kan helbrede dem.*
Jeres øjne derimod er velsignede, for de ser – ligeså jeres ører, for de hører. Ja, jeg siger jer, at mange profeter ønskede at se, hvad I ser, men så det ikke – at høre, hvad I hører, men hørte det ikke. Tag nu historien om såeren. Til enhver, som hører fortællingen om Guds kongedømme uden at forstå det, til ham kommer den onde og river dét bort, som er sået i hans hjerte. Det er det, der er sået ved vejen. Det, som er blevet sået på klippegrund, det forestiller ham, der hører fortællingen, og straks tager imod den med glæde, men han har ikke rod i sig –

følger blot med tiden – så når der kommer modgang eller forfølgelser på grund af fortællingen, tager han straks anstød af den. Det, som er blevet sået blandt tjørne, det forestiller ham, der hører fortællingen, men tidens bekymringer og rigdommens bedrag kvæler fortællingen, så den bliver ufrugtbar. Men det, som er blevet sået på den gode jord, det forestiller ham, der hører fortællingen og forstår den, og *han* bærer frugt – nogle bærer hundrede fold, andre tres, andre igen tredive fold.

Det er somme tider nogle mærkelige ting, man sådan kan huske fra sin barndom - ting, der har sat sig fast for altid. I min fars kontor var der gamle møbler og pæne billeder på væggen sammen med brune familieportrætter omkring den store lænestol, hvor han skrev sine prædikener. Et af billederne var Rembrandts billede af en gammel kone, der sidder med den ene hånd på sin Bibel og med brillerne i den anden hånd og sådan et henført udtryk i ansigtet - og engang jeg stod og kiggede på det, kom min far hen og sagde: Det er reformationen. Det forstod jeg ikke meget af dengang, men senere fik jeg jo nok en fornemmelse af, hvad det betød for en frihed for almindelige mennesker at kunne læse Bibelen selv. Sikke en revolution og sikke et ansvar. Hvad der er den rette lære - hvad der er sandheden, bestemmes ikke længere af præster og paver - men af menigheden selv - af mennesker selv ud fra Bibelen og deres samvittighed. Det var ikke bare Bibelen, der blev slået op på vid gab - det var livet selv, der blev åbnet for enhver. Rembrandts gamle kone vil altid sidde der med sit henførte udtryk, når mennesker kræver ledere og autoriteter og orden. Når det bliver indlysende, at friheden ikke går an, så nogen må tage magten. Og hun vil altid sidde der, når denne præst tror, han kan belære andre om sandheden!
Der var pænt i min fars kontor. Lidt mørkt måske - men så pludselig en dag hang der et fuldstændig vanvittigt billede - nærmest en eksplosion af farver midt i dette pæne, brune kontor. Helt forkert hang det der og sugede blikket til sig. Det var van Goghs billede af sædemanden - og hvad i alverden lavede det i min fars pæne kontor?
Det forstod jeg først langt senere, og nu bruger jeg billedet i tide og utide til at fortælle om kristendom - fortælle om den revolution, der skete, dengang Jesus gik omkring og fortalte sine uanstændige historier om Gud og mennesker. Tåbelige historier for dem, der søger visdom - forargende historier for dem, der søger Gud. Her går han i van Goghs mørke og ludende skikkelse og strør sin dyrebare sæd på denne elendige jord med dens skæve vækster - med tidsel og tjørn - med klippegrund og alfarvej. Her går han så utrættelig, skønt de fleste ville sige, at det var halsløs gerning - det har intet formål at tilså den elendige jord. Men det er som om, han intet hører og intet ser - blændet måske af kærlighed til denne jord. Han standser aldrig sin rolige vandring men går over stok og sten - egentlig lidt latterlig for en verden, der kræver tegn og gerne ser resultater og udbytte. Hvor er visdommen i at så på klippegrund, blandt tidsler og på vejen? Hvor er visdommen i at bruge sit liv på halsløs gerning? Ja, bogstaveligt talt halsløs gerning - men jo ikke hjerteløs - og der er måske forklaringen. Halsløs gerning betyder oprindeligt en gerning, der fører til halshugning - til dødsstraf, og sådan gik det jo med denne latterlige sædemand, der pludselig dumpede ned i vores pæne verden som en hund i et spil kegler - alt for farvestrålende - alt for fanatisk - med alt for stor kærlighed - med alt for urimelige krav til vores frihed og vores ansvar - som om vi var konger og kejsere og paver alle sammen… og det går jo ikke. De slog ham selvfølgelig ihjel de pæne præster og de lydige slavesjæle i skøn forening - for friheden er alt for bøvlet - alt for svær - men han stod op af graven og fortsatte uforstyrret sin halsløse gerning med at tilså denne hårde verden med sit ord og med sin alt for store kærlighed - for hvem ved? En lille spire måske et sted - en stille undren? Et hjerte, der banker for frihed som hans?

Han ved godt, hvordan det går, denne sædemand, der kender sin jord langt bedre end den bedste landmand. Han ved, at hans korn aldrig får magt og aldrig kommer til at dække den hårde jord som en bølgende hvedemark, man ikke kan se enden på. Nej, sådan vil det aldrig gå, for det han sår, er ikke ensartethed - ikke den fromme flokmentalitet eller det kristelige fodslag, så vi fra kirkens side mener det samme - og det samme som Gud - men blot denne urimelige kærlighed til hvert enkelt menneske med alt, hvad dette menneske indeholder. Det er som om, han har en ufattelig tro på, at det nok skal lykkes, og derfor bliver han bare ved. Bliver ved med at kalde på noget dyrebart i ethvert menneske, indtil vi omsider kommer til

os selv, så vi ser livet, som det virkelig er - båret af en dyb kærlighed, der igen og igen strømmer os i møde. Det er disse høje tanker om mennesket, der må slå os med forundring - at vi dog er det værd.

Sådan tror jeg, Jesus fortalte historien oprindelig, men det var ikke nok for den pæne menighed - det var alligevel for tyndt, så man satte en opbyggelig fortolkning på, som drejede kameraet væk fra sædemanden - væk fra Gud - og hen mod jordbunden - mod mennesket, der nu kunne beflitte sig på at være som den gode jord og ikke som alfarvejen eller klippegrunden eller den tidselbesatte jord. Jo for det blev pointen i historien: from opbyggelighed for mennesker og ikke den grænseløse kærlighed fra Gud - for hvad skal vi stille op med den? Og så kan en og anden måske nok i sit stille sind undre sig over, at jeg tilsyneladende ved bedre end både Markus og Lukas og Matthæus, men det har jeg fra Rembrandts gamle kone i min fars kontor. For selv at læse Bibelen betyder ikke at lære den udenad som en remse - at kunne sin Bibel på fingrene. Nej det betyder at bruge alt det, du har i dig af forstand og hjerte, så du måske kan fornemme også, hvad der ikke står. Det er netop evangeliets og reformationens dyrebare frihed, at vi får lov til at tænke selv - selv at drage slutninger - selv at fornemme, hvad der er sandhed, og hvad der er løgn - og den frihed kan kun vi selv tage fra os igen. Du kan godt kæmpe for andres frihed, men din egen, den har du allerede i kraft af kærlighedens evangelium, og har du først fået den, så kan ingen djævel tage den fra dig igen. Det kan godt være den bliver for dyr, så den koster mere, end du bryder dig om - vi ved, hvad den kom til at koste sædemanden selv - men det er kun dig selv, du kan takke for dine slavekår. Så stå nu fast, siger Paulus, og lad jer ikke på ny spænde i trældoms åg, så I bliver klynkende nikkedukker, der bare gør, hvad I skal, men selv bruger evangeliets frihed til at skabe liv med - til at vove det umulige.

Sådan fik et par billeder pludselig betydning for mit liv som en ny inspiration til tro og tillid, når de på deres egen sære måde forvisser mig om, hvad frihed og kærlighed er værd i en verden, der altid kræver udbytte, hensigtsmæssig ensretning og religiøst formynderi.
Og tænk, hvad kunsten egentlig formår - Rembrandt, van Gogh og alle de andre store, som har viet deres liv til at så et kim i vores sind, fordi de kunne høre, hvad den store fortæller fortalte, da han fortalte sine mærkelige historier, som verden ikke fatter, og da han betalte frihedens høje pris.
Jeg tror, evangeliet skal fortælles igen og igen - ikke for at få os til at adlyde men for at gøre enhver af os til kunstner - at gøre os så frie, så vi selv tør skabe nyt liv omkring os - så vi selv tør leve det skaberliv og kunstnerliv, vi alle fra begyndelsen var bestemt til at leve.

***

Han fortalte dem også en anden historie:
- Det himmelske kongedømme er som en mand, der har sået god sæd i sin mark, men mens folkene sov, kom hans fjende og sådede ukrudt midt blandt hveden. Så gik han igen. Da planterne spirede og bar frugt, så dukkede også ukrudtet op. Så kom husbondens slaver hen til ham og sagde:
- Hør, husbond! Var det ellers ikke *god* sæd, du sådede i din mark? Hvor kommer så ukrudtet fra?
- Dette er min fjendes værk, sagde han til dem.
- Ønsker du, at vi skal gå ud og samle det sammen? spurgte slaverne ham.
- Nej, for så rykker I bare hveden op, når I samler ukrudtet, svarede han. Lad dem bare vokse sammen indtil høsten. Når høsten kommer, så vil jeg sige til høstfolkene: Saml først ugræsset og bind det i neg, så det kan blive brændt. Hveden derimod skal I samle sammen i min lade.
Endnu en fortælling fremlagde han for dem:
- Det himmelske kongedømme er som et sennepsfrø, som en mand tog og sådede i sin mark; det er det mindste af alle sædekorn, men når det er udvokset, er det

større end havens prydplanter – ja, det bliver et træ, så Himlens fugle kommer og bygger rede i dets grene.
Også en anden historie fortalte han dem:
- Det himmelske kongedømme er som en surdej, som en kvinde tog og ældtede med tre mål mel, indtil det hele var gennemsyret.
Alt dette fortalte Jesus i billeder til skarerne. Han talte ikke til dem undtagen i billeder. Det var for at det skulle blive opfyldt, som blev sagt gennem profeten Jesajas, der sagde: *Jeg vil åbne munden med billeder – det, som er skjult fra verdens grundlæggelse, det vil jeg udlægge.*
Da han havde sendt skarerne væk, gik han tilbage i huset. Så kom hans tilhængere og sagde:
- Forklar os billedet med ukrudtet på marken.
- Den, der sår den gode sæd, svarede han, er Det sande menneske. Marken er verden. Den gode sæd, det er kongedømmets sønner, men ukrudtet er Den Ondes sønner. Fjenden som sår dem, er djævelen. Høsten er tidens ende, og høstfolkene er engle. Sådan som ukrudtet samles og fortæres af ild, sådan skal det ske ved tidens ende. Det sande menneske skal sende sine engle, og han vil fjerne alle dem fra sit kongedømme, der vækker til frafald og dem, som lever lovløst. De skal kaste dem i fyret, og dér skal der være gråd og tænderskæren. *Så* skal de retfærdige skinne som solen i deres fars kongedømme. Den, som har ører at høre med, han høre!
- Det himmelske kongedømme er som en skat, der er blevet gemt i marken. En mand finder den og begraver den igen, og af lutter glæde over den går han hen og sælger alt, hvad han ejer, og så køber han simpelt hen marken.
- Ja, det himmelske kongedømme er som en købmand, der handler med smukke perler. Da han så endelig fandt den ene meget kostbare perle, gik han hen og solgte alt, hvad han havde og købte den.
- Det himmelske kongedømme er som et net, der blev kastet i havet og samlede alle slags fisk. Da det var fuldt, blev det trukket op på land, og man satte sig og samlede de gode i kar, men de dårlige smed de ud. Sådan skal det gå ved tidens ende. Englene skal gå ud og adskille de onde fra de retfærdiges kreds og kaste dem i fyret. Dér skal der være gråd og tænderskæren. Har I forstået alt dette?
- Ja! svarede de ham. Så sagde han til dem:
- Så er da enhver teolog, som er blevet oplært i det himmelske kongedømme, som en husbond, der smider nyt såvel som gammelt ud af sit skatkammer.
Da Jesus havde afsluttet alle disse fortællinger, tog han bort derfra.

Lignelsen om ukrudtet i hvedemarken beskæftiger sig med det samme religiøse problem: Hvorfor trives og vokser ondskaben i Guds verden som ugræs eller klinte i den smukke ager, og hvorfor gør han ikke noget ved det? Og så får vi sådan et dommedagsløfte om, at til sin tid skal retfærdigheden ske fyldest – når høstens tid er inde. Så bare vent tålmodigt. Det er det tema, der gentages til sidst i fortællingen om fiskene, der sorteres som et billede på den frygtelige dom, der skiller de onde fra de retfærdige – til sin tid! Men så indimellem alt dette har den gode Gud og liturgikommissionen i forrige århundrede heldigvis placeret to små lignelser, som ånder af sand lidenskab. Lignelserne om skatten og perlen.

Der var engang en daglejer, der gik og pløjede storbondens mark, og pludselig støder ploven på en krukke – en lerkrukke, og han standser okserne, mens han mærker en underlig gysende fornemmelse i kroppen, som han ikke har kendt, siden han var barn, da han hørte om vidunderlige eventyr om kostbare skatte, der blev begravet i hast, inden fjenden nåede frem med sin hærgen og plyndren. Bleg af ophidselse stirrer han nu på indholdet af guld og sølv og ædelsten, og langsomt forstår han, at fra nu af er hans liv ændret. Med et slag er dette

ydmyge menneske, som har passset og plejet sin herres mark år ud og år ind blevet en anden – og nu tør han for første gang i sit liv le højt mod himlen og han synger, mens han graver skatten ned og gemmer den for alle andre, for det er hans opdagelse, og han vil også eje den. Og syngende går han hjem og sælger rub og stub, hvad han ejer og har, og han opfører sig som en gal, og så køber han marken af sin herre – og folk ryster på hovedet af hans rablende vanvid – men han er ligeglad, for nu er skatten hans!
Og det her, det har i hvert fald ikke en pind med normal kristendomsop-fattelse at gøre – for det er jo ikke særlig næstekærligt, det manden foretager sig – hvis det da overhovedet er lovligt? Ja, måske hvis han lyver og hævder at han ikke kendte noget til skatten, men moralsk set er han ude i uføret. Burde han ikke som en god kristen samfundsborger være gået hen til den mand, som rettelig ejede marken og sagt: Se her, hvad jeg fandt i din mark – værsågod, den tilhører dig! Så ville han uden tvivl have fået en pæn findeløn og han ville have beholdt sit gode rygte som en god kristen, der først tænker på sine nærmeste og så på sig selv og i øvrigt betaler enhver sit. Hvad i alverden har denne umoralske lignelse med Guds rige at gøre?
Alt! Væk er alle de religiøse spekulationer om retfærdighed og uretfærdighed – om ondskab og godhed – og ikke mindst om hævnens time, hvor de uretfærdige skal smides i ildovnen, og der skal være gråd og tænders gnidsel – og det har de ærligt fortjent. Væk er prædikerens resignation: Nyd livet mens du kan det – dit korte og uretfærdige liv. Og tilbage står den lidenskab og det begær, som ikke gider beskæftige sig med spekulationer om dit og dat, fordi der er noget vigtigt, man har for med sit liv. Der er noget, man skal, som overskygger alt andet. Dette ene vidunderlige, som oplyser dit liv – og samtidig lader dit lys skinne klart i verden. Ingen glemmer den gale mand, der købte en hel mark for at få sin skat. Ingen glemmer den forelskede nar, der døde af ulykkelig kærlighed: Pyramus og Thisbe, Romeo og Julie – Tristan og Isolde og hvad de hedder alle disse højt besungne par, der døde af kærlighed, fordi livet mister sin betydning, når du ikke kan få den du elsker. Det er ikke et løfte om hævn og retfærdighed engang, der skal bære livet men kærlighedens, begærets og lidenskabens lysende fakkel.
Sådan er det med Guds rige. Sådan er det med den kristendom, som er blevet så spekulativ og så lidenskabsløs, så et af de vigtigste spørgsmål blandt de mange medlemmer i den danske folkekirke er spørgsmålet om, hvornår man skal rejse sig op under gudstjenesten eller om der må fotograferes under dåben!
Ligesådan med perlen. Du handler med perler – ved alt om dem – og så en skønne dag finder du per*len* – og du *må* eje den – for alt i verden. Og først nu får dit tomme kræmmerliv mening, og du sælger alt, hvad du ejer og har – hele dit tidligere nu så betydningsløse liv – så selvfølgeligt, for du må eje den perle, for den er det eneste, der tæller. Væk er alle spekulationer om det nu også går an – væk er alle kalkulationer og beregninger og fremtidsper-spektiver – du *må* have den perle – for enhver pris! Og du får den, og du holder den i hånden, og du ser på din ejendom – din skat – og så har livet ikke været forgæves! Sådan er det bare – og sådan er det med Guds rige!

Nu kan man jo sige, at det heldigvis er sjældent, man fejrer 5. søndag efter helligtrekonger – der går mange år imellem, så mange, så der kun er én tekstrække til dagen. Så det er sjældent vi får smidt lidenskaben så ufortyndet i hovedet – måske fordi disse historier er lidt farlige for den samfundsbevarende kirke, der forkynder tilfredshed i kald og stand: Du skal ikke stræbe mod det uopnåelige men passe dit arbejde og holde loven – og så i øvrigt ikke sætte dig op mod øvrigheden. Sådan! Hold dig til det foreskrevne og forventede. Men hvis disse to små fortællinger har noget på sig, så kaster de altså et noget andet lys ind over vores liv og stiller os det utidige spørgsmål, om vi egentlig nogensinde har villet noget for alvor – om vi nogensinde har haft andet for end tanker om dagen og vejen – ud over det, som man gerne så, vi gjorde os nyttige med? Har vi altid formået – måske endda ligefrem i Guds navn – at fortrænge vort livsbegær – eller blev du også pludselig grebet som mændene i lignelserne af noget der var vigtigere end alt andet? Noget som ændrede dit liv?
Sådan er det med Guds rige – ja sådan er det med Gud selv – denne lidenskabeligt forelskede nar, der sætter alt til side for den kosteligste perle og skat – ja, som endda ofrer sin egen søn for sagen – hvor slem kan man blive? Men så vigtigt var det at få fat i os - at eje os – alle os, som Gud kalder helt enestående perler uden hvilke Guds eksistens ingen mening har. Hvis ikke det var for os, var Gud ikke til! Dér har du en lidenskabeligt forelsket Gud, der ofrede

alt, hvad han ejede og havde for at få fat i os og derfor smiler både han og alle englene, hver gang vi døber et lille barn til at tilhøre ham og slår korsets lidenskabeligt forelskede tegn for dets pande og bryst.
Hold op med at spekulere så meget på livets retfærdighed eller den forurettelse, som fornærmer dig. Livet går alligevel ikke op. Hold op med at spørge din Gud eller dig selv eller dine nærmeste om retfærdighed – spørg om kærlighed! Så ser du måske pludselig Guds Rige. Så ser du måske i dag den perle – den skat, der giver *dit* liv mening.

***

Omkring søen

Han kom så ind i sin hjemby, og han underviste dem i deres synagoge, så de blev forundrede og sagde:
- Jamen, hvorfra har han denne visdom og disse underfulde gerninger? Er han ikke tømrerens søn? Hedder hans mor ikke Mariam og hans brødre Jakob og Josef og Simon og Judas, og lever alle hans søstre ikke her hos os? Hvorfra kommer så alt dette? Ja, de blev ligefrem forargede på ham. Men Jesus sagde til dem:
- En profet er aldrig æreløs undtagen i sin hjemby - i sit eget hjem!
Dér på stedet gjorde han ikke mange undere på grund af deres mistillid.

På den tid hørte tetrarken Herodes rygtet om Jesus, og han sagde til sine tjenere:
- Det må være Johannes Døberen. Han er opstået fra de døde, og derfor virker de undergørende kræfter i ham. Herodes havde nemlig arresteret Johannes, lænket ham og sat ham i fængsel på grund af Herodias, der var Filips, hans brors kone. Johannes havde dengang sagt til ham, at det ikke var ham tilladt at have hende. Egentlig ville han helst slå ham ihjel, men han frygtede folkemængden, for de betragtede Johannes som en profet. Men dengang Herodes' fødselsdag så blev fejret, dansede Herodias' datter midt under festen, og hun behagede Herodes i den grad, så han med en ed svor at give hende, hvad end hun bad om. Tilskyndet af sin mor siger hun så:
- Giv mig her på et fad Johannes Døberens hoved.
Kongen blev ked af det, men på grund af eden og dem, der sad til bords med ham, befalede han, at det skulle tilstedes hende. Han sendte så bud og halshuggede Johannes i fængslet. Hans hoved blev nu bragt ind på et fad, som blev givet til pigen, der gav det til sin mor. Senere kom hans tilhængere til. De tog hans legeme og begravede det. Så gik de hen og fortalte det til Jesus.

Da Jesus hørte det, tog han bort derfra i en båd til et øde sted for sig selv. Det kom folkemængden for øre, så de fulgte efter ham til fods fra byerne. Så da han kom derud, så han en stor folkeskare. Han fik medlidenhed med dem, og han helbredte deres syge. Da det nu blev aften, kom hans tilhængere hen til ham og sagde:
- Stedet er øde og dagen er allerede gået. Send mængden bort, så de kan gå ind i landsbyerne og købe sig noget mad.
- De behøver ikke drage bort, svarede Jesus, I kan jo bare give dem noget at spise! Det går ikke, sagde de, her er ikke andet end fem brød og to fisk.
- Bring mig dem her! sagde han, og så bad han menneskemængden om at lægge sig på græsset. Han tog de fem brød og de to fisk, så op mod Himlen og velsignede dem. Og efter at have brækket brødene over, gav han dem til tilhængerne, og hans tilhængere gav dem til folkeskaren. Alle spiste og blev mætte, og de

samlede tolv kurvefulde af det, som blev til overs af stykkerne. Der spiste omkring fem tusind mænd foruden kvinder og børn.
Straks efter bad han sine tilhængere om at gå ombord i båden og sejle i forvejen til den anden side, indtil han havde fået sendt folkeskaren af sted. Da han havde sendt mængden af sted, gik han op på bjerget for sig selv for at bede. Mens aftenen skred frem, var han alene deroppe. Imidlertid blev båden, der allerede var mange hundrede meter fra land, trængt af bølgerne, eftersom vinden var imod. Men i den fjerde nattevagt kom han ud til dem, gående på søen. Tilhængerne, der fik øje på ham, mens han gik ude på søen, blev forfærdede og sagde:
- Det er et spøgelse! Og de råbte og skreg af frygt. Men i det samme talte Jesus til dem:
- Vær frimodige! Det er mig! I skal ikke være bange!
- Mester! hvis det er dig, svarede Petrus, så befal mig at komme ud til dig på vandet.
- Kom! sagde han.
Da steg Petrus ud af båden, gik på vandet og kom hen til Jesus. Men da han mærkede vinden, blev han bange, så han begyndte at synke.
- Mester! red mig! skreg han. Straks rakte Jesus hånden ud, greb fat i ham og sagde:
- Hvor er din tillid! Hvorfor tvivlede du?
Da de var kommet ombord i båden, lagde vinden sig. De, der var i båden, faldt på knæ for ham og sagde:
- Du er den virkelige Guds søn!

Den 4. nattevagt er tiden mellem kl. 3 og kl. 6 – den tid, som nogle kalder for ulvetimen eller sandhedens time, og det ved den, der har ligget vågen og oplevet, hvordan ens nederlag nærmest står i kø for at melde sig på banen – de ting, jeg fik gjort så forkert og de ting jeg ikke fik gjort eller sagt. Og der kan man så ligge i den sidste nattevagt og ærgre sig over sig selv. Det er også i denne tid, man kan mærke en underlig trykken for brystet, så man bliver dybt bekymret for sit helbred. Og netop her, fortælles det, kommer Jesus så gående hen over dybet med alt, hvad der var ham: frimodighed, kærlighed og fred. Ikke at det hjalp disciplene så meget i første omgang. De var ude på dybet og kæmpede bravt i den sidste nattevagt, da de ser ham komme gående, og selvfølgelig bliver de skrækslagne, for det kan kun være et spøgelse – et budskab om død og undergang som en anden klabautermand, der varsler ondt – og de skreg højt, indtil han gav sig til kende: Vær frimodige, frygt ikke – det er mig!
Historien om vandringen på søen er en fantastisk fortælling, der skrider frem som en drøm – en meget visuel og betagende drøm, som kunne være fortalt af apostlen Peter der nu kommer i centrum af historien. Efter at være kommet sig ovenpå forskrækkelsen anmoder han med vanligt uigennemtænkt gåpåmod Jesus om lov til at stige ud af båden og gå hen til mesteren. Og han får lov og går også på vandet – lige indtil han mister troen, så at sige: Man kan jo ikke gå på vandet! – og så synker han naturligvis, men bliver reddet op i båden af Jesus, der griber ham i sidste øjeblik. Og de kommer ombord og stormen lægger sig.
Herren bevare din udgang og din indgang fra nu af og til evig tid. Det er sådan et smukt citat fra den gammeltestamentlige pilgrimssalme 121, som er gledet ind i vores dåbsritual - i og for sig uden nogen påfaldende sammenhæng til resten af ritualet, men nu er det der altså. Når vi lægger hånden på det lille dåbsbarns hoved, det barn, som står ved begyndelsen af sit liv, så beder vi her i menighedens fællesskab, om at Gud vil bevare dets udgang – altså at det må få frimodighed og frygtløshed nok til at vove sig ud i livet og kæmpe med – ja, med dette vanskelige liv, som nok kan få den frygtsomme til at ligge stille i havnens fred og ro for slækkede sejl – måske hele livet igennem – og det er jo en vidunderlig bøn og opmuntring for os alle sammen. Kast dig bare ud i livet – kast dig ud på de 70.000 favne, som Kierkegaard siger - vov kækt en dyst med døden – slå dig løs – gør det umulige! Tro – tro på livet! At det kan bære! For der står en derude og kalder dig ud i livet med alt, hvad der er ham…

Og så din indgang: Når det du kæmper med mislykkes – når du falder uhjælpeligt igennem – når du mister troen, og livet truer med at opsluge dig, for farligt er det jo dette liv – så står han også der og griber dig i den sidste nattevagt og taler til dig som ven med ven, eller som han nu vil, til stormen lægger sig, og der bliver fred.
Og det er vel så det som dåben og Guds fortælling og gudstjenesten vil give os: mod til at leve – fred til at leve – ja ikke blot leve men give den hele armen – være frygtløse som de, der intet har og dog ejer alt, som Paulus siger. De, der måske ikke er noget særligt i verdens øjne – og dog kan vi gå på vandet! Og så er vi pludselig en kristen menighed – et fællesskab af fortabte mennesker, som Gud selv hanker op i og givet nyt mod og nyt liv, så vi må undre os over det. En menighed, der tør sætte sejl og stå ud på dybet – tør kæmpe med vores tro og vores tvivl i tillid til at det kan bære alt sammen, for der står han så med sit: *Frygt ikke – det er ikke et spøgelse eller et mareridt – det er mig!*

Og nu kunne jeg jo godt sige amen, hvis det ikke var fordi Matthæus slutter sin fortælling på en måde, som jeg er nødt til at kommentere, fordi jeg tror, det er vigtigt – måske endda pointen i fortællingen:
Mændene i båden, skriver han, *kastede sig ned for ham og sagde: Sandelig, du er Guds søn.*
Det var altså fordi, han kunne gå på vandet og få stormen til at lægge sig, de tilbad ham som Guds søn. Men det holder jo ingen steder. Mirakler kan måske imponere os ligesom mirakelmagere og supermænd kan – men de kan jo ikke gøre os tro mod vores liv og vores medmennesker – tværtimod har miraklerne det med at få os til at flygte fra vores givne vilkår ind i en drømmeverden – ind i en illusion. Så hvis fortællingen i dag skal munde ud i en forkyndelse af kristendom – og det skulle den jo gerne - så må vi have resten af Matthæus' fortælling med. Fortællingen om Guds søn, der endte på korset forladt, fornægtet og forrådt af sine egne disciple - på trods af deres tilbedelse. På trods af hans åbenlyse mirakler.
Matthæus slutter så at sige sin fortælling med den barske erkendelse af, at mirakler nok kan få folk til at kaste sig ned i ydmyg tilbedelse - mens kærligheden - jeg havde nær sagt den ganske almindelige guddommelige og menneskelige kærlighed, som ifølge Matthæus var Jesu egentlige anliggende – det, han kom for – det han kom med - ja, det rører dem åbenbart ikke så særlig meget.

Er du Guds søn? sagde folk, så bevis det og lav et mirakel. Giv os et tegn på det. Stig ned af korset, så vil vi tro på dig! Og det er vel egentlig den gamle erkendelse af, at folk vil have brød og skuespil og gerne en supermand der kan klare problemerne for os. Kærligheden er jo god nok, men også forfærdelig besværlig ligesom friheden, der lyder meget godt, men som jo også indebærer et ansvar for dit liv og for dit samfunds liv. Det er som om, brød og skuespil er meget nemmere og langt mere tiltalende – og de politikere, der lover netop brød og skuespil, og som lover at klare problemerne for os, har vind i sejlene for tiden. Men det, som Guds søn kom med, var netop kærlighed og frihed - dette uadskillelige par, som formår at gøre et menneskes liv evigt og vække stendøde og kolde hjerter til live, mens brød og underholdning kun er en stakket glæde. Et tidsfordriv, der skal slå tiden ihjel. Livet måske.
Hvad end evangelisterne fortæller af bespisningsundere, mirakuløse helbredelser, vandringer på vand og andre mirakler, så siger det os i virkeligheden ingenting, før kærlighedens og frihedens kors kommer med som fortællingens umistelige baggrund. Mirakler alene duer ikke til at bære vores liv - de kan kun få os til at tabe både næse og mund, og det er vi ikke tjent med i længden.
Det er derfor, vi holder altergang sammen nu om lidt – for at mindes Jesu død og opstandelse – for at mindes – ja mere end det: for at blive en del af den kærlighed, der gør os til frie mennesker – for det er det, kærligheden gør.
En ny fortælling har på en mærkelig måde blandet sig ind i vores liv - til de gamle fortællingers store fortrydelse, fordi den ikke vil lade dem være i fred, men farver dem med kærlighedens og frihedens farlige dimension.
De gamle religiøse mirakelfortællinger lyder endnu og vi nikker til dem med genkendelsens fortrolighed et langt stykke, men så blander denne Kristus sig i fortællingen om vores liv og gør den ganske anderledes ny og spændende og frem for alt vedkommende, så vi bliver nødt til at tage stilling - nødt til at vælge. Nødt til at leve! Så besværlig er frihedens og kærlighedens vej. Livets vej. Men det er den der er vores vej.

***

Da de var kommet over, kom de til området ved Genesaret. Mændene der på stedet genkendte ham, og de sendte bud til hele omegnen, der så kom til ham med alle, der havde ondt. De bad ham om blot at måtte røre ved fligen af hans tøj, og alle, der rørte, blev helbredt.

Så kommer der nogle farisæere og teologer fra Jerusalem til Jesus og siger:
- Hvorfor bryder dine tilhængere med de gamles overlevering? De vasker jo ikke hænder, når de spiser brød.
- Ja, hvorfor bryder I selv med Guds bud til fordel for jeres egen overlevering? svarede han dem. Gud siger jo: Ær din far og din mor! og: Den, der taler ondt om far eller mor skal i sandhed dø! Men I hævder, at enhver skal sige til sin far eller mor: Det, I skulle have glæde af fra mig, skal være offergave. Så ærer han jo på ingen måde sin far eller mor, og I har ophævet Guds bud til fordel for jeres egen overlevering. Hyklere! Esajas profeterede rigtigt om jer, da han sagde: *Dette folk ærer mig med læberne, men deres hjerte er langt borte fra mig. Forgæves dyrker de mig, når de docerer menneskebud som hellige doktriner.*
Så sammenkaldte han skaren og sagde til dem:
- Hør her og forstå nu, hvad jeg siger! Det er ikke det, der kommer ind i munden, der forurener mennesket. Nej, det, der går ud af munden – det er dét, der forurener mennesket. Tilhængerne kommer så hen og siger til ham:
- Ved du godt, at farisæerne blev forargede, da de hørte talen?
- Enhver plante, som ikke er plantet af min himmelske far, skal rykkes op, svarede han. Lad dem være. De er blinde vejledere for blinde, og når en blind vejleder en blind, falder de begge i grøften. Petrus tog så ordet og sagde til ham:
- Forklar os fortællingen.
- Forstår I stadig ingenting? spurgte han. Forstår I da ikke, at alt, hvad der kommer ind i munden, ryger ned i maven og ud i lokummet? Men det, der kommer ud af munden, kommer fra hjertet, og det er dét, der forurener mennesket. For fra hjertet kommer onde rænker, mord, hor, utugt, tyveri, bagtalelse, blasfemi. Det er sådan noget, der forurener mennesket. Men at spise med uvaskede hænder forurener da ikke noget menneske.

Så gik Jesus derfra og tog til området omkring Tyrus og Sidon. Se, så kommer der en kanaanæisk kvinde fra den samme egn. Hun kommer frem og råber:
- Hav medlidenhed med mig, gode herre, Davids søn! Min datter er slemt plaget af en dæmon.
Han svarede hende ikke et ord, så hans tilhængere kom hen og bad ham:
- Send hende dog væk! Hun råber jo efter os.
- Ja, jeg blev jo ikke sendt ud til andre end til de fortabte får af Israels hus, svarede han.
Da hun var kommet helt derhen, faldt hun ned for ham og sagde:
- Gode herre! hjælp mig!
- Det er ikke særlig smukt at tage børnenes brød og kaste det for hundene, svarede han.
- Jo, gode herre! Selv hundene spiser jo af de krummer, der falder fra deres herrers bord.
- Min pige! svarede Jesus, sikken en tillid du har! Det ske dig, som du vil!
Og hendes datter blev helbredt i samme stund.

Hvem er hun, denne kvinde, som skildres så lidenskabeligt engageret og sympatisk i evangeliet?
Ja, jeg tror, hun repræsenterer en meget stor del af verdens befolkning. Hvis vi kigger lidt på Israels historie, så var kanaanæerne i hvert fald ifølge Det gamle Testamente, det folk, der boede i Palæstina, dengang det udvalgte folk kom tilbage efter ørkenvandringen. Det var uheldigt, eftersom Josva og hans stormtropper mente, at Gud havde bestemt dette land for Israel, og derfor havde de ikke blot lov til, men guddommelig ret til at udrydde kanaanæerne, som jo i øvrigt dyrkede den afskyelige Baal – en frugtbarhedsgud, som Israels Gud hadede af et godt hjerte. Så kanaanæerne indtog vel i de gode jøders bevidsthed en – skal vi sige paria stilling. De var en slags kasteløse, som man måtte behandle som sådan.
Det samme synspunkt gør sig vel gældende i dag i forholdet mellem zionister på den ene side og så de frygtelige palæstinensere, som har tilladt sig at bebo Israel i et par tusind år – naturligvis uretmæssigt, eftersom Gud selv har givet dette land til Israel. Og så er disse palæstinensere jo ovenikøbet terrorister, som man efter gældende amerikansk – og derfor også israelsk lov - må behandle ganske efter forgodtbefindende. Tænk, de tillader sig at protestere imod, at et fremmed folk har besat deres land nu i snart 60 år. Eller hvad med forholdet mellem de sorte sydafrikanere og den hvide indvandrerbefolkning, som satte sig så massivt på landet og reducerede den oprindelige befolkning til slaver. Eller de europæiske indvandrere i Nord- og Sydamerika eller Australien, der simpelt hen udryddede den oprindelige befolkning eller reducerede den til maleriske folkeminder. For ikke at tale om det verdensomspændende religiøst betingede had mod "de andre", som menneskers forskellige guder altså tilsiger at behandle som undermennesker og det, der er værre med god samvittighed. Jeg forstår såmænd godt, at ateismen vinder frem i vores land, og set i denne sammenhæng: Godt for det! Vi kan jo ikke acceptere religionernes fortsatte hærgen i vores verden. I livets navn må uret falde!
Jeg tror, det er denne store, undertrykte befolkningsgruppe, den kanaanæiske kvinde repræsenterer, og læg mærke til, at selv Jesus ifølge evangeliet tilsyneladende accepterer den verdensorden, der ligesom tillader undertrykkelsen på baggrund af folkeligt tilhørsforhold. I hvert fald i starten. Han lader hende råbe i sin nød uden at reagere med ét ord. Med vanlig indfølingsevne råder Jesu disciple ham til at sende hende væk, så hun ikke skal gå og råbe efter dem. Ganske som da mødrene kom med deres spædbørn.
Jesus mener altså ikke, at hans mission kan gælde andre end jøder – altså hans eget folk.
Men hun bliver ved, denne lidenskabelige mor. Hun ser stort på al skam og kaster sig for hans fødder og beder om hjælp som vist kun en mor kan bede for sit barn. Alligevel bliver Jesus ved sit: Man skal ikke tage børnenes brød og give det til hundene. Så er hun da vist sat på plads, når man tænker på, hvordan hunde betragtes i Mellemøsten. Og selv da giver hun ikke op, men argumenterer ud fra det faktum, at hundene jo da netop æder af de smuler, der altid falder fra børnenes bord. Giv mig blot så meget som en krumme af det brød, du har til dit eget folk. Det er jo nok til at frelse min lille pige.
Og så forstår vi måske også Jesu reaktion eller rettere omvendelse, som er den samme, som kommer frem, da en officer i den romerske besættelsesmagt, som heller ikke hørte til de mest populære folk i Israel, kom og bad for sin tjeners liv: Du skal ikke engang nedværdige dig til at gå ind i mit hus, men sig blot et ord – det er jo så rigeligt, når det er dig! Mere end nok til at frelse min tjener. Sig blot et ord! Og Jesus siger: Tænk, hvis der var sådan en tro – sådan en tillid til mig i mit eget folk, som der åbenbart er hos disse pariaer, som er dømt uværdige af alle de såkaldt rettroende jøder. Og tjeneren blev rask i samme stund. Og i samme øjeblik blev hendes datter rask.
Det handler om tro, som måske er et af de mest misforståede begreber i verden. Mest fordi tro er blevet gjort til adgangskode for at komme ind i det pæne religiøse selskab. Hvis ikke du tror, kan du ikke være sammen med os – eller som Gud Herren sagde til Israels folk gennem profeten: Hvis ikke I er troende, kan I ikke blive boende! Sådan. Og i mange kirkelige kredse er troen selv i dag blevet perverteret til en tro på det overnaturlige. Du skal tro bogstaveligt på Bibelens fortællinger – ellers kan du ikke være med i kirken! Men tro i ordets oprindelige kristne betydning handler om noget langt dybere og langt mere dyrebart end sådan et adgangskort til de rette kredse. Og det er vel også, hvad fortællingen prøver at sige. Tro har med nærvær at gøre – nærvær og opmærksomhed. Tilstedeværelse fuldt og helt. Sådan som både officeren og den kanaanæiske kvinde var det. Dette øjeblik rummede i sig hele livet – dette hellige evige nu, hvor du står overfor dit medmenneske, som er det samme som at stå

overfor Jesus, som er det samme som at stå overfor Gud. Det er dette guddommelige nærvær, troen medfører. For jøderne – altså for hans eget folk – stod religionen i vejen – den religiøse eftertanke, som f.eks. tilsagde gode jøder at vende ryggen til romere og kanaanæere og samaritanere og spedalske og urene og hele rækken af de urørlige og unævnelige, som Jesus bramfrit lever sammen med og rører ved i et væk. Og netop jøderne anså sig selv for de eneste sande troende. Men de var aldrig nogen sinde til stede i deres liv. Billedligt talt sad de hele livet i synagogen og funderede over det liv, de aldrig kom i nærheden af.

Jeg mener, det er en af hovedpointerne i evangelierne, at alle de filtre og slør og mure og hegn, som er mellem os og vores liv af den ene eller anden grund – måske religiøst, måske politisk-nationalt betinget, eller måske fordi vi er fanget af os selv – af vores eget ego, som hele tiden skal tilfredsstilles, og som kræver retfærdighed og mening i tilværelsen og udkomme og hvad ved jeg – at alt det, som holder os borte fra selve livet – det er de forhindringer, Jesus fjerner med sit liv, hvor han vader rundt på alle forbudte steder både fysisk og åndeligt og religiøst - og med sin død, som er en del af hans livsholdning: Hvad kan døden skade mig i virkeligheden? Hvad kan uretfærdigheden skade mig? Og hans opstandelse, som er symbolet over alle symboler på livets dybeste og inderste virkelighed. Fordi livet grundlæggende er et forårsliv – et opstandelsesliv.

Jeg tror på dette liv! På det liv, som evangeliet om Jesus viser mig, og som jeg dybest set kan genkende som mit eget virkelige liv derinde bag alle forhindringerne, maskerne og fortrængningerne. Jeg tror på, at der i ethvert menneske er en guddommelighed, der som oftest er undertrykt af alle disse frygtsomhedens sære krumspring, der får os til at vende livet ryggen. Og jeg tror, at det var denne guddommelighed, Jesus opdagede, så han igen måtte erkende, at virkelig tro sjældent findes blandt de troende, men derude i grænseområderne, hvor ingen troende kommer. Mange gange siger Jesus til mennesker, han har helbredt: Din tro har frelst dig. I dag kunne han vel lige så godt have sagt: Kvinde, din tro har frelst *mig*! Din tro har vist mig, hvad der findes i ethvert menneske – uanset hvem. Du har vist mig, hvad livet er værd. Du har vist mig Gud!

Fastetiden går for at være afholdenhedens og eftertankens tid, og det kan jo sikkert være meget godt. Men måske skulle vi hellere gøre fastetiden til en stille og lyttende tid, hvor vi tør lade os betage af naturens mirakuløse genopvågnen. Netop i denne tid kan den opmærksomme se og glædes over alle de små forårstegn – lige nu, inden det hele bryder løs. I stilhed kan vi være til stede midt i naturens opstandelse – og måske endda blive en del af den selv – selv få lod og del i det opstandelsesliv og den trodsige forårsglæde, digterne synger så smukt om – netop om de små tegn i det spirende forår, som giver os tro på livet. Og med opmærksomheden og stilheden vokser lydhørheden af sig selv, og i dit eget indre møder du pludselig et liv, du aldrig havde drømt om. Den Guds fred og den virkelige frimodighed, som kommer af at være til stede uden omsvøb. Og så – ja, så skal du leve.

***

Jesus tog nu af sted derfra og kom til Galilæasøen. Så gik han op på bjerget og satte sig. Store folkeskarer kom nu til ham, og de medbragte lamme, forkrøblede, blinde, stumme og mange andre. De lagde dem for hans fødder, og han helbredte dem, så skaren blev forundret over at se stumme tale, forkrøblede blive helbredt, lamme gå og blinde, der kunne se. Og de lovpriste Israels Gud.

Jesus sammenkaldte nu sine tilhængere og sagde:

- Jeg har medlidenhed med skaren. De har jo allerede været sammen med mig i tre dage nu, og de har ikke noget at spise. Jeg vil ikke sende dem sultne bort, for så besvimer de jo bare på vejen.

- Hvorfra skal vi dog få nok brød til at mætte sådan en menneskemængde på dette øde sted?

- Hvor mange brød har I?

- Syv og et par småfisk.

Han bad nu mængden om at lægge sig på jorden, og han tog de syv brød og fiskene, takkede, brækkede dem over og gav dem til tilhængerne, som gav dem videre til skarerne. Alle spiste og blev mætte, og der blev syv kurvefulde til overs med stykker. Der spiste syv tusind mænd foruden kvinder og børn.

Da han havde sendt skarerne bort, gik han ombord i båden og kom til egnen ved Magdala.
Her kom farisæerne og saddukæerne hen til ham. De udfordrede ham og bad ham om at vise dem et tegn fra Himlen. Han svarede dem:
- Når det bliver aften, siger I: Fint vejr, for Himlen er rød. Og om morgenen: Stormvejr i dag, for Himlen er rød og truende. Himlens udseende forstår I jer på at tyde, men tidens tegn kan I ikke forstå! Det er en ond og utro tid, der søger tegn, så der skal ikke gives den noget tegn andet end Jonas' tegn. Derpå forlod han dem og gik sin vej.
Da hans tilhængere kom over til den anden side, havde de glemt at tage surbrød med. Jesus sagde nu til dem:
- Se til at I vogter jer for farisæernes og saddukæernes surdej!
Men de blev bekymrede og tænkte, at det nok var fordi de ikke havde taget surbrød med. Det forstod Jesus, så han sagde:
- I har så lidt tillid. Hvorfor bekymrer I jer over, at I ikke tog brød med? Forstår I da endnu ikke? Kan I ikke huske de fem brød til de fem tusind og hvor mange kurve, I samlede? Eller de syv brød til de fire tusind og hvor mange kurve, I samlede? Hvordan kan det være, at I ikke fatter, at jeg ikke talte til jer om brød, men om at vogte jer for farisæernes og saddukæernes surdej? Så forstod de, at han ikke talte om at vogte sig for surdej, men for farisæernes og saddukæernes lære.

Efterfølgelse

Jesus kom nu til egnen ved Cæsarea Filippi, og han spurgte sine tilhængere:
- Hvem siger folk, at Det sande menneske er? De svarede:
- Nogle har sagt Johannes Døberen; andre siger Elias; andre igen Jeremias eller en af profeterne.
- Men *I* – hvem siger *I*, at jeg er?
- Du er den salvede konge, sagde Simon Petrus, den levende Guds søn!
- Du er velsignet, Simon Barjona! svarede Jesus, for det har kød og blod ikke åbenbaret dig, men min himmelske far selv. Og jeg siger dig: Du er Petrus, og på den klippe vil jeg bygge min forsamling, og Hades' porte skal ikke lukke sig over den. Jeg vil skænke dig nøglerne til Det himmelske kongedømme, så hvad du lukker på jorden, skal være lukket i Himlene, og hvad du åbner på jorden, skal være åbent i Himlene.
Derpå formanede han sine tilhængere om ikke at sige til nogen, at han var den salvede konge.
Fra da af begyndte Jesus at fortælle sine tilhængere, at han måtte tage til Jerusalem og lide meget ondt fra de ældste, ærkepræsterne og teologerne – at han skulle slås ihjel og blive oprejst på den tredje dag. Da tog Petrus ham til side og begyndte at gå i rette med ham:
- Gud bevare dig, mester! Sådan skal det på ingen måde gå *dig*!
Men han vendte sig og sagde til Petrus:
- Gå din vej, din Satan! Er du ude på at gøre det af med mig? Du fatter ikke, hvad der kommer fra Gud – kun det menneskelige begriber du. Henvendt til sine tilhængere sagde Jesus så:
- Hvis nogen ønsker at efterfølge mig, må han fornægte sig selv, tage sit kors på sig og følges med mig. Den, som ønsker at redde sit liv, skal miste det, men den, som mister sit liv på grund af mig, skal finde det. Ja, hvad gavner det et menne-

ske, om han vinder hele verden, men mister sin sjæl ved det? Eller hvad kan et menneske give som betaling for sit liv? Det sande menneske skal snart komme i sin fars stråleglans sammen med sine engle, og så vil han betale enhver efter hans gerninger. Ja, jeg siger jer: der er nogle af dem, der står her, som ikke skal smage døden, før de har set Det sande menneske komme med sit kongedømme.

Der findes i den franske kirke i Rom, San Luigi dei Francesi, oppe i et mørkt hjørne til venstre for hovedalteret et maleri fra omkring 1600 af den italienske mester Caravaggio – ja, der hænger faktisk tre kæmpemalerier, der alle sammen handler om evangelisten Matthæus, hans kaldelse, hans evangelieskrivning under himmelsk inspiration og hans martyrdød. For en euro kan man få projektørlys på billederne et lille stykke tid, og det er åbenbart en god forretning, for der er hele tiden nogen, der gerne vil se det berømte billede, og pengene går uden tvivl til de fattige.
Det er især billedet til venstre, Sankt Matthæus' kaldelse, der påkalder sig publikums opmærksomhed, måske fordi det er så levende – et nærmest vibrerende intenst øjebliksbillede. Baggrunden for motivet er den korte notits i Matthæusevangeliet om, at der sad en mand ved sin toldbod ved navn Matthæus. Jesus sagde til ham: Følg mig, og han stod op og fulgte ham. En kortfattet, men meget gribende situation, hvor et tilsyneladende overfladisk og pengebegærligt menneske pludselig bliver vakt til live – bliver kaldet ud til et helt andet liv. Hvad sker der? Hvorfor lige mig? Hvorfor lige nu? Men han fulgte kaldet, og det kom i sidste ende til at koste ham livet, som man kan se på det grusomme maleri til højre. Og dermed vandt han livet, for den, der mister livet på grund af Jesu kald, vinder det, mens den, der vil bjerge livet for enhver pris, mister det – om det så også lykkes for ham at vinde alverdens rigdom, anerkendelse og respekt. Det er dette kald – denne omvendelse fra ét liv til et helt helt andet, der bærer en meget stor del af evangeliets budskab.

Der er en særlig finurlighed ved Caravaggios maleri. Dér sidder de om bordet i toldboden og tæller deres penge, og ind træder så to mænd med lyset fra højre, hvoraf den bageste – med en antydning af glorie om hovedet - peger på Matthæus, der forbavset peger på sig selv. Hvem? Mig? Men foran Jesus står en anden, ret grov person, der stort set dækker for ham, så man næsten kun aner Jesus, og det er denne søndags hovedperson, om man så må sige, Simon Peter. Også han peger på Matthæus og optræder ligesom en formidler eller mellemmand for dette guddommelige kald – agent, om man vil: Hør nu efter, hvad mesteren siger, Matthæus! Måske symboliserer Peter her kirken – han var jo dens første biskop eller pave med nøglemagt fra Jesus selv – klippen, han ville bygge sin kirke på, som vi hørte.
Jeg ved ikke, hvad Caravaggio selv har tænkt, men for mig ser det grangiveligt ud, som om Peter maser sig frem og ligesom spærrer vejen til Jesus selv eller skubber ham lidt til side. Hvorfor skal han i det hele taget med på billedet? Han fremgår jo ikke af historien. Denne fortolkning skyldes måske min lutherske baggrund. For ikke længe siden kunne vi fejre reformations-jubilæum og bl.a. fejre, at alle kirkelige mellemmænd mellem det enkelte menneske og Gud blev fejet ud, hvad enten det nu drejede sig om paver eller præster, martyrer eller helgener eller sågar jomfru Maria, og den direkte forbindelse blev genoprettet i dåben én gang for alle og til stadighed fornyet og bekræftet i nadveren. For i virkeligheden er enhver, der er krøbet ud af dåben, både præst, biskop og pave, som det hed.
For reformationen var Sankt Peter og alle hans efterfølgere af katolske paver ikke formidlere af evangeliet – de stod i vejen for det. Ganske som på Caravaggios billede, hvor Peter maser sig ind foran Jesus selv og nærmest skjuler ham. Og det er jo en påmindelse til enhver prædikant og enhver menighed om ikke at stå i vejen for evangeliet, men hvad er det egentlig, der er på spil her?
Hans disciple havde vel fulgt Jesus i den formening, at han var den, der skulle genoprette Israels herlighed, magt og ære – at han var 'den, der kommer', som man sagde om Messias - og de skændtes allerede bravt om, hvem der skulle sidde på de fornemste pladser i det nye rige. De drømte ikke om, at deres Messias eller Kristus, den levende Guds søn – endsige da de selv, var forudbestemt til at lide og dø for sagen. Og da Jesus prøver at forklare dem, at det er det, der er konsekvensen af at forkynde evangeliet i verden – kærlighedens pris - går Peter så i rette med ham: Gud bevare dig herre, Nej, sådan må det aldrig gå! Og Jesu reaktion kommer prompte og ufortyndet: Gå din vej, din Satan! råber han til Peter – eller for den sags

skyld til kirken – når den ikke vil tage Jesu kors op, men går efter magt og sejr og herlighed – altså denne verdens idealer - og dermed stiller sig i vejen for evangeliet. Ganske som han tidligere i Matthæusevangeliet råbte til Djævelen selv, da han forsøgte at friste Jesus netop til alverdens magt og herlighed: Du er jo Guds søn. Så vis det dog, og jeg skal give dig hele verden.
Man kan sige, at evangeliet beskriver en kamp mellem to livsopfattelser, som man kunne kalde kejserens eller verdens på den ene side og Guds på den anden. På den ene side den opfattelse, der anser livet for en mulighed for at realisere sig selv på den ene eller anden måde – få det, vi kalder succes i livet. En mulighed for at komme til ære og værdighed i verdens øjne ved at gøre en indsats. Blive til noget – helst noget stort. Det er kejsermagtens opfattelse – i evangelierne er det også Djævelens opfattelse – og det er vel i og for sig det, man kunne kalde den normale opfattelse. Det er den vindermentalitet, vi fodres med dagligt fra vi er helt små i vores konkurrencesamfund, der har det med at opdele mennesker i vindere og tabere.
Overfor denne normale opfattelse står en anden, som de færreste – end ikke Jesu disciple - forstår et suk af. Det var sort tale for dem, skriver Matthæus et sted – og er det måske også for os? Det er den opfattelse, der ser livet som en mulighed for at tjene ethvert medmenneske uden vederlag. Et liv, hvor rigdommen består i det, man har givet bort - hvor retfærdighed er at tjene *uden* fortjeneste, og hvor den højeste lykke er at give det hele væk - ofre alt – ja, endog sit eget liv, for at andre kan komme til. Det er dette selvudslettende liv, Jesus kalder mennesker til, og som han selv levede som det store eksempel til efterfølgelse. Jesu succes – om man så må sige – bestod i hans ophøjelse på korset, som Johannes siger det. Og ifølge evangelierne er det ikke bare for sjov, det her – sådan et spørgsmål om valg af livsstil. Nej, det gælder liv eller død – ikke blot for ham, men for enhver. Vil du følge kejseren og alle de andre og djævelen til helvede ad den brede vej, eller vil du følge de få udvalgte og Jesus til Gud i himlen ad den smalle vej?
Men hvad er så egentlig formålet med dette uhyrlige kald til omvendelse, som Jesus ifølge evangelierne har kastet ind i vores verden for snart 2000 år siden? Hvad er det, han vil os denne underlige, ludfattige vandreprædikant, der kunne blive så rasende på sine nærmeste, at han kaldte dem for Satan selv, og som valgte korset frem for alverdens magt og herlighed? Ja, der er vel noget, der tyder på, at han vil gøre op med den fatale og djævelske misforståelse, at livet handler om at vinde det ved at søge anerkendelse, ære, rigdom, velfærd, overfladisk lykke og stakket glæde - sådan at vi kan arbejde uhindret og frit på det, vi ifølge Bibelen er skabt til som mennesker, og som altså ligger dybere forankret i vores menneskehjerte end selve overlevelsen: nemlig at elske. Så enkelt og så svært. At forsage djævelen og hele hans kejserlige verdensorden og tro på Gud og hans uordentlige rige, hvor retfærdighed er kærlighed – den kærlighed, som så ofte koster livet i denne verden. Men det gør ikke noget – det skræmmer os ikke, for når man elsker eller blot *har* elsket, er det ikke svært at dø, som Victor Hugo siger det i Les Misérables, det svære er at opdage, at man egentlig aldrig har levet - om man så også er lykkedes fuldt ud og har vundet hele verden. Eller som den højt dekorerede general Löwenhjelm lidt bittert spørger sin gamle mor på vej til Babettes gæstebud: Kan en lang række sejre i livet tilsammen udgøre et nederlag? Derfor er korset for os kærlighedens og dermed det sande, det virkelige, det levede livs symbol, og det var netop det, Peter ikke kunne begribe, dengang han ville frelse Jesus fra korsets trange vej. Gud bevare dig, Herre, Nej sådan må det aldrig gå dig. Og det kom det jo så alligevel til, ironisk nok bl.a. ved Peters hjælp.
Så kærligheden er og bliver vores ledestjerne som kristne – den ubegribelige, altfavnende kærlighed, der aldrig kan sætte grænser mellem mennesker. Den upopulære kærlighed, som Søren Kierkegaard kalder den, som aldrig vinder ret mange tilhængere i kejserens tillokkende politiske og juridisk korrekte verden, der lever højt på *for*kærlighed for de elskværdige, anerkendelse og fortjeneste til de rigtige, og som bruger dæmonisering af dem, vi ikke kan lide, som daglig underholdning i medierne. Sådan som vi kender det alt alt for godt.
Det er denne upopulære kærlighed, en lille flok stadigvæk samles om hver søndag her i kirken som en stille modsigelse af djævelens og kejserens nok så populære verdensorden. Som en lidenskabelig modsigelse af vores normale liv – vores normale menneskesyn – vores normale tilværelsesopfattelse, og som et uophørligt kald til omsider at komme til os selv som de mennesker, vi blev skabt til at være: kæmpende, elskende mennesker, der kender den hemmelighed, som Frans af Assisi afslører i en af sine bønner: '… det er ved at give, at man

får. Det er ved at glemme sig selv, at man finder sig selv. Det er ved at tilgive andre, at man får tilgivelse. Det er ved at dø, at man opstår til evigt liv.'

***

Seks dage senere tog Jesus Petrus, Jakob og hans bror Johannes med sig og førte dem op på et højt bjerg, hvor de var alene. Her blev han forvandlet for øjnene af dem, så hans ansigt strålede som solen, og hans tøj blev lysende hvidt. Og se, Moses og Elias kom til syne for dem og de havde en samtale med ham. Nu brød Petrus ind og sagde til Jesus:
- Mester! Her er godt for os at være. Hvis du vil, skal jeg bygge tre hytter her – en til dig, en til Moses og en til Elias… Mens han endnu talte, se, så trak en lysende sky hen over dem, og hør, der lød en stemme fra skyen:
- Dette er min elskede søn. Min fryd og min glæde. Lyt til ham!
Da hans tilhængere hørte det, faldt de på deres ansigt. De var simpelt hen skrækslagne. Jesus kom nu hen og rørte ved dem:
- Rejs jer op! Der er ikke noget at være bange for!
Og da de løftede blikket, så de ikke andre end Jesus selv – helt alene.
Da de gik ned fra bjerget, formanede Jesus dem og sagde: Fortæl ikke nogen om dette syn, før Det sande menneske er oprejst af døde. Så spørger de ham:
- Hvorfor siger teologerne egentlig, at Elias først skal komme?
- Elias kommer rent faktisk, svarede ham, og han vil genoprette alting. Ja, jeg siger jer: Elias *er* allerede kommet, men de kendte ham ikke. Tværtimod gjorde de med ham efter forgodtbefindende. På samme måde skal Det sande menneske snart lide på grund af dem. Så forstod de, at han talte om Johannes Døberen.

Forklarelsen på bjerget kaldes denne underfulde fortælling, vi lige har hørt – altså ikke "forklaringen", men forklarelsen, fordi Jesus viste sig for sine disciple i et forklaret skær. Men de forstod ikke, hvad det var, de så – der fulgte så at sige ikke nogen forklaring med. Og det er jo også så sin sag at forklare en vision – det er ligesom den umulige opgave at skulle fortælle en mærkelig drøm, man har haft – den står der bare i al sin underlighed.

Men lad os prøve alligevel. Hvad er det, Matthæus vil med denne mærkelige vision? Hvordan kan den tydes – hvis den overhovedet skal tydes? Ja, der er jo nogle klassiske elementer til stede – hentet fra den jødiske hellige skrift – vores gamle Testamente: Lyset, der betegner Guds nærvær, hvilket jo bekræftes til fulde af stemmen: Dette er min elskede søn – i ham har jeg velbehag. Hør ham! Guds ord talt direkte ud af en lysende sky. Og det er vel også en vurdering – eller en rangorden, vi oplever med denne religionssamtale - eller hvad det nu er – mellem Moses og Elias og Jesus. Moses den store lovgiver, som også havde del i stråleglansen fra Gud. Elias, den store profet, der blev ført direkte til Himmels i en ildvogn – og så tømrersønnen, Jesus fra Nazareth – den korsfæstede forbryder, der overstråler begge disse to kæmper i jødedommen. Det er jo guf for den nye, unge kristendom på Matthæus' tid, men vel også et slag i ansigtet på de ortodokse jøder, for hvem Moses og Elias var uovertrufne sandhedsvidner.
Der er altså ikke tvivl om budskabet. I Jesus fra Nazareth er Guds egen søn kommet til jorden – det er ham de gamle har ventet på og dunkelt profeteret om – det er ham, hele den hellige skrift peger på – ham, der gik rundt blandt toldere og syndere og spiste med dem – ham, der rørte ved de urene og nedbrød alle anstændige skel og grænser mellem mennesker – ham, der blev henrettet af romerne og det jødiske præsteskab som en forbryder – en undergraver af hele det religiøse og det politiske system.
Og så er det jo, vi er nødt til at spørge, hvorfor? Hvad er det, denne undseelige og samtidig dybt provokerende vandreprædikant af tvivlsom herkomst kan, som ligesom overtrumfer hele den fædrenes religion – og måske endda alle andre religioner? Mit forsigtige bud på et svar på det spørgsmål i dag er:

Han kan holde samtalen i gang.
Umiddelbart lyder det jo ikke af så meget, men ved nærmere eftertanke måske alligevel.
Samtalen er frem for alt andet menneskets kendemærke, udtryk for det, vi kalder menneskeånden - og det er vel ikke for meget sagt, at den er noget af det bedste og menneskeligste, vi har – og samtidig er den noget af det vanskeligste og flygtigste og skrøbeligste, vi kender. For just, som man tror, man har gang i en samtale, så smutter den og bliver til belæring eller skænderi eller doceren eller retssag – eller prædiken eller mission eller alt muligt andet end lige netop samtale.
For samtalen kræver som afgørende forudsætning ligeværdighed. Der kommer næsten aldrig en samtale ud af det, når den ene part så at sige ved bedre end den anden. Og slet ikke, når den ene part – eller for den sags skyld begge parter – ejer sandheden. For denne skrøbelige menneskelige samtale er netop en fælles vandring – en fælles søgen til gensidig opbyggelse, hvor begge parter i en samtale kan suge næring af hinanden og vokse som mennesker i en gensidig udlevering, hvor man tør afdække sine inderste tanker og følelser for hinanden i tillid og kærlighed. Det er det, der gør en samtale frugtbar, når mennesker så at sige tør afføre sig alle de tillærte og overleverede frygtsomme fordomme og givne sandheder og stille sig nøgne og åbne til rådighed for hinanden i samtalen, og i sådan en samtale er Gud selv til stede med al sin kærligheds rigdom. Det ved enhver, der har oplevet den.
Det er han til gengæld sjældent i de såkaldte religionssamtaler, hvor sandheden skal doceres for enhver pris. Det er sjældent at høre en jøde eller en muslim eller en kristen åbne sig for en virkelig samtale, fordi man netop er pansret ind i en på forhånd given sandhed. Man kan godt råbe til hinanden og i særdeleshed ad hinanden – men den fælles søgende opbyggelige frugtbare samtale bliver det sjældent til. Og det er lige præcis her, Jesus skærer igennem på en måde, som fik evangelisterne og så mange efter dem til at danse af glæde. Nu kom han, patriarkers håb for at nedbryde alle de grænser og skel, der hindrer mennesker i at tale sammen som ven med ven. Nu kom han – Guds egen søn – der skulle genforene adskilte og fremmedgjorte mennesker på tværs af alle grænser. Nu kom den guddommelige samtale selv til mennesker og bød sig til tværs igennem alt, hvad vi ellers troede på og levede på i vores frygtsomme religiøse skyttegrave, hvor vi med larm og latter og i vores afguders hellige navne forråder og forstøder de mennesker, vi ikke bryder os om i den afsindige tro, at det gør os til større og bedre mennesker at vende ryggen til hinanden i ophøjet bedrevidende fornærmelse. I den sindssyge formening, at det er fint og helt i overensstemmelse med Guds mening at slå de såkaldt onde mennesker ihjel.

I begyndelsen var samtalen, og samtalen var hos Gud – og samtalen var Gud. Og samtalen tog bolig blandt mennesker og vi så samtalens lysende herlighed, men vi tog ikke imod den. Vi troede vel ikke på den – turde vel ikke forlade os på den – så vi slog den ihjel og begravede den sikkert i en klippehule. Men samtalen lod sig ikke slå ihjel og lod sig ikke begrave. Den opstod og den opstår igen og igen, hvor man mindst venter den – så pludselig oplever vi den vidunderlige samtale, hvor vi sært afvæbnede møder hinanden – ikke for at slås – ikke for at underkue – ikke for at vise os for hinanden – men møder hinanden som en ren åbenbaring – som elskende mennesker.

Jeg sagde før, at forudsætningen for en samtale er ligeværdighed, men forudsætningen for ligeværdighed er jo den kærlighed, der er i stand til at elske hinanden – dvs. at holde samtalen i gang med hinanden på trods af alle vores overtrædelser – på trods af alle de gange, det gik så galt med det hele, og vores liv sammen blev alt andet en end opbyggelig og kærlig samtale. Når vores evindelige frygt blussede op i lys lue som vrede og råbende ord – som direkte had og måske endda vold. Når det, som skulle være kærlighed, blev til overgreb og voldtægt af værste skuffe.
Ja, så er der jo kun én mulighed tilbage – og det er kærligheden, så samtalen kan komme i gang igen.
Og derfor skal du elske mennesker. Sådan som Jesus elskede – ikke blot sine egne – ikke blot de elskværdige, men de onde – forbryderne – de fordømte og de fortabte, de udstødte og de mindreværdige - og du skal genoptage din fortabte samtale med alle mennesker – så skal du leve.

For at vende ryggen til et eneste menneske – selv det elendigste – slår et stort stykke af din sjæl. Og hvad hjælper det så, om du med vold og magt vinder hele verden og hele verdens beundring - hvad hjælper det dig, om du får ret – hvis du mister dit menneskeliv?

Her i kirken ved vores gudstjeneste er der ingen samtale - underligt nok, kan man mene, og det er måske grunden til den omsiggribende kirkekaffe - men måske skyldes det, at gudstjenesten mere er tænkt som den natlige opladning af mobiltelefonen, hvor vi i stilhed og i fællesskab suger til os og lader os bevæge af Guds fortælling og dermed oplades og opmuntres til den livsnødvendige samtale med mennesker, som er vores liv derude i hverdagen. Det er det, som er meningen med os. Den åbne og fordomsfri samtale i kærlighed med alle mennesker. Men det er af en eller anden grund lige så svært, som det er sandt, og vi løber så nemt tør for den energi og imødekommenhed og kærlighed, som skal til for at holde samtalen i gang. Og derfor skal vi til gudstjeneste en gang imellem for at fyldes op.
Her får vi med Guds egen hjælp ord og ånd og såmænd også lidt rejsekost – lidt næring til kærligheden. Næring fra det lille, undseelige menneske, der engang på toppen af et bjerg underligt nok blev udråbt af Gud selv til den elskede søn frem for alle de andre store og mægtige konger og kejsere, lovgivere og profeter.
Hør ham! Smag på ham og gå så hjem og hold samtalen i gang for alt i verden! For her i kirken eller på toppen af det hellige bjerg skal vi ikke blive. Vi skal ud herfra og leve og elske med alt, hvad vi har i os.

***

Da de kom hen til folkeskaren, kom der en mand hen og knælede ned for Jesus:
- Mester! hav medlidenhed med min søn, for han har epilepsi og lider meget ondt. Mange gange falder han i både ild og vand. Jeg tog ham hen til dine tilhængere, men de kunne ikke helbrede ham.
- Åh, din utro og forkvaklede slægt! udbrød Jesus, hvor længe skal jeg dog være sammen med jer? Hvor længe skal jeg holde jer ud? Før ham herover til mig! Så talte Jesus strengt til ham, så dæmonen fór ud af ham. Og drengen blev helbredt i samme stund.
Bagefter kom hans tilhængere hen til Jesus, da han var alene og spurgte:
- Hvorfor kunne *vi* ikke uddrive den?
- Fordi I savner tillid, svarede han dem. Ja, jeg siger jer, hvis I bare havde tillid som et sennepsfrø, kunne I sige til dette bjerg: Flyt dig herfra og derhen! – og det ville flytte sig. Intet ville være umuligt for jer.

Mens de nu gjorde sig klar i Galilæa, sagde Jesus til dem:
- Det sande menneske står overfor at blive udleveret i menneskehænder. De vil slå ham ihjel, og på den tredje dag vil han blive oprejst.
Det gjorde dem dybt bedrøvede.
Da de var kommet ind i Kapernaum, kom de, der indsamlede tempelskatten hen til Petrus og sagde:
- Betaler jeres mester ikke tempelskat?
- Jo da! svarede han. Da han så kom ind i huset, kom Jesus ham i forkøbet og sagde:
- Hvad mener du, Simon? Fra hvem modtager jordens konger told eller skat? Fra deres egne landsmænd eller fra fremmede?
- Fra de fremmede, svarede han.
- Men så går landsmændene jo fri, sagde Jesus. Nå, men for ikke at vække anstød, så gå ned til søen og kast en krog ud. Tag den første fisk, der kommer op og åbn munden på den. Så vil du finde en statér. Den kan du tage og give dem fra mig og dig.

På samme tid kom hans tilhængere hen til Jesus og spurgte:
- Hvem er den største i det himmelske kongedømme?
Han kaldte så et barn hen, stillede det midt iblandt dem og sagde:
- Jeg kan godt sige jer, at hvis ikke I lægger jeres liv om og bliver som børn, kommer I slet ikke ind i det himmelske kongedømme. Så enhver, der ydmyger sig selv ligesom dette barn, *han* er den største i det himmelske kongedømme, og enhver der tager imod sådan et barn i mit navn, tager imod mig. Men enhver, som lokker en eneste af disse små, som stoler på mig, på afveje, for ham var det bedre, at der blev hængt en tung møllesten om halsen på ham, og han blev sænket i havets dyb.
Fri verden for begæret! Begær er åbenbart uundgåeligt, men forbandet være det menneske, der er årsag til det! Så hvis din hånd eller din fod lokker dig på afveje, så hug dem af og kast dem fra dig. Det er bedre for dig at gå ind til livet forkrøblet eller lam, end at blive kastet i den evige ild med begge hænder eller begge fødder i behold. Eller hvis dit øje lokker dig på afveje, så riv det ud og kast det fra dig. Det er bedre for dig at gå enøjet ind til livet end at skulle kastes i Helvedes ild med begge øjne i behold. Se til, at I ikke foragter en eneste af disse små, for jeg siger jer: deres himmelske engle står uophørligt for min himmelske fars ansigt. Det sande menneske er jo kommet for at frelse det fortabte.
Eller hvad mener I? Hvis en mand har hundrede får, og ét af dem er løbet væk, vil han så ikke forlade de nioghalvfems i bjergene og gå omkring og lede efter det, som er blevet væk? Når han finder det, kan jeg godt sige jer, at han glæder sig mere over dét end over de nioghalvfems, som ikke er løbet væk. Det er altså ikke min himmelske fars vilje, at én eneste af disse små skal gå til grunde.

***

Der er en fristelse – en udfordring om man vil – der går som en rød tråd igennem hele Bibelen – og det er fristelsen til at tage magten – tage magten over andre eller for så vidt tage magten over sit eget liv.
Når vi beder i Fadervor: Led os ikke i fristelse, så er det ikke mindst den fristelse, vi beder os fritaget for – måske fordi vi kender den alt for godt – det ligger uendeligt dybt i os, nærmest som en del af vores DNA. Og i dag anses det vel nærmest som en dyd at være Herre i eget hus så at sige – at bestemme over sit eget liv. Vi kalder det frihed.
Dengang Djævelen fristede Jesus, så var det netop et forsøg på at få ham til at tage magten over mennesker som Guds søn. Kejsermagten. Herskermagten. Jesus modstod fristelsen og klarede prøven så at sige. Det er værre med os andre, der må leve med denne splittelse i vores sind mellem det gode, som vi gerne vil, men sjældent gør og så det onde, som vi ikke vil, men alt for ofte gør alligevel, som Paulus udtrykker det. Og det gode, som vi altså ikke er så gode til – det er vel dette at leve som de små børn i en fuldstændig afhængighed og hengivenhed til livet – først og fremmest til andre menneskers kærlighed.
For hvad er det ved barnet, Jesus fremhæver, når han påstår, at vi skal vende om og blive som børn, hvis vi virkelig vil leve? Ja, for mig at se er det ingenting! Det, som giver børn adgang til Guds rige, er ikke deres egne barnlige kvaliteter, men deres tomme hænder. Det er ikke fordi, de kan noget, som voksne ikke kan - ikke andet end det ene, uden videre at være genstand for omsorg og kærlighed fra de voksne. Det er på grund af dette ingenting, vi døber de små børn, sådan som vi i dag har døbt Emma – og det gør vi Gud ske lov på trods af al fornuftens tale om at vente til de bliver voksne og kan svare for sig selv. For der skal netop Ingenting til for at komme ind i Guds rige. Uden ingenting kommer man slet ikke ind!
Disciplene begriber det ikke. De kan ikke slippe deres meget menneskelige drøm om magt og ære, eller denne indbyrdes konkurrence om at blive den største. Om at få den største hæder. At blive mest berømt. De fatter ikke en tøddel af den sandhed om livet, Jesus forgæves prøver at formidle til dem. Det menneskesyn, hvor livet og lykken aldrig er vores egen fortjene-

ste – aldrig beror på vores egen indsats – men er et resultat af Guds og dine medmenneskers nåde og kærlighed. Du er ikke din egen lykkes smed, selv om det er det, vi går og forestiller os! Vi stolte Adams slægter, der kun så lidet mægter, når det kommer til stykket. Det går igen og igen i evangelierne, hvor forstokkede, blinde og døve, disse disciple er. Måske som en trøst til de menigheder, der måske også oplever, hvor svært det er at efterfølge Kristus i denne selvhengivende, ubekymrede og letsindige tro på Guds altfavnende kærlighed. Måske er det denne stolthed – denne indbyggede lyst til at tage magten og ville klare livet selv uden hjælp fra hverken Gud elle mennesker – der er det egentlige syndefald. I hvert fald ifølge Bibelen.

I lignelse efter lignelse – helbredelse efter helbredelse provokerer Jesus både sine disciple og ikke mindst den velbjergede del af sin samtid – og måske også os - når han ufortrødent hævder, at netop de, som ingenting er i verdens øjne – de udstødte – taberne – de små - det er de største i Guds øjne. Hvad enten det drejer sig om småbørn, syndere, tabere eller vildfarne får. Slaver – kvinder – hedninger – stoddere og tiggere – de vanføre, arme og elendige. Ja, alle de, som ud fra den tids målestok og ud fra den religiøse og politiske elites dom var og blev de mindreværdige – fordømte her på jorden - eller som de sagde: under Guds vrede og straf. Nej, det er dem, der er Guds velsignede, som vi også hørte det i søndags. *I* er de salige!

Ja, hvad mener I? Hvis en mand har 100 får og ét af dem farer vild, vil han så forlade de 99 andre i bjergene for at gå ud og lede efter det ene. Er det ene vildfarne får mere værd end de 99 andre, som ikke er faret vild? Eller hvem er størst - den hyrde, som har 99 får tilbage i god behold, eller den hyrde, som bare har ét sølle vildfarent får tilbage, fordi de andre blev spredt for alle vinde, da han forlod dem?

Jeg tror egentlig, det handler allermest om ligeværdighed. For nok er vi forskellige – heldigvis: store og små, gamle og unge, selviske og uselviske, tungsindige og letsindige – rige og fattige. Kvinder og mænd – indfødte og fremmede. Men samtidig er vi alle ét – dybt og inderligt forbundne. I hvert fald ifølge evangeliet. Og det er vel vores viden om og vores tro på denne ligeværdige forbundenhed, evangeliet kalder kærlighed. Jeg tror, det er en meget vigtig pointe i evangeliet, dette voldsomme opgør med hele den normale hierarkiske tankegang – den sædvanlige opdeling af mennesker i forskellige mere eller mindre værdifulde klasser – rangklasser, som det vist stadigvæk hedder officielt. Ja, det er vel egentlig dette opgør med vores normale måde at indrette os på, som *er* evangeliet – det glædelige budskab. Det evangelium, som er en provokation for alle retfærdige, men en overraskende gave til alle fortabte. Evangeliet om, at der er en kærlighed, der ligesom gennemsyrer livet – en umådelig kraft, der ikke kender til at gøre forskel på mennesker, og som ingen kan gøre sig fortjent til – så lidt som man kan gøre sig fortjent til livet selv. Det er denne kærlighedens ånd eller kraft, eller hvad vi nu kalder den, evangeliet fortæller om i den ene fortælling efter den anden. Det er den, vi lytter efter her ved vores gudstjeneste – den vi synger om og beder om – at vi må få en fornemmelse – en anelse om, at vi aldrig er alene, men – hvad enten vi nu kan mærke det eller ej – så er vi med i sådan et altfavnende eviggyldigt fællesskab.

Også når vi i frihedens navn bryder ud af det for at ville og kunne selv, sådan som Adam og Eva brød ud af Paradis, fordi de i modsætning til Jesus lod sig friste af djævelen til at tage magten og blive som Gud selv. Som vi hørte det i den smukke Esajasprofeti: *Glemmer en mor sit diende barn? Glemmer en kvinde det barn, hun fødte? Om de så også skulle glemme – så glemmer jeg ikke dig!* Og Matthæus' pointe er så måske, at nu med Kristus og hans selvhengivende død for os på korset, er døren til Guds rige – døren til Paradis – blevet åbnet igen for alle de små og ydmyge, som ved, at de så langtfra magter livet og i virkeligheden kun lever i kraft af Guds og menneskers kærlighed. Den Gud, som ikke glemmer sine mindste små, men som kæmper til døden for dem.

Det, der for mig er så befriende ved gudstjenesten, er, at den så at sige for en stund befrier mig fra mig selv og alle mine bekymringer om alt det, jeg skulle med mit liv - og bringer mig tilbage til noget oprindeligt. Det er, som om gudstjenesten tager mig i hånden og fører mig tilbage til min tabte menneskelighed – mit tabte paradis. Tværs igennem alle mine mere eller mindre heldige forsøg på at gøre mig gældende og blive til noget stort, giver den mig uden videre tilbage til et guddommeligt medmenneskeligt fællesskab, som ikke beror på mig eller på nogen af mine fremragende kvalifikationer, men som bygger på livet selv så at sige - på livets overstrømmende kærlighed, som vi altid fejrer og lovsynger og nyder her i gudstjenestens hellige almindelige fællesskab.

Om jeg så kan tage denne forbundenhed og hengivenhed mod livet med ud i min hverdag og nyde den der, er nok et spørgsmål, for splittede er vi, og djævelen går som bekendt rundt som en brølende løve for at opsluge hvem han kan, men jeg kan da prøve, og under alle omstændigheder ved jeg, at jeg ikke er alene om opgaven. For som vi hørte det ved Emmas dåb: Han, der dengang besejrede både død og djævel med sin inderlige hengivenhed og kærlighed – han går med mig alle dage – lige indtil verdens ende.

***

Hvis din bror svigter dig, så gå hen og tal ham til rette i enerum. Hvis han lytter til dig, har du vundet din bror for dig. Men hvis han ikke lytter til dig, så tag en eller to mere med dig, så hvert ord må blive styrket gennem to eller tre vidners udsagn. Hvis han stadig ikke vil lytte til dem, så sig det til forsamlingen, og hvis han overhører forsamlingen, så skal han være for dig som én af de fremmede eller tolderne. Ja, jeg siger jer: dem, I lukker ude på jorden, skal være lukket ude fra det himmelske, og dem, I åbner for på jorden, for dem skal det himmelske være åbent. Jeg kan godt sige jer: hvis bare to af jer bliver enige på jorden om hvad som helst, og de så beder om det, så sker det for dem i kraft af min himmelske far. For hvor blot to eller tre er sammen i mit navn, dér er jeg midt iblandt dem.

Nu kom Petrus hen og sagde til ham:
- Mester! hvor mange gange skal jeg tilgive, at min bror svigter mig? Op til syv gange?
- Jeg siger dig: ikke op til syv gange, men halvfjerds gange syv gange, sagde Jesus.
- Det er med Det himmelske kongedømme, som med en konge, der ville gøre regnskabet op med sine tjenere. Da han begyndte på regnskabet, førte man én ind til ham – én, der skyldte ham ti tusind talenter. Da han ikke havde noget at betale med, befalede hans herre, at han selv skulle sælges som betaling sammen med konen og børnene og alt, hvad han ejede.
Men så faldt tjeneren på knæ for ham og sagde:
- Hav dog tålmodighed med mig, så skal jeg nok betale dig det hele tilbage. Da fik slavens herre medlidenhed med ham. Han satte ham simpelt hen fri og eftergav ham al gælden.
Men da han kom ud, stødte tjeneren på en af sine medtjenere, som skyldte ham hundrede denarer. Han greb ham i struben og sagde:
- Betal alt, hvad du skylder!
Medslaven faldt ned for ham og bad:
- Hav dog tålmodighed med mig, så skal jeg nok betale dig tilbage.
Men det ville han ikke. Tværtimod - da han var gået, lod han ham kaste i fængsel, indtil han havde betalt gælden.
Da hans medtjenere nu erfarede, hvad der var sket, blev de bestyrtede, så de gik hen og fortalte deres herre alt, hvad der var foregået. Så indkaldte hans herre ham og siger til ham:
- Din elendige tjener! Hele din gæld eftergav jeg dig, fordi du bad mig om det. Burde du så ikke også have medlidenhed med din kollega, sådan som jeg fik medlidenhed med dig? Og hans herre blev rasende og udleverede ham til bødlerne, indtil han havde betalt alt, hvad han skyldte.
Og det vil min himmelske far også gøre mod jer, hvis ikke hver og én af jer *af hjertet* tilgiver sin bror.

Da vi for ca. 12 år siden flyttede til Svanninge, var der en nabo, der var så venlig at introducere mig til den nærliggende golfbane, hvilket kom til at indebære mange fine oplevelser på banen, men også en hel del frustration. Jeg lærte mig selv at kende som nærmest utilregnelig i mit raseri, når slagene af en eller anden grund mislykkedes, hvad de ganske ofte gjorde. Det måtte såvel køller som golfbag lide en hel del under. Men jeg lærte også diverse golfudtryk at kende, og der var især et af dem, jeg studsede over, og det var dette at en bestemt kølle eller et bestemt jern kunne være 'tilgivende'. Første gang jeg opdagede udtrykket, var i en reklame for en bestemt golfkølle. Den var ret dyr – måske netop fordi den havde det der tilgivende over sig – men jeg købte den selvfølgelig, blot for at konstatere endnu engang, at reklamer ikke altid holder, hvad de lover. Golf er et meget konsekvent spil. Slår man det mindste forkert, bliver man prompte straffet, og der hjælper ingen bønner eller nok så 'tilgivende' køller.
Men reklamesloganet er jo genialt, fordi det netop spiller på en erfaring fra menneskelivet, vi alle kender så godt - nemlig den, at selv om man også gjorde ting forkert, så var det sjældent, det gik helt galt. Det er i hvert fald min erfaring. Ikke blot mine stakkels medspillere på golfbanen, der skulle stå mål til mine raserianfald, men helt generelt synes jeg, når jeg sådan ser tilbage på mit liv, at det har været båret af mine medmenneskers tilgivelse og nåde. Og Gud ske lov for det, for ellers var det da gået helt galt.
Jeg synes også, livet som sådan er et tilgivende liv. Naturen f.eks. Selv om vi forurener og groft mishandler naturen, ja, så er den på en eller anden måde ukuelig – som græsset, der trampes ned, når elefanterne slås. Men det kommer altid op igen. Dette at foråret altid kommer – eller morgenen – selv efter den koldeste vinter og mørkeste nat. Sådan som vores meget smukke morgensalmer beskriver det: … *at mig dagen fryder, trods synd og død!* Når man slår sig, går det som regel over igen. Bliver man syg, bliver man som regel rask igen. Og gør man det ikke, men må døje med en uhelbredelig sygdom – ja, så kommer døden til sidst – ikke bare som den store fjende, men også mange gange som den store befrier.
Som en gammel erfaren plejehjemsforstander kunne sige det: Døden er ikke det værste, vi har. Og det er livet altså heller ikke. Golf derimod …

Men den erkendelse – eller den livserfaring - burde så selvfølgelig medvirke til at gøre mig selv tilgivende – gøre mig selv til et mildt og godt og kærligt menneske, sådan som evangeliet jo også mere end antyder – og som vel er et hovedanliggende for megen kristen teologi: Når Gud uden videre kan tilgive dig alle dine synder, og endda lover dig evigt liv på trods af døden, så bør du vel også kunne tilgive din næste. Og ikke være som denne gældbundne tjener i lignelsen, der så stort på al tilgivelse – både sin egen og sin næstes. Men hvorfor holder det så ikke? Hvorfor smider jeg stadigvæk mine dyre golfkøller væk i raseri – især de tilgivende. Og hvorfor er jeg stadigvæk meget nøjeregnende med, om jeg nu også får, hvad der tilkommer mig – hvad jeg synes, jeg har krav på? I løn. I handel og vandel – ja, af livet selv – og ikke mindst af min næste. Og hvorfor er jeg så sygeligt optaget af, at min syndige næste nu også får den straf, der tilkommer ham? Ja, hvorfor reagerede denne gældbundne tjener så utilgiveligt, som han gjorde. Hvad var det, der gjorde ham så gal, at han var ved at kvæle sin medtjener på grund af en bagatel?
Og nu skal jeg nok lade være med at tale om hans ulykkelige barndom, men hvis jeg var beskikket som hans forsvarer, så ville jeg sige, at det måske var selve *tilgivelsen*, der gjorde ham rasende - at det var det at få alting forærende af en andens hånd, der krænkede hans æresfølelse og hans stolthed så meget, at han følte sig ydmyget som menneske. Med sin fuldstændige tilgivelse ændrede kongen hans liv fra at være et værdigt liv, som vi jo også sætter højt - et liv, hvor man søger at bevare sin selvfølelse og sin selvrespekt - til et liv, som grundede sig ikke på hans egen indsats og fortjeneste, men helt og aldeles på kongens nåde. Med sin rundhåndede tilgivelse tog kongen livet ud af tjenerens hånd og gjorde det til en gave - givet af nåde.
Hvis det var sådanne tanker, som fødtes i tjenerens sind, så begynder vi stolte og selvstændige mennesker måske at forstå, hvorfor han handlede så aggressivt, som han gjorde. Han var jo blevet sat ud af kraft på en måde, og det kan godt være svært at affinde sig med, hvis man tidligere har været højt anset og højt betroet netop i kraft af sine evner og sin dygtighed og sin stærke karakter. Ja, hvis jeg skal leve et hundeliv, så vil jeg også bide fra mig, har han måske tænkt - og som tænkt så gjort. Betal, hvad du skylder!

Forstået på den måde stiller denne lignelse os overfor et underligt spørgsmål: Vil vi acceptere det, som enhver gudstjeneste handler om: Guds betingelsesløse kærlighed? Er det nok for os, bare at modtage livet med taknemmelighed som Guds gave til os? Fylder dette evangelium os med glæde eller i virkeligheden med vrede? Er det for meget med den tilgivelse og den guddommelige kærlighed, der ligefrem går i døden for os - uden at vi sådan set har bedt om det? Som Karen Blixen skal have svaret, da en kristen missionær engang foreholdt hende, hvordan Jesus var gået i døden for hendes skyld: Nej tak, det skal De endelig ikke gøre! Vi kan vel sagtens forstå dette høflige afslag fra baronessen, og dybest set kan vi vel også godt forstå tjeneren i lignelsen, der nok var blevet eftergivet al sin gæld og skyld, men samtidig var blevet pålagt en ubetalelig taknemmelighedsgæld, der på ham virkede som et overgreb på hans integritet som menneske.

Evangeliet er ikke til at komme udenom. Den kristne menighed er og bliver en forsamling af tilgivne, frelste, fortabte syndere, og spørgsmålet er, om det ikke afspejler vores virkelighed som mennesker. Det er det, vi alle sammen er i virkeligheden, selv om mange ikke rigtig vil acceptere det. Det med at ville selv og kunne selv og klare sig selv uden hjælp fra andre - være sin egen lykkes smed, som det hedder, med sin ære og selvrespekt i behold – ja, det er måske i virkeligheden det store selvbedrag. Eller dette gældsfængsel, lignelsen taler om som en konsekvens af den manglende tilgivelse. Hvis du ikke kan tilgive, bliver du heller ikke selv tilgivet!
Til gengæld er det ganske udbredt – ja, måske ligefrem bærende for vores patriarkalske samfund – det samfund, som evangeliet kalder 'verden', og ser som fjenden selv. Her dyrker man den opdragende, dømmende og straffende fadergud som et ideal til efterfølgelse. Her spiller ære og hævn, ret og uret de store roller og de store lader de små føle deres magt lige fra fædre over herremænd til kejseren selv. Her dyrker man statsmagten, og her har det enkelte lille fortabte menneske ingen betydning.
Men sådan skal det ikke være blandt jer, siger Jesus igen og igen. Nej, den, der vil være stor iblandt jer, skal være jeres tjener og den, der vil være den første iblandt jer, skal være jeres træl … ja, hvis ikke I bliver som børn igen, kommer I slet ikke ind i Guds rige. I jeres fåreflok er det enkelte lille fortabte får af umistelig betydning – fordi det er elsket.
Ind i en gennempatriarkalsk imperialistisk magtkultur forkynder evangeliet moderligheden eller det kvindelige element som livets egentlige grundlag – og det er måske evangeliets egentlige anliggende: At underminere enhver dominerende patriarkalsk, hierarkisk magtstruktur i familie og samfund med denne barnlige, tilgivende moderlighed, fordi det er og bliver kærlighed og intet andet, der bærer alt liv. Og denne kærlighed skal fra menighedernes gudstjenester gennemsyre de patriarkalske samfund – ja, hele den patriarkalske verdensorden som en surdej, der skaber liv og frihed og sand glæde for alle.
Det er vel også det, der kan få en Grundtvig til at sætte både nåden og kirken i hunkøn: *Nåden, hun er af kongeblod* – eller: *Kirken, hun sad i enkestand. Mødrenearv fra Paradis er os Guds nådes håb og pris – moderlighed er dens billed.* Eller som kan få en Luther til at kalde paven – den almægtige alfader – for Antikrist selv. For i virkeligheden er vi alle både hinandens herrer og slaver. Og dermed alle lige værdige. Fra paven til det lille barn, der lige er krøbet ud af dåben. Fra hyrden til det lille bortløbne får, der selv har været ude om det.

Sig det til alverdens patriarkalske samfund – til alle dem, der hylder den verdensorden, hvor det er de få stærke, der bestemmer, mens alle andre skal adlyde. Sig det til de politiske og økonomiske magthavere, der undertrykker, bomber og terroriserer mennesker overalt i verden, samtidig med at de kalder sig deres velgørere. Og sig det til hinanden, så vi aldrig igen falder for denne verdens bedrag og hykleri, men forbliver de frie mennesker, vi blev skabt til at være i et sandt og frit og ligeværdigt fællesskab – i en hellig og ganske almindelig kirke, bestående af tilgivne, fortabte men genfundne syndere – dybt forskellige og dog bundet sammen i et ubrydeligt fællesskab af mennesker, der ikke har vores liv fra os selv og vores egen fortjenstfulde indsats. Mennesker, der intet selv har at rose sig af – intet andet end dette hellige almindelige fællesskab – af hinandens kærlighed og tilgivelse. Uden den er vi i virkeligheden intet. Ikke andet end livstidsfanger i vores eget lille hundehul af et fængsel.

***

Da Jesus havde afsluttet denne tale, drog han bort fra Galilæa og kom til Judæaområdet på den anden side Jordan. Store skarer fulgte ham, og han helbredte dem dér.

Nu kom farisæerne hen for at udfordre ham, og de spurgte, om det er tilladt at skille sig af med sin kone af en hvilken som helst grund. Han svarede dem:
- Har I ikke læst, at skaberen fra begyndelsen skabte mennesket som mand og kvinde og sagde: *Derfor skal en mand forlade sin far og mor og holde sammen med sin kone, og de to skal blive ét legeme.* De er altså ikke længere to, men ét legeme. Så hvad Gud har sammenføjet, bør mennesket ikke adskille.
- Hvorfor har Moses så befalet at give skilsmissebrev og sende hende bort? spørger de ham.
- Moses tillod jer at skille jer fra jeres koner på grund af jeres hårde hjerter, sagde han, men fra begyndelsen var det ikke sådan. Ja, jeg siger jer: enhver som skiller sig fra sin kone af anden grund end hor, begår utugt.
Nogle af tilhængerne siger så til ham:
- Hvis dét er tilfældet for manden i forhold til kvinden, er det vel bedre slet ikke at gifte sig.
- Ikke alle forstår fortællingen, sagde han til dem, det gør kun de, som det er blevet givet.[5]

De kom også til ham med nogle børn, for at han skulle lægge hænderne på dem og bede. Hans tilhængere skældte ud på dem, men Jesus sagde:
- Lad børnene være og forbyd dem ikke at komme til mig, for det himmelske kongedømme består af deres slags. Så lagde han hænderne på dem og tog af sted derfra.
Se, så kommer der én hen til ham og siger:
- Mester, hvad godt skal jeg gøre for at arve evigt liv?
- Hvorfor spørger du mig om det gode? sagde Jesus, kun én er den gode. Nå, men hvis du gerne vil gå ind til livet, så hold budene.
- Hvilke?
- De her*: Du må ikke slå ihjel; du må ikke bedrive hor; du må ikke stjæle; du må ikke vidne falsk; ær din far og din mor og: du skal elske dit medmenneske, som dig selv!*
- Alt dette har jeg overholdt, siger den unge mand, hvad mangler jeg mere?
- Hvis du vil være fuldkommen, svarede Jesus, så gå hen og sælg din ejendom og giv pengene til de fattige. Så vil du have en skat i det himmelske. Og kom så med mig.
Men da den unge mand hørte de ord, gik han bedrøvet sin vej, for han var ganske velhavende. Så sagde Jesus til sine tilhængere:
- Jeg kan godt sige jer: en rig har svært ved at komme ind i det himmelske kongedømme. Lad mig sige det på denne måde: Det er nemmere for en kamel at gå igennem et nåleøje, end det er for en rig at gå ind under Guds kongedømme!
Da hans tilhængere hørte det, blev de bestyrtede og sagde:
- Hvem kan så blive frelst?
Jesus så på dem og sagde:

[5] Der er eunukker, som blev født sådan fra mors liv, og der er eunukker, som blev gjort til eunukker af mennesker. Og så er der eunukker, der gør sig selv til eunukker på grund af Det himmelske kongedømme. Forstå det, hvem der kan!

- For mennesker er dette umuligt, men for Gud er alt muligt.

Somme tider kan det være en fordel at læse videre. Jeg kan huske min forgænger i Føns, Johannes Jørgensen engang fortalte, at han på sin spadseretur kom forbi en murer, der var ved at mure en væg op, og han blev så betaget af arbejdet, så han sagde noget om, at han egentlig gerne ville have været murer – hvortil mureren prompte svarede: Jamen, så kunne du da bare have læst videre! Og det kunne uden tvivl have været en fordel, men jeg tænker nu mere på det at læse videre i teksten – f.eks. i Markusevangeliets 10. kapitel, som vi har hørt en stump af i dag: den berømte tekst om, at vi skal blive som spædbørn, hvis vi vil ind i Guds rige.

Den tekst har vi taget til os i kirken, kan man vist roligt sige – i en grad så den indgår som fast led i vores dåbsritual – sandsynligvis som en bibelsk begrundelse for at døbe spædbørn i stedet for at vente til de bliver voksne og selv kan svare for, om de virkelig vil være kristne. For en del voksne og fornuftige mennesker er denne betingelsesløse barnedåb en svær kamel at sluge. Ja, måske i virkeligheden lidt for os alle sammen. En del kirkesamfund har da også simpelt hen afskaffet den – antageligt fordi det virker alt for nemt og alt for ualvorligt bare sådan at kunne blive døbt og gå ind i Guds rige uden videre. Og i vores egen kirke har vi da også mildnet det betingelsesløse en smule, så vi egentligt lidt pudsigt spørger det lille barn, om det nu også tror på Gud og på Jesus og på Helligånden – før vi døber det. Og så har vi jo indført konfirmationen, der på en eller anden måde også var tænkt som en alvorlig personlig besindelse og bekræftelse på, at man virkelig mente det med sin kristendom.

Barnedåben er ikke så ligetil at komme overens med, fordi den på en måde bryder med al normal religiøs – og for så vidt menneskelig - tankegang og praksis. Normalt skal man yde noget for at være med i det pæne selskab – man skal ligesom have noget at komme med eller bestå en eller anden optagelsesprøve for at blive medlem. Men ikke her. Tværtimod hedder det endda: Hvis I har noget at komme med – kommer I slet ikke ind! Og det er så her, det kan være en fordel at læse videre, for gør man det, opruller Markus endnu en fortælling om en, der kommer til Jesus. Han kan i modsætning til spædbørnene gå selv – ja, mere end det – han har faktisk rigtig meget at komme med: ungdom, rigdom, retsindighed og derfor spørger han nu Jesus, hvad mere der skal til for at komme ind i Guds rige – eller arve evigt liv, som han siger.
Jesus kan godt lide ham – måske fordi han mærker en længsel hos denne rige og retsindige unge mand – en længsel efter noget mere end det han allerede har – og hvad er så det, dette mere, der skal til for at komme ind i Guds rige? Ja, det er jo paradoksalt nok Ingenting! Der skal Ingenting til for at komme ind i Guds rige eller for at få del i det evige liv. Og derfor siger Jesus til den unge mand: Det, du mangler, er at sælge alt hvad du ejer og har eller give det hele væk, så du ingenting har - og kom så med mig. Så har du evigt liv. Så er du i Guds rige.
Og så vil jeg gerne vende tilbage til kamelen fra før, der var svær at sluge. For da den unge mand var gået bedrøvet bort, fordi han ikke kunne slippe sin rigdom, sin status, sin betydning i samfundet, så siger Jesus til sine disciple: Ak ja! Hvor er det svært for dem, der har noget at komme med at komme ind i Guds rige. Ja, det er nemmere for en kamel at gå igennem et nåleøje end for en rig at komme ind i Guds rige! Det er sådan et billede, man husker – og det er også meningen med det, fordi det er så vigtigt for Markus at få sagt det her, så det ikke kan misforstås: Der skal ingenting til for at komme ind i Guds rige – ja, har man noget at komme med, kommer man slet ikke ind! Og hvorfor er det så vigtigt? Det er det, fordi det handler om vores Gudsforhold og dermed om vores forhold til hinanden. Vores daglige liv med hinanden, så at sige. Det handler om det, der betyder allermest i vores liv – simpelt hen.
Når Gud i modsætning til alverdens riger ikke stiller betingelser for eller adgangskrav til sit rige, så skyldes det hans ubetingede og grænseløse kærlighed til sit skaberværk – til os. For netop kærligheden kan aldrig stille betingelser.
*For*kærligheden, som vi nok kender bedst, den stiller betingelser. Den skal man leve op til – gøre sig fortjent til – gøre sig værdig til, så man bliver elskværdig. Men ikke den rene skære kærlighed, som Det nye Testamente forkynder – Guds kærlighed, som var og er den omvurdering af alle normale menneskelige værdier, Jesus kom for at indføre mennesker i. Det er den – og egentlig ikke så meget andet – Det nye Testamente handler om, og det er den, der

er nøglen til forståelsen – ikke blot af kristendommen, men af hele vores liv sammen – vores virkelige – vores egentlige menneskeliv.
Det er den kærlighed, Jesus udtrykker, når han helbreder hvem som helst, når som helst – når han omgås og spiser og drikker sammen med hvem som helst – til stor forargelse for de udvalgte og hellige – de retsindige og fromme. Det er den kærlighed, han udtrykker, når han tager spædbørn i favn og velsigner dem, endnu inden de efter tidens opfattelse var blevet rigtige mennesker. Det er den kærlighed, han udtrykker, når han sætter livet til for at vi kan få alt det liv, vi så forgæves bruger vores liv på at gøre os fortjent til – ganske gratis - livet i overflod, som Johannes siger.
Det er den samme kærlighed, Paulus synger om i sin berømte hymne til kærligheden: Hvis ikke jeg havde *den* kærlighed, var jeg intet! Om jeg så var det fineste menneske. Det er den, der kan få ham til at påstå, at her er ikke jøde eller græker, slave eller fri – mand eller kvinde – nej her er vi alle ét, fordi vi er båret – ikke af noget, vi selv har at komme med: vores tilhørsforhold – vores frihed – vores køn, vores race eller vores religion – vores dybe alvor – men ene og alene af Guds overstrømmende betingelsesløse og fuldkommen grænseløse kærlighed.
Det er sådan, livet er. Det er sådan universet er indrettet! Det er sådan, det er skabt.
Det er i hvert fald, hvad vi forkynder her ved vores gudstjeneste, men det er også, hvad livet selv forkynder – alene ved at være til. Som den tyske filosof Martin Heidegger formulerede det: Underet over alle undere: at det værende er!! Men også ved at være sådan som det jo er livet – så fuldt af nåde og kærlighed – hvis vi ellers har øjne, der kan se og ører, der kan høre.
Det kan være svært nok at have de øjne og de ører. Jesus kunne se livets storhed og Guds kærlighed i de mest elendige mennesker, og det fortalte han dem med ord og med handling, når han helbredte dem og velsignede dem, som han velsignede de små børn. Hans disciple kunne ikke se det. De truede ad dem og ville have dem væk. De religiøse kunne heller ikke se det. De undrede sig over, at han omgikkes sådan nogle som dem. De foragtede ham, og til sidst slog de ham ihjel.
Og hvad med os? Det er det spørgsmål, evangeliet altid stiller os. Kan vi se livets storhed og Guds kærlighed i vores eget liv, sådan som det nu formede sig? Kan vi se den i vores medmennesker – uanset hvem eller hvordan de er? Kan vi elske mennesker – altså ikke bare de elskværdige, men også de uelskværdige – eller vores såkaldte fjender?
Jeg tror, de fleste af os må give fortabt og sige som Paulus: Det gode, som jeg egentlig gerne vil, det gør jeg ikke, men det onde, som jeg helst ikke vil, det gør jeg! Det er sådan en svær erkendelse af min egen magtesløshed overfor det allervigtigste i livet. Og det er vel først, når den erkendelse virkelig melder sig og gør ondt, at vi får mulighed for at opleve nåden – opleve kærligheden virkelig udfolde sig – opleve livet på ny. Dernede i dybet hvor vi som de små spædbørn må erkende, at vi ikke har noget at komme med, når det gælder. Dér er Guds rige!
Det er dér, Guds kærlighed og sansen for livets og vores medmenneskers umådelige storhed bøjer sig ned til os – tager os i favn og velsigner os og giver os nyt liv – liv i overflod. I al evighed.

***

Så tog Petrus ordet og sagde:
- Hør her, vi forlod alt og fulgte efter dig. Hvad vil der så være for os?
- Jeg kan godt sige jer: i genfødslen, når Det sande menneske sætter sig på sin strålende trone, skal også I, som har fulgt mig, sidde på tolv troner og dømme Israels tolv stammer. Ja, enhver som har forladt hjem eller brødre eller søstre eller far eller mor eller børn eller marker for mit navns skyld, skal få det hundrede gange igen og arve evigt liv. Dog, mange af de første skal blive de sidste og mange af de sidste de første. For det himmelske kongedømme er som en gårdejer, der gik ud tidligt om morgenen for at hyre arbejdere til sin vingård. Da han var blevet enig med arbejderne om én denar om dagen, sendte han dem hen i sin vingård. Da han gik ud ved ni-tiden fandt han nogle andre, der stod ledige på torvet, og han sagde til dem:

- Gå også I hen i vingården, så skal jeg give jer, hvad der er ret og rimeligt. Så gik de.
Endnu engang gik han ud ved middagstid og ved tretiden og gjorde det samme. Ja, selv ved femtiden gik han ud og fandt andre, som stod der, og han siger til dem:
- Hvorfor står I ledige her hele dagen?
- Fordi ingen har hyret os, svarede de ham.
- Gå også I hen i min vingård, sagde han til dem, så skal I få, hvad der er ret og rimeligt.
Da det blev aften, siger vingårdens ejer til sin formand:
- Kald på arbejderne og udbetal dem deres løn, sådan at du begynder med de sidste og kommer frem til de første. Så kom de fra den ellevte time, og de fik hver en denar. Da de første kom, mente de, at de skulle have mere, men også de fik hver en denar. Da de havde fået den, beklagede en af dem sig overfor husbonden:
- De dér - de sidste har arbejdet én time, og så stiller du dem lige med os, der har båret dagens byrde og brændende hede.
- Min ven! jeg gør dig ikke uret, svarede han. Blev du ikke enig med mig om én denar? Tag, hvad der er dit og gå! Men jeg vil nu gerne give ham, den sidste det samme, som jeg gav dig. Må jeg ikke gøre, hvad jeg vil med det, der er mit? Eller ser du skævt til mig, fordi jeg er god?
Sådan skal de sidste blive de første og de første de sidste.
Mange er indbudt, men få er udvalgt!

Der er en sætning i Jesu fortælling om den sære vinbonde, der slår mig: *Må jeg ikke gøre, hvad jeg vil med det, der er mit? Eller er dit øje ondt, fordi jeg er god?*
Fortællingen handler om Guds rige – altså om det helt centrale i Jesu forkyndelse, som han mange gange beskriver i disse hverdagshistorier med deres skæve og overraskende og provokerende pointe. Og det han stiller op i fortællingen – ja, det er jo netop ikke nogen endegyldig sandhed, som man ligesom kan tage ved lære af – og jeg vil stadig påstå, at Jesus har ingen lære – men han beskriver i sine fortællinger nogle sære begivenheder, der netop betegner en sublim menneskelighed, der går på tværs af al rimelighed – og dermed af al retfærdig og religiøs tænkning. Han bryder med al lovmæssighed – blæser på det engang vedtagne og sår tvivl om alle normer. For de har jo ret – de vrede arbejdere, der klager over forskelsbehandlingen fra denne arbejdsgiver, der gør, hvad han vil med det, der er hans – også selv om det langt fra er retfærdigt. Lige løn for lige arbejde må være en grundsætning i princippet om lighed.

Man har fortolket denne fortælling så den kom til at handle om Guds nåde mod de sidste – sådan en slags udjævning af forskellene i kærlighedens navn. Mattæus gør det selv med sin lille eftersætning: Således skal de sidste blive de første… Og det er jo meget sødt, men jeg tror den handler om noget meget mere – nemlig om tilværelsens dybe mangfoldighed. Altså dette, at livet ikke er så lovbestemt og så sammenhængende og så meningsfuldt, som vi går og tror – eller sagt på en anden måde: Livet er måske slet ikke den guddommelige konstruktion, vi troede, og som religionerne har forkyndt og folkene kæmpet for – sådan et sammenhængende bygningsværk fra skaberens hånd, der på en eller anden måde giver mening, hvis vi lader religionen udfylde de tomme huller.
Måske er livet – man kunne sige livet ifølge Jesus - i langt højere grad et rigt kildevæld af oplevelser, begivenheder, foreteelser, som skal have lov til at stå selv uden nødvendigvis at skulle puttes ind i en skuffe eller et system eller en eller anden orden, før det giver mening – og som vi skal give os selv og hinanden lov til at være med i med alt, hvad der er os – uden på forhånd at være programmeret til denne eller hin handling, for at det hele skal give mening. For jeg tror ikke, der er nogen mening.

Denne her vinbonde så i hvert fald stort på al retfærdighed og skabte dermed en begivenhed, der overskred enhver orden – nemlig ved at udbetale alt for meget til de sidste eller alt for lidt til de første. Der var ingen mening eller rimelighed i det, han gjorde. Til gengæld en vidunderlig menneskelighed, der skabte en fantastisk fortælling. Ligesom den berømte sædemand, der bare strøede sin sæd overalt uden tanke for, om det nu også var fornuftigt eller rentabelt. Eller den utrolige far, der genoptog sin forfærdelige søn som arving på trods af han åbenbare misbrug af alt. Eller den gale konge, hvis gæster afslog hans invitation til fest, og som så inviterede alle de elendige – eller forvalteren der fik ros, fordi han snød og bedrog sin herre. Købmanden, der solgte alt for at få fat i sit livs perle uden tanke for konsekvenserne. Kvinden, der ødslede al den kostbare salve i et øjebliks begejstring.
Det er som om, Jesus forkynder som det allervigtigste denne nye uordentlighed – disse mennesker, som lever deres menneskeliv, som de vil – uanset enhver god skik og brug og rimelig retfærdighed – uanset hvad loven og profeterne siger og hvad præsterne forkynder. Der er noget fantastisk suverænt menneskeligt over dem – som om de forstår livet på en anden måde end vi normalt forstår det – som en fantastisk lejlighed til at boltre sig som vingårdsejer, som sædemand eller som far – som konge eller som forvalter eller som hvad som helst – boltre sig helt ud i det urimelige – uden at tænke et øjeblik på konsekvenserne – på præcedens – på følgerne af deres handling. Uden den evige frygt for konsekvenserne, som holder alle os andre ordentlige og pæne mennesker i ave i vores stille og rolige liv – på en måde, så vi måske aldrig kommer i berøring med det liv, som Jesus kalder Guds rige – eller bare, hvad der minder om en begivenhed! Det, der får mennesker til at vende sig om, fordi det havde ingen ventet!
Det er vel også, hvad f.eks. abstrakt kunst handler om – at bryde med alle regler for, hvordan et maleri bør se ud – hvordan et stykke musik bør lyde – at chokere og dermed åbne og udvide livet for mennesker. Og så er store dele af Det nye Testamente i virkeligheden måske chokerende abstrakt kunst – så langt som noget fra den ældgamle religiøse visdomslitteratur, vi troede det var.
Måske er Guds rige at være det, man er – men for fuld udblæsning. Og ikke mindst at lade andre være det, de er og udfolde sig, som de er. Sådan som små børn i virkeligheden lever. Uden normer og uden grænser. Er du far eller mor, så elsk dine uvorne unger grænseløst og utilladeligt hæmningsløst uden at skulle opdrage dem – er du sædemand – så så – ikke bare hvor det er rimeligt fornuftigt at så – men overalt – ikke bare korn men tvivl og glæde! Uden tanke på udkommet. Er du konge så inviter de forkerte til din nytårskur – f.eks. de elendigste – er du forvalter, så snyd din herre, så englene smiler derved. Er du arbejdsgiver, så betal dine dovneste arbejdere en umanerlig høj løn. Og se, hvad der sker! Og nyd det! Er du menneske, så vær det, du er med glæde! Ja, lev dit liv, som hverken du selv eller andre havde ventet det – se stort på alle livsholdninger, forordninger og leveregler og løftede pegefingre - hvorfor? Fordi du tror på denne Jesus, når han igen og igen påstår, at det kan dit liv sagtens rumme – ja, det er det, vi er her for: at udfolde al vores menneskelighed hæmningsløst, ubetænksomt, grænseløst. Det er muligt – ja, ifølge Jesus sandsynligt, du går til grunde ved det, for samfundet er ikke meget for det – det vil hellere have ensretning, normer og grænser, og flittige samfundsborgere. Men prøv alligevel, for så har du levet og ikke bare overlevet og efterlevet. Du har været dig selv.

Det er vel egentlig også det, Jesus selv vover at gøre – udfolder sig grænseløst som hovedpersonerne i hans fortællinger – og samtidig tilskynder han os til at folde os ud i *vores* liv, fordi det er det, vi er skabt til – skabt til at skabe overstrømmende begivenheder, sådan som han turde og gjorde hele tiden. Hans liv og hans historier var et guddommeligt overflødighedshorn af uventede, overraskende begivenheder, så det til sidst vel ikke kunne undre nogen, at han efter sin død på ordensmagtens bud, selvfølgelig - stod op af graven – som endnu et overraskende vink til os om livets umådelighed og fuldstændige mangel på den dødelige orden, vi bruger vores kostbare liv på at håndhæve – både for os selv og for andre. Husk på, at vi ikke *har* et liv – vi *er* et liv – et evigt uforgængeligt liv!

Tænk, hvis vi kunne give både os selv og hinanden leverum og råderum over vores liv, så det uventede og det overraskende – det anderledes og *de* anderledes ikke altid blev mødt med frygt, mistro og med modstand og med tilbud om helbredelse – men med forbavset glæde.

Så tror jeg også, det bliver herligt at være til stede i dette utrolige liv med dets ufattelige muligheder en dejlig dag i februar - og så med den fantastiske frihed, vi bliver mindet om i dag – friheden til at være mennesker lige her og nu. Friheden til at være os selv.

.

Vi skal ikke *have lov* til at udfolde os af nogen religion eller af noget præsteskab eller af noget samfund – vi skal ikke *have lov* til at leve – vi *har* lov til at gøre, hvad vi vil med det liv, som er vores – det er vi både født til og døbt til – og skal vi så komme i gang?

***

Jesus drog nu op mod Jerusalem. På vejen tog han De Tolv til side og sagde til dem: Se, nu tager vi op til Jerusalem, og Det sande menneske skal udleveres til ærkepræsterne og teologerne, og de vil dømme ham til døden. De vil udlevere ham til de fremmede - til at blive spottet og pisket og korsfæstet. Og på den tredje dag vil han blive oprejst.

Så kom Zebedæussønnernes mor hen til ham sammen med sine sønner. Hun faldt på knæ for ham for at bede ham om noget. Han spurgte hende:
- Hvad vil du?
- Lov mig, sagde hun, at disse mine to sønner skal sidde - den ene på din højre hånd og den anden på din venstre hånd i dit kongedømme.
- I aner ikke, hvad I beder om, svarede Jesus. Er I i stand til at drikke det bæger, jeg skal drikke?
- Dét er vi, svarer de ham.
- Mit bæger skal I måske nok drikke, sagde han så til dem, men sædet ved min højre og venstre hånd, er det ikke op til mig at give. Det gives til dem, som min far har beredt det til.
Da de ti andre hørte det, blev de forargede på de to brødre. Men Jesus kaldte dem til sig og sagde:
- I ved, at folkenes despoter hersker over dem, og de store udøver deres magt over folk. Sådan skal det ikke være blandt jer. Nej, hvis nogen blandt jer ønsker at blive stor, skal han være jeres tjener, og enhver, der vil være den første iblandt jer, skal være jeres slave. På samme måde som Det sande menneske ikke kom for at blive opvartet, men for at tjene – ja, for at give sit liv som løsepenge for mange.

Prøv lige at lægge mærke til en finurlig pointe hos Matthæus. Der står, at Zebedæussønnernes mor kom hen sammen med sine sønner og kastede sig ned for fødderne af Jesus. Kan I se det for jer? Der ligger de så i støvet for Herrens fødder og dernedefra beder de så om hædersplads*erne* i Guds rige – altså om det stik modsatte af de pladser de selv indtager lige nu – de usleste af alle pladser dernede i støvet for Jesus fødder. Og dermed spidder Matthæus den almindeligt udbredte livsvisdom, som vel nok langt langt de fleste af os – om ikke alle – har lært fra vi var ganske små – en politisk/pædagogisk livsholdning, der går på, at man ved at vise ydmyghed kan opnå magt og ære og i hvert fald få sin vilje. Lige fra den gang, vi lærte at det hedder 'bede om' kartoflerne i stedet for det naturlige: Ræk mig dem. Fra starten af vores tilværelse lærer vi dette hykleri til fuldkommenhed, så vi til sidst ikke kan andet end det – så vi til sidst aldrig formår at sige et sandt ord, uden at gøre vold på os selv og på hinanden – aldrig tør udtrykke vores ærlige mening, uden at det bliver i forkrampede vredesudbrud, når den forlorne maske af pænhed og kryben for hinanden krakelerer og vi *må* sætte vores vilje igennem. Vi bliver på en måde opdraget til systematisk tiggeri, fordi vi mener, at det kan betale sig: Hent lige avisen, så er du sød!
Men sådan skal det ikke være blandt jer, siger Jesus til sine disciple. I ved, hvordan det er i verden med alt dette hykleri. Magthavere og såkaldte stormænd, der misbruger deres magt, men sådan skal det ikke være blandt jer. I skal leve på sandhedens grund. Og dér er ingen

større end andre, og i ligeværdighedens rige bliver det krybende hykleri meningsløst. Det bliver meningsløst.
Det er Jesus så ikke den første, der har fundet ud af. Profeten Mika siger nøjagtig det samme – blot om det hykleriske i forholdet til Gud: Tror I virkelig, I kan komme krybende til Gud med jeres vanvittige ofre af kvæg og olie i stride strømme? – og læg så lige mærke til den her: Tror I virkelig det nytter en pind at ofre jeres eget afkom til Gud? Er I rigtig kloge? Fatter I da ikke, at livet handler om retfærdighed og sandhed og kærlighed mod hinanden. Det er det, Gud vil – og ikke al jeres forlorne kryben og kravlen. Hold nu op, mennesker! Og hvis nu Mika har ret, hvordan i alverden kan vi så tilbede en Gud, der efter sigende ofrer sin egen søn, for at stille sig selv tilfreds? Denne mærkeligt forkrøblede tankegang, at Gud kræver offer for at stille sin vrede i bero – altså igen kryben og ydmygelse. Hvordan kan vi tænke sådan om vores Gud?
Det er stærkt, det her – fordi det rammer lige ned i vores næsten indiskutable virkelighed – ja, vores dagligdag, der bygger på hykleriet som det naturligste af alt. Hvornår var vi sidst ærlige og redelige, som vi siger – selv i vores allermest nære forhold? Og som vores liv former sig, sådan former sig også vores tanker om Gud, fordi vi har en formidabel evne til at skabe Gud i vores eget billede som en slags garanti for, at vi lever rigtigt. Jeg tror, vi er nødt til at gennemtænke det her, selv om det næsten kan lyde blasfemisk at sætte spørgsmålstegn ved et grunddogme i manges opfattelse af kristendommen – nemlig denne forsoningstanke, der går ud på, at vi gennem ydmyghed når frem til opstandelsen, sådan som Jesus gjorde det. At vores Gud forlanger ydmyghed og offer.
Jeg tror ikke, Jesus var særlig ydmyg, men han var sand – og han var tro mod sit liv og mod sig selv i det kald, han stod i – nemlig den uforbeholdne kærlighed til mennesker. Og for de fleste blev hans liv og hans kald en forargelse – ikke på grund af kærligheden – men på grund af det uforbeholdne – det grænseløse, som netop løftede småfolk op i herlighed og stødte stormænd fra tronen – altså væltede hele den forlorne og forløjede samfundsorden, der opdelte mennesker i alle de forskellige kategorier, vi kender så godt – og som derfor befordrer den evige kamp for anerkendelse. Vil du i verden frem, så buk! Sådan skal det ikke være blandt jer! Er det ikke forløsende ord? Endelig en der griber fat om sagens kerne og rykker hykleriet op med rode.
Jeg tror, han vidste, hvad det kom til at koste, når folk begyndte at flokkes om ham, fordi deres fortrykte menneskehjerte brændte af længsel efter endelig at høre sande ord om det at være menneske – ikke under Guds vrede, men under Guds uforbeholdne kærlighed – og en skønne dag blev det for meget for den religiøse og politiske elite i samfundet, så han blev hurtigt og effektivt fjernet.
Ikke for at stille den vrede Gud tilfreds som det dyrebare offer: Skal jeg give min førstefødte for min overtrædelse – min livsfrugt for min synd? Nej, siger profeten Mika. Nej, da. Men du skal vandre retfærdigt og kærligt og årvågent med din Gud!
Matthæus taler om Jesu død som en løsesum for mange – og det kan jo nemt misforstås netop som et bevidst ydmygt offer – og sådan er det vel blevet forstået af de fleste og i hvert fald af den officielle kirke. Men er det det? Jeg synes ikke, det rimer med Jesu forkyndelse. En løsesum er den sum penge, man betalte for at sætte en slave i frihed – eller en krigsfange, og så ligger det jo snublende nær at antage denne offertanke. Jesus yder noget for mig – nemlig sit eget liv. Han blev såret for *vores* overtrædelser – os til fred kom straf over ham osv. Men for mig er denne løsesum mere hans *livs* eksempel end hans døds, hvis man kan sige det på den måde. Altså gennem sine ord og handlinger giver Jesus mig måske indimellem lidt mere mod til at være mig selv og dermed komme ud af mit indgroede hykleri – min krybende forsigtige og frygtsomme pænhed, så jeg endelig tør sige sandheden og tør se sandheden om mit liv i øjnene – også selv om det koster. For der er ingen tvivl om, at et ligeværdigt og kærligt liv mellem mennesker er utrolig upopulært. Tænk engang, hvis vi afskaffede alle forskelle mellem mennesker. Hvad skulle vi gøre med vores forargelse, al vores retfærdige harme, som vi fodres med dagligt som vores livsindhold? Alle vores herlige fjendskaber?
I små glimt ser jeg et andet liv, hvor menneskelivet er det største af alt – kærligheden mellem mennesker, der betyder, at hykleri og løgn og forstillelse må gå tomhændet bort – også det religiøse hykleri og forstillelsen overfor de afguder, der kræver underkastelse og smiger af mennesker for at komme dem i møde. Jeg ser alle disse religiøst og politisk undertrykte mennesker, der løftede hovedet ved Jesu forkyndelse af sandhed og frihed og kærlighed – alle dem, der pludselig fik nyt liv i deres udslukte og døde øjne og hjerter. Og jeg ser magtha-

vernes vrede og resultatet af vreden: min korsfæstede bror. Men jeg ser også hans ustyrlige opstandelse i ethvert menneskehjerte, og i ethvert fællesskab, der oplever glæden ved sandheden, så alt det forlorne krakelerer og falder til jorden som det, det er: en tom skal omkring ingenting.
Jeg tror, at min korsfæstede bror kan ændre mit liv, så det bliver et sandt liv – og dermed et frit liv. Og det kan vel ikke udtrykkes flot nok – som når Grundtvig synger det:
Løskøbt har han dig blandt helvedes fanger,
kranser dig yndig som kongen sin ven,
skænker dig alt, hvad dit hjerte forlanger,
sol-fuglen lig bliver ung du igen.
Ja, sådan er det. En fantastisk smuk beskrivelse både af Jesu liv og død og opstandelse, men også af mit eget, når jeg får mod til at bryde ud af mit fængsel – min grav – og blive levende. Når jeg får mod til at påtage mig opstandelsens virkelighed i mit eget liv – aflægge al frygt og frygtens mange masker og begive mig ud i livet som et sandt menneske – som mig selv. For det er det, livet i Kristus i virkeligheden er: mit eget liv. Jeg skal ikke kaste mig ned for nogens fødder i håbet om deres velvillighed og anerkendelse – heller ikke for Guds fødder med ydmyge ofre eller smigrende bønner. Nej, jeg skal såmænd bare handle retfærdigt, vise trofast kærlighed og årvågent vandre med min Gud. Og det skal jeg gøre med glæde – med løftet hoved og en selvbevidsthed som det frie menneske, jeg er.
Det er det, vi skal – med hinandens hjælp og støtte. Det er derfor, vi er sammen her i dag.

Da de kom ud af Jeriko, fulgte en stor folkeskare ham, og se, der sidder to blinde ved vejsiden. De hørte Jesus komme forbi, og så råber de:
- Forbarm dig over os, gode herre, Davids søn! Mængden skældte ud på dem for at få dem til at tie stille, men de råbte bare endnu højere:
- Forbarm dig over os, gode herre, Davids søn! Nu stoppede Jesus op, kaldte på dem og spurgte:
- Hvad ønsker I, at jeg skal gøre for jer?
- At vores øjne må blive åbnet, gode herre!
Jesus fik medlidenhed med dem og rørte ved deres øjne. Straks fik de deres syn igen, og de fulgte efter ham.

Ind i Jerusalem

Da de nærmede sig Jerusalem og kom til Bethfage ved Olivenbjerget, sendte Jesus to tilhængere afsted med ordene:
- Gå ind i den landsby derhenne. I vil straks finde et æsel, der står bundet sammen med sit føl: Løs dem og bring dem til mig. Hvis nogen siger noget til jer, skal I sige, at jeres mester har brug for dem. Så vil han straks lade dem gå. Dette skete for at det skulle opfyldes, som er sagt gennem profeten, der siger: *Sig til Zions datter: Se, din konge kommer til dig mild og venlig, siddende på et æsel – ja, et føl – et trækdyrs føl!*
Så gik tilhængerne, og da de havde gjort, som Jesus havde befalet dem, kom de med æslet og føllet. De lagde deres kapper på føllet, og han satte sig op på det. De fleste af skaren lagde deres kapper på vejen, mens andre skar grene af træerne og spredte dem på vejen. Både de, der gik foran ham, og de, der fulgte efter ham, råbte og sagde:
- *Hosianna*, Davids søn! Velsignet være han, som kommer i Guds navn! *Hosianna* i det højeste!
Ved Jesu indtog i Jerusalem blev hele byen chokeret, og man spurgte:
- Hvem i alverden er han?
- Han er profeten Jesus, ham fra Nazareth i Galilæa, svarede adskillige.

Hvert år ved påsketid drog den romerske kejserlige guvernør, Pontius Pilatus op fra sin residens ude ved havet ved Cæsarea – den nye by, der var opkaldt efter Cæsar selv, for at holde sit årlige indtog i Jerusalem. Det var et indtog med kolonner af heste og mænd i læder og jern. Der var faner og basuner – der var hele der romerske kejserlige opbud af militærmagt – og det var netop meningen, at Jerusalem, der var arnested for så meget oprør mod romermagten, skulle vide, at hele militærmagten var til stede. Folket skulle se og forstå det håbløse i enhver form for modstand.
Og folk stod og så – tavse, betuttede måske, imponerede over dette kolossale opbud af magt – men også med knyttede hænder i det skjulte – i vrede og afmagt over denne håbløse besættelse af disse romerske hedninger, som i snart 70 år havde plaget og udsuget det jødiske folk, og som nu sad fastere og hårdere på magten end nogensinde. Hvor længe, Herre? Hvor længe endnu vil du lade dit folk træde under fode af disse krigsgale barbarer? Og så denne sadistiske tyran til Pontius Pilatus, som havde omdannet selve tempelpladsen til et slagtehus med sine tilfældige massakrer på uskyldige mennesker. Der kom han – højt til hest – iklædt sin guldskinnende brynje, den fjerprydede hjelm og det røde slag. Flot, sejrrig, uovervindelig…
Alt dette foregik ved Vestporten, hvor vejen fra Cæsarea gik ind i Jerusalem. Omme på den anden side af byen, ved Østporten, hvor vejen nordfra løber ind i byen, blev der også holdt et indtog på denne solrige forårsdag. Et indtog, der vakte et spinkelt håb i mange jødiske hjerter blandt bønder og slaver og andet godtfolk af den fattigste befolkning. En profet fra Galilæa havde arrangeret sit eget indtog netop på denne dag – og hvilket indtog i forhold til det romerske i den anden ende af byen! Ridende på et æsel – ganske alene – holdt denne mærkelige mand sit alternative indtog i byen. Han holdt det i henhold til profeten Zakarias, der engang havde spået om Israel: Se, din sande konge kommer til dig, sagtmodig, ridende på et æsel.
Fattigfolk strømmede til. Byens elite – de fornemme familier – præsterne og romernes medløbere var alle til stede i den anden ende af byen. Men de fattige i Jerusalems East-end oplevede noget, de aldrig helt skulle glemme. De oplevede et menneske, der åbent turde demonstrere sin modstand imod den altdominerende magt i landet – ja, i hele verden. Lige så stille – men også på en måde, der ramte dem – og så ukuelig sad han dér på sit æsel i sin enkle, fattige kjortel – uden nogen form for pomp eller pragt endsige våben og så dog alligevel så strålende som en feltherre i sit fornemste skrud. Sad dér på Zakarias' æsel og benægtede rent ud enhver virkelig betydning af det andet indtog i Jerusalem. De kan stille an med hele maskineriet – med al deres magt – med alle deres heste og alle deres mænd. Men ret får de aldrig. De kan undertrykke og slå ihjel massakre efter massakre – korsfæste i titusindvis – men sandt bliver deres forehavende aldrig – og derfor er det dømt til undergang.
Først måbede de. Så jublede de alle disse håbløst undertrykte eksistenser. Og de dansede omkring ham og skar grene af træerne og lagde deres lasede klæder foran ham som en hyldest – en hyldest til sandheden, der pludselig dukkede op som et levende håb. Dér sad han jo og var til stede og red ind – lige midt ind i romermagtens centrum – og hvad kunne det ikke ende med. Frihedens time var måske endelig begyndt at slå. Gud havde måske nu endelig forbarmet sig over sit folk, sådan som han altid havde gjort det. Hosianna – velsignet være han, som kommer i Herrens navn…

Jesu indtog i Jerusalem var – ganske som Pontius Pilatus årlige indtog – en demonstration, men dermed hører enhver sammenligning op. For mens den romerske hær demonstrerede våbenmagt og vold som middel til at opretholde freden med, så demonstrerede Jesus sagtmodighed, ydmyghed, ikkevold som middel til at opnå den virkelige fred. Og dermed demonstrerer han et ganske andet menneskesyn og samfundssyn – en vision, om man vil, om en anden måde at leve sammen på. Uden vold – uden aggression – uden vrede. Sådan som de gamle profeter forestillede sig samfundet i Guds ånd – et samfund, der byggede på kærlighed og barmhjertighed. Et samfund, hvor sværd blev smedet om til plovjern.
Utopi! vrænger romeren, der kun kender én kommunikationsform, der virker, nemlig ordren, der efterkommes af frygt. Med rette. Det var den holdning – ja, det var den teologi, der havde bygget det romerske verdensimperium. Magtens teologi – den guddommelig ret til at herske, hvis man kunne. Overmagtens ret til at bestemme alt. Det var ikke tilfældigt, at kejseren i Rom havde titel af Guds Søn – og dermed havde understreget sin guddommelige ret til at herske uindskrænket over hele verden.

Vi ved, hvordan det gik de to mennesker, der holdt deres indtog på hver sin måde den dag i Jerusalem. Pontius Pilatus blev nogle år senere afsat i unåde af kejseren på grund af unødig grusomhed – og Jesus blev fem dage efter sit indtog korsfæstet af romerne. En hurtig og effektiv sejr for romermagten, kan man sige – i hvert fald på kort sigt. Man hørte ikke meget til denne Jesus og hans lille profetbevægelse senere. De stak alle af som hunde med halen mellem benene, og endnu engang triumferede overmagten og bekræftede den holdning, som havde skabt imperiet. Udryd alt, hvad der truer Pax Romana – den romerske fred.
Og så sidder vi alligevel her i dag på adventssøndag – 2000 år efter disse skæbnesvangre indtog i Den hellige Stad. Det romerske verdensimperium er for længst gået i opløsning – de romerske guder har for længst forladt livet i denne verden og er kommet på museum – men overalt i verden samles mennesker endnu den dag i dag for at hylde den fattige, sagtmodige konge, der red ind i Jerusalem dengang på et æsel – og demonstrerede en anden fred – et helt andet liv – end magtens og voldens guddommelige imperium. Og nu er det ham – den fattige stakkel, der kun fik fire dage i Jerusalem til at forkynde sit budskab i, inden han hurtigt og effektivt blev fjernet fra jordens overflade – nu er det ham, der kaldes Guds Søn – Fredsfyrste – Frelser – alle de titler, den romerske kejser havde. Nu er det ham, der tilbedes af millioner af mennesker på en måde og i et omfang, som end ikke kejser Augustus kunne drømme om i sine vildeste magtfantasier. Og så skulle man jo tro, at verden var blevet anderledes. At Jesu budskab også var slået igennem med kærlighed, barmhjertighed – sagtmodig ydmyghed. Fred. Og verden *er* blevet et bedre sted at leve i – i hvert fald her hos os. Menneskeligheden vinder frem til fordel for den rå vold og undertrykkelse. Tolerance og frisind findes. Den ukuelige lille, latterlige modsigelse af magtens og voldens eneret, som Jesus grundlagde med sit alternative indtog i Jerusalem og med sin forkyndelse i de fire dage, han færdedes frit i templet - findes stadigvæk – altid i det små, og ikke altid iklædt kristne og kirkelige gevandter. Men den opstår rundt omkring – og når vi oplever den, får vi det på samme måde som de måbende og jublende tilskuere til Jesu indtog i Jerusalem på et æsel. Der tændes et levende håb i vores hjerter – et håb om, at kynisk og voldelig magt nok har sin tid, men aldrig sandhedens ret – og at den derfor altid er dømt til undergang. Som Gandhi sagde engang – og denne hindu er måske et af de mest kristne mennesker, der har levet: den ikkevoldelige modstand mod undertrykkelsen er altid uovervindelig. De kan torturere os – de kan slå os ihjel, men de kan aldrig overvinde os, for deres sag er tabt på forhånd – deres uretfærdige og umenneskelige sag.
Magten og volden lader sig ikke sådan skubbe fra tronen – og stadigvæk er det både god og guddommelig tone at slå ihjel for at opnå sin ret. Stadigvæk blomstrer magtens og voldens imperier med uovervindelig våbenmagt. Det er, som om den romerske ånd går igen, men der findes et ukueligt håb om, at det gode og det sande – det menneskelige - altid vil sejre til sidst. At verden er sådan indrettet, at undertrykkelsen og uretfærdigheden altid må vige for sandheden – før eller senere. Lige så håbløst alt kan se ud, så vil dog sandheden, kærligheden, livet selv sejre over alle dødens og ondskabens magter. Det er det, opstandelsen handler om.
Der var to indtog i Jerusalem den dag for mange år siden. Spørgsmålet er så i denne adventstid – ja, hver dag, vi lever: Hvilket af disse to indtog foretrækker *vi* at tiljuble?

***

Nu gik Jesus ind i templet, og dér smed han alle dem, der købte og solgte, ud. Han væltede vekselerernes borde og stolene hos dem, der solgte duer.
- Der står skrevet: *Mit hus skal kaldes et bedehus,* råbte han til dem, men I har gjort det til et fristed for røvere.
Både blinde og lamme kom hen til ham, mens han var i templet, og han helbredte dem. Men da ærkepræsterne og teologerne så de undere, han udførte og hørte børnene, der råbte: *Hosianna, Davids søn!* i templet, blev de vrede, og de sagde til ham:
- Hører du, hvad de siger?
- Ja! siger han til dem. *Af spædes og diendes mund har du skabt lovsang.* Har I aldrig læst det?
Så forlod han dem og gik ud af byen til Bethania, hvor han tilbragte natten.

Næste morgen, da han var vendt tilbage til byen, blev han sulten. Han fik så øje på et enkelt figentræ ved siden af vejen og gik hen til det, men han fandt ikke andet end blade på det. Så siger han til det:
- Gid du aldrig mere må bære frugt i al evighed! Øjeblikkeligt visnede træet.
Da hans tilhængere så det spurgte de forbavset:
- Hvordan i alverden kan figentræet visne sådan uden videre?
- Jeg kan godt sige jer, sagde Jesus til dem, hvis I har tillid og ikke tvivler, kan I ikke blot gøre sådan med figentræet, men om I så siger til dette bjerg: Ryk dig op og kast dig i havet! så vil det ske. Og alt, hvad I beder om i tillidsfuld bøn, det får I.

Så kom han ind i templet. Mens han underviste, kom ærkepræsterne og folkets ældste hen til ham og sagde:
- Med hvilken myndighed gør du dette? Hvem har givet dig lov til det?
- Også jeg vil spørge jer om en ting, svarede Jesus, så hvis I svarer mig, skal jeg nok fortælle, med hvilken myndighed jeg gør dette: Johannes' dåb, hvor kom den fra? Fra det himmelske eller fra mennesker?
De drøftede det indbyrdes:
- Siger vi fra det himmelske, sagde de, så vil han sige: Hvorfor havde I så ingen tillid til ham? Men siger vi fra mennesker, så gruer vi for folkeskaren, for de anser alle Johannes for at være en profet.
Så kom de med deres svar til Jesus:
- Vi ved det ikke.
- Så fortæller jeg jer heller ikke, med hvilken myndighed jeg gør, hvad jeg gør. sagde Jesus til dem. Men hvad mener I? Der var en mand, der havde to sønner. Han gik hen til den første og sagde: Min søn, gå hen og arbejd i vingården i dag. Han svarede: Det vil jeg gerne, far. Men han gik ikke derhen. Så gik han hen til den anden og sagde det samme. Han svarede: Nej, det vil jeg ikke. Men senere fortrød han og gik derhen. Hvem af de to gjorde nu deres fars vilje?
- Den sidste, svarer de.
- Jeg kan godt sige jer, sagde Jesus, toldere og syndere skal gå forud for jer ind i det himmelske kongedømme. Johannes kom til jer på retfærdighedens vej, og ham havde I ingen tillid til. Det havde til gengæld tolderne og synderne. Men selv om I indså det, fortrød I ikke bagefter og fattede tillid til ham. Hør nu en anden fortælling:
- Der var en gårdejer, der plantede en vingård. Han satte et hegn omkring den, gravede en vinperse i den og byggede et tårn. Så lejede han den ud til forvaltere og rejste bort. Da frugttiden nærmede sig, sendte han sine slaver til forvalterne for at hente sin høst. Men forvalterne greb hans slaver. Én slog de, en anden dræbte de, og én stenede de. Endnu engang sendte han andre slaver – flere end de første, men de gjorde det samme med dem. Til sidst sendte han sin søn til dem, idet han tænkte: Min søn *vil* de da respektere. Men da forvalterne så sønnen, sagde de til hinanden:
- Han er arvingen. Kom, lad os slå ham ihjel, så vi kan få hans arv.
Så greb de ham, trak ham ud af vingården og slog ham ihjel. Når vingårdens ejer nu kommer, hvad vil han så gøre med disse forvaltere?
- De onde vil han give et ondt endeligt, siger de til ham, og så vil han leje vingården ud til andre forvaltere, som vil give ham høsten i rette tid.

- Har I aldrig læst i skrifterne, svarede han dem: *Den sten, husbyggerne vragede, den er blevet hovedhjørnestenen. Fra Gud selv er dette kommet – så forunderligt for vore øjne*? Derfor siger jeg jer: Guds kongedømme skal tages fra jer og gives til et folk, som bærer dets frugter. Den, som falder over denne sten, brækker måske benet, men den, den falder ned over, ham vil den knuse.

Verden er af lave. Ingen tvivl om det. Vejret er heller ikke for godt. Isen på Nordpolen smelter, og det er ovenikøbet vores skyld! Ingen interesserer sig for menighedsrådsvalget. Umenneskeligheden i samfundet breder sig – globalt og nationalt. Finanskrisen kradser – friværdien smuldrer – mit hår og skæg er blevet gråt, og det jager så sært i mit ben. Men når jeg så kommer her i kirken til gudstjeneste – ja, så må jeg alligevel smile over verdens og min egen elendighed. Og det er derfor jeg kommer her. For at få luft.
Selvfølgelig skal vi gøre noget ved al den elendighed. Vi skal ikke bare lade stå til. Vi skal gerne efterlade vores verden som et lidt bedre sted, end da vi kom. Selvfølgelig skal vi frelse verden – hvad ellers! Eller hvem skal ellers? Men netop derfor er det godt, at der findes et sted – et rum og et fællesskab, hvor vi bare kan være – ovenikøbet være glade sammen – selv om det hele ramler og alt hvad vi prøvede på og kæmpede for og troede på mislykkedes. Og vi selv faldt så uhjælpeligt igennem.

Det er en vrede i evangeliet, og vreden er den profetiske vrede mod dem, der lukker dette hellige rum. Imod et præsteskab, som byggede aflukkede templer, hvor kun de selv måtte komme, fordi kun de måtte nærme sig Gud. Imod selvretfærdige mennesker, der anså sig selv for mere betydningsfulde og mere troende og mere hellige end så mange andre. Imod den slående blindhed og dumhed, der gør mennesker magtbegærlige, kyniske, og som får dem til at anerkende den værste vold – og ovenikøbet slå ihjel i Guds navn. Det lille daglige beskidte drab, vi alle sammen kender og de store folkedrab mod de vantro eller de andre forkerte. Profetens våben er kun ordet og vreden, og derfor lider han som regel nederlag i en verden, hvis våbenteknologiske kunnen så langt langt overgår den visdom, der skulle beherske og tæmme denne kunnen.
Eller gør han? Når jeg kan komme her i menighedens fællesskab til gudstjeneste og ånde lettet op og smile selv i nederlagets time – så er det jo ikke fordi retfærdigheden har vundet – eller for den sags skyld vil vinde – i hvert fald ikke i en overskuelig fremtid. Vi skal vel prise os lykkelige hvis vi ikke snart får ødelagt livsbetingelserne på denne grønne jord. Men så er det fordi, jeg her får at vide, at der er noget, der er vigtigere end selv retfærdigheden. At det ikke er retfærdigheden, der skal bære vores liv, men netop den grænseløse kærlighed, som er lige her. Som fylder mig og omslutter mig, og intet kan rive mig ud af Guds hæmningsløse kærlighed. Og i et glimt fornemmer jeg den fred og umådelige frihed, kærligheden giver mig – og så er jeg frelst og fri fra dødens mørke sti, som de gamle sang så begejstrede.

Det er, som om Gud har givet os en drøm – en drøm, som Jesus udlevede fuldt og helt – drømmen om den uforbeholdne kærlighed, som Paulus og evangelisterne skriver om. En kærlighed, som vi dårligt magter og derfor mange gange omskaber i vores eget billede til vores egne politiske behov for at sætte skel mellem mennesker og slippe helskindet gennem livet. En umådelig kærlighed, som vi ikke kan leve op til og derfor må svigte. Og så er det sådan, det er fat med vores liv og med vores verden. Det er det, der er sandheden. Men i stedet for at fortvivle over den ramsaltede sandhed om vores liv, så får vi lov til at smile, fordi vi ved, at sandheden ikke står alene – der er en kærlighed, der ligesom tager sig af sandheden og modtager den med åbne arme.
Er det ikke den dybere mening med fortællingen om Jesu død og opstandelse. Dette ikke at skulle flygte fra krisen ved hjælp af løgn og snedig politik, men at få lov til at gå igennem den med åbne øjne og dermed komme ud på den anden side sammen. At turde leve med sandheden – koste hvad det vil og betale prisen og tage konsekvenserne. Det fører underligt nok til nyt liv og ikke mindst til opstandelse – overraskende opstandelse. At vige udenom – det fører kun til løgn og død allerede længe inden den fysiske død.
Det handler vel om at ville kontrollere sit liv i alle ender og kanter – kontrollere selv Gud, så han passer til vores behov og bliver garanten for vores gennemkontrollerede liv. Men den går ikke, siger Jesus. For livet og livets Gud er ude af kontrol, og du dør, hvis du vil bemægtige

dig livet – f.eks. ved at ville leve op til alle krav – også kærlighedens grænseløse krav. Det er som et gennemkontrolleret familieliv, hvor alle lever op til alles forventninger og ingen gør noget uforudsigeligt eller uventet og ingen bryder de skrevne eller uskrevne regler. Så pænt på overfladen og så dødt i forhold til virkeligheden. Og så på den anden side den kriseramte familie, hvor alt går galt og ingen lever op til noget som helst – og dog kan denne familie bære kimen i sig til et langt rigere og langt mere sandfærdigt og kærligt liv. Toldere og syndere skal gå ind i Guds rige før nogen af jer retfærdige og fromme hyklere! Ja, toldere og skøger skal gå ind i Guds rige før jer. Hvorfor? Fordi de tør se sandheden om livets ukontrollable storhed i øjnene. De har opgivet at kontrollere livet og livets Gud og må overgive sig til kærligheden – til livets dybeste grund. Til Guds rige.
Nej, vi skal ikke holde os på måtten. Vi skal ikke være pæne og ordentlige – for det dør vi af. Vi dør af det! Men vi skal leve vores liv med oprejst pande som frie mennesker, der tør leve med alt, hvad vi har i os, og som derfor også tør se verdens elendighed og alle vores kriser og nederlag i øjnene – ikke med fortvivlelse eller med krybende frygt for straffen, og slet ikke med fornægtelse og forløjet politisk og religiøs udenomssnak, men med glæde. Med glæde!
For hemmeligheden er, at i krisen lever vi, og i krisen kan vi være så heldige at se Gud, som er kærlighed – og måske endda kun der. Den ene og levende og sande Gud, som Jesus forkyndte så bramfrit til fryd for alle syndere og såkaldt fortabte og til stor forargelse for alle retfærdige og pæne mennesker.
Se, nu er her godt at være i dette rum og i dette hellige fællesskab af arme syndere, som dog kan smile – lettede over, at hele livet alligevel ikke er op til os. Og så kan vi gå ud herfra med dette himmelske smil i vores sind og kæmpe for en bedre verden med ord og med ånd – så godt vi nu kan – og måske lider vi nederlag som så mange før os, men helt galt kan det aldrig gå, for smilet vil altid være der bag gråden og bag smerten - opstandelsens vidunderlige smil – Guds eget kærtegn.

***

Da ærkepræsterne og farisæerne hørte hans fortællinger, indså de, at det var dem, han talte om, og de søgte at pågribe ham, men de frygtede folkeskarerne, der anså ham for at være en profet.

Jesus tog nu igen ordet og talte på ny til dem i billeder:
- Det himmelske kongedømme er som en konge, som fejrede bryllup for sin søn. Han udsendte sine slaver for at hente dem, der var blevet indbudt, men de gad alligevel ikke at komme. Endnu engang sendte han andre slaver ud og sagde:
- Sig til de indbudte: Hør her, jeg har tilberedt mit måltid – mine okser og mine fedekalve er blevet slagtet. Alt er rede. Kom nu til bryllup!
Men de lod som ingenting og gik deres vej. En gik ud på sin mark, en anden til sin forretning. De øvrige greb hans slaver, mishandlede dem og dræbte dem. Så blev kongen rasende, og han sendte sine hære ud og tilintetgjorde disse mordere og nedbrændte deres byer. Bagefter siger han til sine slaver:
- Brylluppet er rede, men de indbudte viste sig uværdige. Gå derfor ud til korsvejene og indbyd dem, I kan finde, til brylluppet.
Slaverne gik så ud til vejene og sammenbragte alle, de fandt, onde såvel som gode. Og bryllupssalen blev fyldt med gæster, der sad til bords. Kongen kom nu ind for at se til dem, der sad til bords, og dér fik han øje på en mand, som ikke var iført bryllupstøj. Han siger til ham: - Min ven! hvordan er du kommet herind uden at have bryllupstøj på?
Men han tav. Så sagde kongen til tjenerne:
- Bind ham på hænder og fødder og smid ham ud i mørket udenfor. Dér skal der være gråd og tænderskæren. For vel er mange indbudt, men få er udvalgte.

Mange gange, når man forkynder kristendom, handler det om, hvem Jesus var. Opmærksomheden gælder hans person. Han var Guds søn, som frelste verden ved at dø for vores skyld. Der er vel ikke nogen person, der i den grad er blevet sat fokus på, som Jesus, der ligefrem er blevet udråbt til Gud selv. Og det er for så vidt i orden - og jeg har ingen skrupler med at hylde og fejre Jesus fra Nazareth som Guds udtrykte billede, men jeg synes også det er vigtigt at holde fast i, hvad det var denne guddommelige person pegede på. Hvad det var han ville - så at sige inden han døde på korset for vores skyld. Det er jeg ikke ene om. Det synes evangelisterne også - i modsætning til vores ældste og først vidne, nemlig Paulus. Så de fortalte historien om Jesus - fortalte hvad det var, han ville gennem en masse små anekdoter, som alle sammen peger hen på det samme - nemlig en ny verdensorden - en ny måde at leve på. En ny måde at forstå tilværelsen på - forstå mig selv på.
Denne nye verdensorden kalder Jesus for Guds rige eller Himmeriget - altså noget, der på en eller anden måde står i modsætning til den normale verdensorden, som man kunne kalde Menneskeriget - eller verdensriget. Det, vi normalt lever i og af og på.
Jesus forkynder altså en ny og anderledes tilværelse for mennesker, som beslutter sig for at følge ham, som han siger - altså følge hans anvisninger på livet. Det er ikke alle, der vil det, og det er netop, hvad denne fortælling handler om. En lignelse eller en lille forestilling, som Jesus åbenbart har været en mester i. Jeg tror, han har kunnet fortælle i timevis og fængsle sine tilhørere - eller forarge dem dybt.
Fortællingen er en barsk fortælling, som på flere måder er mærkelig. For det første er det mærkeligt, at de indbudte ikke ville komme. Jeg ved ikke, om I kan huske Statsministerens nej til at mødes med ambassadører fra Mellemøsten i anledning af Muhammedkrisen. Et Nej, der straks blev opfattet som en fornærmelse, fordi den udtrykte mangel på respekt for disse mennesker. Man siger simpelt hen ikke nej til en indbydelse. Og da slet ikke til sin konge. Så det at sige nej tak til en glædelig fest i kongehuset er udtryk for, at man ikke har respekt for kongen. Det kommer også til udtryk direkte derved, at de simpelt hen mishandler kongens budbringere.
Hvad er det nu, denne mærkelige lignelse ligner?
Der er nok ingen tvivl om, at den handler om den gruppe af jødiske religiøse og politiske ledere, som ikke tog imod Jesus og slet ikke drømte om at følge hans kald. Det fremgår af mange andre lignelser og direkte citater om Jesu vrede mod sine egne religiøse ledere. En vrede af gammeltestamentlige dimensioner: For sådan har de altid været disse religiøse ledere. Når Gud sendte sine profeter til dem, slog de dem ihjel. Men nu kommer straffen. Og straffen i lignelsen er kongens vrede. Han sender sine hære ud og dræber disse mordere og brænder deres by af. Og den by, det handler om, kan vel kun være Jerusalem. De indbudte var ikke værdige!
Så vidt så godt. Men nu kommer endnu en mærkværdighed. For det ser ud til, at brylluppet skal holdes uanset at gæsterne ikke gad komme. Og så sender kongen sine tjenere ud - helt ud hvor vejene ender eller kragerne vender og indbyder hvem som helst til brylluppet. Hvem som helst - både onde og gode. Og bryllupssalen blev fuld af gæster. Og dermed er der byttet rundt på alting. I Guds rige er alle lige værdige uanset alle de vurderinger, vi normalt inviterer folk efter, når vi holder gilde. Vi inviterer vel normalt de nærmeste, men i Guds rige er de nærmeste altså hvem som helst vi støder på derude hvor vejene ender. Ude i periferien eller yderkanten af livet eller samfundet. De arme og elendige, som altså i Guds rige har indtaget de forhenværende værdiges pladser ved bordet.
Og det er jo godt nyt til alle de elendige derude. Et glædeligt budskab om, at de ikke skal regne verdens dom for noget - heller ikke deres egen dom over deres liv - altså deres skyld. For uanset hvad, så er de de værdige deltagere i festen for livet. Og det er jo også en pointe i fortællingen. At dette liv skal fejres som en stor bryllupsfest. Med musik og dans og glæde over livet. Vi skal fejre livet. Som Paulus siger: vi skal bruge det gunstige øjeblik, for det kan tidsnok være forbi. Eller som Poul Henningsen siger: Det haster med det kys, for snart kommer den, den sorte tavse nat. Syng og spil af hjertet for Gud, med glæde og taknemmelighed. Elsk mens du kan.
Jeg har lige mistet min svigerinde Elin, som var sådan et dejligt livsglad menneske. Og pludselig en skønne dag falder hun om på sin cykel, og en uge efter er hun død. Brug det gunstige øjeblik, hvor vi lever, for dagene er onde - eller talte, kan men vel roligt sige. Og det kan måske forklare lignelsens meget mærkelige slutning, hvor en af bryllupsgæsterne bliver bundet og smidt ud i mørket udenfor, hvor der er gråd og vrede. Hvorfor? Fordi han ikke havde taget bryl-

lupstøjet på. Nu har kongen lige inviteret alle de elendige og arme - hvem som helst derude fra livets overdrev. Nu har han lige tilsidesat al sortering på gæstelisten. Og så sorterer han alligevel nogen fra. Og hvordan kan man sortere nogen fra hvem som helst?
Ja, jeg forstår bryllupstøjet symbolsk. Du kan iklæde dig vrede, jalousi, glæde, begejstring. Paulus bruger vendingen, som vi kender fra bryllupsritualet: Ifør jer da, som Guds udvalgte hellige og elskede, inderlig barmhjertighed, godhed, ydmyghed osv. men frem for alt skal I iføre jeg kærligheden, som er fuldkommenhedens bånd. Så spørgsmålet fra kongen: Hvordan er du kommet ind uden bryllupsklæder, er vel i virkeligheden et spørgsmål om, hvorfor vil du ikke fejre livet? Og det kan jo være mange grunde til. Man kan være ked af det, fornærmet, vred - man kan være så meget, som gør, at det med at fejre livet ikke ligger lige for. Men pointen er altså, at det er et valg. Det er noget, vi ifører os, så at sige. Også selv om vi påstår temmelig hårdnakket endda, at der er tale om følelser, der regerer os - og vi ynder endda at tale om ægte følelser af vrede og fornærmelse og om retfærdig harme osv.
Men nej. Det er alt sammen noget vi vælger at iføre os som en bestemt klædning. Der er mennesker, der kan gå hele livet igennem iført den samme gamle fornærmelse. Det er ikke noget rart syn. Hvorfor vil du ikke fejre livet? Men han tav. Det er jo også et svært spørgsmål. Det er lige så svært at svare på som spørgsmålet om, hvor længe du vil være fornærmet over den uret, der er begået imod dig? Mindst en uge! Det går bare ikke. Hele livet. Sådan. I Guds rige er der altså et krav: Du skal fejre livet! Eller du skal elske livet! Og vi taler altså om her og nu, kære venner. For når vi først er døde, er det vel ikke længere op til os. Du skal elske livet uanset hvad! Du skal fejre hver eneste evige dag, du får lov til at leve. For livet har du ikke fra dig selv eller fra dine omgivelser. Heller ikke fra dine vilkår her i samfundet. De skal ikke dømme dig, så lidt som din egen dom gælder. Men livet har du fra Gud - den Gud, som er kærlighed – grænseløs kærlighed. Den Gud, som lader sin sol stå op over onde og gode - den Gud, som ikke kan gøre forskel - fordi kærligheden ikke stiller betingelser. Bortset lige måske fra den ene: Du skal fejre Guds liv - livet i Guds rige - for det er der, du er!

***

Nu gik farisæerne hen og lagde planer for, hvordan de kunne fælde ham med hans egne ord. De sendte så deres tilhængere hen til ham sammen med herodianerne og sagde:
- Mester, vi ved, at du er sanddru og virkelig lærer Guds vej. Du foretrækker ikke nogen fremfor andre, og du skeler ikke til menneskers ydre. Fortæl os nu, hvad du synes. Er det tilladt at betale skat til Cæsar eller ej?
Jesus gennemskuede imidlertid deres ondskab og sagde:
- Hvorfor udfordrer I mig hele tiden, hyklere? Vis mig den mønt, I betaler skat med.
De viste ham en denar, og han sagde til dem:
- Hvis billede og hvis indskrift er det?
- Cæsars.
- Så giv Cæsar, hvad der er Cæsars, men Gud, hvad der er Guds.
Da de hørte det, undrede de sig. Så forlod de ham og gik deres vej.

Så nærmer folketingsvalget sig med hastige skridt. På tirsdag skal vi til stemmeurnerne og benytte os af det store privilegium, det er at kunne være medbestemmende omkring regeringen af vores land. Ser man på historien, er demokratiet bestemt ikke nogen selvfølge, og på Jesu tid var demokratiet ganske enkelt utænkeligt. Palæstina var besat af en romersk kejser, som måske var en af de mest enerådende personer, verden har set. En kejser, som dygtigt havde indgået forbund med de herskende klasser i landet og gjort dem til konger og yppersteпræster - og skatteinddrivere. Der lå en tung romerskat på hele den arme befolkning.
Også i dag taler man om en tung skat, og et af valgets temaer er, hvor tung, den skal være, men i modsætning til romerskatten, som så at sige gik ud af landet til brug for ikke mindst opretholdelse af den hær, som kynisk undertrykte befolkningen - ja, så går vores skat på sæt og vis til os selv og hinanden i form af de offentlige ydelser, vi med rette kan være stolte af her i vores

land. Endnu gøres der ikke forskel på rig og fattig i sundhedsvæsenet. Endnu er alle uddannelser gratis osv. osv. Men kejserens skat gik altså til kejseren, og så er det, nogle af farisæerne og herodianerne, der var datidens royalister, spørger Jesus, om det nu også er rimeligt med den skat. Hvad vil sådan en gudsmand mene om det?
Fortællingen indgår i den serie af angreb og modangreb, som foregår i templet mellem Jesus på den ene side og de politiske og religiøse ledere på den anden - altså farisæerne, herodianerne, de skriftkloge og hele præsteskabet omkring templet. Med folket som ivrige tilskuere. Spørgsmålet er en fælde. Romerskatten var den årlige skat til Rom, som de lokale autoriteter altså opkrævede blandt deres landsmænd. Det var en overordentlig tung skat, som gjaldt alle. Den var forhadt - også fordi den klart nok signalerede underordningen under Rom - besættelsen af et frihedselskende folk. Svarer Jesus nej, gør han åbent og offentligt oprør mod Rom, og bliver anklaget og antagelig dødsdømt. Svarer han ja, mister han mængdens sympati. Godt spørgsmål!
Planen var at komme af med Jesus på den ene eller anden måde. Enten ved at gøre ham utroværdig - det kan man også støde på i dagens politiske kamp - altså karaktermord, som det hedder - eller ved simpelt hen at slå ham ihjel. Og når man gerne ville af med Jesus, så var det fordi, han i utvetydige vendinger anklagede hele det grundlag, de ledende familier styrede landet på, og som de levede højt på gennem store privilegier. Hele denne udnyttelse af befolkningen med ikke blot romerne i ryggen og som garanter og beskyttere, men også med Gud selv. De havde fordrejet religionen til deres egen fordel og levede nu højt på at udnytte og udsuge de fattige og arme i landet.
"I har sat jer på Moses' stol" siger Jesus, "I, som opæder enkers bo, samtidig med, at I for et syns skyld betaler tiende af dild og kommen. I er som kalkede grave - pæne udadtil, men fulde af død og råddenskab indeni!"
Vi må aldrig glemme Jesu sociale engagement, hvor han som de gammeltestamentlige profeter tordner mod uretfærdigheden i samfundet. Det gør han altså, og det er det, der i sidste ende bringer ham på korset. Så her på tempelpladsen - på deres egen hjemmebane så at sige - skulle Jesus gøres tavs med alle midler. Der var dog den vanskelighed, at selv om de så at sige var på hjemmebane, så holdt publikum med Jesus - og det var vel kun af hensyn til folkemængden, der nød at høre på Jesus, at man ikke allerede for længst havde gjort kort proces. Men nu prøver de så igen at få Jesus til at gå i en fælde - de prøver at fange ham i ord.
Jesu svar er et politisk mesterværk. Han beder om at se en romersk denar (sølvmønt af værdi som en dagløn). De viser ham en, og dermed afslører de sig selv som de romerske medløbere, de er, fordi de benytter romerske mønter med billeder og inskriptioner, der hylder kejserens guddommelighed - i stedet for de jødiske mønter, der også var i omløb, og som var et nationalt religiøst symbol. Tilmed afsløres de som afgudsdyrkere i forhold til jødisk skik og brug og for så vidt deres egen lære. De er i virkeligheden romerske kollaboratører af værste skuffe - der uden at blinke dyrker kejseren som deres Gud. Og dermed har Jesus allerede folket på sin side. Hans modstandere er allerede faldet uhjælpeligt i den fælde, de selv havde sat for ham. Og nu kan han så bare nyde sin sejr ved at spørge højt, hvis billede og guddommelige indskrift der er på denne mønt, som de går rundt med – ovenikøbet i Guds tempel. Og så kommer denne berømte sætning, som også er en af de mest misforståede: Giv kejseren, hvad der er kejserens, men Gud, hvad der er Guds.
Dette er ikke en fortælling om forholdet mellem kirke og stat eller religiøs og verdslig autoritet. Men det er desværre den mest udbredte opfattelse, som har givet årsag til kristnes ubetingede lydighed mod statsmagten. Og derfor skulle vi også høre Paulus' formaninger om at underordne sig øvrigheden ubetinget.
Staten har brugt og bruger denne fortælling til at legitimere sin verdslige magt med. Jesus har jo selv sagt: Giv kejseren, hvad der er kejserens! Altså hele jeres verdslige liv - og så kan kirken i øvrigt tage resten. Og sådan er fortællingen blevet fortolket og brugt til det stik modsatte af dens oprindelige mening.
Andre opfatter disse vers som grundlag for at adskille religion og politik. Men det er heller ikke fortællingens pointe, for det er simpelt hen en umulighed - et kunstgreb, der skal forsvare vores politiske handlinger med, at de er båret af ren fornuft og ikke af følelser - slet ikke religiøse!
Giv kejseren hvad der er kejserens, betyder simpelt hen: Giv kejseren hans mønt tilbage - skil jer af med den hurtigst muligt! Dels har I en anden Gud end kejseren i Rom, og dels har denne kejser ingen retfærdig magt her i vores land. Og hvis det er rigtigt, så betyder Giv Gud, hvad

der er Guds: Giv alt til Gud, for alt er Guds. På samme måde som vingården tilhører Gud og ikke de grådige forvaltere - på samme måde, som jorden og hele dens fylde tilhører Gud - ja så tilhører livet den eneste sande Gud og ikke kejseren i Rom, som i virkeligheden ikke ejer noget for alvor. Ikke her i hvert fald! Ikke i forhold til Gud. Heller ikke selv om denne kejser smykker sig med de allerhøjeste guddommelige titler som Guds søn, verdens frelser, folkenes velgører - heller ikke selv om han har magt til at præge mønter og rejse statuer med sit eget guddommelige billede. Der er kun én Gud - barmhjertighedens, kærlighedens og retfærdighedens Gud.

Efter flere af den slags afslørende episoder på tempelpladsen i Jerusalem opgiver de ledende at fange Jesus i ord. men ved hjælp af list og forræderi lykkes det senere at få ham fanget, dømt, udleveret til romerne som oprører og korsfæstet. Det er underligt at tænke på, at denne Jesus ikke mange år senere overtager alle kejserens guddommelige titler og selv bliver udråbt til Guds søn - verdens frelser - kongernes konge osv. Og selv bliver dyrket og tilbedt som en kejser. Jeg gad vide, om det var, hvad han drømte om? Men under alle omstændigheder kan det minde os om de helt fundamentale spørgsmål, hvem vores hjerte banker for - hvad vi bruger vores liv på. Hvem vi dyrker: Den stormægtige, imponerende kejser og alle hans mange stedfortrædere og efterløbere - eller vores korsfæstede og egentlig så ynkelige slave, der som så mange både før og efter måtte bukke under for verdensmagtens skalten og valten med menneskers liv? Er vi som folkemængden dér på tempelpladsen i Jerusalem bare med som passive tilskuere både til opgøret og til korsfæstelsen - eller lever vi i hans ånd - efter hans bud - lever vi i kraft af kejserens nåde eller af Guds? Det er måske et godt spørgsmål at begynde denne og alle dage med.

***

Samme dag kommer nogle saddukæere[6] hen til ham, og de spørger ham:
- Mester! Moses har sagt, at hvis én dør barnløs, så skal hans bror gifte sig med hans kone og opfostre børn for sin bror. Der var engang hos os syv brødre. Den første giftede sig og døde uden at have fået børn, så han efterlod sin kone til sin bror. På samme måde gik det med den anden og den tredje lige til den syvende. Sidst af alle døde også konen. I opstandelsen, for hvem af de syv vil hun være kone, når de nu alle har haft hende? Jesus svarede dem:
- I tager fejl, fordi I hverken kender skrifterne eller Guds kraft. I opstandelsen gifter man sig ikke eller gives bort til ægte. Nej, man er som himmelske engle. Og hvad angår de dødes opstandelse, har I så ikke læst Guds ord til jer, hvor han siger: *Jeg er Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud*? Gud er altså ikke Gud for de døde, men for de levende.
Da folkeskarerne hørte det, blev de ude af sig selv af forundring over hans undervisning.
Da farisæerne hørte, at han havde lukket munden på saddukæerne, samlede de sig, og én af dem – en jurist – spurgte ham for at udfordre ham:
- Mester, hvilket bud er det store i loven?
- *Du skal elske Herren, din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele dit sind!* Det er det store – ja, det første bud. Men det andet er lige så stort som det første: *Du skal elske dine nærmeste som dig selv!* På disse to bud hviler hele loven og profeterne.
Da farisæerne nu alligevel var samlet, udspurgte Jesus dem:
- Hvad mener I om den salvede konge? Hvis søn er han?
- Davids, svarer de.

[6] Det er dem, der påstår, at der ingen opstandelse findes.

- Hvordan kan David så i ånden kalde ham sin herre, når han siger: *Jahve sagde til min Herre: sæt dig ved min højre, indtil jeg lægger dine fjender som en fodskammel for dine fødder.* Hvis David altså kalder ham sin herre, hvordan kan han så være hans søn? Ingen kunne svare ham et ord, og efter den dag var der heller ingen, der turde spørge ham om noget mere.

Nu talte Jesus til folkeskarerne og til sine tilhængere:
- Teologerne og farisæerne har sat sig på Moses' stol. Så alt, hvad de *siger* til jer, skal I gøre og efterleve. Men deres *gerninger* skal I ikke efterleve, for nok taler de smukt, men de efterlever ikke det, de siger. De binder tunge byrder op og lægger dem på menneskers skuldre, men selv vil de ikke røre dem med en finger. Alt, hvad de gør, gør de for at blive beundret af mennesker. Deres bederemme gør de brede og deres kvaster store. De elsker at sidde til højbords ved sammenkomsterne og på de fornemste pladser i synagogerne – at blive hilst på torvene og blive kaldt 'Rabbi' af mennesker.[7]
Forbandede teologer og farisæere! Hyklere! I lukker Det himmelske kongedømme for mennesker. Selv går I ikke derind, og de, som gerne ville derind, forhindrer I i det. Ja, I opæder enkers hjem og beder rigtig længe for et syns skyld. Derfor får I en langt strengere dom. Forbandede teologer og farisæere! Hyklere! I krydser hav og ørken for at skaffe én proselyt, men når han så er blevet det, gør i ham til et Helvedes barn – dobbelt så meget som I selv. Forbandede blinde vejledere, som siger: Det, at sværge ved templet, betyder ingenting, men den, der sværger ved templets guld, er bundet af sin ed. Er I da både dumme og blinde? For hvad er vel størst? Guldet eller templet, der helliger guldet? Og I påstår, at det at sværge ved alteret, ikke betyder noget, men den, der sværger ved offergaven, der ligger på det, er bundet af sin ed. Hvor er I blinde! For hvad er vel størst? Gaven eller det alter, der helliger gaven? Så den, der sværger ved alteret, sværger ved dét og ved alt, hvad der ligger på det. Og den, der sværger ved templet, sværger ved dét og ved ham, som bor i det. Og den, der sværger ved det himmelske, sværger ved Guds trone og ved ham, der sidder på den.
Forbandede teologer og farisæere! Hyklere! I betaler skat af mynte og dild og kommen, samtidig med at I er ligeglade med den tungere del af loven: retfærdigheden, barmhjertigheden og hengivenheden. Det første skal selvfølgelig ikke forsømmes, men det sidste er det afgørende. Blinde vejledere, der sier myggen fra og sluger kamelen! Forbandede teologer og farisæere! Hyklere! I renser ydersiden af kop og tallerken, men indvendigt er de fulde af umættelig grådighed. Blinde farisæere! Rens først indersiden af koppen, så også ydersiden kan blive ren. Forbandede teologer og farisæere! Hyklere! I er som hvidkalkede grave, der udvendigt forekommer smukke, men indeni er fulde af døde ben og al slags råddenskab. Sådan forekommer I også udadtil retfærdige for mennesker, men indvendig er I fulde af hykleri og lovløshed.
Forbandede teologer og farisæere! Hyklere! I opfører profeternes gravmæler - tilbeder monumenterne over de retfærdige og siger: Hvis vi levede i vores forfædres tid, ville vi aldrig have haft lod og del med dem i profeternes blod. Sådan be-

[7] I skal ikke lade jer kalde '*Rabbi*', for én er jeres sande mester, men *I* er alle brødre. Og ingen på jorden skal kalde jer 'far', for én er jeres himmelske far. Ej heller skal I kaldes kateketer, for én er jeres sande kateket, nemlig Kristus. Nej, den største iblandt jer skal være jeres tjener. Den, der ophøjer sig selv, skal ydmyges, og den, der ydmyger sig selv, skal ophøjes.

vidner I selv, at I er sønner af profetmorderne, og I lever fuldt ud op til jeres forfædre. I slanger og Satans yngel! Hvordan vil I undgå at blive dømt til Gehenna?
Hør så her: Jeg sender jer profeter og vismænd og teologer. Nogle af dem vil I dræbe og korsfæste. Andre vil I piske i jeres synagoger og forfølge fra by til by, for at det skal komme over jer, alt det retfærdige blod, som er blevet spildt på jorden lige fra den retfærdige Abels blod til blodet fra Zakarias Barakias' søn, som I dræbte mellem templet og alteret. Ja, jeg siger jer: alt dette vil komme over denne slægt. Åh, Jerusalem! Jerusalem, som dræber profeterne og stener dem, der er udsendt til hende. Hvor ofte ville jeg ikke have samlet dine børn, som en høne samler kyllingerne under sine vinger – og I ville ikke!
Hør så her: Jeres hjem er blevet overladt til sig selv, for jeg siger jer: I skal ikke mere se mig fra nu af og indtil I siger: *Velsignet være han, som kommer i Guds navn!*
Derpå forlod han templet og gik sin vej.

Anden juledag handler om forkastelse. Det ligger dybt i det kristne evangelium, dette at det er som skabt til at blive forkastet af en eller anden grund. Vi hørte Lukas beretning fra Apostlenes Gerninger om Stefanus, der var den første martyr – altså den første forkynder af evangeliet, der døde for sin tro, og Lukas bruger faktisk hele kapitel 7 til Stefanus forsvarstale, inden han bliver stenet – en tale, som er én lang påvisning af, hvor typisk det er for jødernes præster og skriftkloge, at de forkaster sandheden og befrielsen, når den kommer til dem. Hver gang, hævder Stefanus, hver gang siger I nej til livet. Og så opregner han ellers de mange eksempler fra Det gamle Testamente lige fra Moses, der blev forkastet og frem til Jesus, som de jo korsfæstede. Men det er ikke bare Lukas – det er samtlige evangelister, der har det samme forhold til det jødiske folk – og ikke mindst det yngste evangelium, Johannesevangeliet, er direkte racistisk i sine mange udfald mod jøderne, som han kalder Jesu modstandere.
Denne evangeliske holdning, som vi altså møder i fuldt flor her på anden juledag, har selvfølgelig givet anledning til den antisemitisme – altså dette jødehad, som har præget vores kristne kultur de sidste 2000 år. Jøderne er ud fra vores hellige skrift blevet udråbt som fjender af menneskeheden og det, der er værre, og som sådan blevet forfulgt og forsøgt udryddet gang på gang.
Det glædelige budskab kalder vi disse hellige skrifter, som vi stadig rejser os for i kirken i ærbødighed, men det er altså ikke lige glædeligt for alle. For når de kristne samler sig om deres hellige skrifter, så barrikaderer jøderne deres døre og vinduer og frygter for konsekvensen, for det har altid medført forfølgelse for jøderne.
Så lad os bare være ærlige på denne 2. juledag. Vores glædelige budskab, som vi har dyrket i 1000 år i vores land, er altså også et racistisk kampskrift rettet mod en bestemt befolkning – især da, hvis man tager det skrevne bogstaveligt. Men også hvis man læser det symbolsk – billedligt – som type på menneskers modtagelse af evangeliet i al almindelighed. Altså forkyndelsen her på 2. juledag af menneskers manglende evne til at tage imod glæden, når den kommer – af menneskers manglende begejstring for Kristus, for nu at sige det ligeud – af vores vantro og vrangvillighed til at leve som kristne. Det er jo en tanke, som har fulgt kirken fra starten, og for så vidt også legitimeret kirken, hvis opgave det jo så var at omvende alle os vrangvillige mennesker til sandheden og livet. Mennesker, der altså fra kirkens side er blevet betragtet som nogen, der hele tiden skulle holdes på plads af Bibelens klare tale og af helligåndens indgriben i vores vrangvillige liv, så vi kunne blive omvendt til sandheden. Så vi kunne blive troende kristne. Og det har givet og det giver også i dag årsag til meget kirkelig arrogance og bedreviden i trosspørgsmål og i spørgsmålet om livets mening. Alene den tanke, at kristendommen skulle være den eneste ene sandhed i forhold til alle andre religiøse og åndelige svar på livets mysterium.
Det er det kirkelige menneskesyn, som altså har gennemsyret vores kultur fra starten, jeg gerne vil have lov til at sætte et stort spørgsmålstegn ved. Det menneskesyn, som i bund og grund opfatter mennesker som ondskabsfulde syndere, der skal holdes på plads – som mennesker, der ikke vil deres eget bedste - og langt mindre deres næstes. Et menneskesyn, der langt hen ad vejen har legitimeret kirkens opgave i verden som en missionerende kirke.

Jamen, det passer ikke! Det bliver mere og mere klart for moderne mennesker, at sådan er vi altså ikke. Psykologien siger noget andet om mennesker – sociologien ligeså. Selv økonomerne siger noget andet om det at være menneske – nemlig dette at i grunden vil vi både os selv og hinanden det bedste. Vi vil fællesskabet, og i grunden vil vi elske og elskes. Der er ikke noget, vi hellere vil end frihed og sandhed og kærlighed. Og der er ikke noget vi hader, som det at blive udråbt til noget andet, end det vi er.
J så se dog på verden, kan man indvende – og gør det sandelig også. Se dog på verdens tilstand med krig og ufred overalt, og alt tyder på verdens snarlige undergang – om ikke af den ene årsag så af den anden, men vi er de skyldige!
For det første skyldes meget af den krig og det had, der er i verden, netop religionernes – herunder kirkens magt over sjælene. De fleste krige er religionskrige – også invasionen i Irak har skær af religionskrig og korstog. Men derudover så ja, se nøje på verden! Men prøv engang at se efter alt det gode, der sker overalt, hvor man vender øjet hen. Man kan sagtens finde eksempler på grusomhed og elendighed, men det er jo ikke hele sandheden om de 7 mia. mennesker der bor her, og hvis man vil, kan man sagtens få et ganske andet syn på menneskeheden. Verden er i grunden smuk – befolket af kærlige mennesker, der gerne giver til andre, og som selv under de værst tænkelige kår, formår at elske og være til for andre.

Spørgsmålet er så, hvad Jesus sagde, inden evangelisterne skildrede ham som den forkastede af disse forfærdelige jøder. Ja, så vidt jeg kan se, så gav han netop undertrykte og forkastede mennesker deres menneskelige – ja, nærmest guddommelige værdighed tilbage. Er det ikke det, tilgivelsen og alle helbredelsesfortællingerne handler om? Er det ikke det, mange af lignelserne handler om? Dette at få et nyt liv forærende i kraft af kærligheden? Fra et amputeret menneskeliv til et helt menneskeliv – fra død til liv. Det gør man vel ikke ved at understrege disse menneskers vantro og vrangvillighed.
Måske er det naivt – måske er det forkert. Men man kan høre et menneskesyn så mange gange, så man slet ikke tænker over, om det kunne være anderledes. Man kan høre klagesange så længe, så klagen bliver ens identitet – så man rent ud glemmer at glæde sig. Man kan fokusere på elendigheden – både sin egen og verdens, så man rent ud glemmer alt det smukke og gode, der findes både i os selv og i verden omkring os. Og det kan vel ikke være meningen.

***

Senere kom hans tilhængere hen til ham for at gøre ham opmærksom på de fornemme tempelbygninger.
- Ser I ikke alt dette? svarede han dem. Jeg kan godt sige jer: Her skal ikke efterlades sten på sten, som ikke er nedbrudt.
Mens han sad på Olivenbjerget, kom hans tilhængere hen til ham alene og sagde:
- Fortæl os, hvornår dette vil ske. Og hvad er tegnet på, at du kommer og på tidens fylde?
Jesus sagde da til dem:
- Pas nu på, at ingen fører jer vild. Mange skal komme i mit navn og sige: Jeg er den salvede konge. De vil føre mange på vildspor. I vil høre om krige og krigsrygter. Pas på, at I ikke går i panik, for det må ske, men det er endnu ikke enden. Folk vil ganske vist rejse sig mod folk – kongedømme mod kongedømme, og der skal blive hungersnød og jordskælv rundt omkring, men det er blot begyndelsen på veerne. Så vil de udlevere jer til trængsler. De vil slå jer ihjel, og I vil blive afskyet af alle mennesker på grund af mit navn. Mange vil da falde fra, og de vil udlevere hinanden – ja, hade hinanden. Mange falske profeter vil fremstå og føre mange på vildspor. På grund af den megen lovløshed, vil de flestes kærlighed blive kold, men den, der holder ud til enden, han skal blive frelst. Så skal det glade budskab om Guds kongedømme forkyndes i hele verden til et vidnesbyrd for folkene – og så – ja, så kommer enden!

Men når I ser *'ødelæggelsens pestilens'*, som er omtalt af profeten Daniel stå på det hellige sted,[8] da skal de, der er i Judæa flygte ud i bjergene; den, der sidder på taget, skal ikke gå ned for at tage noget med fra huset; den, der er i marken, skal ikke vende tilbage for at hente sit tøj. Stakkels de kvinder, der er gravide eller ammer børn i de dage. Bed om, at jeres flugt ikke foregår om vinteren eller på en sabbat, for der skal komme en så stor trængsel, som ikke er indtruffet fra verdens begyndelse og til nu, og som heller aldrig mere skal ske. Ja, hvis ikke de dage var blevet afkortet, ville ikke en eneste være blevet frelst, men for de udvalgtes skyld vil de dage blive afkortet. Hvis nogen så siger til jer: Se, her er den salvede konge - eller her, så tro det ikke. For falske konger og falske profeter vil fremstå, som vil udføre store tegn og undere for at føre folk på vildspor – ja, selv de udvalgte, hvis de kan. Husk, jeg har forudsagt jer det. Hvis de altså siger til jer: Se, han er i ørkenen! så gå ikke derud. Eller se, han er i de hemmelige kamre! så tro det ikke. Som lynet kommer fra Østen og skinner helt til Vesten, sådan bliver Det sande menneskes komme. Hvor ådslet er, flokkes gribbene!

Sådan nogle forudsigelser om jordens undergang, som vi har hørt i dag - har der altid været. Af en eller anden grund har mennesker altid haft en sær fornøjelse ved at fremkomme med uhyggelige varsler om, at nu sker der snart noget forfærdeligt - ja, selv i dag kan man møde børn, der allerede for længst har opgivet at tro på fremtiden, fordi de har hørt at der er så meget forurening, så det hele alligevel snart går under. Jeg ved ikke hvad det kommer af - men godt er det ikke, hvis sådan nogle skrækvisioner får lov til at stå alene, for hvad er det hele så værd? Livet - kærligheden - vores arbejde - vores familie? Måske kommer det af for mange nederlag. Hvis man igen og igen lider skibbrud med sit liv eller med sit folk - ja, så er der en stor mulighed for, at man bliver sært kynisk og desillusioneret, som det hedder - frustreret måske - så man ikke kan se andet end livets elendighed - livets håbløshed, der har så nemt ved at fortrænge glæden og troen og tilliden. Det nytter alligevel ikke noget - og så bliver jordens undergang ikke nogen særlig katastrofe men blot en bekræftelse på det, som man egentlig godt vidste. Det hele er en jammerdal.

Derfor er det selvfølgelig heller ikke dommedag, der er Jesu anliggende - Nej, det er vores triste opfattelse af dommedag. Dommedag er ikke tilintetgørelsen men en helt ny begyndelse. Det er det livssyn, der gennemsyrer Bibelen fra ende til anden: at katastrofen eller tragedien ikke blot er noget forfærdeligt noget, men også en vidunderlig og somme tider nødvendig nyskabelse. I Det gamle Testamente handler det først og fremmest om Israel - Guds folk, der hele tiden vandrer mellem de gode dage og så katastroferne - den ene værre end den anden - og til sidst den tilsyneladende udslettelse med templets ødelæggelse og folkets deportation til Babylon. Det værste der kunne ske for israelitten, det var at templet blev vanhelliget, og det er netop en sådan vanhelligelse af templet, der kaldes for ødelæggelsens pestilens - et pragtfuldt udtryk. Men hele tiden dukker den op denne tanke, som har holdt folket i live til i dag: at katastrofen ikke er meningsløs, men er en del af Guds store plan med sit folk - dette at katastrofen ikke er dødskramper men altid fødselsveer. Med smerte skal du leve - men ud af smerten kommer den store glæde. Hele tiden slås det fast i Bibelen igen og igen - og i dag har vi som sædvanlig her hvor det gamle kirkeår nærmer sig sin afslutning, hørt to-tre historier om det samme: profeten Esajas, som formaner folket om, at det er Gud, der trøster, og hvad bliver der da af undertrykkerens rasen? Hvordan kan du tvivle eller fortvivle, når Gud er din Gud? Og Mattæus fortæller om den store katastrofe, som skal blive forfærdelig - men ud af katastrofen kommer lyset - håbet - tilgivelsen - kærligheden - og der skal ikke være noget at tage fejl af. Og der er måske forskellen på Bibelens dommedagsberetninger og nutidens katastrofelængsel, for mens Bibelen aldrig opgiver håbet eller troen på kærligheden eller på livet, som det er skabt af Gud og ligger i hans hånd - jeg skjuler dig i skyggen af min hånd - så er nutidens dommedagsforudsigelser blot en konstatering af elendigheden eller en hoveren over de onde, der altså har i sinde at ødelægge verden med deres forurening eller deres krige eller deres udnyttelse af den tredje verden. Vi tænkte det jo nok!

[8] Oplæser: forstå mig ret!

Når vi er gudløse, bliver livet et mareridt af tomhed i samme øjeblik livet ikke arter sig som det skal - i samme øjeblik virkeligheden melder sig - tragedien eller katastrofen - det, du ikke er herre over - det, der ikke giver mening - det, du ikke forstår. Fordi gudløshed betyder, at du selv gør dig til herre over dit liv. Og så må du nødvendigvis forklare alting, og så bliver det noget med skyld, for hvordan skal man ellers forklare det uretfærdige og det urimelige? Det er de andres skyld - de ondes - og syndebukkene står altid klar til at blive taget frem. Eller det er min egen skyld, at det skete. Jeg var ikke god nok. Når vi er gudløse, bliver tilværelsen et mareridt af skyld. Af vrede og had mod de skyldige, hvad enten det nu er de andre eller os selv. Derfor taler de gamle profeter, som de gør: Hvordan kan du glemme Herren, der skabte dig - der spændte Himlen ud og grundlagde jorden? Og derfor taler Kristus, som han gør: Lad jer ikke føre vild af falske spådomme eller falske messiasser - tro på Gud - I har det i jer - I kender Guds rige - jeg har fortalt jer det - der vil ikke være noget at tage fejl af.
Nu må I ikke tro, at gudløs kun er noget, de andre er - her skal ikke sættes noget skel mellem troende og vantro - faktisk er gudløsheden et nødvendigt skridt på vejen for ethvert menneske - den mærkelige vej, som fører til Gud. På samme måde som tvivlen er et nødvendigt skridt på vejen til tro. Og vi skal nok ikke gå og bekymre os så meget om det med Gud. Gudløse er vi for det meste - sådan opfører vi os i det mindste - som herrer i huset - indtil du en gang imellem bliver grebet af virkeligheden - så du jubler af glæde over livet og *må* takke den Gud, som du ikke tror på til daglig - eller når livet gør så ondt, så du råber til den samme Gud om hjælp. Det er dér - i virkeligheden - Gud er - det er dér Guds rige befinder sig - midt i virkeligheden - i glæden og i sorgen og ikke mindst i skyldfølelsen, som klæber sig til os gudløse mennesker med rette eller med urette. For somme tider *er* det jo vores skyld. Og når skylden så ikke er til at bære - ja, så står han der og tager imod os - løfter den af vores skuldre - tager den på sig. Mærkeligt - men sådan er vel kærligheden. Og kan du klare den kærlighed - eller vil du bære din byrde selv?
Lignelsen om dommedag slutter med et mærkeligt ord: hvor ådslet er flokkes gribbene. Ja, det gør de jo, fordi det gælder liv eller død. Hvor budskabet om Guds kærlighed og tilgivelse lyder, der vil de, som hungrer og tørster efter kærlighed og trøst, flokkes - selvfølgelig af samme grund. Det gælder jo livet! Og lige så lidt som gribbene flokkes for at vurdere og diskutere betydningen af, at dette ådsel nu ligger dér, eller om det nu er tilrådeligt at spise det men uden videre kaster sig over det, fordi de er sultne, og fordi de er ådselædere - på samme måde vil det virkelige og levende menneske – dvs. det skyldige menneske - ufortøvet tage imod denne underlige kærlighedserklæring fra livets Gud og skaber - der er intet valg! Fordi det gælder livet og så fordi vi er mennesker, der har Guds rige inden i os.
Anmelderen - den stakkels teolog eller filosof - den forsigtige, som gerne vil bevare overblikket og meningen og herredømmet over sit liv - han står udenfor flokken - for ham er ådslet blot en mulighed - et tilbud, som kan vælges eller vrages. Og forskellen på ham og ådslet er vel til at overskue.
Lidt søgt kunne man godt få det her til at handle om nadveren - denne anstødssten ved vores gudstjeneste - dette skandaløse, at vi samles for at æde Guds søns kød og drikke hans blod og ovenikøbet falder på knæ, mens vi gør det. Man siger, det er uforståeligt - man bryder sig ikke om det - man diskuterer nadverens betydning... men gribbene, de flokkes om ådslet - kan ikke andet - og æder løs, for det gælder deres liv!
Er vi blevet for kloge eller for forsigtige eller for selvdøde til at flokkes om nadverbordet? Vil vi altid holde os forsigtigt på afstand af denne urimelige kærlighedserklæring, som nadveren signalerer og er - om den Gud, der døde af kærlighed til os? Er vi for døde til at lade os gribe af nadverens drama - af kærlighedens inderste væsen? For ligeglade?
Hvis der ingen døde dyr var, ville gribbene dø af sult. Hvis ikke Gud var død for os - hvis ikke Gud var kærlighed - hvad var da vi - hvad var da vores liv i det hele taget værd? Jo, de stores liv, måske - de som blev til noget - de som kom så fint igennem, og som hverken tænkte på Gud eller på gudløshed... på tro eller på tvivl, fordi de aldrig kom i nærheden af livet - men de andres - de ramtes - de undseelige - de foragtede eller selvforagtende - de små som aldrig kom til orde - hvad var vel de uden denne urimelige kærlighedserklæring fra livets Gud og skaber?
Der er nogen, der bøjer sig for konger og kejsere og paver og lader sig dupere af løverne og ørnene i deres gyldne våbenskjold - og vi bliver aldrig klogere. Men her i kirken bøjer vi os, når vi flokkes om vores døde Gud, som altid kommer os levende i møde med al sin kærlig-

heds rigdom. Aldrig får han nok - aldrig bliver han træt af os. Han, der ofrede sit guddommelige liv for gudløse syndere.

***

Straks efter trængslerne i de dage vil solen formørkes, og månen vil ikke afgive sit lys. Stjernerne vil falde fra Himlen og Himlens kræfter skal rystes. Da skal tegnet på Det sande menneske komme til syne på Himlen, og da skal alle jordens stammer vånde sig, og de skal se Det sande menneske komme på Himlens skyer med magt i strålende guddomsglans Han skal udsende sine engle til mægtig basunklang, og de skal samle hans udvalgte sammen fra de fire vinde – fra den ene ende af Himlen til den anden.
Lær af figentræets fortælling. Når dets grene er blevet bløde, og bladene springer ud, ved I, at sommeren er nær. Sådan kan I også vide, når I ser alt dette ske, at Det sande menneske står for døren. Ja, jeg siger jer, at denne slægt ikke er gået bort, før alt dette er sket. Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal aldrig forgå!
Ingen kender dog dagen og timen, end ikke de himmelske engle eller Guds Søn – kun Gud Fader selv. For som det var i Noahs dage, sådan skal Det sande menneskes genkomst blive. Ganske som de opførte sig i dagene inden syndfloden, hvor de spiste og drak, giftede sig og giftede bort, lige indtil den dag, Noah gik ind i arken. De anede intet, indtil syndfloden kom og rev alle bort. Sådan vil også Det sande menneskes genkomst blive. To skal gå ude på marken - den ene tages med, den anden bliver tilbage. To står og maler ved møllen - den ene tages med, den anden bliver tilbage. Våg derfor! For I ved ikke, hvilken dag jeres mester kommer. Forstår I, hvis husets herre vidste, i hvilken nattevagt tyven dukkede op, så ville han holde vagt og ikke have tilladt noget indbrud i sit hus. Hold jer derfor rede, for Det sande menneske kommer i den time, I *ikke* regner med det.
Hvem er nu den trofaste og kloge slave, hvis herre har sat ham over sin husstand, så han kan give dem deres mad i rette tid? Velsignet være den slave, som hans herre finder i gang med dét, når han kommer. Ja, jeg siger jer: han vil sætte ham over alt, hvad han ejer. Men når den dårlige slave siger i sit hjerte: Min herre lader vente på sig - og han så begynder at slå sine medslaver og at spise og drikke sammen med drukkenboltene, så kommer denne slaves herre på en dag, han ikke havde regnet med og i en time, han ikke vidste og hugger ham ned og anviser ham plads sammen med hyklerne. Dér skal der være gråd og tænderskæren.

Man kan sammenligne det himmelske kongedømme med ti jomfruer, som tog deres lamper og gik ud for at møde brudgommen. Fem af dem var tåbelige – fem var kloge. For de tåbelige havde nok taget lamper med, men de havde ikke taget olie med til dem. De kloge derimod tog olie i kander sammen med deres lamper. Da brudgommen lod vente på sig, blev de alle døsige og faldt i søvn. Men midt om natten lød råbet:
- Hør, brudgommen kommer! Stå op og gå ham i møde!
Alle jomfruerne stod nu op og gjorde deres lamper klar. Da sagde de tåbelige til de kloge:
- Giv os noget af jeres olie, for vores lamper er ved at gå ud.
- Der er slet ikke nok til både os og jer, svarede de kloge. Gå hellere hen til købmændene og køb til jer selv.

Mens de var på vej hen for at købe, kom brudgommen, og de, der var rede, gik med ham ind til brylluppet, og døren blev lukket. Senere kommer også de andre jomfruer og siger:
- Kære herre! luk op for os!
- Jamen, jeg kender jer jo ikke! svarede han.
Så vær omhyggelige, for I kender hverken dagen eller timen, hvor Det sande menneske kommer.

Somme tider kan man fristes til at opfatte kristendommen som sådan en "det-går-nok religion". Altså en religion, der nok skal tage sig af os i sidste ende, selv om vi måske ikke helt lever op til kravene – vi er jo kun mennesker. En Gud, der ligesom ser igennem fingre med vores små fejltrin og lader nåde gå for ret. Og på den måde bliver kristendommen i vores danske udgave uhyre nemt til sådan en hyggelig sludder med vores Gud, som jo i sidste ende holder af os og derfor ikke kunne drømme om at gøre os fortræd – hvis der da overhovedet er sådan noget som en Gud tilbage i vores moderne bevidsthed. Det er egentlig et ret moderne fænomen. De gamle frygtede Gud og ikke mindst da Guds vrede eller man skulle måske sige Guds konsekvens, men det er som om, vi er blevet klogere i dag – eller måske har vi bare skabt os en anden og noget mere behagelig Gud – en mere uskadelig Gud end denne gammeltestamentlige vrede og frygtelige Gud, som kunne finde på hvad som helst. En hyggelig Gud, der passer bedre til vores livsform i dag.
Nu er det ikke lige sådan en hyggelig Gud, Jesus forkynder – sådan en, man kan gå hen og få en sludder med om løst og fast – Nej, det er en meget konsekvent Gud, som kræver al vores opmærksomhed, og som i det hele taget kræver umådeligt meget af kristne mennesker – langt langt mere end nogen anden religion nogensinde kunne drømme om. Det kræver vist en forklaring, og den kommer bl.a. i den påfaldende historie om de ti brudepiger.
Ingen kan undgå at lægge mærke til den barske konsekvens i denne fortælling. Herregud, fordi man lige har glemt at få købt ekstra olie – det kan jo ske for enhver. Og bare fordi man kommer en smule for sent, så skal man holdes udenfor festhuset eller måske endda livet, som denne barske lignelse handler om. Nej, vær mere end opmærksom på livet, ellers mister du det!
Man kan selvfølgelig opfatte det som en advarsel mod den tiltagende slendrian og lovløshed i samfundet, men jeg vil godt prøve en lidt anderledes udlægning, som jeg kom til at tænke på: at måske er det slet ikke en moralsk lignelse men et billede på tilværelsen, sådan som den er, og der er vel ikke noget, der i virkeligheden er så konsekvent som vores egen tilværelse.
Læg mærke til, at jeg sagde: i virkeligheden. For vi kan sagtens dække over livets egen konsekvens, og jeg tror egentlig, det er noget af det, vi bruger allermest tid på: at gøre gode miner til slet spil – at lade som om, det alt sammen er i orden – at få os selv og hinanden lullet ind i den selvbedrageriske bevidsthed om, at det går nok alt sammen – ja selv når enhver kan se og mærke, at nu går det altså ikke længere – nu står vi overfor det endelige sammenbrud – ja, så kan vi til det sidste påstå, at det er fint nok med det. Glade dage, som Samuel Beckett engang skrev et skuespil om. Jeg kan huske Bodil Udsen, der sad i affald til halsen uden at lade sig mærke med andet, end at her går det godt. Herlige dage! Som hvis de fem sløsede brudepiger blev enige med hinanden om, at sådan en møgfest gad de for øvrigt da heller slet ikke være med til, og at det faktisk var meget bedre at være udenfor i mørket…
Vi har en fantastisk evne til at dække over virkeligheden og blødgøre virkeligheden så den passer til vores forventninger og krav til en rimelig tilværelse. Det er måske derfor vi laver os sådan en rimelig humanistisk, sød og i bund og grund kærlig Gud – sådan lidt bedstefaragtig med tandløs venlighed og smilerynker – et billede på julemanden selv, der jo helt klart er ved at fortrænge den virkelige Gud selv i kraft af en langt bedre markedsføring. Man har endda set nisser i krybberummet i Betlehem! Og det kan sagtens lykkes at holde sig virkeligheden fra døren på den måde. Det kan faktisk sagtens lykkes at dække over virkeligheden, så vi aldrig kommer i berøring med den. Jeg tror ikke mindst, det var det, Jesus kom for at advare os imod. Derfor gør han f.eks. op med religionerne, når de foregøgler mennesker, at blot ved at udøve de og de fagter eller de og de ofre og bønner på rette tid og sted eller ved at leve på den og den måde – at man på den måde kunne nærme sig virkeligheden eller Gud, som han har en forkærlighed for at kalde virkeligheden. Nej, det er og bliver løgn, hvis man tror, man har sit på det tørre overfor livet i kraft af den eller den religion, og det gælder også kristen-

dommen, som vi ikke begriber en lyd af, hvis ikke vi først konfronteres uhjælpeligt med virkelighedens verden – sandheden om vores liv, når sandheden skal frem, hvor der ikke hjælper nogen kære mor eller for den sags skyld kære Gud! Og det er vel det, som lignelsen om brudepigerne vil: konfrontere os med virkeligheden, så det ikke kan misforstås. Her hjælper ingen nødløsning – her er ingen plan B. Her går det netop *ikke* alt sammen. Jeg kender jer ikke, siger livets Gud!
Til jul kommer virkeligheden selv til os – for der er vel ikke noget mere virkeligt og jordnært end et lille nyfødt spædbarn, der sådan på tværs af alle beregninger og forventninger og planer for vores liv dumper ned og forandrer vores tilværelse og kræver – og det ved enhver der har prøvet det – kræver vores fulde opmærksomhed. Det er ikke noget så sandt som et nyfødt barn, der skal skiftes!
Og det er jo et genialt billede på det, som kristendommens sandhed handler om: at få os trevne mennesker til at vende os om mod virkeligheden – præcis som de dorske hyrder, der først skulle rådslå om, hvorvidt det nu var en god ide at gå til Betlehem, som en himmelsk hærskare af Guds engle lige havde forkyndt for dem. Eller som de tåbelige brudepiger, der først lige skulle til købmanden efter mere olie, før virkeligheden og sandheden kunne komme til i deres liv.

Det er virkeligheden, der ligger i den krybbe, og hele hans liv blev en kamp for at omvende mennesker til virkeligheden – væk fra illusionernes verden – væk fra den lovbefalede leverpostej – ja, han kaldte sig selv sandheden og livet! Og ilde blev han hørt som sandheden altid bliver det – og ilde blev han tilredt - fra starten af sit liv på flugt fra illusionernes og løgnens verden, der ikke kan eller vil tåle sandhedens lys, men helst ser den død og borte.
Men tænk, nu kommer han igen og lægger sig som altid i vores udhus – ikke så meget vel i de fyldte kirker juleaften eller under juletræet – men sådan ude i det små – i vores sinds skjulte afkroge lader han sig føde igen og igen: sandheden – virkeligheden, som vi skal passe på ikke at miste – ikke at overse, og derfor skal vi i denne mørke tid forberede os på virkelighedens komme. Nu kommer sandheden og livet snart, og nu må vi gøre os klar til at tage imod den med fuld opmærksomhed og med blus på vores lamper og vores adventskrans, så mørket og løgnen ikke skal gribe os igen.
Nej kristendom er ikke nogen overkommelig religion, sådan som andre måske ser på den udefra, når de sammenligner den med deres egne gennemførte faste- og bodsøvelser – templer og præsteskaber. Kristendom er fuldstændig og aldeles uoverkommelig, fordi den ikke kræver øvelser og holdninger eller en særlig godgørenhed eller rørende barnlig religiøsitet ved juletid - men sandhed, sandhed og sandhed – jeg havde nær sagt på trods af alle juleforberedelserne. Et kristent menneske skal ikke noget andet end det ene at være et sandt menneske, der tør se virkeligheden i øjnene, sådan som den er. Først da – og ikke et sekund før - kommer al kristendommens virkelige juleglæde – og det endda helt af sig selv.

***

Det er det samme med manden, der skulle rejse bort. Han kaldte så sine tjenere til sig og betroede dem sin ejendom. Til én gav han fem talenter, til en anden to og til en tredje én – alt efter deres evner. Så rejste han bort fra egnen. Straks gik han, der havde fået fem talenter hen og handlede med dem og tjente fem til. På samme måde tjente han med de to talenter endnu to. Men han, der havde fået én, gik hen og gravede et hul i jorden og gemte sin herres penge. Efter lang tid kommer disse tjeneres herre og gør regnskabet op med dem.
Først kommer han, der havde fået fem talenter med fem talenter mere til ham og siger:
- Kære herre, du gav mig fem talenter. Se her, jeg har tjent fem talenter til.
- Godt! du gode og trofaste tjener. Du har været trofast i det små – jeg vil sætte dig over meget. Tag del i din Herres glæde!
Nu kom også han med de to talenter frem og sagde:
- Kære herre, du gav mig to talenter. Se her, jeg har tjent to talenter til.

- Godt! du gode og trofaste tjener. Du har været trofast i det små – jeg vil sætte dig over meget. Tag del i din Herres glæde!
Så kom han, der havde fået den ene talent og sagde:
- Kære herre! Jeg ved, at du er en hård mand, som høster, hvor du ikke såede og samler, hvor du ikke spredte. Og eftersom jeg var bange for dig, gik jeg hen og gemte din talent i jorden. Se, her har du, hvad der er dit.
- Din onde og dovne tjener! svarede hans herre ham. Du vidste altså, at jeg høster, hvor jeg ikke såede og samler, hvor jeg ikke spredte. Så burde du da i det mindste have sat pengene i banken, så jeg kunne have fået, hvad der er mit med renter, når jeg kom tilbage. Tag nu talenten fra ham og giv den til ham, der har ti talenter. For enhver der har, skal gives, og han skal have overflod, men han, der intet har, han skal fratages selv det, han har. Og smid den uværdige tjener ud i mørket udenfor. Dér skal der være gråd og tænderskæren.

I menneskelivet er det nu engang sådan, fortæller Jesus, og så fortæller han den ene lignelse efter den anden om livet blandt mennesker – hvordan det kunne leves – hvordan det ikke bør leves – hvad vi skal passe på – hvad vi skal gå efter.
I dag fortæller han en historie om tre mænd, der hver især var begavet med nogle talenter. Jesus funderer ikke over, hvorfor fordelingen er forskellig – nogen har mange talenter – andre stort set ingen – men sådan er livet vel nu engang. Vi er udstyret forskelligt – også fra fødslen. Man kan vel sige, at sådan er livets indbyggede uretfærdighed.
Men der er altså disse tre mænd - der skal altid være tre i et godt eventyr, og den ene skal skille sig ud fra de andre, som Esben eller Klodshans. Og det gør den ene også, men i denne fortælling er det på en negativ måde. I fortællingen handler det om penge, som de tre mænd er blevet betroet for en længere tid, men det er vel rimeligt at antage, at disse penge er billeder på det liv, vi har fået givet. Altså vores muligheder, der skildres som en gave – eller måske rettere: et lån, vi har fået til opgave at forvalte.
Er det det, livet er? Et lån, vi skal forvalte her en tid, inden vi skal betale det hele tilbage. Det kunne man godt fundere over. I hvert fald betyder det jo, at vi på ingen måde er alene om vores liv. Vi er ikke, som man siger, vores eget livs instruktør. Vi har fået livets gave betroet – af nogen, som også vil komme og holde regnskab med vores forvaltning. Vi er her ikke kun for sjov eller til pynt. Der er nogen, der regner med os – stoler på os – nogen, der har store forventninger til os. Og det gør jo altså livet til mere end bare tidsfordriv eller oplevelse.
Hvem "nogen" er, kan man jo så gøre sig sine mange tanker om, og det er da også blevet gjort, men mit bedste bud er nok, at det er livet selv. Det er livet selv, der ligesom hengiver sig til os med tro og håb og kærlighed og dermed også med forventning til os. Livet vil os noget og livet vil noget med os.
Man kan selvfølgelig godt tale om en åndelig, usynlig magt, som Job gør det – sådan en majestætisk gudekongeskikkelse, der ikke blot forventer noget, men også forlanger troskab, og som i øvrigt kan blive styrtende vred på sine undersåtter. Det er et flot og måske meget realistisk billede på livet, og Mattæus bruger det jo også om denne mand, der betror sine talenter til sine tjenere – en både hård og uretfærdig mand, der høster, hvor han ikke såede, og samler, hvor han ikke spredte. En gudsforestilling, der udspringer af livets indbyggede uretfærdighed. Du ved, at sådan er livet - hamrende uretfærdigt – så kunne du jo netop have ladet andre komme til at drage nytte af din talent, i stedet for bare at holde det hele for dig selv.
Under alle omstændigheder vil jeg altså forestille mig, at det er livet selv, der betror os de muligheder, vi har, og som derfor også ser frem til vores indsats, for nu at bruge et udtryk fra spilleverdenen.
Og det er ikke så dumt, for de to gode tjenere roses og belønnes af livet selv netop fordi de satte det hele på spil. Ingen kunne vide på forhånd, at deres indsats ville bære frugt – de kunne meget vel have tabt det hele og dermed være kommet ud af livet med en stor gæld. Men i modsætning til den tredje tjener, så turde de tage den chance. De turde løbe en risiko for at miste det hele – også selv om de vidste, at det meget vel kunne ske – for sådan er livet også.

Så det at turde sætte alt på spil – at turde miste det hele – er åbenbart noget, vi bør stræbe efter. Og det skyldes vel, at den risiko altid er der, når vi ligesom bruger os selv i livet – bruger vores talenter og gaver. Og advarslen går på *ikke* at bruge sig selv – *ikke* at bruge livets gave, men grave sig ned, så at sige, af frygt for livet. Altså dette at ville sikre sig i hoved og… alting og aldrig tage en chance – aldrig turde folde sine smukke vinger ud og flyve af frygt for at falde ned.

På den måde bliver lignelsen en advarsel mod at frygte livet – så hårdt og uretfærdigt det end kan forekomme – eller rettere: er! For livet *er* uretfærdigt.

Og det lægger fortællingen ikke skjul på med sin mærkeligt provokerende konklusion: Den, som har, skal gives, og han skal have overflod, men den som ikke har, fra ham skal selv det tages, som han har.

Der er jo ikke meget retfærdig humanisme eller socialisme i den sætning, og der er vel heller ikke megen kristendom i den, hvis man opfatter kristendommen som kærlighed mod netop de, som intet har.

Men i sammenhæng med evangeliet giver det måske alligevel en slags mening ud fra den tankegang, at det, vi har, men som vi ikke bruger og udvikler – det har vi alligevel ikke. Kun det, vi sætter på spil, har vi for alvor. F.eks. vores forhold til hinanden. Hvis ikke vi udvikler det – går nye veje sammen – måske farlige veje, der kan føre til hvad som helst, når vi siger, hvad vi mener – ja, så er vi måske nok sammen – måske endda gift med hinanden – men vi har ikke noget forhold, for vi har ikke noget for. Vi tør ikke gå for tæt på hinanden – af frygt for at miste forholdet. Men vi har allerede mistet det, for kun det forhold, der tør risikere sig selv, er et forhold, vi har. Hele tiden under konstruktion, som der står på de ufærdige hjemmesider – under opbyggelse. Det er noget, vi har, men det færdige forhold, hvor intet længere sker, og børnene er flyttet hjemmefra, så vi må rejse på skiferie eller købe firhjulstrækker eller sommerhus for at holde det ud – det forhold har vi ikke. Man kan måske endda sige, at det er forholdet, der har os.

Eller omkring vores kirke. Hvis det bliver kirkens mål at bevare sig selv for enhver pris – også sandhedens - så den ikke længere tør åbne sig for nye teologiske eller andre udfordringer, men lukker sig om sig selv af frygt for forandring. Ja, så er den allerede død – og så har vi ikke kirken, men den døde kirke har os. Og det samme vel med livet selv, som vi altså godt og med rette kan frygte for at miste, så vi nærmest gemmer os for livet i et stille håb om, at vi ikke bliver opdaget. Men så har vi allerede forladt livet. Vi skulle jo have levet, og vi havde mulighederne – talenterne - men vi turde ikke af frygt for livet. Det liv, hvor alt kan ske – hvor alt kan gå galt.

Så på regnskabets dag, når livets regnskab skal gøres op, ja, så er der vel en vis rimelighed i at lade de døde begrave deres døde og give livet til dem, der vil leve – dem, der tør leve. Eller hvad?

Det er Morgan Freeman, der engang siger i den mageløse film: En verden udenfor: Du kan leve som døende, eller du kan vælge at leve som levende. Du kan give op og synke sammen og affinde dig med dødens urimelige magt over livet – eller du kan løfte hovedet fra jorden og sige: Det skal være løgn! Jeg dør ikke uden kamp.

Og hvad er det så lige, der får dig til at løfte hovedet og stå op fra de døde? Ja, det er jo her i kirken troen på livet som en kærlighedserklæring. Som jeg sagde før: Vi tror, at livet hengiver sig til os med tro og håb og kærlighed til hver enkelt – og dermed også med kærlighedens forventning. Kærligheden vil altid være der – som forældres kærlighed til deres børn, men kærligheden er aldrig ligeglad. Livet bekymrer sig om os, og derfor sender livet nu og da bud til os på sin egen måde – bud om at leve på trods af alt, hvad der tynger og gør os bange.

Engang sendte livet Jesus for at vise os, at der findes både liv og opstandelse i kampen – også når den fører til det allerværste nederlag og den største ydmygelse. Men døden huserer slemt, der hvor tilværelsen kun handler om overlevelse – om at sikre sig sit udkomme.

Jesus turde leve - turde kæmpe – turde trodse alle onde magter – også stilstandens hyggelige død – og så kan man jo vælge at falde til ro i troen på, at så har han gjort det for os alle, men man kan måske også en gang imellem få den tanke, at han ikke blot gjorde det for os, men måske ikke mindst, så vi selv kunne tage vores eget liv op til overvejelse – om vi lever som døende eller som levende. Om vi frygter livet eller om vi elsker det og dermed tør bruge det med alt, hvad vi har i os.

***

Når Det sande menneske kommer i sin stråleglans og alle englene sammen med ham, da skal han sidde på sin strålende trone, og alle folkeslagene skal samles foran ham. Så vil han skille dem fra hinanden, som hyrden skiller fårene fra gederne, og han vil stille fårene på sin højre hånd og gederne på sin venstre. Så siger kongen til dem på sin højre hånd:
- Kom! I min fars velsignede, og tag det kongedømme i besiddelse, som er beredt jer fra verdens grundlæggelse. For jeg var sulten, og I gav mig mad; jeg var tørstig, og I gav mig noget at drikke; jeg var fremmed, og I tog imod mig – nøgen, og I gav mig tøj på; jeg var syg og I så til mig; jeg var i fængsel, og I besøgte mig.
Da skal de retfærdige sige til ham:
- Kære herre, hvornår så vi dig sulten og gav dig mad? eller tørstig og gav dig noget at drikke? Hvornår så vi dig som fremmed og tog imod dig? eller nøgen og gav dig tøj på? Hvornår så vi dig syg eller i fængsel og kom til dig?
Da skal kongen sige til dem:
- Det skal jeg sige jer: alt, hvad I har gjort mod en af disse mine mindste brødre, har I gjort imod mig!
Så skal han sige til dem på sin venstre hånd:
- Gå bort fra mig, I forbandede, til den evige ild, som er beredt for djævelen og hans engle. For jeg var sulten, og I gav mig ikke mad; jeg var tørstig, og I gav mig ikke noget at drikke: jeg var fremmed, og I tog ikke imod mig – nøgen, og I gav mig ikke tøj på; jeg var syg og i fængsel, og I så ikke til mig.
Da skal også de sige:
- Kære herre, hvornår så vi dig sulten eller tørstig eller fremmed eller nøgen eller syg eller i fængsel uden at tjene dig?
Da skal han sige til dem:
- Det skal jeg sige jer: alt, hvad I ikke har gjort mod en af disse mine mindste brødre, har I heller ikke gjort imod mig!
Og de skal gå bort til evig straf, men de retfærdige til evigt liv.

Jeg gik engang for nogle år siden en tur på kirkegården nede i Fåborg, og der stødte jeg på en gravsten, som jeg ikke siden har kunnet glemme. Der stod selvfølgelig navn og fødselsår og dødsår, men så stod der forneden på stenen: Et ordentligt menneske. Og lige siden har jeg gået og funderet over, hvad det egentlig vil sige at være et ordentligt menneske.
Tilsyneladende giver det sig selv. Et ordentligt menneske, er et menneske, der har orden i sagerne – orden i sit liv, så at sige. Det er et menneske, der altid opfører sig ordentligt ifølge den gældende samfundsorden, og som dermed også er med til at skabe orden. Og det får man selvfølgelig ros for – ja, måske endda en orden, så enhver kan se, at her har vi et ordentligt menneske.
Som barn fik jeg ikke så sjældent at vide af min noget strenge far, at jeg skulle opføre mig ordentligt, og det har jeg da også forsøgt på – selv om det ikke rigtig er lykkedes – og det er vel også det, de fleste af os stræber efter, og som vi prøver at opdrage vores børn til – at blive ordentlige mennesker, som er til gavn for vores fællesskab.
Nu er der bare det ved det, at jeg er kristen – døbt til at tilhøre Kristus, som vi siger - og det har det med at komplicere tingene noget. Som nu den lignelse fra Matthæusevangeliet, vi lige har hørt, om kongen, der samler alverdens folk foran sin trone på den store dommedag og skiller dem som en hyrde, der skiller fårene fra gederne - i to grupper: de frelste til højre og de fortabte til venstre – uden at der i øvrigt behøver ligge noget særligt i den fordeling. Og her kunne man vel godt mene – og der er der vel også mange, der gør - at de, som blev frelst – fårene - netop var de ordentlige mennesker, mens de fortabte – bukkene - var de mere – hvad skal vi sige – utilpassede eller uregerlige - dem, der ikke var til gavn for samfundet, men måske tværtimod var mere optaget af at nedbryde den gældende orden. Forbryderne – synderne, som de kaldes i Bibelen – dem, der ikke opførte sig ordentligt. Det dårlige selskab, som de andre ikke måtte lege med, som Kim Larsen synger om. Men er det nu også det?

Hvad er det egentlig, der ifølge Matthæus gør, at de frelste bliver frelst og de fordømte bliver fordømt?
Ja, det er jo det, vi har fået en fornemmelse af i løbet af det kirkeår, som rinder ud i dag, hvor denne lignelse om verdensdommen er en form for konklusion på hele det overraskende nye og ganske anderledes menneskesyn, som altid kommer frem ved vores gudstjenester. I fortælling efter fortælling har vi siddet her i fællesskab og lyttet til den ene urimelighed efter den anden – den urimelighed og umenneskelighed, som opstår, når lov og orden – religion og retfærdighed – moral og anstændighed bliver vigtigere end det medmenneske, som ifølge evangelisterne åbenbart betyder alt. Disse mine mindste små, som han siger. Det er gået ud over de lovtro farisæere og de skriftkloge teologer, der netop satte de religiøse love og den guddommelige samfundsorden over alt andet. Derfor var det ifølge dem både synd og skam f.eks. at helbrede et stakkels menneske på sabbatten - den hviledag, hvor der ifølge loven ikke må arbejdes – og altså heller ikke helbredes. Tænk engang! Eller tænk på præsten og levitten, der gik forbi den døende mand i vejgrøften, fordi de som de hellige mennesker, de var, risikerede at blive urene, hvis de kom for tæt på ham. Eller tjeneren fra i søndags, der bliver eftergivet en milliongæld, hvorefter han går ud og sætter en kollega i gældsfængsel, for en klatgælds skyld. Ja, tænk på hele den stemning, der går som en rød tråd igennem kirkeåret: at de, som anså sig selv for udvalgte, slet ikke er udvalgt, men det er til gengæld de fordømte. Toldere og syndere skal sidde til bords i Guds rige, men de udvalgte skal kaste ud udenfor osv. osv. Hele denne omvurdering af de værdier, verdens riger bygger på – sammenholdt med det, Jesus kalder Guds rige, hvor alt er anderledes end sådan som vi har indrettet os her i verden.
Søndag efter søndag har vi hørt om et menneske, der efter sigende var sendt af Gud selv – eller måske endda *var* Gud selv - for at fortælle sin samtid, at den orden de byggede deres liv og samfund på, og som de kaldte guddommelig, var blevet djævelsk, fordi den herskende politiske og religiøse elite misbrugte den til at undertrykke mennesker med i stedet for at tjene dem – ja, i stedet for at elske dem.
Sådan noget siger man selvfølgelig ikke ustraffet til retfærdige og retsindige mennesker, så de korsfæstede ham efter loven som oprører og gudsbespotter, hvilket Matthæus skildrer som den ultimative urimelige uretfærdighed. Tænk at korsfæste Gud selv! Men også som den ultimative kærlighed hos den Gud, der ofrer sit eget liv og al sin herlighed for at give liv og frihed og nyt mod til arme mennesker.
Hvad er så et sandt menneske ifølge Matthæus – når det nu åbenbart ikke er nok at være et ordentligt menneske? Ja, det er det menneske, hvis kærlighed nedbryder alle forbehold overfor ethvert medmenneske. Sådan som Jesu kærlighed gjorde det igen og igen. Vi er ordentlige mennesker, siger Matthæus, hver gang vores barmhjertighed - vores medlidenhed og overbærenhed får lov til at overtrumfe alle de forbehold og undskyldninger, vi finder på for ikke at elske det medmenneske, som har brug for vores kærlighed. Det er ikke altid, det lykkes – for nu at sige det mildt. Tragisk nok har vi umådelig svært ved at gøre det, vi allerhelst vil – fordi – ja, måske fordi der er så meget vi skal leve op til, så vi kan blive anerkendt af os selv og af samfundet og måske endda af Gud som ordentlige mennesker. Og det er endda som om, at jo mere vi anstrenger os for at blive ordentlige mennesker – jo sværere bliver livet i virkeligheden. Det er vel også derfor, de bliver så overraskede – gedebukkene – fordi dommen er så omvendt af, hvad de havde regnet med. Jamen, vi har jo holdt loven, budene – vi har jo gjort, hvad der blev sagt. Jo jo, men i al jeres ordentlighed har I glemt, at det egentlige liv ikke handler om retfærdighed, men om nåde, barmhjertighed – ja, kærlighed uden grænser. Om at give det hele væk, så at sige.
De andre – fårene – var også overraskede, for de huskede ikke deres menneskelighed som noget særligt, hvad den jo heller ikke er – de gjorde det bare. Ikke fordi det stod skrevet noget sted eller fordi det var forordnet – men som det selvfølgeligste af alt. Man lader da ikke et frysende, sultent, tørstigt, ensomt og bange menneske i stikken! Man går da ikke bare forbi - i hvert fald ikke uden at gøre vold på sit eget menneskehjerte. Og hvor loven eller moralen eller religionen foreskriver sådan og sådan – altid af hensyn til samfundets trivsel eller stammens beståen – ja, så har din menneskelighed intet andet formål end dit nødlidende medmenneske – uanset hvem det så end måtte være. Det er derfor, kongen i lignelsen siger, at sådan som I behandler det mindste lille menneskebarn, sådan behandler I mig.
Det er i sidste ende kærligheden, der bestemmer dit liv og hverken forskrifter, gode hensigter, ordentlig opførsel eller noget som helst andet. Den kærlighed, Jesus afslørede som Guds kær-

lighed, og som vores eget hjertes inderste væsen. Den kærlighed, han selv levede på og døde af, sådan som vi har hørt det i fortælling efter fortælling – gudstjeneste efter gudstjeneste gennem vores kirkeår, og som vi skal høre det igen i det nye. Ikke som befaling - ikke som trussel - ikke som lokken - men som vores tilbagevendende vidunderlige mulighed for at komme til os selv - og dermed til livet. Og det ved vi jo godt inderst inde – i hvert fald enhver som har et menneskehjerte.

***

Kærlighedens pris

Da Jesus havde afsluttet alle disse taler, sagde han til sine tilhængere:
- Forstår I, påsken begynder om to dage, og da skal Det sande menneske udleveres til at blive korsfæstet.
Samtidig samledes ærkepræsterne og folkets ældsteråd i gården hos den ærkepræst, der hed Kaiafas, og de planlagde at arrestere Jesus med det samme i al hemmelighed og slå ham ihjel. For som de sagde:
- Det går ikke under selve festen, for så bliver der bare oprør i folket.

Mens Jesus var i Bethania, i Simon den spedalskes hus, kom der en kvinde hen til ham med en alabastkrukke fuld af meget kostbar salveolie, som hun hældte ud over hans hoved, mens han sad til bords. Da nogle af hans tilhængere så det, blev de forargede og sagde:
- Hvad er det for et spild? Den salve kunne jo være solgt for mange penge, der kunne gives til de fattige.
Da Jesus hørte det, sagde han til dem:
- Hvorfor gør I hende nu ked af det? Det er en smuk gerning, hun har gjort imod mig. De fattige har I jo altid hos jer - mig derimod har I ikke altid. Da hun hældte denne salveolie ud over mit legeme, salvede hun det til min begravelse. Ja, jeg kan godt sige jer: hvor end i hele verden frihedsbudskabet forkyndes, skal der også tales om det, hun har gjort – til minde om hende.

Forfatteren til Markusevangeliet – hvem det så er – bruger megen energi på at fortælle, hvor lidt Jesu disciple egentlig forstår af hans mission – af hele hans anliggende. Hele den lange vej op til Jerusalem fra det nordligste Israel har Jesus forsøgt at gøre dem begribeligt, at i Jerusalem ventede lidelse og død, men også opstandelse, men de forstod det ikke – de slog det hen, og så begyndte de ellers at diskutere, hvem af dem, der skulle være den største i det nye rige, som de forestillede sig at være på vej til. Ikke lidelse og død, men magt og ære og herlighed. Det er i det hele taget kun ganske få, der ifølge evangelisten synes at begribe lidt af meningen med Jesus, og hvad det var han ville og skulle. Hvem han var.
Dæmonerne ved det sjovt nok. De kender Jesus, når de ser ham – og de frygter ham, for de ved, at de ikke kan stå for hans magt. De gale. I slutningen af evangeliet hører vi om en romersk soldat – en vagt ved korset, der ved Jesu død udbryder: Sandelig – den mand var Guds søn! En romer – en hedning. Og så i dag hører vi om en kvinde, der af lutter begejstring ødsler en formue væk på Jesus, fordi hun åbenbart ved noget, som de forargede disciple tilsyneladende ikke har fattet.
Der er en jødisk kongetitel, der hedder Messias, som direkte oversat betyder Den salvede. På græsk hedder det Kristos. Så det at salve et menneske med olie var en kongelig hæder – et tegn på dette menneskes kongeværdighed. Det, hun gør denne kvinde, som aldrig skal glemmes, det er i virkeligheden at udråbe Jesus til sin konge – ganske på samme måde som den romerske soldat ved korset, der udråber Jesus til Guds Søn – en titel, der ellers var forbeholdt hans øverstkommanderende – nemlig den romerske kejser. Divi filius. Den titel, som alle kendte, fordi den bl.a. stod på alle kejserens mønter. Og det, der er pointen hos Markus – det er selvfølgelig at denne lidelsernes mand – denne fattige tømrer af tvivlsom herkomst –

dette menneske, som blev foragtet og hånet og trampet på af dem, der anså sig selv for at være noget – at det var denne tilsyneladende totale fiasko, der var den virkelige konge – den virkelige kejser – ja, den sande Gud. Det er det, der er så oprørende i evangeliet, at der vendes op og ned på hele den normale verdensorden, hvor de store er store og de små er små. Hvor systemet fungerer med dem, der hersker og dem, der adlyder.
Hun har salvet mig til min begravelse, siger Jesus om kvinden, og dermed bliver det for den indviede klart, at der med Jesus også vendes op og ned på betydningen af død og liv. Normalt salves kongen til et strålende liv, hvor han jo skal udfolde sig som levende og fri – hvor han skal herske og dømme – sådan som konger normalt gør det – og helst erobre nyt land – ny hæder og ære. Men her i Bethania i Simon den spedalskes hjem salves den virkelige konge til sin død. På samme måde, som hans kongelige indtog i Jerusalem var et indtog til den visse død. Den død, vel at mærke, der skal give liv til verden. Virkeligt liv – evigt liv. Den død, som er den ultimative kongegerning, hvor kongen afstår fra at herske, men med sin lidelse og død skaber et helt nyt kongerige, som har det særlige ved sig, at ikke én er konge, mens alle andre er undersåtter, men alle er ligeværdige frie konger og dronninger, men én er undersåt og tjener – nemlig Gud.
Og så forstår vi også, hvorfor vi skal høre den fortælling i dag som præludium til påskeugen, hvor Jesus med sin ufattelige lidelse og smertefulde død omskaber verden, sådan som Maria sang det i sin lovsang i søndags: den verden, hvor stormænd stødes fra troner og småfolk løftes op i herlighed. En helt ny verden. Derfor var det skik i den ældste menighed, at alle og enhver, der blev døbt – det foregik i øvrig naturligvis påskemorgen - også blev salvet med olie som tegn på den nye kongeværdighed. Dåben var i virkeligheden en kroningsakt. Så velkommen til, dronning Bodil – nu er du døbt og dermed også salvet og indviet til dronning i Guds rige. Og glem det aldrig!
Og det er så det, vi prøver at minde hinanden om – alle vi, der er blevet døbt til sådan en ny værdighed. Vi samles her i vores smukke kirke, som efterligner denne verdens kongelige paladser og tronsale og gør den til vores hjem, hvor vi frit kan gå ud og ind og komme, som vi vil. Vi forsøger at minde hinanden om vores virkelige værdighed som mennesker ved at opføre denne gudstjeneste, hvor der ikke er nogen tilskuere, men alle er med i det, der foregår – hvad enten det er som vidner til dåben eller som sangere eller i det måltid, hvor vi virkelig indbydes til et kongeligt taffel. Jo, for derude i vores normale verden kan vi nemt glemme, hvem vi er. Glemme hvad vi i virkeligheden er værd. Derude hersker den gamle orden med de store, som bestemmer over de små og tilmed kalder sig deres velgørere. Derude findes løgnen og hykleriet og undertrykkelsen – selv i Guds navn. Derude, hvor mennesker bruges som middel for magter og myndigheder Den religiøse og politiske magt over mennesker. Men der er ikke noget eller nogen, der står over et menneske – det er for mig essensen af Jesu forkyndelse. Ingen religion – ingen statsmagt – ingen ideologi – intet er mere værd eller mere betydningsfuldt end sådan et lille menneskebarn. Og den vigtigste gudsdyrkelse foregår ikke i templer eller med dyre ofre, men ved at række en af disse mindste små mennesker et bæger koldt vand, når det er tørstigt.
Og for at understrege dette menneskesyn, har vi i denne påske mulighed for at lade det komme konkret til udtryk her i vores menigheder. Vi får lov til at give et bidrag til nogle mennesker, der trænger. Vi får lov til i fællesskab at række et lidende menneske en hjælpende hånd gennem den indsamling, som gerne skulle hjælpe nogle afrikanske landsbyer mod den værste elendighed.
Jeg tror ikke, vi kan bruge nok energi på at forkynde dette kristne menneskesyn i vores verden – også i dag. Og måske skal vi blive bedre til at gå aktivt imod enhver udnyttelse af mennesker i en såkaldt højere sags tjeneste. Der er ikke noget højere formål end et menneske! Det var, hvad Jesus viste os med sit liv og med sin frivillige død af kærlighed til mennesker. Det var den kærlighed, som ikke kunne bære at se undertrykkelsen, hvad enten det var de stores undertrykkelse af de små – eller det var et menneskes undertrykkelse af sig selv. Du må heller ikke tænke lavt eller småt om dig selv. Det var det, mange af hans helbredelser handlede om – at gøre nedbrudte mennesker hele – bare sådan uden videre! At gøre selvbestaltede eller erklærede syndere til frie mennesker med kongelig værdighed.
Jesus kom ikke for at lade sig tilbede eller hylde. Hans ophøjelse blev ophøjelsen på et kors. Men han kom for at give ethvert menneske dets tabte værdighed tilbage.

Og lad os så tage ham på ordet og bruge vores værdighed som umistelige, hellige og elskede mennesker, så vi lærer både os selv og hinanden at tænke stort om det, vi er. Mennesker – tænk, at vi er rigtige levende mennesker!

***

Så gik én af De Tolv - han, der hedder Judas Iskariot - hen til ærkepræsterne og sagde:
- Hvad vil I give mig, hvis jeg udleverer ham til jer?
De gav ham så tredive sølvstykker, og fra da af søgte han en passende lejlighed til at udlevere ham.
På den første af de usyrede brøds dage kom hans tilhængere hen til Jesus og sagde:
- Hvor vil du have, at vi tilbereder påskelammet for dig?
- Gå ind i byen, sagde han, til ham, I ved nok, og sig til ham: Mesteren siger: min time er nær. Jeg vil holde påske hos dig sammen med mine tilhængere.
Tilhængerne gjorde, som Jesus havde befalet dem, og tilberedte påskelammet.
Da det nu blev aften lå han til bords sammen med de tolv tilhængere. Mens de spiste, sagde han til dem:
- Jeg kan lige så godt fortælle jer, at én af jer vil forråde mig.
De blev naturligvis dybt bedrøvede og begyndte en efter en at spørge ham:
- Det er da vel ikke mig, mester?
- Den, der dyppede hånden sammen med mig i fadet, svarede han, han vil forråde mig. Ja, Det sande menneske går bort, sådan som det er skrevet om ham, men forbandet være det arme menneske, der forråder Det sande menneske. Det var bedre for ham, om han slet ikke var blevet født!
Judas – ham der forrådte ham – sagde så:
- Det er da vel ikke mig, Rabbi?
Han siger til ham:
- Du har sagt det.
Mens de nu spiste, tog Jesus et brød, velsignede det, brækkede det i stykker, gav det til sine tilhængere og sagde:
- Værsgo og spis! Her har I mit legeme.
Så tog han et bæger, takkede, gav dem det og sagde:
- Drik alle af denne vin! Det er mit blod, pagtens blod, der bløder for mange mennesker som tilgivelse for deres svigt. Men jeg siger jer: fra nu af vil jeg ikke mere drikke af denne vinstokkens frugt, indtil den dag, jeg drikker den på ny sammen med jer i min fars kongedømme.
Da de så havde sunget en hymne, gik de ud til Olivenbjerget.

Måltidet har altid haft en ganske særlig betydning for mennesker. Dette at spise sammen hører til noget af det mest grundlæggende fællesskabsstiftende, vi kender. Måltidet signalerer fred og fællesskab. I familien – i stammen – i gæstevenskabet. Og som regel er måltidet kernen i enhver fest – også i dag. At indbyde til måltid sammen er en tillids- og venskabserklæring, og ordet sammenspist forklarer meget godt, måltidets menneskelige betydning.
Et af de karakteristiske træk ved Jesu forkyndelse var det åbne måltidsfællesskab. Normalt spiste man selvfølgelig ikke sammen med hvem som helst – eller indbød hvem som helst. Faktisk var og er der vel stadigvæk ret snævre grænser for, hvem man bryder sig om at dele sit måltid med. Selv til såkaldt Åbent Hus regner man jo ikke med at se hvem som helst, men venner bekendte, forretningsforbindelser osv. Men for Jesus var der ingen grænser. Derfor sagde de om ham, at han var en fråser og dranker – ven med toldere og syndere. Fordi de ikke kunne acceptere, at det hellige måltidsfællesskab bare blev ødslet væk på alle og enhver.

Vi kender historien om kongesønnens bryllup, hvor de indbudte ikke viste sig værdige, og derfor indbød kongen alle og enhver. Vi kender fortællingen om Jesu besøg hos Simon Farisæer, hvor måltidet bliver afbrudt af en luder, der begynder at overdænge Jesus med kys og kærtegn, og hvor Jesus fremhæver hendes kærlighed frem for værtens mangel på samme. Vi kender de store bespisningsundere, hvor Jesus mætter alle og enhver. Og det er måske det, der er miraklet langt mere end den megen mad af ingenting. Og så kender vi historien om Jesu sidste måltid Skærtorsdag aften – dagen før sin henrettelse.

Vi kan altså se, hvordan Jesus ligesom griber ind i det kendte og dybt elementære måltidsfællesskab og fjerner alle de bestående grænser for, hvem man bør spise sammen med, og hvem man ikke bør omgås. Og på sin sidste aften griber han fat i jødernes helligste måltid – påskemåltidet til minde om dengang folket blev til som et frit folk – da det forlod slavetilværelsen i Ægypten og begyndte vandringen mod det hellige land. Dette måltid var og er for enhver jøde det helt elementært identitetsskabende fællesskabsmåltid – men naturligvis kun for jøderne. Måltidet bygger så at sige på en gammel aftale mellem jødefolket og dets Gud – en gammel pagt, hvor folket på den ene side lover at holde Guds lov – først og fremmest at holde sig fra andre guder – og hvor denne gud til gengæld lover folket frihed i deres eget land. Pagtstegnene – underskriften på aftalen så at sige – er omskærelse og overholdelse af sabbatten – den ugentlige helligdag. Guds underskrift er det land, som han giver sit folk.
Jesus indstifter ved sit sidste måltid en ny aftale – en ny pagt. Og det gør han ved at gøre sig selv til det nye offerlam – det gamle var det lam, som blev slagtet på påskenatten i Ægypten og hvis blod blev smurt på dørstolperne, så dødsenglen kunne gå forbi – deraf navnet påske, der betyder: gå forbi. Påskelammet var altså det middel, som skulle bruges til at skaffe folket liv og frihed med. Og nu gør Jesus sig selv til dette middel. Han bruger sin egen krop – sit legeme og sit blod som middel – ikke blot til folkets frihed – men til alle menneskers frihed – og ikke blot frihed fra slavetilværelsen i det fremmede, men frihed fra den frygt, der slavebinder alle mennesker til alle tider – frygten for døden. Ikke blot udvider Jesus den nye aftale til at gælde alle og enhver, men han udvider den også til at gælde udfrielsen fra dødens kolde og kyniske herredømme over mennesker.

Det hører til ældgammel religiøs visdom, at ikke blot betegner måltidet et særligt fællesskab – man er så at sige ét med dem, man spiser sammen med – men man er også, hvad man spiser, for nu at bruge et moderne slogan. Når de gamle kannibaler spiste deres fjender, så var det ofte forbundet med en religiøs hædersbevisning – det var fjendens mod, hurtighed, tapperhed, man optog i sig ved et helligt måltid, og dermed hædrede man sin faldne fjende. Og omvendt: Hvem bryder sig om at spise et dumt svin? Når nu Jesus gør sig selv til offerlammet, hvis legeme og blod vi spiser, så udleverer han sig dermed på den mest intime måde til os og gør os delagtige i sig selv, så at sige. Vi bliver ham – og det særlige ved ham er hans opstandelse – dette at han besejrede døden. Det legeme, vi spiser, og det blod vi drikker, er opstandelsens legeme og blod. De gamle spiste deres fjender for selv at få deres tapperhed, mod og hurtighed – vi spiser Jesus for at få del i hans opstandelse.

Og nu taler jeg så med to tunger. Jeg taler dels meget konkret om den fysiske død, som med budskabet om Jesu opstandelse er blevet gjort i det mindste usikker. Den visse død er blevet rystet. Men jeg taler også om den åndelige død. Om mismodet – om håbløsheden – om trætheden og denne mangel på livslyst og livsmod, der kan ramme os alle som ingenting.
Jeg så i går en fjernsynsudsendelse om en mand fra Brørup, der i løbet af de sidste to år langsomt var blevet lam i hele kroppen, uden at lægerne kunne finde årsagen. Hans kone havde for nylig taget sit eget liv, og de havde mistet to børn som små. Han sagde på et tidspunkt: ja, sådan kan livet jo have nogle overraskelser ind imellem. Og alligevel så havde han modet til at lade sig undersøge på Rigshospitalet, hvor de så fandt årsagen til hans lammelse og fik den stoppet, så den ikke bredte sig yderligere - så han kunne leve videre i sin kørestol for sin søn og sit barnebarn. En barsk, men også meget livsbekræftende udsendelse om et hårdt ramt menneskes ukuelige mod til at leve.
Det, vi ser, hver gang vi kommer her i kirken – og især når vi samles omkring nadverbordet - er et menneskes mod til at dø, fordi han troede på og fastholdt gennem den totale ydmygelse, forhånelse og tortur – at han med sin død – med sit offer - kunne give liv og frihed til mennesker – til enhver, som vil have lod og del i ham. Derfor er korset vores kendemærke –

dette afskyelige og grusomme torturinstrument, som samtidig er vores dyrebareste frihedstegn.

Dette er den ny pagt ved mit blod, som udgydes for jer til syndernes forladelse. Sådan lyder det, hver gang vi holder nadver sammen. Ifølge Bibelen er døden et resultat af menneskers synd – ursynden i Paradisets have – oprøret mod Gud. Og derfor betyder syndernes forladelse evigt liv – genoprettelsen af det, vi mistede, da vi vendte Gud ryggen. Og igen – så er evigt liv et slag mod døden – både den fysiske død, men også den åndelige død. Det er det liv, hvor tiden ingen betydning har – og det er tanken om vores visse død, der har skabt tiden som en forbandelse over vores liv – den tid, der bare går og går og som får vores liv til at svinde ind til ingenting. Heroverfor står som den store modsigelse det evige liv, som er dette hellige øjeblik, hvor vi er fuldt og helt til stede – hvor tid og sted er uden betydning.

Jesus levede det evige liv, selv om det ifølge normal menneskelig målestok både var ynkeligt og kort – selv da han hang på korset og hans liv var ved at rinde ud efter al normal tankegang – ja, så fandt han styrke og mod til at hjælpe røveren ved siden af: I dag skal vi være sammen i Paradis – eller måske endnu bedre: I dag er vi sammen i Paradis. I dag har vi evigt liv.
Hemmeligheden bag det her – hemmeligheden bag det evige liv – den hemmelighed, som Jesus for mig at se viser os igen og igen – det er at turde opgive sig selv, så at sige – opgive sine egne krav til det gode liv – opgive sin egen ret - og leve for andre. Hvis vi tør det for alvor, så tror jeg, vi har evigt liv. Det handler ikke om selvudslettende og selvopgivende ydmyghed – det handler i høj grad om at være levende til stede i sit eget og andres liv, men i stedet for at ville realisere sig selv bare som sig selv – bare for min egen skyld – så at kunne realisere andre mennesker – at kunne få andre mennesker til at vokse og blomstre – det er vel, hvad kærlighed dybest set handler om, og derfor er det måske i virkeligheden kærlighed, der er nøglen til livet – også til det evige liv.

Nu ikke mere snak. Lad os nu gå til bords og nyde vores Herre og Gud ved det måltid, hvor han giver os sig selv af kærlighed, fordi han stædigt fastholder, at vi derved kan vokse og blomstre smukt i indbyrdes kærlighed. Tag ham på ordet og se, hvad der sker.

***

Ude ved Olivenbjerget siger Jesus til dem:
- I denne nat vil I alle vende mig ryggen. Som der står skrevet: *Jeg vil slå hyrden, så fåreflokken bliver spredt*. Men efter at jeg er blevet oprejst, vil jeg gå i forvejen for jer til Galilæa.
Nu afbrød Petrus ham og sagde:
- Om så alle andre vender dig ryggen - *jeg* gør det aldrig!
Jesus sagde til ham:
- Jeg kan godt sige dig, Petrus: i denne nat vil du fornægte mig tre gange, endnu inden hanen har galet.
- Om jeg så skulle dø sammen med dig, svarede Petrus, vil jeg aldrig fornægte dig!
Det samme sagde alle hans tilhængere.
Bagefter kommer Jesus sammen med dem til et sted, der kaldes Gethsemane, og han siger til sine tilhængere:
- Sæt jer her, mens jeg går derover og beder til Gud. Han tog så Petrus og de to Zebedæussønner med sig, og nu blev han dybt bedrøvet og bange. Han siger så til dem:
- Min sjæl er bedrøvet til døden. Bliv her og våg sammen med mig!
Så gik han et lille stykke længere frem, faldt på sit ansigt og bad:

- Min far! Hvis det er muligt, så lad dette bæger gå mig forbi. Dog ikke som *jeg* vil, men som *du* vil. Så vender han tilbage til sine tilhængere og opdager, at de ligger og sover. Han siger så til Petrus:
- Var I end ikke i stand til at våge sammen med mig blot en time? Våg og bed, så I ikke falder for fristelsen. Ånden er nok villig, men kødet er svagt.
Igen for anden gang gik han lidt væk og bad:
- Min far! Hvis ikke det er muligt for bægeret at gå forbi mig, uden at jeg drikker det, så ske din vilje!
Da han kom tilbage, finder han dem igen sovende, for deres øjne var tunge. Så forlod han dem igen og gik bort og bad for tredje gang den samme bøn. Til sidst kommer han hen til sine tilhængere og siger til dem:
- Sover I stadig og hviler jer? Hør, timen er nær, hvor Det sande menneske skal overgives i forbryderes hænder. Stå op! Lad os gå! Hør, han som udleverer mig, er nær!

Mens han endnu taler, se, så kommer Judas – en af De Tolv – og sammen med ham er der en større flok med sværd og køller fra ærkepræsterne og folkets ældsteråd. Forræderen havde givet dem et tegn:
- Ham, jeg kysser, ham er det. Grib ham!
Straks, da han kom hen til Jesus, sagde han:
- Godaften, Rabbi! Og han kyssede ham. Men Jesus sagde til ham:
- Kære ven, hvad er det dog, du gør?
Så gik de andre hen og lagde hænderne på Jesus og greb ham. Og se, én af dem, der var sammen med Jesus, rakte hånden ned, trak sit sværd og huggede øret af ærkepræstens slave. Men Jesus siger til ham:
- Stik dit sværd i skeden! Alle, der griber til sværd, skal omkomme ved sværd. Eller mener du ikke, jeg er i stand til at bede min far, så han øjeblikkeligt sender mig mere end tolv legioner engle? Men hvordan skulle skriften så gå i opfyldelse, om at det, som sker, bør ske?
Samtidig siger Jesus til flokken:
- Som mod en røver er I draget ud med sværd og køller for at fange mig. Hver dag sad jeg i templet og underviste, men dér greb I mig ikke. Men alt dette sker, for at profeternes skrifter skal gå i opfyldelse.
Da vendte alle hans tilhængere ham ryggen og flygtede.

De, der havde arresteret Jesus, førte ham nu til ærkepræsten Kaiafas, hvor teologerne og ældsterådet var forsamlet. Petrus fulgte ham på afstand lige til ærkepræstens gård. Han gik ind og satte sig sammen med vagterne for at se, hvad der kom ud af det hele.
Imidlertid ledte ærkepræsterne og hele synedriet efter falske beviser mod Jesus, så de kunne få ham henrettet. De fandt dog ingen, selv om mange trådte frem som falske vidner. Men til sidst trådte to frem og sagde:
- Han dér har sagt: Jeg er i stand til at nedbryde Guds tempel og genopføre det på tre dage. Ærkepræsten rejste sig nu og sagde til ham:
- Svarer du intet på, hvad disse vidner imod dig? Men Jesus tav. Så sagde ærkepræsten til ham:
- Jeg besværger dig ved den levende Gud, at du fortæller os, om du er den salvede konge, Guds søn!

- Du har sagt det! siger Jesus til ham. Ydermere siger jeg jer, at fra nu af skal I se Det sande menneske sidde ved Kraftens højre hånd, og I skal se ham komme igen på Himlens skyer.
Så flår ærkepræsten sit tøj i stykker og siger:
- Gudsbespottelse! Hvad skal vi med flere vidner? Nu har I selv hørt bespottelsen. Hvad siger I?
- Han fortjener døden! svarede de. Og de spyttede ham i ansigtet, gav ham knytnæveslag – andre gav ham lussinger og sagde:
- Profeter for os, du salvede. Hvem var det, der slog dig?
Petrus sad stadigvæk udenfor i gården. Så kom en af tjenestepigerne hen til ham og sagde:
- Du var da også sammen med Jesus, galilæeren.
Men han benægtede det overfor alle og sagde:
- Jeg aner ikke, hvad du taler om.
Da han var gået ud i porten, fik en anden øje på ham og siger til dem, der stod der:
- Han dér var sammen med Jesus nazaræeren.
Og igen benægtede han det med en ed:
Jeg kender ved Gud ikke det menneske!
Lidt efter kom de, der stod der, hen og sagde til Petrus:
- Du er da i hvert fald én af dem – dit sprog afslører dig jo.
Så begyndte han at bande og sværge:
- Jeg kender fanden gale mig ikke det menneske, siger jeg jo!
I samme øjeblik galede en hane. Da huskede Petrus Jesu ord, da han sagde:
- Endnu før hanen galer, vil du fornægte mig tre gange. Og han gik ud udenfor og græd som pisket.
Da det blev morgen, planlagde alle ærkepræsterne og folkets ældsteråd, hvordan de kunne få Jesus henrettet. Så bandt de ham og førte ham hen og overgav ham til guvernøren Pilatus.
Da Judas, der havde forrådt ham, nu så, at han blev dømt, fortrød han og leverede de tredive sølvstykker tilbage til ærkepræsterne og de ældste og sagde:
- Jeg har syndet og forrådt uskyldigt blod! Men de sagde blot:
- Hvad kommer det os ved? Det må du selv klare.
Så kastede han sølvstykkerne ind i templet og gik sin vej. Senere gik han hen og hængte sig.
Ærkepræsterne samlede sølvstykkerne op og sagde:
- Det er ulovligt at lægge dem i tempelblokken, eftersom det er blodpenge.
Så efter at have holdt råd købte de Pottemagerens Mark for dem til begravelsesplads for fremmede. Derfor kaldtes den mark for Blodmarken lige indtil i dag. Dermed gik det i opfyldelse, som blev sagt af profeten Jeremias: *Og de tog de tredive sølvstykker – prisen for ham, de satte en pris på, ham, Israels sønner satte en pris på – og de betalte dem for Pottemagerens Mark, sådan som Gud befalede mig*.

Jesus stod nu foran guvernøren, og denne udspurgte ham og sagde:
- Du er så judæernes konge?
- Det siger *du*, sagde Jesus. Men til anklagerne fra ærkepræsterne og de ældste svarede han intet. Så siger Pilatus til ham:
- Hører du ikke alt det, de vidner imod dig?

Men til guvernørens store forbløffelse svarede han ham ikke så meget som et ord.
Ved festen havde guvernøren den skik, at han løslod den af de mange fængslede, som de ønskede. Dengang var der en berygtet fange, der hed Jesus Barabbas. Da de nu var forsamlede, sagde Pilatus til dem:
- Hvem ønsker I, at jeg løslader jer, Jesus Barabbas eller Jesus, som kaldes den salvede konge? Han vidste jo godt, at det var på grund af misundelse, de havde udleveret ham.
Pludselig, mens han nu sad dér på dommersædet, sendte hans kone bud til ham:
- Lad der ikke komme noget imellem dig og denne retfærdige. For i dag har jeg haft frygteligt mareridt om ham.
Imidlertid overbeviste ærkepræsterne og de ældste folkeskaren om, at de skulle bede Barabbas fri, mens Jesus burde slås ihjel. Så da guvernøren tog ordet og spurgte dem: Hvem af de to ønsker I, at jeg skal løslade jer, svarede de: Barabbas!
Pilatus sagde da til dem:
- Hvad skal jeg så gøre med Jesus, han som kaldes den salvede konge?
- På korset med ham! svarede de alle som én.
- Jamen, hvad ondt har han da gjort? spurgte han. Men de råbte bare endnu højere:
- Korsfæst ham!
Da Pilatus nu forstod, at han ikke kunne gøre mere, men at det var ved at komme til oprør, tog han noget vand, vaskede sine hænder foran mængden og sagde:
- Jeg er uskyldig i denne mands blod. Det må I selv klare.
- Lad bare hans blod komme over os og over vores børn! svarede hele folket.
Så løslod han dem Barabbas, men Jesus lod han piske og udleverede ham så til at blive korsfæstet.
Så tog guvernørens soldater Jesus med ind i prætoriet og samlede hele kohorten foran ham. De tog tøjet af ham og iførte ham en purpurrød kappe, og så flettede de en krone af tjørnegrene, som de satte på hans hoved. Så gav de ham et rør i hans højre hånd, bøjede knæ for ham og sagde spottende til ham:
- Hil dig, judæernes konge! Så spyttede de på ham, og de tog røret og slog ham i hovedet med det. Da de på den måde havde hånet ham, tog de kappen af ham, gav ham hans eget tøj på og førte ham hen for at blive korsfæstet. Mens de gik med ham, stødte de på en mand fra Kyrene, der hed Simon, og ham tvang de til at bære hans kors.
Så kom de til et sted, som kaldes Golgotha.[9] Her gav de ham vin blandet med malurt, men da han havde smagt det, ville han ikke drikke det. Da de så havde korsfæstet ham, delte de hans tøj ved at kaste lod. Så satte de sig ned og holdt vagt over ham. Over hans hoved satte de den skrevne anklage mod ham: Jesus Judæernes konge. Sammen med ham korsfæstede de to røvere – den ene på hans højre, den anden på hans venstre hånd. Og de, der gik forbi spottede ham, rystede på hovedet ad ham og sagde:
- Der har vi ham, der nedbryder templet og bygger det op på tre dage – red nu dig selv, hvis du er Guds søn, og stig ned fra korset!
På samme måde hånede ærkepræsterne ham sammen med de ældste og sagde:

[9] Det betyder: Dødningehovedsted

- Andre har han reddet – sig selv kan han ikke redde. Israels konge! Lad ham nu stige ned fra korset, så vi kan tro på ham. Han satte sin lid til Gud, så lad *Gud* nu befri ham, hvis han ellers bryder sig om ham. Han har jo selv sagt: Jeg er Guds søn!
Også røverne, der var blevet korsfæstet sammen med ham, hånede ham.

Fra den sjette time blev det mørkt over hele landet indtil den niende time. Omkring den niende time råbte Jesus med høj røst:
- *Eli! Eli, lama sabakhtani?* [10]
Nogle af dem, der stod der, hørte det og sagde:
- Han kalder på Elias.
En af dem løb straks efter hen og tog en svamp, som han fyldte med vineddike, satte den på et rør og gav ham noget at drikke. Men de andre sagde:
- Vent lidt! Lad os se, om Elias kommer og redder ham. Men Jesus skreg igen med høj røst og udåndede.
Og tænk engang, forhænget i templet blev flænget i to stykker fra øverst til nederst. Jorden rystede og klipperne revnede, ja, gravene åbnedes, så mange af de hensovede martyrers helliges legemer opstod. De gik ud af gravene, og efter hans opstandelse kom de ind i den hellige by og blev set af mange.
Da kaptajnen, som holdt vagt over Jesus og de, der var sammen med ham, så jordskælvet og det, der skete, blev de meget bange og sagde:
- Det menneske var virkelig Guds søn!
Der var en del kvinder på stedet, som så til på afstand. De havde fulgt Jesus fra Galilæa og havde betjent ham. Blandt dem var Maria Magdalene, Maria, Jakobs og Josefs mor og Zebedæussønnernes mor.
Da det blev aften, kom der en rig mand fra Arimathæa, der hed Josef, og som også selv var blevet oplært til Jesus. Han gik hen til Pilatus og bad om Jesu legeme, og Pilatus befalede, at det skulle udleveres. Så tog Josef legemet, svøbte det i et rent linnedklæde og lagde det i sin egen nye grav, som han havde fået hugget ud af klippen. Så rullede han en stor sten for gravåbningen og gik. Men Maria Magdalene og den anden Maria blev siddende lige overfor graven.

Den italienske filminstruktør Martin Scorsese lavede for en del år siden en bemærkelsesværdig film, der hed Jesu sidste Fristelse. Bemærkelsesværdig bl.a. fordi den forestillede sig, at Jesus rent faktisk steg ned fra korset og levede et ganske normalt familieliv, indtil han blev gammel. Først til sidst bliver han klar over, at han dermed har svigtet sit kald, og filmen slutter for så vidt lykkeligt med, at han alligevel hænger på sit kors – det hele var bare en ond drøm.
Men hvordan kan det være lykkeligt at dø på et kors frem for at leve et muntert, virksomt familieliv på jord, indtil man bliver gammel og grå og mæt af dage? Ja, det har noget at gøre med troskab mod sit kald. Det har noget at gøre med, at menneskelivet ikke bare måles i længde og tid og velfærd eller lykke, som det hedder, men i noget andet - noget som gør det første mere eller mindre betydningsløst. Jesus siger det selv på et tidspunkt: Hvad gavner det et menneske, om han vinder hele verden, men tager skade på sin sjæl? Der er altså tilsyneladende nogle åndelige værdier på spil i vores tilværelse – kræfter som pludselig kan få mennesker til at ofre alt – ja, selv deres eget liv. Kræfter som man måske godt kan gemme sig for eller fortrænge, men det bliver dyrt, når sandheden melder sig – sådan som det blev det i Scorseses film, da Judas af alle mennesker opsøgte Jesus på hans alderdoms dødsleje og kaldte ham en forræder mod alt, hvad der var helligt.
Det er dette skisma, som er – ikke blot Jesu, men også vores liv. Spændingen – kampen, om man vil – mellem kød og ånd - mellem ønsket om det gode liv – ønsket om overlevelse så

[10] Det betyder: Min Gud! Min Gud, hvorfor har du forladt mig?

længe som muligt på den ene side – og så på den anden side dette intense kald om at gøre, hvad der skal gøres – det, du skal, fordi du skal følge en indre stemme, der vil andet og mere end overlevelsen – koste hvad det vil.
Ifølge Det nye Testamente fulgte Jesus sit kald – han var og forblev lydig til døden, som det hedder – ja, til døden på et kors. Og så hedder det videre i den gamle hymne i Filipperbrevet: Derfor har Gud højt ophøjet ham og givet ham navnet over alle navne – og derfor skal hvert knæ bøje sig og bekende, at Jesus er Herre. Her er altså pointen med Jesu død på korset Langfredag. Det var hans kald – det var hele ideen med Jesu fremtræden. Det var det, han skulle. Og det var så også det, han gjorde. Han fulgte sit kald. At dø på det romerske kors – henrettet som en farlig forbryder – trampet på – spyttet på, forhånet og ydmyget – latterliggjort og til sidst dræbt. Det var Jesu dyrebare kald, som han fulgte i lydighed til det sidste.

Hvad er det så for en indre stemme, der kan få mennesker til at ofre sig selv i den grad og se stort på alt det i os, der råber på befrielse fra smerten og ydmygelsen og døden? Hvad er det for en ånd i mennesket, der i den grad kan fornægte kødet og kroppen og se stort på al rimelig retfærdighed? Ja, det er vel det, som de fleste ville kalde Guds stemme. I hvert fald var Jesus ikke i tvivl om, at det var Guds vej, han gik – at korsets vej var Guds vej for ham – Guds mening med ham. Jo, måske i et øjebliks dyb fortvivlelse – det øjeblik, hvor han råber i sin dybe nød med citatet fra salme 22: Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig? Dér er han ramt af et øjebliks tvivl om den guddommelige styring. Hvad nu hvis det ikke var Gud, der stod bag hans kald? Hvad nu hvis det hele var forgæves og meningsløst spild af liv? Det er præcis det øjeblik af tvivl, Martin Scorseses film griber fat i. Fristelsen til at lade det være nok – stige ned af korset og leve sit lange og gode liv til ende omgivet af sin dejlige familie.
Men nu holdt Jesus altså fast i det, der for ham selv var hans egentlige bestemmelse. Hele hans fremtræden var én lang vandring fra Galilæa mod Golgata, og stort set alle fortællingerne om ham knytter sig til denne vandring mod korset. Det var det kors, hele hans liv handlede om og pegede hen imod.

Og hvorfor så det – hvorfor denne nærmest ulidelige modsigelse af alt, hvad vi ellers tror på og lever for? Hvorfor denne ufattelige selvhengivelse – ja, selvopgivelse? Ja, det findes der mange og også meget forskellige svar på allerede i Det nye Testamente, men mit bud vil være, at Jesus havde en tro på, at han med sit eget livs eksempel kunne ændre verden. Teori alene gør det ikke – ord alene gør det ikke. Troværdigt bliver det først, når der er handling bag ordene - når dit eget livs fortælling ligesom bekræfter det, du siger, du står for. Jesus havde altså en mission – der var noget han ville mennesker – noget vigtigt han ville overbevise mennesker om i ord og i handling - noget der modsagde al normal menneskelig tankegang – modsagde alle vores drømme og forhåbninger om et godt liv – alle vores krav om retfærdighed. Og denne modsigelse – korsets modsigelse af vores liv – står der altså stadig som en del af vores kultur her 2000 år efter, at begivenheden fandt sted. Så man må sige, hans mission om at ændre verden er lykkedes. Han har for altid bragt en ny dimension ind i vores liv – til overvejelse – til irritation – men først og fremmest vel til glæde og trøst for mennesker. Først og fremmest mennesker, livet ikke lykkedes så godt for – de, der ikke blev til noget – hvis drømme aldrig gik i opfyldelse – mennesker, der blev ramt af skæbnen eller af andre menneskers foragt eller had. Alle de undertrykte og ydmygede – fordømte mennesker – alle de forkastede, arme og elendige. Til alle dem lyder det glædelige budskab om at løfte deres bøjede hoveder og se op på Jesu kors – se, at her er et menneske – et guddommeligt menneske - der valgte ydmygelsen, lidelsen og døden frem for det gode liv – fordi han troede på og fastholdt til det sidste, at livet aldrig kan måles i rigdom og velfærd – i år og gode kår, men kun i hellige øjeblikke af selvhengivende og selvopofrende kærlighed. At livet aldrig kan måles i, hvad du får og har – men kun i hvad du giver. Eller sagt med andre ord: At livet ikke handler om retfærdighed, men om kærlighed.
Og det er præcis den kamp, vi nu efter Golgata står i som kristne mennesker. Kampen mellem kød og ånd – mellem min ret til det gode liv, hvor jeg får, hvad der tilkommer mig – og så at give det hele væk i et anfald af selvopofrende og ødsel kærlighed. Det er også kampen mellem rimeligheden og fornuften på den ene side – og så den fuldstændig sønderlemmende og grænsenedbrydende frihed på den anden. Det er måske især det sidste, Jesu opstandelse handler om. Den kommer vi tilbage til på søndag. Men indtil da står vi her på Langfredag

under Jesu kors, og vi kan vælge at sørge over vores synder, som det hedder – få dårlig samvittighed - eller sørge over Jesus og hans kranke skæbne. Vi kan vælge at sørge over menneskers ufattelige ondskab og al den lidelse, vi kan påføre hinanden i vores kamp for retfærdighed og for det gode liv.
Men vi kan også vælge at fejre Langfredag som den dag, hvor en helt ny og grænseoverskridende dimension blev føjet ind i vores menneskeliv, og hvor vi måske – måske ikke – fik en anelse om en dyb og troværdig modsigelse af vores evige kamp for overlevelse og anerkendelse – vores evige kamp for at vinde vores ret. En anelse om, at livet er noget helt andet og meget mere end det.

Evangelium – det glædelige budskab har aldrig haft til hensigt at fremkalde menneskers fortvivlelse eller angst eller skabe dårlig samvittighed eller skyldbevidsthed, selv om det ind imellem måske har været på kirkens dagsorden – formålet har altid været at afskaffe og befri mennesker for den frygt for Gud og hvermand, der hærger os og får os til at gøre så sære ting ved hinanden og bruge vores dyrebare liv på ingenting. Og det gælder også i dag på Langfredag. For mig er Langfredag måske den mest betydningsfulde af alle helligdage. Af alle disse dage er det Langfredag, der kan få mig til at vende mig om og lytte en ekstra gang til det, som i verdens øjne må være det største af alle nederlag – den ultimative fiasko - men som kristne mennesker nu gennem 2000 år har forkyndt med jubel og kaldt Guds død for vores skyld. Så vi kunne leve et sandt og ægte menneskeliv, som det var meningen med os fra begyndelsen. Hvis vi vil.

***

Næste dag – det vil sige efter forberedelsesdagen – samledes ærkepræsterne og farisæerne hos Pilatus og sagde:
- Gode herre, vi er kommet i tanke om, at denne bedrager, mens han endnu levede, sagde: Efter tre dage vil jeg opstå. Befal derfor, at graven skal sikres indtil den tredje dag, så hans tilhængere ikke kommer og stjæler ham og påstår overfor folket, at han er opstået fra de døde. Så bliver det sidste bedrageri jo værre end det første.
Pilatus sagde til dem:
- I har en vagt. Gå nu og gør graven så sikker, som I kan.
Så gik de hen og sikrede graven, idet de forseglede stenen sammen med vagten.

Da sabbatten var forbi, og det var ved at gry den første dag i ugen, kom Maria Magdalene og den anden Maria for at se til graven. Og tænk, der kom et stort jordskælv, og en Guds engel steg ned fra Himlen. Han gik lige hen og rullede stenen væk og satte sig på den. Hans udseende var som lynild og hans lange kjole hvid som sne. De, som holdt vagt, rystede af angst for ham og faldt om, som om de var døde.
Englen tog nu ordet og sagde til kvinderne:
- *I* skal ikke være bange! Jeg ved godt, at I leder efter Jesus, den korsfæstede. Han er ikke her, han er opstået, som han sagde. Kom selv og se stedet, hvor han lå. Skynd jer nu og gå hen og fortæl hans nærmeste, at han er opstået fra de døde. Og hør her! han går i forvejen for jer til Galilæa, dér skal I møde ham. Husk det nu!
Så skyndte de sig væk fra graven med frygt og stor glæde, og de løb hen for at fortælle hans tilhængere om ham. Og tænk, på vejen mødte Jesus dem selv og sagde:
- Godmorgen!
De løb hen til ham, greb hans fødder og tilbad ham. Så siger Jesus til dem:
- I skal ikke være bange! Gå hen og fortæl mine brødre, at de skal tage til Galilæa. Dér skal de mødes med mig.

Her på Påskemorgen fejrer vi utroligt mange ting og mange utrolige ting. Vi fejrer det levende håb, som kan bære os igennem sorgen og smerten. Vi fejrer tilgivelsen – dvs. kærlighedens accept af os, som vi er og som vi var, da det gik galt. Og vi fejrer – måske mest af alt – at nederlaget ikke er nederlag, men liv – sprudlende liv.
Både ved dåben og begravelsen – ved livets begyndelse og ved livets afslutning lyder den samme lovprisning, vi hørte fra Petersbrevet, om det levende håb, vi er genfødt til ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde. Ritualerne med de tre håndfulde vand og de tre skovlfulde jord sender os på vej så at sige ind i håbets levende verden, som er en anden verden, end den, som rulles op for os, hvis vi bare ser på vores liv som en film, der kører fra vugge til grav – og som ikke ser alt det væsentlige, som håbets liv er fyldt med. Alle tankerne – alle drømmene, forestillingerne og så dette vidunderlige mellemrum, som opstår, hvor mennesker er sammen, og som er mere end blot menneskers samvær, for her er Gud til stede og gør det til noget større, end vi kan se, selv om vi nu og da aner det – f.eks. når samtalen lykkes, fordi den er båret af kærlighed og ikke af magtbegær.
Uden dette levende håb kan vi ikke leve for alvor. For så kommer disse korte år, vi har sammen. til at handle om at få så meget ud af livet som muligt – og det er alligevel og under alle omstændigheder for lidt for mennesker, der er skabt i Guds billede – og at være skabt i Guds billede betyder, at vi savner Gud – at vi længes mod noget større end blot dagen og vejen og det almindelige, materielle liv – også selv om det er både muntert og virksomt – så er vores øje og sind skabt himmelvendt, som Grundtvig synger – med sans for evigheden – med sans for Gud. Og så kan man ikke bare slå sig til tåls med mindre.
Og derfor er opstandelsen vel heller ikke så fremmed for os, som vi tror, når det kommer til stykket – for vi ved dybest set, at alt er muligt. Det er ikke noget, nogle få udvalgte tror - vi ved det alle sammen, men vi har så nemt ved at glemme. Det, som kan undre – det som er så overraskende, er såmænd ikke opstandelsen i sig selv, men det er det, at det var Jesus, denne nederlagets mand – fiaskoen – den udstødte og fordømte – at det var ham, der opstod – og ikke f.eks. kejseren i Rom. Det havde ingen ventet, og det vender så op og ned på hele vores normale opfattelse af tilværelsen – af Gud – af kærligheden, som fra nu af overstråler selv retfærdigheden. Og er der noget, vi fejrer i dag, så er det netop kærligheden – opstandelsens bragende betagende kærlighed.

Det var derfor, jeg læste kærlighedens højsang fra alteret i dag. For ingen har vel som Paulus udtrykt opstandelsen vidunderlige og dybe betydning i sin berømte højsang til kærligheden. Han har lige opregnet for korinterne det, han kalder Åndens gaver, og det er alt muligt godt: visdom, kundskab, tro, at kunne helbrede og gøre store ting, at kunne tale profetisk eller tale i tunger eller kunne lede menigheden, sådan som hver især nu kan bidrage med det ene eller det andet ud fra sine særlige evner og nådegaver.
Men så er det han minder menigheden om, at alle disse gaver ikke er noget værd i sig selv, hvis ikke de grunder sig i kærlighed. Så bliver det bare tomt – stor ståhej og flotte gebærder – bulder og brag uden virkeligt indhold. Uden kærlighed er jeg intet, siger han ligeud. Så er mit liv tomt.
Paulus taler om kærligheden som en vej, han opfordrer os til at følge, men samtidig taler han om kærligheden som en åbenbaring. Guds kærlighed i Kristus Jesus, som aldrig ophører – og som han siger: Intet overhovedet kan nogen sinde skille os fra den kærlighed.
Det er Paulus' forkyndelse af opstandelsens kærlighed, som så bliver det grundlag, menigheden kan leve på – kan bygge kirke og holde gudstjeneste på. Leve med denne kristne frimodighed, også når mørket sænker sig, og vi oplever livet og måske også os selv som et gådefuldt skyggebillede - forvrænget som af et dårligt spejl. Ja, netop dér lyder så denne på én gang forbavsende og fortrolige forkyndelse, at engang skal vi se ansigt til ansigt – se og gennemskue det hele, sådan som vi selv for længst er gennemskuet af kærlighedens milde øjne. Det er menighedens levende opstandelseshåb – og det er stort.
Og for mig er opstandelsesberetningen først og fremmest en kærlighedserklæring, når man tænker på, hvad der gik forud af drab, politiske intriger, massehysteri, fornægtelse, forræderi og almindeligt jævnt og småligt svigt fra alle involverede og ikke mindst fra disse skråsikre disciple, som vi så nemt kan identificere os med. Vi skal nok være der for dig, Jesus. Ja, godmorgen – alle som én stak de halen mellem benene, da det gjaldt, hvis de da ikke ligefrem forrådte eller fornægtede ham. Det er dette vidunderlige mirakel, at selv døden som den

sidste store uoverstigelige mur, hvor vi så ofte står tilbage med alt det, vi aldrig fik sagt eller gjort, mens tid var – eller med alle de dårlige minder om vores svigt – at selv døden er overvundet af kærligheden og dermed har mistet sin forfærdelige brod, som Paulus selv siger. Det er opstandelsens store mirakel.

Men der er endnu en ting, der gemmer sig i opstandelsesfortællingen, og det er den, at nederlaget ikke bare er nederlag. Langfredag forekom alle at være det ultimative nederlag for alt, hvad der var godt. Her sejrede virkelig verdensmagten, repræsenteret af jødernes præsteskab og den romerske kejsermagt – stat og religion skildres nådesløst som de store uretfærdige undertrykkere i livets hårde spil – og Langfredag gjorde de tilsyneladende rent bord og vandt alt. Men kun tilsyneladende. Kun set gennem verdensmagtens egne briller, hvor hverken håb eller kærlighed spiller nogen særlig rolle som andet end religiøst tidsfordriv, som ikke har hjemstedsret i det offentlige rum - åndelige sysler uden berøring med virkeligheden og lidt åndelig trøst for de ramte. For dem, der har sans for mere end det, er Langfredag en åbenbaring af nederlagets skønhed – af katastrofens dybe betydning – ja, af selve livets mening, som ikke er at overleve for enhver pris, men at give liv til hinanden. Sådan som Jesus ustandseligt gjorde det, når han gav såkaldt elendige syndere livet tilbage i fuldt omfang – ja, mere end det – for nu forstod de, at de ikke behøvede at bøje sig for verdens eller deres egen almindelige dom over deres liv – de fik åbnet døren til kærlighedens rige – til Guds univers, hvor helt andre normer gælder end vores almindeligt anerkendte bedømmelse af et menneskes liv. Og hurtige er vi jo, når andres liv skal bedømmes – og såmænd også vores eget. Men i Guds univers er der ikke syndere og retfærdige – syge og raske – rigtige og forkerte – ja, end ikke døde og levende. I Guds univers er alle hegn og skel – mure og forskansninger – alt det, som frygten for at miste noget, bygger op omkring os og imellem os – alt det er nedbrudt. Nedbrudt af den kærlighed, som strømmer igennem vores liv som Guds milde åndedrag – og som nu og da fylder os med glæde – virkelig livsglæde. Den kærlighed, som Jesus som ingen anden udlevede i sit korte og tilsyneladende så meningsløse og voldsramte menneskeliv. Og dog var netop det liv Guds mening om noget.
Man taler somme tider om, at Gud ikke afhjælper lidelsen og nøden i verden – den må vi selv slås med, men han går med os gennem det alt sammen – også gennem vores egen lidelse og vores nederlag og smerte. Og hvad vil det sige, at han går med os – ja, måske at han giver alt det, som virker så uendeligt meningsløst, sin egen stråleglans og dermed måske en helt ny mening, så det hele ikke blot ender i forgæves tilintetgørelse og meningsløs tomhed. Det er opstandelsens levende håb i en voldsramt verden. Det er opstandelsens kærlighed mod det sørgende menneske. Det er et helt nyt og sprudlende liv. Ikke først engang, men lige her og nu.

***

Se, da de var gået, så kommer nogle fra vagten ind i byen, og de fortalte ærkepræsterne alt, hvad der var sket. Så stak de hovederne sammen med ældsterådet og drøftede sagen. De forærede så en masse sølvstykker til soldaterne og sagde: I skal sige, at hans tilhængere kom om natten og stjal ham, mens I sov. Hvis det kommer guvernøren for øre, skal vi nok overtale ham, så I ikke får problemer. Så tog de imod pengene og gjorde, som de fik besked på. Derfor verserer dette rygte blandt judæerne den dag i dag.
Senere tog de elleve til Galilæa til det bjerg, Jesus havde udpeget for dem, og da de mødte ham, tilbad de ham. Dog var der nogen, der tvivlede. Jesus kom nu hen og talte til dem: Al magt i himmel og på jord er blevet overdraget til mig. Gå nu ud og oplær alle de fremmede folk og døb dem i faderens og sønnens og den hellige ånds navn. Lær dem at overholde alt, hvad jeg har befalet jer at gøre. Og husk, jeg er med jer alle dage indtil tidernes ende.

De såkaldt trinitariske spekulationer går tilbage til kirkens barndom i 300-tallet, hvor man spekulerede voldsomt og også kæmpede voldsomt om den rette forståelse af forholdet mellem Gud Fader og Guds søn. Var der tale om et over- og underordningsforhold, som vi

kender det fra menneskelivet – i hvert fald fra de patriarkalske samfund – eller var forholdet et andet – og kort fortalt endte det med det andet – dvs. det fuldstændig ligeværdige forhold med disse tre fremtrædelsesformer for den ene og samme Gud – så vores Gud hedder altså Fader, Søn og Helligånd – de tre navne udgør en enhed og deraf navnet treenighed eller trinitatis. Som kirkefaderen Athanasius formulerede det: Faderen er kilden, sønnen er Gud i hans virksomhed udadtil – dertil kommer Ånden, som udfører Guds værk – menneskets frelse.
Men hvorfor var det så vigtigt? Jo, for det drejede sig i virkeligheden om kirkens magt. Hvis Jesus ikke var Gud, men, som Athanasius' modstander, præsten Arius og hans tilhængere hævdede, et slags overmenneske, hvis funktion først og fremmest var at give mennesker indsigt, så de kunne gå Guds veje, så at sige, så behøvede man i virkeligheden ikke nogen kirke i den forstand. Så kunne man nøjes med en skole, der kunne belære mennesker om sandheden og give dem indsigt og erkendelse, så de selv kunne søge frelsen.
For kirkens eksistensberettigelse beror på dens frelsende funktion – og altså ikke den belærende. Kirken kan frelse mennesker gennem dåb og nadver og syndsforladelse, og det er den magt, kirken har fået fra Jesus – en magt, som kun Gud selv kan give – derfor er Jesus Gud.
Og udenfor kirken er der ingen frelse, som det blev sagt, for det er kun kirken, der kan formidle frelsen – den kommer ikke gennem indsigt og erkendelse – og heller ikke gennem en bestemt måde at leve på – og slet ikke gennem andre religioner eller religiøse tanker. Derfor er kirken den livsnødvendige institution i verden, for uden den – ingen frelse.
Man kan kalde det en slags benhård markedsføring af den ene sande guddommelige kirke, og resultatet kender vi: en verdensomspændende kirke, der ikke så meget forkynder lærdom og indsigt til mennesker, men dette eksklusive guddommelige patent – denne eneret på frelsen, som er givet til kirken af den ene sande treenige Gud!

Var det godt eller skidt? Og hvordan forholder vi os til de gamle stridigheder i dag? Ja, selv hælder jeg nok mest til den arianske forståelse – selv om Arius blev bandlyst som kætter. Og det er vel nok fordi, jeg er et moderne, globaliseret menneske, der har svært ved at tro på denne eksklusive kirkeforståelse, der udelukker alt andet fra Guds frelse.
Jeg lytter gerne til buddhister og muslimer og jøder – og for den sags skyld til ateister – til alle, der har noget at berige mit liv med – og det tror jeg, de fleste mennesker har.
Jeg hører nok til dem, der gerne vil søge sandheden, men ikke – for alt i verden - ikke eje den. Og jeg tror, at selv om kirken også har et fantastisk frihedsbudskab, så går det ikke an i dag at hævde, at den alene sidder inde med sandheden og med den eneste frelse, for det kommer i vores moderne verden til at lyde både frastødende og arrogant – og så kommer det til at virke imod hensigten. Det, som skulle samle mennesker, kommer til at støde dem bort – sådan som vi jo ser det, og måske skyldes kirkernes store krise i vores del af verden netop, at vi som kirke ikke har formået at tale tidens sprog. Og kan kirken ikke det – så hjælper det ikke at prædike som en engel – hvis der ikke er en djævel der kan forbinde noget som helst med det, man siger.
Det kunne måske gå engang, da folk kunne trynes på plads under trusler om den evige fortabelse – men det går bare ikke i dag – i hvert fald ikke her hos os, og godt for det.
Dialog – samtale – en fælles søgen efter sandheden - en respekt for – ja, en glæde over forskelligheden, fordi den beriger vores liv, mens frygten for at være udenfor eller anderledes, indskrænker os – det gør frygten altid, og derfor kan vi ikke bruge trusler til noget i dag. Og slet ikke i kirken.
Jeg mener, der bør være plads til alle i vores kirke – måske lige med undtagelse af dem, der ikke vil have alle med. Og det gør jeg, fordi kirken må signalere den grænsenedbrydende og altfavnende kærlighed til mennesker, som Jesus forkyndte og levede og døde for – en i verdens øjne sær betingelsesløs frihed, anerkendelse, respekt – kærlighed til det at være menneske.

Mig er givet al magt i Himlen og på jorden, lyder det underligt nok fra den mest afmægtige menneskesøn – min korsfæstede frelser. Jeg tror, vi skal lægge trykket på MIG, for det handler ikke om Jesu almagt, men om verdens afmagt – det handler om, at der er byttet om på en uimodsagt verdensorden, så magten i sig selv, som vi kender alt for godt i det store og i det små – hos andre og hos os selv – også kirkens magt over sjælene - er blevet betydningsløs i

forhold til kærlighedens inderlige afmagt. Dette brud med al sømmelig verdensorden, at livet slet ikke handler om at få magt, men om at give det hele væk – at livet er at elske.

Liv og lære kunne det handle om i dag på Trinitatis søndag – det gamle ægtepar i vores kirke, som lever i en stadig kamp om magten. Du skal kunne din trosbekendelse og dit Fadervor, og hvis du skal forkynde evangeliet, skal du kunne din teologi og kunne forklare treenigheden og jomfrufødslen og opstandelsen. Du skal *kunne* det! Den rette lære. Ortodoksien. Og da den rette lære havde sin storhedstid i Danmark i 1600-tallet indrettede man kirkerne som de står i dag som skolestuer – naturligt nok – for man skulle jo lære den rette lære.
Men hvad er lære, mission, prædiken uden liv?
Ja, i bedste fald utroværdig! Der var engang, man skulle formidle objektiv undervisning i folkeskolen – og det gjorde man lige indtil man opdagede, at det var umuligt. Det blev tomt og netop utroværdigt, for der var intet liv i det. Mennesket bagved ordene og den rette, objektive lære forsvandt i objektivitetens hellige navn – det var for så vidt kærligheden, man forsøgte at fjerne fra undervisningen. Du må ikke elske det, du underviser i, eller for den sags skyld dem du underviser, for så bliver undervisningen alt andet end objektiv.
Og ligesådan med missionen, som vi i dag har hørt den teoretiske begrundelse for i den såkaldte missionsbefaling – og den kan man jo godt bruge som grundlag, når man går ud i alverden og omvender sjæle til den ene sande lære – men det bliver også derefter, for hvad gavner det et menneske, om man er så selvopofrende, at man dør for sin sag som martyr i missionens tjeneste – men ikke har kærlighed? Så er det i bedste fald utroværdigt – i værste fald en katastrofe for dem, det går ud over, sådan som missionens blodige historie jo viser det med al grusom tydelighed. Det var befalingen og ikke kærligheden – det var læren og ikke livet, det handlede om alt for ofte!

Kirkefaderen Augustin prøver at forklare treenigheden med billeder fra menneskelivet eller sjælelivet: Der skal tre til kærlighed: en, der elsker, en der elskes og så selve kærligheden – men disse tre er naturligvis uadskillelige udtryk for den ene og samme kærlighed eller Gud.
Augustin er tænker – en af de største, men han elsker også, og det rammer hans prædiken, sådan som han selv er ramt af Gud og af Guds kærlighed – og derved bliver hans tale om Gud ikke blot spekulation over den rette lære – der er liv i den – liv og kærlighed. Og dermed bliver Augustin på en måde selv et billede på treenigheden, fordi han ikke blot meddeler eller underviser – nej han elsker dem, han underviser og forkynder for, og han elsker det han forkynder – og resten – det der gør hans ord levende – det ordner kærlighedens velkendte ånd, som gør hans ord troværdige.
Heller ikke Gud kan bare befale – ja måske nok over universet og skabningen og alt det der – men ikke over mennesket. Og det er hans egen skyld, for han kom jo til at skabe mennesket i sit eget billede, så kærligheden blev lagt ind i mennesket på en måde, så vi kun for alvor lytter efter kærlige ord. Og når vi adlyder en befaling, der ikke bunder i kærlighed – så gør vi det kun af frygt, som når vi lærer de ti bud og trosbekendelsen udenad under trussel om de værste ting, hvis ikke vi kan dem og lever efter dem.
Og derfor må Guds ord formidles ikke blot som skabelsens eller lovens befaling: Der blive lys og orden i sagerne. Nu! Du må ikke have andre guder end mig! De ord adlyder vi kun af frygt for denne vredladne Gud, som kan finde på hvad som helst. Kun kærlighedens ord kan få mennesker til at vende sig om for alvor – ord af den Gud, som gik i døden af kærlighed til dem, han taler til og af kærlighed til sin far i himlen, som han taler om. Den kærlighed, som først går op for os, når kærlighedens hellige Ånd vender os om fra os selv og vort og åbner os for livets sande mirakel. Løfter os blidt op fra vores bekymrede spekulationer over livet og døden og treenigheden og os selv og hvad der er den rette lære, og viser os… at det hele var er og bliver: kærlighed.